ഷോഡശസംസ്കാരങ്ങൾ

സ്വാമി പരമേശ്വരാനന്ദ സരസ്വതി

विश्व हिन्दू परिषद्
धर्मो रक्षति रक्षितः

ഷോഡശ സംസ്കാരങ്ങൾ

സാധുശീലൻ പരമേശ്വരൻപിള്ള

വിശ്വഹിന്ദു ബുക്സ്
വിശ്വഹിന്ദു പരിഷത്
കോട്ടയം

വിശ്വഹിന്ദു ബുക്ക്സ്
പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ

1.	ക്രിസ്തുമത ഛേദനം — ചട്ടമ്പിസ്വാമികൾ	9.00
2.	ഹിന്ദുതത്വചിന്തയും ആധുനികശാസ്ത്രവും — കെ. കെ. വാമനൻ	2.50
3.	ഹിന്ദുധർമ്മവും ഇതരമതങ്ങളും — രാംസ്വരൂപ്	1.50
4.	സമരാത്മക ഹിന്ദുധർമ്മം — ഭഗിനീ നിവേദിത	2.00
5.	നക്ഷത്രഫലങ്ങൾ — എൻ. കൃഷ്ണമൂർത്തി	3.00
6.	ശ്രീ അയ്യപ്പൻ ,,	1.50
7.	ശ്രീകൃഷ്ണകീർത്തനങ്ങൾ	0.60
8.	ശിവകീർത്തനങ്ങൾ	0.60
9.	ജ്ഞാനപ്പാന	0.60
10.	ഹരിനാമകീർത്തനം	0.45
11.	അയ്യപ്പകീർത്തനങ്ങൾ	0.35
12.	അയ്യപ്പഗാനങ്ങൾ	0.50
13.	അയ്യപ്പഗാന കാസററ്	38.00

പ്രസാധകക്കുറിപ്പ്

വിശ്വഹിന്ദുബുക്സിന്റെ പതിനാലാമതു പുസ്തകമാണ് ഇത്. ഹിന്ദുഏകീകരണത്തിനും, ഹിന്ദുധർമ്മപ്രചരണത്തിനും, സംരക്ഷണത്തിനും വേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്ന വിശ്വഹിന്ദുപരിഷത്ത് ഹൈന്ദവധാർമ്മികവിഷയങ്ങൾക്ക് പ്രചുരപ്രചാരം ലഭ്യമാകുന്നതിനു വേണ്ടി ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ള പ്രസിദ്ധീകരണ വിഭാഗമാണ് വിശ്വഹിന്ദുബുക്സ്.

ഭാരതത്തിന്റെ തനതായ ആചാരസംഹിതകൾക്കും, അനുഷ്ഠാനക്രമങ്ങൾക്കും ഇന്ന് പ്രചാരലോപം സംഭവിച്ചുപോയിട്ടുണ്ട്. ഈ ആചാരങ്ങളുടെ താത്വികാർത്ഥത്തെ ഗ്രഹിക്കാനാകാതെ അപ്രായോഗികമെന്ന് വിധിയെഴുതിത്തള്ളുകയാലാണ് ഇപ്രകാരം സംഭവിച്ചത്. ഈ പരിതഃസ്ഥിതിയിലാണ് ഭാരതീയധർമ്മാനുശാസനപ്രകാരമുള്ള ഷോഡശ സംസ്കാരപദ്ധതിയെ പരിചയപ്പെടുത്തുന്ന ഈ പുസ്തകം പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുന്നത്. ഏതദ് വിഷയകമായി ശ്രീ. സാധുശീലൻ പരമേശ്വരൻപിള്ള വിവിധ മാസികകളിലും വാരികകളിലും എഴുതിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും 'കേസരി' വാരികയിൽ ഖണ്ഡശ പ്രസിദ്ധംചെയ്ത ലേഖനപരമ്പരയിലാണ് ഈ പുസ്തകത്തിലെ. ഉള്ളടക്കം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.

വിശ്വഹിന്ദുബുക്സിന്റെ ഈ സദുദ്യമത്തിന്റെ വിജയത്തിന് ഏവരുടേയും സഹായസഹകരണങ്ങൾ അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

പ്രസാധകർ

സാധുശീലൻ പരമേശ്വരൻപിള്ളയുടെ ചില കൃതികൾ

ഹിന്ദുധർമ്മപരിചയം
കന്യാകുമാരി മുതൽ കപിലവാസ്തു വരെ
കന്യാകുമാരിയും ചുററുക്ഷേത്രങ്ങളും
ഷോഡശസംസ്ക്കാര കർമ്മങ്ങൾ
കന്യാകുമാരി
കൃഷ്ണം ശരണം ഗച്ഛാമി
ധർമ്മരശ്മികൾ
പുണ്യചരിതാവലി

ഉള്ളടക്കം

ഒന്നാം പതിപ്പിന്റെ
അവതാരിക

വേണ്ടുംവണ്ണം സംസ്ക്കരിക്കപ്പെടാത്ത ഏതൊരു വസ്തുവും പരിശുദ്ധമോ ഉൽകൃഷ്ടമോ ആവാൻ വയ്യ, പ്രാകൃത വസ്തുക്കൾ വേണ്ടത്ര ഉപയോഗയോഗ്യങ്ങളല്ലെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. സാർവ്വത്രികമായ ഈ നിയമം മനുഷ്യജീവിതത്തിനും ബാധകമാണ്. പ്രാരബ്ധഭുക്തിയോടൊപ്പം ജീവന്റെ കർമ്മസംബന്ധത്തേയും അജ്ഞാനത്തേയും നീക്കി ആത്മസാക്ഷാല്ക്കാരത്തിനും അതുവഴി കൈവല്യ പ്രാപ്തിക്കും ആവശ്യമായ പക്വതയും ശുദ്ധിയും ജ്ഞാനവും സമ്പാദിക്കുകയെന്നതാണ് മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ മുഖ്യമായ ലക്ഷ്യം. മനുഷ്യേതര ജീവിതത്തിൽ സാധിക്കേണ്ട അതിപ്രധാനമായൊരു ലക്ഷ്യമാണ് പരമപുരുഷാർത്ഥമായ മോക്ഷം. പവിത്രവും വിവേക സമ്പന്നവുമായ ജീവിതം കൊണ്ടുമാത്രമേ പ്രസ്തുത ലക്ഷ്യപ്രാപ്തി സാധിക്കാനും പോവുന്നുള്ളു.

ഈ അഭിപ്രായത്തെ മുൻനിർത്തിയാണു ഹൈന്ദവ ജീവിതത്തിന്റേയും സനാതന ധർമ്മത്തിന്റേയും പരമ പ്രമാണങ്ങളായ വേദങ്ങൾ പരമസിദ്ധാന്തമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ ജീവിതശുദ്ധിക്കും വിവേകത്തിനും അത്യാവശ്യമായ കർമ്മകാ

ണ്ഡത്തെ അല്ലെങ്കിൽ വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെ ഉപദേശി ച്ചതെന്നു കരുതണം. വേദങ്ങളിൽ അനേകം കാര്യങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ധർമ്മവും ബ്രഹ്മവുമാണ് മുഖ്യോ പദേശങ്ങൾ. ധർമ്മാചരണം കൊണ്ടു ശുദ്ധിവന്ന ജീവനു മാത്രമേ ബ്രഹ്മബോധത്തിനും അതുവഴി ജന്മസാഫല്യമായ മോക്ഷാനുഭവത്തിനും അർഹതയുള്ളൂ എന്നാണിതു കാ ണിക്കുന്നതു്.

ധർമ്മമാണു പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ആണിവേരു്. അതി നാൽ ധർമ്മത്തിന്റെ ആചരണം കൊണ്ടാണ് ജീവി കൾക്കു് സുഖസമാധാനങ്ങളുണ്ടാവുന്നതു്. അധാർമ്മിക ജീവിതം പാപമാണു്. പാപംകൊണ്ടു് അധഃപതനമു ണ്ടാവുന്നു. ഈ കാരണത്താൽ ധർമ്മാചരണമില്ലാത്ത ജീ വിതം ജീവനെ പാപിയും അധഃസ്ഥിതനുമാക്കുന്നു. സംസ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു പരിശുദ്ധിയും ധർമ്മാചരണങ്ങ ളെക്കൊണ്ടു് ജീവനു് ഉൽക്കർഷവും സ്വാഭാവികവുമായുണ്ടാ വുന്നു. ഉൽകൃഷ്ടതയെ പ്രാപിച്ച ജീവനു് ഭഗവൽക്കാരു ണ്യത്താൽ സൽസംഗവും ശാസ്ത്രബോധവും ഭക്തിജ്ഞാന വൈരാഗ്യങ്ങളും വഴിക്കുവഴിയായുണ്ടാകുന്നു. കാലം കൊണ്ടു ജന്മസാഫല്യമായ കൈവല്യത്തിനു പാത്രമാവു കയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ ജീവന്റെ പരിശുദ്ധിക്കും ധർമ്മബോധത്തിനും സംസ്ക്കാരങ്ങൾ അത്യന്താപേ ക്ഷിതങ്ങളാണെന്നാണിരിക്കുന്നതു്.

വേദനിർദ്ദിഷ്ടങ്ങളായ സംസ്കാരങ്ങൾ അനേകമുണ്ടു്. അവയെല്ലാം ആചരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞെന്നുവരില്ല. എങ്കി ലും പ്രസിദ്ധങ്ങളായ പതിനാറു സംസ്ക്കാരങ്ങൾ മിക്ക വാറും ആചരിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണെന്നു പറയാറുണ്ടു്. ഗർഭാധാനം മുതൽ അന്ത്യേഷ്ടിവരെയുള്ള പ്രസ്തുത പതി നാറു സംസ്ക്കാരങ്ങളുടെ ഒരു സാമാന്യ നിർദ്ദേശവും

വിവരണവുമാണു് ഈ പുസ്തകത്തിലെ ഉള്ളടക്കം. വൈദികവും സ്മാർത്തവുമായ നിഷ്കൃഷ്ടസമ്പ്രദായങ്ങൾക്കു് അവിടവിടെ ഈഷൽ മാററങ്ങളും അപൂർണ്ണതകളും ഈ പുസ്തകത്തിൽ വരുത്തീട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവ ആശയദോഷമില്ലാത്തവയും ആചരണ സൗകര്യവുമുള്ളവയുമാകയാൽ ഈ സമ്പ്രദായങ്ങൾ പൊതുവേ ആദരണീയങ്ങളും ആചരണീയങ്ങളുമാണെന്നതിൽ പക്ഷാന്തരമുണ്ടാവാനിടയില്ല. കൂടാതെ യാതൊരു സംസ്കാരവുമില്ലാതെ ഉദയാസ്തമിതപ്രായന്മാരും ആഹാരനിദ്രാനിരതന്മാരുമായിക്കഴിഞ്ഞുവരുന്ന ഹിന്ദുസമുദായത്തിനു് ഈ പുസ്തകം അമൂല്യമായൊരു നിധിയാണെന്നു തന്നെ പറയണം. എത്രയോ മഹത്തായ പാരമ്പര്യവും സംസ്കാരവുമുള്ള ഹിന്ദു ജനത ധാർമ്മികമായും ആദ്ധ്യാത്മികമായും ഇന്നു കാണുന്ന നിലയിലേക്കു് തരം താഴ്ന്നുവരാനിടയായതു സംസ്കാരശൂന്യമായ ജീവിതംകൊണ്ടു തന്നെയാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ തെററില്ല. ഇനിയെങ്കിലും അടക്കം ചിട്ടയും ലക്ഷ്യബോധവുമുള്ള സമുദായമായിത്തീരാൻ ഹിന്ദുക്കൾക്കു് ഈ പുസ്തകം വളരെയധികം ഉപകരിക്കും. ഓരോ ഹിന്ദുഗൃഹത്തിലും ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ഓരോ കോപ്പി സൂക്ഷിക്കാനും ഗാർഹിക ജീവിതത്തെ ഇതിൽപ്പറഞ്ഞപോലെ കൊണ്ടുനടക്കാനും ഹിന്ദുജനത തയ്യാറാവേണ്ടതുമാണു്.

ഹിന്ദുധർമ്മപരിചയം, കന്യാകുമാരി മുതൽ കപിലവാസ്തുവരെ, കന്യാകുമാരിയും ചുററമ്പലങ്ങളും എന്നിങ്ങനെ അനേകം പുസ്തകങ്ങൾ വഴിക്കു് വായനക്കാർക്കു സുപരിചിതനും എന്റെ ആത്മസുഹൃത്തുമായ സാധുശീലൻ കെ. പരമേശ്വരൻപിള്ള അവർകളാണു് 'സംസ്കാര കർമ്മങ്ങൾ' എന്ന പേരിൽ പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ പുസ്തകത്തി

ണ്ഡത്തെ അല്ലെങ്കിൽ വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെ ഉപദേശിച്ചതെന്നു കരുതണം. വേദങ്ങളിൽ അനേകം കാര്യങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ധർമ്മവും ബ്രഹ്മവുമാണ് മുഖ്യോപദേശങ്ങൾ. ധർമ്മാചരണം കൊണ്ടു ശുദ്ധിവന്ന ജീവനു മാത്രമേ ബ്രഹ്മബോധത്തിനും അതുവഴി ജന്മസാഫല്യമായ മോക്ഷാനുഭവത്തിനും അർഹതയുള്ള എന്നാണിതു കാണിക്കുന്നത്.

ധർമ്മമാണു പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ആണിവേര്. അതിനാൽ ധർമ്മത്തിന്റെ ആചരണം കൊണ്ടാണ് ജീവികൾക്ക് സുഖസമാധാനങ്ങളുണ്ടാവുന്നത്. അധാർമ്മിക ജീവിതം പാപമാണ്. പാപംകൊണ്ട് അധഃപതനമുണ്ടാവുന്നു. ഈ കാരണത്താൽ ധർമ്മാചരണമില്ലാത്ത ജീവിതം ജീവനെ പാപിയും അധഃസ്ഥിതനുമാക്കുന്നു. സംസ്കാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു പരിശുദ്ധിയും ധർമ്മാചരണങ്ങളെക്കൊണ്ട് ജീവന് ഉല്ക്കർഷവും സ്വാഭാവികവുമായുണ്ടാവുന്നു. ഉൽകൃഷ്ടതയെ പ്രാപിച്ച ജീവന് ഭഗവൽക്കാരുണ്യത്താൽ സൽസംഗവും ശാസ്ത്രബോധവും ഭക്തിജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളും വഴിക്കുവഴിയായുണ്ടാകുന്നു. കാലം കൊണ്ടു ജന്മസാഫല്യമായ കൈവല്യത്തിനു പാത്രമാവുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ ജീവന്റെ പരിശുദ്ധിക്കും ധർമ്മബോധത്തിനും സംസ്ക്കാരങ്ങൾ അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളാണെന്നാണിരിക്കുന്നത്.

വേദനിർദ്ദിഷ്ടങ്ങളായ സംസ്കാരങ്ങൾ അനേകമുണ്ട്. അവയെല്ലാം ആചരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞെന്നുവരില്ല. എങ്കിലും പ്രസിദ്ധങ്ങളായ പതിനാറു സംസ്ക്കാരങ്ങൾ മിക്കവാറും ആചരിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണെന്നു പറയാറുണ്ട്. ഗർഭാധാനം മുതൽ അന്ത്യേഷ്ടിവരെയുള്ള പ്രസ്തുത പതിനാറു സംസ്ക്കാരങ്ങളുടെ ഒരു സാമാന്യ നിർദ്ദേശവും

വിവരണവുമാണു് ഈ പുസ്തകത്തിലെ ഉള്ളടക്കം. വൈദികവും സ്മാർത്തവുമായ നിഷ്കൃഷ്ടസമ്പ്രദായങ്ങൾക്കു് അവിടവിടെ ഈഷൽ മാററങ്ങളും അപൂർണ്ണതകളും ഈ പുസ്തകത്തിൽ വരുത്തീട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവ ആശയദോഷമില്ലാത്തവയും ആചരണ സൗകര്യവുമുള്ളവയുമാകയാൽ ഈ സമ്പ്രദായങ്ങൾ പൊതുവേ ആദരണീയങ്ങളും ആചരണീയങ്ങളുമാണെന്നതിൽ പക്ഷാന്തരമുണ്ടാവാനിടയില്ല. കൂടാതെ യാതൊരു സംസ്ക്കാരവുമില്ലാതെ ഉദയാസ്തമിതപ്രായന്മാരും ആഹാരനിദ്രാനിരതന്മാരുമായിക്കഴിഞ്ഞുവരുന്ന ഹിന്ദുസമുദായത്തിനു് ഈ പുസ്തകം അമൂല്യമായൊരു നിധിയാണെന്നു തന്നെ പറയണം. എത്രയോ മഹത്തായ പാരമ്പര്യവും സംസ്ക്കാരവുമുള്ള ഹിന്ദുജനത ധാർമ്മികമായും ആദ്ധ്യാത്മികമായും ഇന്നു കാണുന്ന നിലയിലേക്കു് തരം താഴ്ന്നുവരാനിടയായതു സംസ്ക്കാരശൂന്യമായ ജീവിതംകൊണ്ടു തന്നെയാണെന്നു പറഞ്ഞാൽ തെററില്ല. ഇനിയെങ്കിലും അടുക്കും ചിട്ടയും ലക്ഷ്യബോധവുമുള്ള സമുദായമായിത്തീരാൻ ഹിന്ദുക്കൾക്കു് ഈ പുസ്തകം വളരെയധികം ഉപകരിക്കും. ഓരോ ഹിന്ദുഗൃഹത്തിലും ഈ പുസ്തകത്തിൻെറ ഓരോ കോപ്പി സൂക്ഷിക്കാനും ഗാർഹിക ജീവിതത്തെ ഇതിൽപ്പറഞ്ഞപോലെ കൊണ്ടുനടക്കാനും ഹിന്ദുജനത തയ്യാറാവേണ്ടതുമാണു്.

ഹിന്ദുധർമ്മപരിചയം, കന്യാകുമാരി മുതൽ കപിലവാസ്തുവരെ, കന്യാകുമാരിയും ചുററമ്പലങ്ങളും എന്നിങ്ങനെ അനേകം പുസ്തകങ്ങൾ വഴിക്കു് വായനക്കാർക്കു സുപരിചിതനും എൻെറ ആത്മസുഹൃത്തുമായ സാധുശീലൻ കെ. പരമേശ്വരൻപിള്ള അവർകളാണു് 'സംസ്കാര കർമ്മങ്ങൾ' എന്ന പേരിൽ പുറത്തിറക്കുന്ന ഈ പുസ്തകത്തി

ൻെറ കർത്താവ്. ഇതിലെ പ്രമേയങ്ങൾ മിക്കതും ഇതിനു മുമ്പുതന്നെ ചില മാസികകളിൽക്കൂടിയും വാരികകളിൽ കൂടിയും പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടവയുമാണ്. അവ ഒന്നിച്ചു ചേർത്തു് പുസ്തകരൂപത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതു കൂടുതൽ പ്രയോജനകരമാണെന്ന അഭിപ്രായം പലരിൽനിന്നും പൊന്തിവന്നതുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹത്തിൻെറ മകൻ ശ്രീ. വിജയകൃഷ്ണൻ ഇതു് പുസ്തകരൂപത്തിൽ പ്രസാധനം ചെയ്യാനൊരുങ്ങിയതെന്നും പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ.

സനാതന ധർമ്മത്തിനും ഹിന്ദുസമുദായത്തിനും വേണ്ടി തൻെറ ജീവിതത്തെത്തന്നെ അർപ്പണം ചെയ്ത ശ്രീമാൻ പിള്ള അവർകൾ മലയാളഭാഷയിൽ നല്ലൊരു പ്രതിപാദനശൈലിയും വൈദീക സാഹിത്യത്തിൽ അസാധാരണമായ അവഗാഹവും " കൈമുതലായുള്ള ആളാണെന്നതിനു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ പുസ്തകങ്ങൾ തന്നെ സാക്ഷ്യംവഹിക്കുന്നുണ്ടു്. പുണ്യാത്മാവായ അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നു് ഇനിയും ഇത്തരം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ധാരാളം പുറത്തുവരാൻ ആത്മവിദ്യാസ്വരൂപിണിയായ ശ്രീ. കന്യാകുമാരീദേവി അദ്ദേഹത്തേയും വായനക്കാരേയും അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു ഞാനീ പുതിയ പ്രസിദ്ധീകരണത്തെ സജ്ജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ആനന്ദകുടീരം
കന്യാകുമാരി
24–10–1977.

സ്വാമി ജ്ഞാനാനന്ദസരസ്വതി

ഷോഡശ സംസ്കാരകർമ്മങ്ങൾ

പ്രാരംഭം.

ഒരു പുതുകുടുംബം ഉരുത്തിരിയുന്ന സംസ്ക്കാര കർമ്മമാണ് വിവാഹം. ഈ മംഗളകർമ്മത്തിൽ പങ്കെടു ക്കുന്നതിന് ആബാലവൃദ്ധം ഏറ്റവുമധികം ഔത്സുക്യം കാ ട്ടാറുണ്ട്. ആവുന്നത്ര ആഘോഷപൂർവ്വം നടത്തപ്പെടുന്ന ചടങ്ങാണിത്. അവരവരുടെ അന്തസ്സും സ്ഥാനമാനങ്ങ ളും പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിനും ഈ സന്ദർഭം വിനിയോഗി ക്കാറുണ്ട്. ഇങ്ങനെ ആഡംബരപൂർവ്വം നടത്തപ്പെടുന്ന ചില വിവാഹങ്ങളിൽപോലും സംസ്കാരകർമ്മത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു 'പുടവകൊടയും ചോറുകൊടയും' മാത്രമാണു ണ്ടാവുക. 'വിവാഹസംസ്ക്കാര'മെന്ന ഒരു കർമ്മത്തെ പ്പററിയും അതിന്റെ ശാസ്ത്രീയാടിസ്ഥാന തത്വത്തെപ്പ ററിയും അറിയുന്നവരോ അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നവരോ അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നവരോ അപൂർവ്വം. വേറെ, മൂന്നും നാലും ദിവസം ചടങ്ങുകളെക്കൊണ്ട് ശ്വാസം മുട്ടിക്കുന്ന വിവാഹങ്ങളിലും വധൂ—വരന്മാർക്കോ ജ്ഞാതികൾക്കോ ഗതാനുഗതസമ്പ്രദായമെന്നല്ലാതെ മററൊരു ബോധവുമു ണ്ടാവുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ പലവിധം.

ഇക്കൂട്ടത്തിൽ വിവാഹാദിചടങ്ങുകളെപ്പററി പു തിയ തലമുറയിൽ പ്രചാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രവണ തകളിൽ ഒന്നിതാ—

ഒരു ഹിന്ദുദേശീയനേതാവിന്റെ സ്മരണാർത്ഥം സ്ഥാ പിച്ചിട്ടുള്ള ഡൽഹി കോളേജിലെ വിദ്യാർത്ഥിനീ—വിദ്യാ ർത്ഥികൾ അവരുടെ അദ്ധ്യാപകരോടൊപ്പം പഠനയാത്ര യായി കന്യാകുമാരിയിൽ വന്നുതങ്ങിയിരിക്കയാണ്. അവർ, 99 ശതമാനവും ഹിന്ദുക്കളാണ്. കല്യാണപ്രായ മെത്തിയവരാണ്. അദ്ധ്യാപകരെയും മററു യാത്രക്കാരെ

യും അവഗണിച്ചുകൊണ്ടു് അവർ അർദ്ധരാത്രിയിലും അന്യോന്യം തോളിൽ കയ്യിട്ടുകൊണ്ടു് വിളയാടുന്നതു കാണാൻ പലർക്കും മനംമുട്ടലുണ്ടായി. വാചാലനായ ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയെ സമീപിച്ചു് 'പ്രായമെത്തിയ നിങ്ങളുടെ ഇക്കളി സംസ്കാരമുള്ളവർക്കോ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കോ യോജിച്ചതാണോ?' എന്നു ചോദിച്ചതിനു് 'എന്തുകൊണ്ടല്ല' എന്നായിരുന്നു അയാളുടെ മറുചോദ്യം,

'ഒരാണിനു് ഒരു പെണ്ണും, ഒരു പെണ്ണിനു് ഒരാണും സുഹൃത്തുക്കൾ' ഒരു വിദ്യാർത്ഥിനിയുടെ മറുപടി.

'ഇതൊക്കെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞിട്ടുപോരെ, അതുവരെ ജീവിതത്തെപ്പററി പലതും പഠിക്കേണ്ടതല്ലെ?' എന്ന ചോദ്യത്തിനു് അവരുടെ പ്രതികരണം:—

'ഇതിൽ പഠിക്കാനെന്തിരിക്കുന്നു, വേണമെന്നു തോന്നുമ്പോൾ വിവാഹം ചെയ്യണം. നിയമാനുകൂല്യത്തിനു വേണ്ടിവന്നാൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യണമെന്നല്ലാതെ മററെല്ലാം അനാവശ്യം. അപരിഷ്കൃതരായ അപ്പൂപ്പന്മാരുടെ തോന്ന്യാസങ്ങൾ'.

ഈ ചെറുപ്പക്കാരോടു സഹതാപംതോന്നി. അവരെ ജീവിത ബോധമുള്ളവരാക്കാൻ സാധിക്കാത്തതിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വം രക്ഷാകർത്താക്കളിലും ഗുരുജനങ്ങളിലും ശേഷിക്കുന്നു.

അപ്പോഴേക്കും കൂട്ടുകാരായ മററു കുമാരീ-കുമാരന്മാർ കൗതുകപൂർവ്വം ചോദ്യകർത്താവിനെ വളഞ്ഞു. അവരിൽ ഒരു കുമാരൻ ഭംഗിയുള്ള തന്റെ താടി തടവിക്കൊണ്ടു് തൊട്ടുരുമ്മി നിൽക്കുന്ന കുമാരിയെ മുന്നോട്ടു പിടിച്ചു നിർത്തിയിട്ടു പറഞ്ഞു: ഇതാ ഞങ്ങൾ ഇരുവരും വിവാഹിതരാവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. പക്ഷെ ഞങ്ങൾ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളാവുകയില്ല. യോഗിയുടെ ശിഷ്യരാണു ഞങ്ങൾ. ആത്മമോക്ഷമാണു് ഞങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യം. അച്ഛനമ്മമാരുടെ നിർബ്ബന്ധംകൊണ്ടു് പഠിത്തം തുടരുന്നുവെന്നുമാത്രം—ഞങ്ങളുടെ ഗുരുവിന്റെ കീഴിൽ ശിഷ്യപ്പെട്ടാൽ ഒരാഴ്ചകൊണ്ടു് മോക്ഷം പ്രാപിക്കാം.'

ഗൃഹാശ്രമം വികൃതമാവുന്നതനുസരിച്ച് സന്യാസാശ്രമം (മോക്ഷധർമ്മം) എങ്ങനെ വികൃതവും വികലവുമാകുന്നു എന്നതിന്റെ സൂചനയാണ് ഈ കുമാരീ–കുമാരന്മാരുടെ ധാരണകളിലും പെരുമാററത്തിലും കാണുന്നത്. സദാചാരത്തിന്റെ അഭാവത്തിൽ ദുരാചാരം കൂടുതൽ ആകർഷണീയമായി സ്വാധീനിക്കുക സ്വാഭാവികമാണ്. ഇതറിഞ്ഞിരുന്ന പൂർവ്വീകർ കുട്ടികളെ ഉത്തമകാര്യങ്ങൾ ശീലിപ്പിച്ചിരുന്നു. കുടുംബനിലവാരത്തിൽ ആചരിച്ചിരുന്ന നിത്യ–നൈമിത്തിക കർമ്മങ്ങൾ കണ്ടു പഠിക്കുവാനും അവക്ക് അവസരം ലഭിച്ചിരുന്നു.

'ഇതൊക്കെ കുട്ടിക്കാലത്തു പഠിപ്പിക്കേണ്ട, അവരെ സ്വതന്ത്രമായി വിട്ടേച്ചാൽ പ്രായമായി ബുദ്ധി ഉറക്കുമ്പോൾ അവരവർക്കു ശരിയെന്നു തോന്നുന്നതു സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളും' എന്നു പുരോഗമന ചിന്താഗതിയുടെ പരിവേഷമണിഞ്ഞവർ പ്രസംഗിക്കാറുണ്ട്. അവർതന്നെ കുട്ടികളിൽ സംസ്കാരത്തിന്റെ പേരിൽ കാമകഥകളും കക്ഷിരാഷ്ട്രീയവും അക്രമഭാവവും വെറുപ്പും വിദ്വേഷവും എല്ലാം കുത്തിവെക്കുന്നു. അഥവാ കുട്ടികളെ തങ്ങളുടെ വലയത്തിലേക്കു കുരുക്കിട്ടുപിടിക്കുന്ന അസുരവിത്തുക്കളുടെ സമ്പ്രദായമായിരിക്കാം അതു്.

ജീവിതാവശ്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കണമെന്നുള്ളപ്പോൾ കർമ്മം ചെയ്തേ പററൂ. സ്വധർമ്മം ചെയ്യാതെ പരാന്നം ഭുജിച്ച്(അന്യരുടെ അദ്ധ്വാനഫലം ചൂഷണംചെയ്തു്) ജീവിക്കുന്നതു് ഏററവും പാപമാണ്. അന്ധതമസ്സിന്റെ ലക്ഷണമാണ് സ്വകർത്തവ്യവൈമുഖ്യവും അലസതയും. യോഗികളും ജ്ഞാനികളുംകൂടി ശരീരനിർവ്വഹണം ആവശ്യമുള്ളടത്തോളം കർത്തവ്യകർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണമെന്നിരിക്കെ മററുള്ളവർക്ക് ഒഴിഞ്ഞുമാറാൻ പററുമോ?

പൂർണ്ണാവതാരമായ സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ കൂടി സ്വധർമ്മാചരണത്തെപ്പററി ഉപദേശിക്കുക മാത്രമല്ല സ്വയം ആചരിച്ചു കാട്ടുകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ വ്യക്തികളുടെ കർമ്മവാസനകളെ കണക്കിലെടുക്കാതെ, എല്ലാ

വരെയും ഒരു സുപ്രഭാതത്തിൽ മോക്ഷാനുഭാവികളാക്കാമെന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്ന പരമഹംസവേഷധാരികൾ പരിഹാസപാത്രരാവുക സ്വാഭാവികമാണല്ലോ. 'ബ്രഹ്മം സത്യം ജഗദ്മിഥ്യ' എന്ന വേദാന്തതത്ത്വം കരതലാമലകം പോലെ അനുഭവപ്പെട്ടത്തിയ ജഗദ്ഗുരു ശ്രീശങ്കരഭഗവൽപാദർ പോലും മോക്ഷമെന്ന ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കു സ്വധർമ്മാചരണത്തിന്റെ ആവശ്യകത ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മോക്ഷം വേണമെന്നു് ആഗ്രഹിക്കുന്ന ലക്ഷം പേരിൽ പതിനായിരമായിരിക്കും ആ വഴിക്കു ചേഷ്ടിക്കുക. ആ പതിനായിരത്തിൽ ആയിരം പേരായിരിക്കും യഥാക്രമം പ്രവർത്തിക്കുന്നവർ. അവരിൽതന്നെ തടസ്ഥങ്ങളെ തട്ടിനീക്കിക്കൊണ്ടു് മുന്നോട്ടുപോകുന്നവർ നൂറു പേർ കാണും. ഈ നൂറുപേരിൽ ഏതാനും ചില മഹാത്മാക്കൾ പരമലക്ഷ്യം പ്രാപിക്കുന്നു. മററുള്ളവർ യാത്ര നിർത്തിയേടത്തുനിന്നു് അടുത്ത ജന്മങ്ങളിലൂടെ പൂർണ്ണത പ്രാപിക്കാൻ അർഹത നേടുന്നു.

വിശ്വജനീനമായ ഹിന്ദുധർമ്മത്തിലെ അടിസ്ഥാനതത്ത്വങ്ങളിൽ പുനർജ്ജന്മ—കർമ്മസിദ്ധാന്തങ്ങൾ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. അവരവരുടെ കർമ്മവാസനകളനുസരിച്ച് ഓരോരുത്തരും പരമലക്ഷ്യത്തിലേയ്ക്കു് പ്രയാണം തുടരേണ്ടതു് എവ്വിധമെന്നു വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ജീവശാസ്ത്രമാണു് ഹിന്ദുധർമ്മം. വേഷം, ഭാഷ, ആചാരം, ഉപാസന ഭക്ഷണം, ഇത്യാദികളിൽ സ്ഥലകാലഭേദമനുസരിച്ച് വൈവിധ്യങ്ങളും വൈരുദ്ധ്യങ്ങളും കാണാം. ഇവയിലെല്ലാം പൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യമനുവദിച്ചിട്ടുള്ള ഔദാര്യവാരാന്നിധിയായ ഹിന്ദുധർമ്മത്തിന്റെ അനശ്വരമായ അന്തർദ്ധാര ഈ വൈവിധ്യത്തിലെ ഏകത്വമാണു്. ഏകവും അദ്വയവുമായ ആ പരമലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയിൽ മാത്രമേ അനശ്വര സുഖവും സമാധാനവും അനുഭവപ്പെടുകയുള്ളു. അതിനാണു്, ഓരോ ജീവനും ഈശ്വരോപാസനം, സദാചാരം, സംസ്കാരകർമ്മങ്ങൾ ഇത്യാദികളെക്കൊണ്ടു് ജീവിതസംസ്ക്കാരം നേടണമെന്നു പറയുന്നതു്. പ്രവൃത്തി, വിചാരം, ആഗ്രഹം ഇവ മൂന്നും ചുററിപ്പിണഞ്ഞ കർമ്മസ്വരൂപം സംശുദ്ധമായാലേ സ്വധർമ്മം തിളങ്ങുകയുള്ളു.

ശുദ്ധമായ സ്വധർമ്മാചരണത്തിലൂടെ വേണം പരമധർമ്മം (മോക്ഷം) പ്രാപിക്കുവാൻ.

മോക്ഷം, ഈശ്വരസാക്ഷാത്ക്കാരം, ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരം, ജീവന്മുക്തി, പരമസുഖം, അനശ്വരത്വം എന്നെല്ലാം വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്ന ജീവിതലക്ഷ്യത്തിലേയ്ക്ക് ഓരോ ജീവനെയും പടിപടിയായി മുന്നോട്ട നയിച്ചുകൊണ്ടുചെല്ലുന്ന ജീവിതപദ്ധതികളാണ് ശാസ്ത്രീയമായ ഹൈന്ദവ കർമ്മസിദ്ധാന്തങ്ങൾ. ധർമ്മത്തിൽ തുടങ്ങി മോക്ഷത്തിൽ അവസാനിക്കുന്ന പുരുഷാർത്ഥവും, ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽ തുടങ്ങി സന്യാസത്തിൽ അവസാനിക്കുന്ന ആശ്രമങ്ങളും, ശൂദ്രനിൽ തുടങ്ങി ബ്രാഹ്മണ്യത്തിൽ അവസാനിക്കുന്ന വർണ്ണങ്ങളും, കർമ്മയോഗത്തിലാരംഭിച്ച് ജ്ഞാനയോഗത്തിൽ അവസാനിക്കുന്ന സാധനകളും എല്ലാം ഇവിടെയുണ്ട്. ഓരോ ജീവന്റെയും പക്വതയനുസരിച്ച് ഒരു വഴിപിടിച്ചു മുന്നോട്ടുപോകുകയേ വേണ്ടു. അതിന് അനുഭവജ്ഞരും ധർമ്മനിഷ്ഠരുമായ ഗുരുവും ശാസ്ത്രീയമായ തത്ത്വബോധവും വേണം.

വിവാഹം, അന്നപ്രാശനം(ചോറൂണ്),നാമകരണം, അപരക്രിയകൾ മുതലായവ അന്ധവിശ്വാസ ചടങ്ങുകളല്ലെന്നും ഓരോന്നിനും അതതിന്റേതായ ശാസ്ത്രോക്തപ്രമാണങ്ങളുണ്ടെന്നും യുക്ത്യാനുഭവപൂർവ്വം അവ വെളിപ്പെടുത്തിട്ടുള്ളതാണെന്നും പരിചയപ്പെടുത്തുകയാണ് ഈ ഗ്രന്ഥം കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഈ വഴിയ്ക്കു കൂടുതൽ വിചാരം ചെയ്യുന്നതിനും വീടുതോറും ഗ്രാമം തോറും പ്രായോഗികമാക്കി ചെയ്യാനും പൈതൃകാവകാശികളായ ഹിന്ദുക്കൾതന്നെ ആദ്യം മുന്നോട്ടുവരട്ടെ.

സംസ്കാരപദ്ധതിക്കൊരു മുഖവുര

മനുഷ്യജന്മത്തിന്റെ മഹത്വമറിയാതെ പാപകർമ്മതല്പരനായിരുന്ന ഒരു ജീവന്ന് വീണ്ടും പുല്ല്, പുഴ, മൃഗം, പക്ഷി, മരം ഇത്യാദി പല ജന്മങ്ങളെടുക്കേണ്ടിവരും. വിവിധ പിറവികളിലൂടെ കർമ്മഫലങ്ങൾ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ട് പുരോഗമിക്കുന്ന ജീവന് വീണ്ടും അപൂർവ്വമായ മനുഷ്യജന്മം ലഭിക്കുന്നു. തിന്നുക, കുടിക്കുക, ഉറങ്ങുക, ഉല്പാദിപ്പിക്കുക എന്നീ ജന്തുസഹജമായ വൃത്തികൾ മനുഷ്യൻ പരിഷ്ക്കരിച്ച് പിന്തുടരുന്നു എന്നതു കൊണ്ടുമാത്രം മനുഷ്യജന്മം സഫലമാവില്ല. ധർമ്മവും ധർമ്മാനുമോദിതമായ സംസ്ക്കാരവും പ്രതിഫലിച്ച് പരിപുഷ്ടമാക്കേണ്ടതാണ് മനുഷ്യജീവിതം. ഭൗതികമോ ആദ്ധ്യാത്മികമോ ഏതായാലും ജീവിതപരിശുദ്ധിയ്ക്ക് ധർമ്മാചരണം—സംസ്ക്കാരനിഷ്ഠ—വേണം. ജീവിതപരിശുദ്ധിയാണ് ജന്മസാഫല്യത്തിന് നിദാനം.

ജീവിതം ഒരുനീണ്ട പ്രയാണമാണ്; പണയപ്പെടുത്തലല്ല. ഇതരജീവികൾക്ക് അതറിയാനുള്ള ബോധമുണ്ടാവില്ല. ബോധമുണ്ടാവേണ്ട മനുഷ്യന്ന് അതുണ്ടായില്ലെങ്കിൽ നഷ്ടജീവിതം തന്നെ. ശൈശവം, ബാല്യം, കൗമാരം, യൗവനം, പ്രൗഢം, വാർദ്ധക്യം എന്നിങ്ങനെ ഓരോ ദിശയിലും പണം, പേരു്, പെരുമ ഇത്യാദി നൂറുനൂറ് വിഷയങ്ങൾക്ക് അടിമപ്പെടുന്ന ജീവിതത്തിന് മേൽഗതിയെങ്ങനെ? ശരാശരി നൂറു വർഷപരിധിയിലുള്ള ഒരു മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ 30 വയസ്സുവരെ പഠിപ്പിലും ആശാപാശങ്ങളുടെ ദിവാസ്വപ്നങ്ങളിലും കഴിഞ്ഞു പോകുന്നു. പിന്നെ വിവാഹവും തുടർന്നുള്ള പ്രാരാബ്ധങ്ങളുമായി. ഈ രണ്ടാം ഘട്ടത്തിലാണ് ജീവിതത്തിന്റെ "ഹരിഃശ്രീ" ബോധം അല്പമെങ്കിലും ഉണ്ടാവുന്നതു്. അതിനുമുമ്പ് നിയന്ത്രിതജീവിതത്തിൽ ബോധമുണ്ടായാലും

ശക്തിമത്തായ ആഗ്രഹങ്ങളുടേയും ആവേശങ്ങളുടേയും സമ്മർദ്ദംകൊണ്ടവ നിഷ്പ്രഭമായിപ്പോകുന്നു. കുടുംബ ജീവിതത്തിലാകട്ടെ, നാനാതരം കുടുംബപ്രശ്നങ്ങളുടെ കൊടുങ്കാററുകളിൽപെട്ട് ഉഴലുന്നു. താൻ എവിടെ നിന്നു പുറപ്പെട്ടു, എങ്ങോട്ടാണ് പോകേണ്ടത് എന്നൊന്നും അറിയാനാവാതെ നട്ടം തിരിയുമ്പോൾ സ്വാത്മബോധത്തെപ്പററി എന്തു പറയാനാണ്? പിന്നീടിതാ, വാർദ്ധക്യത്തിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിക്കുകയായി: ഊന്നുവടിയുടെ സഹായമില്ലാതെ നടക്കാനാവില്ല. വൃദ്ധനായ തന്നെ ഒരു അധികപ്പററായി ബന്ധുമിത്രാദികൾ കരുതുന്നു. ഇതിനൊരു ബോധമുണ്ടാവാനോ ഉണ്ടാക്കുവാനോ സാദ്ധ്യമല്ലാത്ത ദുരന്തദുഃഖഭാവത്തിൽ പിടയാതെ മരിച്ചാൽ മതിയെന്ന് പറയുന്നു. പൊതുവെ നോക്കുമ്പോൾ ധർമ്മബോധമോ ലക്ഷ്യബോധമോ ഇല്ലാത്ത ഇന്നത്തെ മനുഷ്യനെ നയിക്കുന്നത് അനിശ്ചിതത്വമാണെന്ന് കാണാം. ഫലമോ, ഒടുങ്ങാത്തജീവിതപ്രശ്നങ്ങളും അശാന്തിയും ദുഃഖവും.

ചിന്താശീലനായ മനുഷ്യൻ നേർവഴിക്ക് ചിന്തിച്ചില്ലെങ്കിൽ നേർവഴിക്ക് ചരിക്കാനുമാവില്ല. മനുഷ്യനായി പിറന്നതെന്തിന്, വളരുന്നതെന്തിന്. ഒടുക്കം തളരുന്നതെന്തുകൊണ്ട് എന്നെല്ലാം ചിന്തിക്കുന്നവക്ററിയാം ജീവിതത്തിൻെറ പൊരുളെന്തെന്ന്. പക്ഷേ ചിന്തിക്കുന്നവരിൽ തന്നെ പലരും ശരീരാഭിമാന പരിധിയിൽ പരാക്രമങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചുകൊണ്ട് ജീവിതത്തെ ഒരു ചൂതുകളിയാക്കി മാററുന്നു! അവരും അവസാനത്തെ തളർച്ചയിൽ മേലോട്ട് നോക്കാൻ—അന്തർമ്മുഖരാവാൻ—ഒരു നിഷ്ഫലശ്രമം നടത്താറുണ്ട്. ഈ സ്ഥിതിവിശേഷങ്ങളെല്ലാം കണ്ടറിഞ്ഞ ഭാരതീയമനീഷികൾ, മനുഷ്യജീവിതത്തിന് പൊതുവെ സാധകവും സഹായകവുമാകുന്ന ചില ചിട്ടകൾ കുടുംബനിലവാരത്തിൽതന്നെ ഒരുക്കിതന്നിട്ടുണ്ട്. വ്യക്തി, കുടുംബം, സമുദായം, രാഷ്ട്രം, വിശ്വം എന്നിങ്ങനെ പടിപടിയായി എല്ലാ രംഗങ്ങളിലും പരിശുദ്ധിയും ക്ഷേമവും ശാന്തിയും വ്യാപരിക്കുന്ന ഒരു കുടുംബാസൂത്രണപദ്ധതിയുണ്ട്. ആഷ്പ്രോക്തമായ 'ഷോഡശസംസ്കാരപദ്ധതി'യാണത്. ജീവൻ മനുഷ്യയോനി

യിൽ പതിക്കുന്നതു മുതൽ ദേഹത്യാഗം ചെയ്യുന്നവരെ ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ജന്മസാഫല്യത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടു് വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള പതിനാറു് പ്രമുഖവഴിത്തിരിവുകൾ. ഒരു തീവണ്ടി പ്രയാണത്തിനിടയ്ക്കു് ഓരോ മുഖ്യസ്റ്റേഷനുകളിൽ നിർത്തി ആവശ്യമുള്ള ഇന്ധനങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു് കൊണ്ടു് പ്രയാണം തുടരുന്നതു പോലെ മനുഷ്യാത്മാവും ജീവിതപ്രയാണത്തിനിടയ്ക്കു് തന്റെ സ്വഭാവമനുസരിച്ചു് യാത്ര തുടരുന്നതിനു് തയ്യാറെടുക്കുന്ന ഓരോ പ്രമുഖ സന്ദർഭങ്ങളാണു് ഓരോ സംസ്ക്കാര പദ്ധതിയും. മഹത്വമേറിയ മനുഷ്യജീവനെ ചത്തടിയുന്ന അഭിലാഷസാദ്ധ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി പണയപ്പെടുത്തുന്ന പരാക്രമമല്ല ജീവിതം.

ബീജസ്ഥിതി മുതൽ മരണാന്ത്യം വരെ മനുഷ്യൻ അറിഞ്ഞനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങൾ ഋഷിപ്രോക്തമായ ജീവിതോല്ക്കർഷമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. ഓരോ സംസ്ക്കാരകർമ്മവും അതതു വ്യക്തിക്കെന്നപോലെ കുടുംബം, സമുദായം, രാഷ്ട്രം എന്നീ നിലകളിലും എത്രത്തോളം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു സംസ്ക്കാരപദ്ധതി ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പഠിക്കുന്നവർക്കു് മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയും. ഈ ധർമ്മപദ്ധതിയാണു് യഥാർത്ഥവും സർവ്വഹിതപരവുമായ കുടുംബ—സാമൂഹികാസൂത്രണപദ്ധതി. ഇതിനാലുണ്ടാവുന്ന ജീവിതക്ഷേമം മാനുഷികമൂല്യങ്ങളുടെ വളർച്ചയും വികാസവും മൂലമുളവാകുന്നതത്രെ.

ദുർവ്വികാര—മൃഗീയത്വ—വികാസത്തിനുതകുന്ന പദ്ധതികളുടെ വേലിയേററമുള്ള ഇക്കാലത്തു് നമ്മുടെ പൂർവ്വികന്മാർ ആസൂത്രണം ചെയ്ത പദ്ധതികളെപ്പററി പരിചിന്തനം ചെയ്തു പ്രാവർത്തികമാക്കേണ്ടതും നാം തന്നെയാണല്ലോ. സദ്വിചാരങ്ങൾക്കു്—ശമദമാദി ഗുണങ്ങൾക്കു—പകരം ദുർവ്വികാരങ്ങളെ സ്വൈരവിഹാരത്തിനു തുറന്നുവിടുന്ന ആസൂത്രണപദ്ധതികളുടെ പരിണതഫലം പരമദുഃഖമാവാനേ വഴിയുള്ളു. ദുഃഖത്തിൽ നിന്നു ദുഃഖസാഗരത്തിലേക്കുള്ള കുതിച്ചുചാട്ടമാണതു്. അധാർമ്മികവും പ്രകൃ

തിവിരുദ്ധവുമായ ആസൂത്രണവലയങ്ങളിൽ നിന്നു വിമുക്തമാകുവാനും ധാർമ്മികവും സന്മാർഗ്ഗികവുമായ ഒരു കർമ്മപദ്ധതി കൂടിയേ തീരൂ. അതു പണ്ടുപണ്ടേ നമ്മുടെ പൂർവ്വികരായ ഋഷീശ്വരന്മാർ മനുഷ്യസമുദായയോഗക്ഷേമത്തിനായി അനുഗ്രഹിച്ചേകിയിട്ടുമുണ്ട്. അതു വേണ്ടവിധം വിചാരം ചെയ്തു പ്രചരിപ്പിക്കുവാനും പ്രാവൃത്തികമാക്കുവാനും സമുദായവും സർക്കാരും തയ്യാറാവുമെങ്കിൽ കുടുംബഭദ്രതയോടൊപ്പം സമുദായക്ഷേമവും രാഷ്ട്രസുരക്ഷിതത്വവും അനുഭവപ്പെടും.

പണ്ടത്തെ വർണ്ണാശ്രമജീവിതവ്യവസ്ഥയിൽ, കാലാന്തരത്തിലുണ്ടായ പാകപ്പിഴകൾ നിമിത്തം അനേകം ജാതികളും ഉച്ചനീചത്വ വിചാരങ്ങളുമുണ്ടായി. തജ്ജന്യമായ അനാചാരങ്ങളും അധാർമ്മിക വൃത്തികളും ഹിന്ദുക്കളെ താറുമാറാക്കിച്ചെയ്തു. ഇതിനിടയ്ക്കു് ധർമ്മശാസ്ത്രാദ്ധ്യായനവും അദ്ധ്യാപനവും ചുരുക്കം ചിലരുടെ അധീനതയിലായി. അതു് സമുദായത്തിന്റേയും രാജ്യത്തിന്റേയും അധഃപതനത്തിനു് നാന്ദികുറിക്കുന്നതായിരുന്നു. ധർമ്മം അറിയാനും ആചരിക്കുവാനും വഴിമുടക്കിയാൽ പിന്നെ ഗതികേടു് തന്നെ! ജീവിതം തന്നെ പണയത്തിലായി; സമുദായവും രാജ്യവും അടിമപ്പെട്ടു. ഹിന്ദുധർമ്മശാസ്ത്രോക്തമായസംസ്ക്കാരപദ്ധതികൾ പലതും അന്യരാജ്യങ്ങളിലേക്കു് അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. ശേഷിച്ചവ വൈദികഗ്രന്ഥങ്ങളിൽതന്നെ വിശ്രമിച്ചുപോന്നു. പുസ്തകത്തിലെ പശു പുല്ലു തിന്നുകയില്ലല്ലോ. എങ്കിലും വൈദികഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കുത്തകാവകാശം പുലർത്തിവന്ന ഒരു വിഭാഗം സ്വാത്ഥപൂരണത്തിനായിട്ടെങ്കിലും ശരിയായോ തെററായോ ആചരിച്ചുവന്നിരുന്നു.

വീണ്ടും ത്യാഗികളും തപസ്വികളുമായ മഹാത്മാക്കളുടെ ആവിർഭാവത്തോടു കൂടി നാടും സമുദായവും ഉണർന്നു നവോത്ഥാനപാതയിലേക്കു തിരിഞ്ഞു. ദീർഘകാലത്തെ അന്യാധീനതയിൽ നിന്നുടലെടുത്ത അപകർഷതാബോധം നിമിത്തം സ്ഥായിയായ ധാർമ്മിക പന്ഥാവിനേക്കാൾ സാമൂഹികവും രാജനൈതികവുമായ പന്ഥാ

ക്കളാണ് അവരെ വേഗമാകർഷിക്കുന്നത്. അതിൽ ദേശീയതയേക്കാൾ, സ്വധർമ്മത്തേക്കാൾ, വിദേശീയ ധർമ്മങ്ങളുടെ കലർപ്പുകളുണ്ടായിരുന്നു. സ്വധർമ്മാചരണത്തിലൂടെ സാധിക്കേണ്ട ഏകലോകദർശനവും സ്ഥിതിസമത്വവും രാജനൈതികവിചാരവിപ്ലവത്തിലൂടെ സാധിക്കാമെന്ന് തെററിദ്ധരിച്ചു. ഈ വഴിക്കുള്ള വ്യാമോഹങ്ങൾ അസ്ഥിരവും അനിശ്ചിതവുമായ ഒരു സ്ഥിതിവിശേഷത്തിൽ കൊണ്ടെത്തിച്ചിരിക്കുന്നു. ജീവിതം സമർത്ഥന്മാർക്കു ചൂതുകളിയും, സാമർത്ഥ്യം കുറഞ്ഞവർക്ക് ദുഃഖഭാരവുമായി പരിണമിച്ചതിന്റെ രഹസ്യമതാണ്. രണ്ടുകൂട്ടരും സ്വബോധരഹിതരും അസ്വസ്ഥരുമാണ്.

അന്ധകാരാവൃതമായ മാർഗ്ഗമദ്ധ്യേ, കുഗ്രാമവഴിമുക്കുകളിൽ മങ്ങിപ്രകാശിക്കുന്ന വഴിവിളക്കുകൾ പോലെ ഇന്നും കുടുംബനിലവാരത്തിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചില ആചാരങ്ങൾ—അവ ശാസ്ത്രീയമല്ലെങ്കിൽ പോലും—ആശ്വാസ വക നൽകുന്നു. സംസ്ക്കാരപദ്ധതിയുടെ വികലവും വികൃതവുമായ രൂപാന്തരങ്ങൾ സമുദായവിഭാഗങ്ങളുടെ ഏററത്താഴ്ചകളനുസരിച്ച് നിത്യനൈമിത്തികാചരണങ്ങളിൽ കാണാം. അവ ധാർമ്മികവും ശാസ്ത്രീയവുമായ രീതിയിൽ വീണ്ടും സമുദ്ധരിച്ച് ഓരോ കുടുംബത്തിലും നടപ്പാക്കുകയെന്നതാണ് പ്രഥമകർത്തവ്യം. എന്തെന്നാൽ വ്യക്തിയുടേയും സമുദായത്തിന്റേയും സംയോജകശക്തികേന്ദ്രമാണ് ഓരോ കുടുംബവും.

വയൽ ഉഴുത് വളമിട്ട് വിത്ത് വിതയ്ക്കുന്നതും കളപറിച്ച് വേണ്ടി വന്നാൽ വേലി കെട്ടി വളർത്തുന്നതും എത്ര നിഷ്ക്കർഷാപൂർവ്വം ചെയ്യുന്നുവോ അത്രത്തോളം നല്ല ഫലവും കിട്ടുമെന്ന് കൃഷകനറിയാം. ധാന്യത്തിനു ചെയ്യുന്നതിനേക്കാൾ എത്രയോ കൂടുതൽ നിഷ്ക്കർഷയും ശുശ്രൂഷയും ഒരു മനുഷ്യന്റെ വളർച്ചയ്ക്കുവേണം. മനുഷ്യന്റെ വളർച്ചയെന്നു പറഞ്ഞാൽ, അവനു മഹത്വം കൊടുക്കുന്ന സംസ്ക്കാരവികാസമാണ് പരമപ്രധാനം. ജന്തുസഹജമായ ശരീരപോഷണമോ അതിനുള്ള പഠിപ്പും അലങ്കാരവുമോ അല്ല, ആത്മസംബന്ധമായ സംസ്ക്കാരവളർച്ച

യാണ് മനുഷ്യത്വവികാസത്തിന് ഉതകുന്നത്. മനുഷ്യത്വം വികസിച്ചാലേ ആത്മശാന്തിയും സമുദായക്ഷേമവും ലോകസമാധാനം തന്നെയും പുലരുകയുള്ളു.

ഇന്നും ഗതാനുഗതന്യായേനയെങ്കിലും അനുവർത്തിച്ചു പോരുന്ന നാമകരണം, അന്നപ്രാശനം, വിദ്യാരംഭം, വിവാഹം, ശവസംസ്കാരം, അപരക്രിയ മുതലായ ചടങ്ങുകൾ അറിഞ്ഞുചെയ്യാൻ സന്ദർഭമുണ്ടാവണം. ആഡംബരപൂർവ്വം നടത്തപ്പെടുന്ന വിവാഹാദി കർമ്മങ്ങളിൽ പോലും അതിൻെറ കാതലായ സംസ്കാരകർമ്മം ലോപിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണാം. ചില ജാതിക്കാർ ചടങ്ങുകൾ അമിതമായി നടത്തുമെങ്കിലും അതിൻെറ പൊരുളും ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങളും ആർക്കുവേണ്ടി നടത്തുന്നുവോ അവക്കുകൂടി ബോധ്യമാവാത്തവിധമാണ് നിറവേററുക. ഈ പരിതഃസ്ഥിതിയിൽ സംസ്കാരപദ്ധതി സമുദ്ധരിച്ച് നടപ്പാക്കേണ്ടത് സമുദായക്ഷേമതല്പരരായ ഏവരുടേയും കർത്തവ്യമാണല്ലോ. ലൗകികകർമ്മങ്ങൾപോലും വേണ്ടവിധം നടത്തുന്ന ക്രമം ഇന്നത്തെ ഹിന്ദുക്കളിൽ വിരളമായിരിക്കുമ്പോൾ, ഇതരമതസ്ഥർ അവരവരുടെ മതബോധകമായ സംസ്കാരങ്ങൾ—ലൗകിക പരിധിയിലാണെങ്കിൽപോലും—നേരേചൊവ്വേ ചെയ്യുന്നതാണ് അവരുടെ ശ്രേയസ്സിനും സമുദായൈക്യത്തിനും നിദാനമെന്നു കാണാം. വേറൊരു മതത്തിനും ദേശത്തിനും ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ശാസ്ത്രീയമനുഷ്യജീവിതാസൂത്രണത്തിൻെറ ജന്മാവകാശികളായിരുന്നിട്ടുകൂടി ഹിന്ദുക്കളുടെ പരാശ്രയഭാവം വിചിത്രം തന്നെ! ഈ മാനസികാടിമത്തം അകററി സ്വയംശുദ്ധരാവാനും, ധാർമ്മികവും സാന്മാർഗ്ഗികവുമായ മൂല്യങ്ങൾക്ക് കുഴിതോണ്ടുന്ന ഇതരസൂത്രങ്ങളുടെ പിന്നാലെ പരക്കംപായുന്ന ശോച്യാവസ്ഥ മാററാനും സംസ്കാരപദ്ധതി ഓരോ കുടുംബത്തിലും വീണ്ടും ജ്വലിക്കണം.

വ്യക്തികൾ ചേർന്നാണല്ലോ സമുദായം ആവുന്നത്. വ്യക്തിനിഷ്ഠമായനുഷ്ഠിക്കുന്ന സംസ്കാരകർമ്മങ്ങളുടെ പ്രഭാവം കുടുംബം, സമുദായം മുതലായ തലങ്ങളിൽ എങ്ങിനെയുണ്ടാവും എന്ന ചോദ്യത്തിനു സമാധാനമിതാ

ണ്. ഹിന്ദുധർമ്മപ്രകാരം മനുഷ്യജീവിതമെന്നുവെച്ചാൽ ആദ്ധ്യാത്മികജീവിതമാണ്. അവൻ എങ്ങിനെ ജീവിച്ചാലും ആദ്ധ്യാത്മികലക്ഷ്യത്തോടുകൂടിയല്ലെങ്കിൽ അതു് മനുഷ്യജീവിതമാവില്ല. മൃഗീയജീവിതവും കാട്ടാള ജീവിതവും ആസുരജീവിതവും മററും ഉണ്ടാവാം. മനുഷ്യജീവിതമെന്നതു് ആദ്ധ്യാത്മിക ജീവിതം തന്നെ. അതിനാൽ വ്യക്തിയുടെ ആത്മീയോല്ക്കർഷത്തിനും തദ്വാരാ കുടുംബ–സമുദായതലങ്ങളിലെ ഐക്യഭാവം ജ്വലിപ്പിക്കുന്നതിനും സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഒരു ഔഷധം തയ്യാറാക്കാൻ പലവിധം മൂലികകൾ സംഭരിച്ച് ഓരോന്നും അതതിന്റെ പാകത്തിൽ സംസ്ക്കരിച്ചെടുത്തു് ചേർക്കുന്നതുപോലൊരു ജീവൽ പ്രശ്നപദ്ധതിയാണിതു്.

ആദ്ധ്യാത്മിക ഉപചാരത്തിന്റെ സംജ്ഞയാണ് സംസ്ക്കാരമെന്നതു്. ഈ സംസ്ക്കാരസമ്പന്നത കൊണ്ടാണ് ഭാരതത്തെ സ്വർഗ്ഗത്തേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമെന്നും, ഭാരതവാസികളെ ഭൂമിയിലെ ദേവതകൾ–ഭൂസുരൻ–എന്നും വിശേഷിപ്പിച്ചുപോന്നതു്. വ്യക്തിധർമ്മം എങ്ങനെ സമഷ്ടിധർമ്മത്തെ അവലംബിച്ചു നിലകൊള്ളുന്നു, അതുപോലെ വ്യക്തിസംസ്ക്കാരത്തിന്റെ അവലംബവും സനാതനസംസ്ക്കാരം തന്നെ. ഓരോ യുഗ–കാല–ദേശാവസ്ഥകളനുസരിച്ച് ചടങ്ങുകൾക്ക് വ്യത്യാസമുണ്ടാവാം. പക്ഷെ, ഭാവം ഒന്നു തന്നെ. ഭാവശുദ്ധിയും ശക്തിയുമനുസരിച്ചാണ് ഫലങ്ങളനുഭവപ്പെടുക. ജീവനെ പടിപടിയായി പരമലക്ഷ്യത്തിലേയ്ക്കു് നയിക്കുവാൻ പ്രചോദനം നൽകുന്ന, മനുഷ്യജീവിതപന്ഥാവിലെ വൈദ്യുതശക്തികേന്ദ്രമാണ് ഓരോ സംസ്ക്കാരകർമ്മവും. ഗർഭാധാനം, പുംസവനം, സീമന്തോന്നയനം, ജാതകർമ്മം, നാമകരണം, നിഷ്ക്രമണം, അന്നപ്രാശനം, ചൂഡാകർമ്മം, ഉപനയനം, വേദാരംഭം, സമാവർത്തനം, വിവാഹം, ഗൃഹാശ്രമം, വാനപ്രസ്ഥം, സന്ന്യാസം, അന്ത്യേഷ്ടി–ഈ പതിനാറ് സംസ്ക്കാരങ്ങളിൽ ചിലതു് ചടങ്ങുകളായിട്ടെങ്കിലും ഇന്നും ആചരിക്കാറുണ്ടു്. ശാസ്ത്രീയമായവിധത്തിൽ

ചടങ്ങുകൾ—സംസ്ക്കാര കർമ്മങ്ങൾ—അനുഷ്ഠിച്ചാൽ ഉദ്ദിഷ്ടഫലപ്രാപ്തി സുനിശ്ചിതമാണ്.

ഒരോ സംസ്ക്കാരകർമ്മത്തിന്റേയും ജീവനായി നിലകൊള്ളുന്നത് ആർക്കു വേണ്ടി അത് അനുഷ്ഠിക്കുന്നുവോ ആ വ്യക്തിയുടേയും തത്സമയത്ത് സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്ന ബന്ധുമിത്രാദികളുടേയും ഏകാഗ്രമായ ശ്രദ്ധയാണ്. ജീവിതകാലം മുഴുവൻ സഹായകമാകുന്ന ഒരു ശുഭമുദ്ര പതിപ്പിക്കുന്നവിധം ഓരോകർമ്മവും സംവിധാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഈ പ്രക്രിയയുടെ മാദ്ധ്യമത്തിൽ ആന്തരികവും ബാഹ്യവുമായ പവിത്രതയും ഭാവോജ്ജ്വലമായ ഉത്തേജനവും ഉളവാക്കുന്നു. സംസ്ക്കാരകർമ്മം നടത്തുന്ന സ്ഥലം അടിച്ചുതളിച്ച് ഒരുക്കുന്നതുതന്നെ കലാപരമായിരിക്കണമെന്നുണ്ട്. അവരവരുടെ ശേഷിക്കു തക്കവിധം വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തിട്ടുള്ള പുരോഹിതൻ, ത്യാഗിയായ സന്ന്യാസി, ധർമ്മപ്രചാരകൻ, ധർമ്മസ്ഥാപനപ്രതിനിധികൾ, വിദ്വാന്മാർ, സമുദായപ്രതിനിധികൾ ബന്ധു—മിത്രാദികൾ എന്നിവരെ ഓരോ സംസ്ക്കാരത്തിനും ക്ഷണിച്ച് യഥോചിതം ഉപചരിച്ചിരുത്തണം. ആക്കം സമയനഷ്ടമുണ്ടാവാത്തവിധം നിശ്ചിതമുഹൂത്തത്തിൽ തന്നെ നടത്തത്തക്കവിധം സംസ്ക്കാരസാമഗ്രികൾ നേരത്തെ ഒരുക്കി വച്ചിരിക്കണം. പുരോഹിതൻ, സന്യാസി, അനുഭവജ്ഞാനമുള്ള വിദ്വാന്മാർ എന്നിവക്ക് പ്രാമുഖ്യം നൽകിക്കൊണ്ട് എല്ലാവരും ബദ്ധശ്രദ്ധരായിരിക്കെ ഒരു മണിക്കൂർ സമയത്ത് സമംഗളം നടത്താൻ സാധിക്കുന്നതായിരിക്കണം ഓരോ സംസ്ക്കാരകമ്മവും. ഇതിന് കുറെയൊക്കെ അനുഭവമുള്ള ഒരാൾ—പുരോഹിതനോ, സന്ന്യാസിയോ-ഉണ്ടായിരിക്കണം. സമയനിഷ്ഠയും ശ്രദ്ധയും ആദ്യാവസാനം തെററാതിരിക്കണം. സംസ്ക്കാരകർമ്മം ചെയ്യാനും ചെയ്യിക്കുവാനും അറിവുള്ളവനും ഹിന്ദുസമുദായ ബോധമുള്ളവനുമായ ഒരാളുടെ പൗരോഹിത്യത്തിൽ സംസ്ക്കാരം നടത്തുന്നതാണുത്തമം. ഓരോ സംസ്ക്കാരത്തിന്റേയും ബാഹ്യാന്തരതാല്പര്യവും ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങളും കൂടിയിരിക്കുന്നവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ പ

തിയത്തക്കവിധം പ്രവചനം നടത്തുന്നതും ഈ കാര്യക്രമത്തിലൊരിനമാണ്. അതു പുരോഹിതനോ ധർമ്മബോധവും സമുദായപരിചയവുമുള്ള സന്ന്യാസിയോ മററുവിദ്വാന്മാരോ നിർവ്വഹിക്കാം. ഇവരിലൊരാൾ മാത്രം അരമണിക്കൂർ കൊണ്ടു് ഈ പ്രവചനകൃത്യം നിർവ്വഹിക്കണം. ഓരോ സംസ്ക്കാരത്തിൻെറയും മേന്മയും ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങളും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന വേദമന്ത്രങ്ങളും ധർമ്മസൂത്രങ്ങളും ഉണ്ടു്. അവ കർമ്മം ചെയ്യുന്നവരും ചെയ്യിക്കുന്നവരും ശ്രോതാക്കളും ഒന്നിച്ചിരുന്ന ചൊല്ലാം. അതു തല്ക്കാലം അസാദ്ധ്യമാണെങ്കിൽ പുരോഹിതൻ ചൊല്ലിക്കൊടുത്തു് സംസ്കാരകർത്താവിനെക്കൊണ്ടു് ചൊല്ലിക്കണം. ഈ വിധം നിശ്ചിത പരിപാടി നിശ്ചിതസമയത്തു് നടത്തി സമാപിക്കുകയും അതുവരെ കൂടിയിരുന്നവരെല്ലാം മററു് വിഷയങ്ങളിലേക്കു് ശ്രദ്ധയകററാതെയും അച്ചടക്കം പാലിക്കുകയും വേണം.

ഈശ്വരസ്തുതി, പ്രാർത്ഥന, ഉപാസന, സ്വസ്തിവചനം, ശാന്തിപാഠം, സംസ്കാരകർമ്മം, മംഗളാചരണം എന്ന ക്രമത്തിലാണ് ഓരോ സംസ്കാരകർമ്മവും ചെയ്യേണ്ടതു്. ഇത്രയും സംസ്കാരപദ്ധതിയെ സംബന്ധിച്ച പൊതുവായ കാര്യങ്ങളാണ്. ഉപാസനാക്രമങ്ങൾ പലവിധമുള്ളപ്പോൾ ഏതാണ് സ്വീകാര്യമെന്ന പ്രശ്നമുണ്ടാവാം. വേദവിധിപ്രകാരം തന്നെ പല വിധത്തിൽ നടത്താറുണ്ടു്. വൈദികവും അവൈദികവുമായ ശാഖകളുണ്ടു്. പുരോഹിതന്മാർ തന്നെ പല വിധം. അതിനാൽ വൈദികസംസ്ക്കാരപദ്ധതിയെ തന്നെ ഹിന്ദുക്കൾക്കാകമാനം ഒരേപോലെ സ്വീകാര്യമാക്കാൻ തക്കവിധം മഹർഷി ദയാനന്ദ സരസ്വതി ആവിഷ്ക്കരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതും ആര്യസമാജപ്രചാരത്തിൻെറ പ്രാബല്യത്തോളമേ പ്രചരിച്ചിട്ടുള്ളു. വേദമെന്തെന്നുപോലും നിശ്ചയമില്ലാത്ത ജനങ്ങൾ വേദമന്ത്രം ഉച്ചരിക്കുന്നതെങ്ങനെ? അതിനാൽ വേദസ്മരണയോടെ പ്രയോഗിക്കാവുന്ന പദ്ധതിയാണ് തല്ക്കാലം സാർവ്വത്രികമായി നടപ്പാക്കാവുന്നതു്. കർമ്മത്തിൻെറ ആദ്യാവസാനം, സൂത്രരൂപത്തിലുള്ളതും വൈദികസമ്പ്രദായത്തി

ന്റെ മർമ്മം ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതുമായ വേദമന്ത്രങ്ങൾ അക്ഷരാഭ്യാസമുള്ളവർക്കുകൂടി എളുപ്പം പഠിക്കാവുന്നതാണ്. ഓരോ സംസ്ക്കാരകർമ്മത്തിന്റെയും ജീവസ്സത്തായ സ്ഥാനം സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ നടത്തുവാൻ സാധിക്കണം. സ്വല്പമായ ധർമ്മാചരണം പോലും വലിയ വിപത്തുക്കളിൽ നിന്നു നമ്മെ രക്ഷിക്കുമെന്ന ഭഗവദ്വചനമാണതിനു പ്രമാണം.

മുൻപറഞ്ഞ പതിനാറു—ഷോഡശ—സംസ്ക്കാരങ്ങളെ കൂടാതെ പല ഉപസംസ്ക്കാരങ്ങളും ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവയെല്ലാം പരിശോധിച്ചാൽ ഷോഡശസംസ്ക്കാരങ്ങളിൽ തന്നെ ചിലതു പില്ക്കാലത്ത് പ്രായോഗികമല്ലാതെ വരുന്നതായി കാണാം. ഉദാഹരണത്തിന് ആദ്യസംസ്ക്കാരമായ ഗർഭാധാനം തന്നെ. ശരിയായ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമം നിലനിന്നിരുന്നകാലത്ത് വധൂവരന്മാർ സമുദായത്തിന്റെ അനുമതിയോടും ആശീർവാദത്തോടുംകൂടി ഗർഭോല്പാദനം നിർവ്വഹിച്ചിരുന്നു. ബ്രഹ്മചര്യക്രമം പാലിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടാവാം, അക്കാലത്തു മനുഷ്യർ ഊർദ്ധ്വരേതസ്വികളാണ്. അപ്പോൾപ്പിന്നെ അനിയന്ത്രിതമായ പിറവികളുണ്ടാവുന്ന പ്രശ്നമേയില്ലല്ലോ. വൈദികസമ്പ്രദായം, പിന്നീട്, വർണ്ണാശ്രമസമ്പ്രദായം വ്യതിചലിച്ച ഘട്ടത്തിൽ, ബ്രഹ്മചര്യം കേവലം ചടങ്ങായിമാറുകയും ക്രമേണ നാമമാത്രമായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. സമുദായഘടന ആകപ്പാടെ മാറിയിരിക്കുന്ന ഇക്കാലത്ത് ഈ വൈദികസമ്പ്രദായം പരിഹസിക്കപ്പെട്ടുതുടങ്ങി. ഈ സ്ഥിതിവിശേഷത്തിൽ ഏതാനും സംസ്ക്കാരങ്ങൾ സംക്ഷേപമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചടങ്ങുകളായിട്ടെങ്കിലും ഇന്നും ആചരിച്ചുവരുന്ന പുംസവനം (ഗർഭശുശ്രൂഷ), അന്നപ്രാശനം, നാമകരണം, വിദ്യാരംഭം, ഉപനയനം, വിവാഹം, ഗാർഹപത്യം, വാനപ്രസ്ഥം, സന്ന്യാസം, അന്ത്യേഷ്ടി (ശവസംസ്ക്കാരം), അപരക്രിയ (ശ്രാദ്ധം), മുതലായവ യഥാവിധി എങ്ങനെ നടത്തണമെന്ന് വിവരിക്കുകയും ചെയ്യാം.

1. ഗർഭാധാനസംസ്കാരം

വധൂവരന്മാർ ഭാര്യാഭർത്തൃപദവിയിലേക്ക് പദാർപ്പണം ചെയ്യുന്ന സംസ്കാരമാണിത്. ജന്തുസഹജമായ കാമം പ്രേമാത്മകമാക്കി, ധാർമ്മികഭാവങ്ങളാൽ സ്വയം നിയന്ത്രിതരായി സത്സന്താനലാഭോദ്ദേശപൂർവ്വം ഈ സംസ്കാരകർമ്മം ചെയ്യണം. ഋതുകാലത്തിനു മുൻപ് വിധിച്ചിട്ടുള്ള ഔഷധങ്ങൾ സേവിച്ചും വിശുദ്ധാഹാരങ്ങൾ കഴിച്ചും ശരീരത്തേയും, ഈശ്വരഭക്തി, ആശ്രമധർമ്മതത്വം മുതലായ സദ്ഭാവനകളാൽ മനസ്സിനേയും പരിപുഷ്ടമാക്കിയ ദമ്പതികൾ ഗർഭാധാനസംസ്കാരത്തോടുകൂടി പ്രസന്നരും പവിത്രചിത്തരുമായി നിശ്ചിതകാലത്ത് ഗർഭാധാനം നിർവ്വഹിക്കണമെന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നു.

'മനുസ്മൃതി' പ്രകാരം സ്ത്രീ രജസ്വലയാവുന്ന നാൾ തൊട്ട് പതിനാറ് ദിവസങ്ങളാണ് ഋതുകാലം. ഇതിൽ ആദ്യത്തെ നാലു ദിവസങ്ങൾ, ബാഹ്യാഭ്യന്തരമായ പല കാരണങ്ങളാൽ ഗർഭാധാനത്തിന് നിഷിദ്ധങ്ങളാണ്. ആ ദിവസങ്ങളിൽ സ്ത്രീയെ പുരുഷൻ സ്പർശിക്കുവാൻ പാടില്ലെന്നു മാത്രമല്ല അവൾ സ്പർശിച്ച ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങൾ കഴിക്കുകയുമരുത്. ഋതുകാലത്തെ 11 12 എന്നീ ദിവസങ്ങളിലും ഗർഭാധാനം വർജ്യമാണ്. അതുപോലെ പൗർണ്ണമി, അമാവാസ്യ, ചതുർദ്ദശി, അഷ്ടമി എന്നീ തിഥിദിനങ്ങളും രതിക്രീയയ്ക്കു് നിഷിദ്ധമായി വിധിച്ചിരിക്കുന്നു.

നിശ്ചിതദിനത്തിൽ സംസ്കാരകർമ്മത്തോടുകൂടി വധൂവരന്മാർ പത്നീ—പതിത്വം വരിച്ച് ഗർഭാധാനം ചെയ്യണം. അവർ ഗൃഹാശ്രമത്തിലായാലും ആത്മീയോല്ക്കർഷത്തിനുള്ള ബ്രഹ്മചര്യം നശിക്കയില്ല. ഈ ക്രമ

ത്തിനെ 'ഉപനിഷദഗർഭലംഭനം' എന്നു് അശ്വലായന ഗൃഹ്യസൂത്രത്തിൽ വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഗർഭാധാനത്തിനു് മുൻപായി ഗർഭാധാനസംസ്കാര കർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചിരിക്കണം. മുൻപറഞ്ഞ മാതിരി ഈശ്വര പ്രാർത്ഥന, ഹോമം അല്ലെങ്കിൽ പൂജ മുതലായ കർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ വരൻ പശ്ചിമാഭിമുഖമായും വരന്റെ വാമഭാഗത്തായി വധുവും ഇരിക്കണം. പുരോഹിതനും, ഗുരുജനങ്ങളും, ബന്ധുമിത്രാദികളും ചുററുമിരുന്നുവേണം സംസ്കാരകർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുവാൻ. വധൂവരന്മാർ ഒന്നിച്ചു് അഗ്നി, വായു, ചന്ദ്രൻ, സൂര്യൻ, അന്നം തുടങ്ങിയ ദേവതാസങ്കല്പത്തോടുകൂടി പ്രാർത്ഥിക്കണം. അഥവാ ഹോമം—യജ്ഞം ചെയ്യണം. തദവസരത്തിൽ വധു വരൻെറ തോളത്തു് കരതലം വെച്ചിരിക്കണമെന്നുണ്ടു്. അനന്തരം നിശ്ചിതമന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് അഷ്ടാജ്യാഹുതിയും പിന്നീടു് ആജ്യാഹുതിയും (മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം, അഷ്ടഗന്ധം, നെയ്യു് മുതലായ ദ്രവ്യങ്ങൾ ഹോമാഗ്നിയിൽ ആഹുതി) നല്കണം.

പിന്നീടു് ഹവനം ചെയ്തുവശേഷിച്ച നെയ്യു് വധു ആപാദചൂഡം തേച്ചു് കുളിക്കണം. ശുഭ്രവസ്ത്രം ധരിച്ചു് പൂർവ്വസ്ഥാനത്തു വരുന്ന വധുവിനെ വരൻ സ്വീകരിച്ചു് പൂജാസ്ഥാനത്തിനു് (ഹോമകുണ്ഡത്തിനു്) പ്രദക്ഷിണമായി ചെന്നു് ഇരുവരും സൂര്യദർശനം ചെയ്യണം. എന്നിട്ടു് വധു വരനേയും മററു ഗുരുജനങ്ങളേയും വൃദ്ധസ്ത്രീകളേയും വന്ദിച്ചു് ആശീർവ്വാദം സ്വീകരിക്കുന്നതോടുകൂടി ഈ സംസ്ക്കാരത്തിൻെറ ഭാവാർത്ഥം വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന പുരോഹിതൻെറ പ്രവചനം നടക്കും. ഇങ്ങനെ വധു പത്നിയുടെ പദവിയും വരൻ ഭർത്താവിൻെറ പദവിയും പ്രാപിക്കുന്നു. അനന്തരം പുരോഹിതനും മററും യഥാശക്തി ദക്ഷിണയും ഭക്ഷണവും നൽകി സൽക്കരിക്കുകയും പതിപത്നിമാർ പൂജാവേദിയുടെ പശ്ചിമഭാഗത്തു് പൂർവ്വാഭിമുഖമായിരുന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കുകയും ചെയ്യണം.

ഈ ഗർഭാധാന സംസ്ക്കാരാനന്തരം പതി—പത്നിമാരുടെ മനശ്ശരീരങ്ങൾ ഒരുപോലെ പ്രസന്നമായിരി

കുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ യഥാവിധി ഗർഭാധാനം നിർവ്വഹിക്കാം. അതിനുശേഷം സ്നാനംചെയ്തു വീണ്ടും പവിത്രസങ്കല്പങ്ങളാലും ആചരണങ്ങളാലും മനഃശുദ്ധിയും, കായശുദ്ധിയും പാലിക്കണം. പുത്രേഷ്ടം, നിഷേകം എന്നീ പേരുകളിലും അറിയപ്പെടുന്ന ഗർഭാധാനം കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കപ്പെടുന്നതു്, ഗർഭധാരണം അഥവാ വീര്യസ്ഥാപനമാണു്. ഗർഭപാത്രം വിശുദ്ധമാക്കി വീര്യം പ്രതിഷ്ഠിച്ചു് സ്ഥിരീകരിക്കുകയെന്നതാണു്—

> ഗർഭസ്യാധാനം വീര്യസ്ഥാപനം സ്ഥിരീകരണം
> നസ്മിന്യേന വാ കർമ്മണാ തദ്ഗർഭാധാനം.

2. പുംസവന സംസ്കാരം

മുൻപറഞ്ഞതുപോലെ ശരീരരക്ഷ മാത്രം ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടുള്ളതല്ല മനുഷ്യധർമ്മം. മനുഷ്യശരീരം ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതുതന്നെ ജന്മസാഫല്യം നേടാനാണു്. അതാകട്ടെ ആദ്ധ്യാത്മികവുമത്രേ. 'ശരീരമാദ്യംഖലുധർമ്മസാധനം'—മാത്രമാണു്. അതിനാൽ ഗർഭാധാനം, ഗർഭധാരണം, ഗർഭരക്ഷണം എന്നീ കാര്യങ്ങളിൽ പതി-പത്നിമാർ വളരെ നിഷ്കർഷയോടെ വർത്തിക്കണമെന്നു് ധർമ്മശാസ്ത്രം അനുശാസിക്കുന്നു. ഗർഭശുശ്രൂഷ സ്ഥൂലവും സൂക്ഷ്മവുമായിരിക്കണം. സ്ഥൂലമായ ശുശ്രൂഷയേക്കാൾ പതിന്മടങ്ങു് സൂക്ഷ്മമായ ശുശ്രൂഷകളിൽ ശ്രദ്ധിക്കണം. ഗർഭവതിയെയും ഭർത്താവിനെയും ഇതിന്റെ ഗൗരവം യഥാകാലം ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തുന്നതിനും തദ്വാരാ കുടുംബത്തിനും സമുദായത്തിനും തമ്മിലുള്ള പരസ്പരബന്ധവും കർത്തവ്യങ്ങളും അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നതിനും വൈദീക കർമ്മങ്ങൾ ഇടയ്ക്കിടെ ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. ഗർഭശുശ്രൂഷരീതിയിൽ അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടുന്ന ഈ സംസ്കാരകർമ്മങ്ങളിൽ പുംസവനവും സീമന്തോന്നയനവും മുഖ്യതയർഹിക്കുന്നു.

സ്ത്രീ ഗർഭംധരിച്ചുവെന്നു കണ്ടാൽ പിന്നെ ആ ഗർഭവതിയുടെയും ഭർത്താവിന്റെയും മനോവാക്കായങ്ങൾ വ്രതനിഷ്ഠയോടെ വർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കണം. ബ്രഹ്മചര്യനിഷ്ഠ അത്യാവശ്യമാണ്. ഗർഭവതിയുടെ ആഹാരം, നിദ്ര, വ്യായാമം, നിത്യകർമ്മം, വിചാരം, വാക്ക്, സമ്പർക്കം ഇത്യാദി എല്ലാ കാര്യങ്ങളും അടക്കം ചിട്ടയുമുള്ളതായിത്തീരണം. എല്ലാം മിതവും ഹിതകരവുമായിരിക്കണം.

രണ്ടാം മാസത്തിലോ മൂന്നാം മാസത്തിലോ കുടുംബനിലവാരത്തിൽ, ആദ്ധ്യാത്മികാന്തരീക്ഷവും പ്രേരണയുമുളവാക്കുന്ന പുംസവനകർമ്മം എന്ന സാമൂഹികചടങ്ങ് നടത്തണമെന്നുണ്ട്. ഗർഭവതിയേയും ഗർഭസ്ഥശിശുവിനേയും ഉദ്ദേശിച്ചാണിതെങ്കിലും സാംസ്ക്കാരികകർമ്മങ്ങളുടെ സ്വഭാവം സാമൂഹികമാണല്ലോ. അതിനാൽ ഒരു ശുഭമുഹൂർത്തം നിശ്ചയിച്ച് ബന്ധുക്കളേയും ഗുരുജനങ്ങളേയും സമുദായ പ്രതിനിധികളേയും ക്ഷണിച്ചു വരുത്തി അവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിലും സംസ്കാരമുള്ള ഒരു പുരോഹിതന്റെ പൗരോഹിത്യത്തിലും ഇതു നടത്തേണ്ടതാണ്. ഇതിന്റെ പ്രാമാണികമന്ത്രങ്ങൾ വേദത്തിലും ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങളിലും കാണാം.

വൈദിക പദ്ധതിയനുസരിച്ച് നാലു വേദങ്ങളിൽ നിന്ന് ഈശ്വരപ്രാർത്ഥനാമന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചുകൊണ്ട് ഉപാസനായജ്ഞം നടത്തണം. യജ്ഞം, ഈശ്വരപ്രാർത്ഥന എന്നീ കർമ്മങ്ങൾ എല്ലാവരും ചേർന്ന് സാമൂഹികമായി നടത്തേണ്ടതാണ്. യജ്ഞകർമ്മാരംഭത്തിലും അവസാനത്തിലും ഈ കർമ്മത്തിന്റേയും വേദമന്ത്രങ്ങളുടേയും താൽപര്യമെന്താണെന്ന് ഉപവിഷ്ടരായിരിക്കുന്നവരെ ഉപദേശരീതിയിലോ പ്രസംഗരൂപത്തിലോ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു് പുരോഹിതന്റെയോ നിശ്ചിത ആചാര്യന്റെയോ ചുമതലയാണ്.

വീണ്ടും ചുവടേചേർക്കുന്ന രണ്ടു മന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ട് യജ്ഞകുണ്ഡത്തിൽ നെയ്യുകൊണ്ട് രണ്ട് ആഹുതി നൽകണം.

ഓം ആതേ ഗർഭോ യോനിമേതു പുമാൻ ബാണ
ഇവേഷുധീം
ആവീരോ ജയതാം പുത്രസ്തേദശമാസ്യഃസ്വാഹാ
—അഥർവ്വവേദം

ഓം അഗ്നിരൈതു പ്രഥമോ ദേവതാനാംസോഽസ്യൈ
തദയംരാജാവരുണോഽനുമന്യതാം യഥേയം സ്ത്രീ
പൗത്രമഘം നരോദാത്സ്വാഹാ

കർമ്മാരംഭത്തിൽ ഈശ്വരോപാസനയ്ക്കു ശേഷം ഗർഭവതിയും ഭർത്താവും ആചാര്യോപദേശപ്രകാരം മററാരുമില്ലാത്ത ഏകാന്തസ്ഥാനത്തു പോയി അല്പനേരമിരിക്കണം. അപ്പോൾ ഭർത്താവ് ഭാര്യയുടെ ഹൃദയഭാഗത്ത് കൈത്തലം വച്ചുകൊണ്ട് ജപിക്കേണ്ട മന്ത്രമിതാണ്.

ഓം യത്തേ സുസീമേ ഹൃദയേ ഹിതമന്തഃപ്രജാപതൗ
മന്യേഽഹം മാം തദ്വിദ്വാംസം മാഹം പൗത്രമഘം
നിയാമ്

—ആശ്വലായനഗൃഹ്യസൂത്രം.

ഇതേപോലെ യജ്ഞാഹുതികൾശേഷവും അനുഷ്ഠിക്കണം. തുടർന്ന് മംഗളം പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി ഉപവിഷ്ടരായവരെയെല്ലാം യഥായോഗ്യം സത്ക്കരിച്ച് യാത്രയയ്ക്കാം.

ഈ സംസ്ക്കാരകർമ്മത്തിൽ മുഖ്യമായ ഒരു ചടങ്ങ്, വടവൃക്ഷത്തിന്റെ ജടത്തളിരും (മുകളിൽ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന വേരുകൾ) അമൃതവള്ളിയുടെ തളിരും ചേർത്ത് നന്നായി അരച്ച് അതിന്റെ ഗന്ധം ഭർത്താവ് ഗർഭവതിയുടെ നാസികയിൽ നല്ലപോലെ മണപ്പിക്കുക എന്നതാണ്. ഇത് ആദ്യവും അവസാനവും ചെയ്യണം. അപ്പോൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമിതാണ്.

അദ്ഭ്യഃ സംഭൃതഃ പൃഥിവ്യൈരസാച്ച
വിശ്വകർമ്മണഃ സമവർത്തതാഗ്രേ
തസ്യത്വഷ്ടാ വിദധദ്രൂപമേതി
തന്മർത്ത്യസ്യ ദേവത്വമാജാനമഗ്രേ
—യജുർവ്വേദം

ഈ ചടങ്ങ് വടവൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ചെന്നിരുന്ന് നിർവ്വഹിക്കണമെന്നാണ വിധി. വടവൃക്ഷം, അമൃത്, ബ്രാഹ്മി തുടങ്ങിയ ഔഷധങ്ങൾ യഥാവിധി തയ്യാറാക്കി ഇടയ്ക്കിടെ അല്പാല്പമായി ഗർഭവതി സേവിക്കണം. ഈ കർമ്മത്തിനുശേഷം യജ്ഞപ്രസാദമായ 'ചരു' (പായസ പ്രസാദം) ആദ്യം ഗർഭവതിക്കു നൽകണം. അപ്പോൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രമാണിത്.

ഓം പയ: പൃഥിവ്യാം പയ ഓഷധീഷു
പയോ ദിവ്യന്തരീക്ഷേ പയോധാ:
പയസ്വതീ: പ്രദിശ: സന്തുമഹ്യം

പിന്നീട് ഗർഭിണിയുടെ ഗർഭാശയഭാഗത്ത് കൈത്തലംകൊണ്ടു താങ്ങുന്നതുപോലെ ഭർത്താവ് സ്പർശിച്ചുകൊണ്ട് ആദ്യം—

ഹിരണ്യഗർഭ: സമവർത്തതാഗ്രേ ഭൂതസ്യജാത: പതിരേകം ആസീത്
സദാധാരപൃഥിവീം ദ്യാമുതേമാം കസ്മൈദേവായ ഹവിഷാവിധേമ
അദ്ഭ്യ: സംഭൃത: പൃഥിവ്യൈരസാച്ച വിശ്വകർമ്മണ: സമവർത്തതാഗ്രേ
തസ്യത്വഷ്ടാ വിദധദ്രൂപമേതി തന്മർത്ത്യസ്യ ദേവത്വമാജാനമഗ്രേ

എന്ന മന്ത്രങ്ങളും പിന്നീട്—

സുപർണ്ണോഽസിഗരുത്മാം സ്ത്രിവൃത്തേശിരോ
ഗായത്രംചക്ഷുർബൃഹദ്രഥന്തരേ പക്ഷൗ
സ്തോമ ആത്മാഛന്ദാംസ്യംഗാനിയജൂംഷിനാമ
സാമതേ തനു: വാമദേവ്യം യജ്ഞായജ്ഞിയം
പുച്ഛം ധിഷ്ണ്യ: ശഫാ:
സുപർണ്ണോ ഽ സിഗരുത്മാന്ദിവം ഗച്ഛസ്വ: പത
—യജുർവ്വേദം

എന്നീ മന്ത്രങ്ങളുമുച്ചരിച്ച് ഭാവാർത്ഥം ധ്യാനിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

പുംസവനസംസ്ക്കാരത്തോടുകൂടി ഗർഭിണിയുടെ ശാരീരികവും മാനസികവുമായ ആരോഗ്യത്തിൽ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. പുഷ്ടിപ്രദവും സംശുദ്ധവും സാത്വികവുമായ ഭക്ഷണപാനീയങ്ങളും ഔഷധവും കഴിക്കുന്നതോടൊപ്പം കോപതാപമോഹമദമാത്സര്യാദി വികാരങ്ങൾ ഉണ്ടാവാതെ സൂക്ഷിക്കുകയുംവേണം. ഗർഭിണിക്ക് മിതവ്യായാമവും സൗമ്യാചരണവും പ്രസന്നചിത്തവുമുണ്ടായിരിക്കണം. ക്ഷോഭജന്യമായ വാദവിവാദങ്ങൾ വർജ്ജിക്കണം. നാടകസിനിമാദികൾ കാണരുത്, കാമവികാരജനകങ്ങളായ കഥകളും നോവലുകളും വായിക്കരുത്. ഈശ്വരഭക്തിയും സദ്ഭാവങ്ങളും ഉളവാക്കുന്ന പുരാണേതിഹാസങ്ങൾ വായിക്കാം. സത്സംഗങ്ങളും ധർമ്മജ്ഞാനസംബന്ധമായ പ്രവചനങ്ങളും സംഭാഷണങ്ങളും ശ്രവിക്കുവാൻ താല്പര്യവും ശ്രദ്ധയും ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഗർഭവതിയായ സ്ത്രീയുടെ ഭക്ഷണരസവും വിചാരവികാരങ്ങളുടെ അംശവും ഗർഭശിശുവിലും പതിയുമെന്നുള്ളതിനാൽ ഇക്കാര്യങ്ങളിൽ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

3. സീമന്തോന്നയനം

'ചതുർത്ഥേ ഗർഭമാസേ സീമന്തോന്നയനം' —ഗർഭിണിയുടെ മനോവികാസത്തിനും സന്തോഷത്തിനും ചിത്തശുദ്ധിക്കും ഗർഭിണിയിലൂടെ ഗർഭസ്ഥശിശുവിൻെറ ആരോഗ്യത്തിനും ജീവശുദ്ധിക്കും അനായാസമായ വളർച്ചയ്ക്കും വേണ്ടി ആചരിക്കപ്പെടുന്ന സംസ്ക്കാരമാണ് സീമന്തോന്നയനം. ഇതു് ഗർഭധാരണത്തിൻെറ നാലാം മാസത്തിൽ ശുക്ലപക്ഷത്തിലെ പുല്ലിംഗവാചകമായ ഒരു നക്ഷത്രത്തിൽ ആചരിക്കണം.

യഥാവിധി ഈശ്വരോപാസനാദി അനുഷ്ഠാനങ്ങളോടുകൂടി ആരംഭിക്കുകയും ഈശ്വരാർപ്പണബുദ്ധ്യാ തയ്യാറാ

ക്കിയ നിവേദ്യാന്നം പാൽപ്പായസം മുതലായവ നിവേദിക്കുകയോ ഹോമാഗ്നിയിൽ ആഹുതി അർപ്പിക്കുകയോ വേണം. പിന്നീട് പതി—പത്നിമാർ ഏകാന്തതയിൽ പോയിരുന്നു മന്ത്രോച്ചാരണം ചെയ്യും. അപ്പോൾ ഗർഭിണിയുടെ തലമുടിയിൽ ഭർത്താവ് പ്രത്യേകം തയ്യാറാക്കിയ സുഗന്ധൗഷധതൈലം പുരട്ടി കേശാലങ്കാരാദികൾ ചെയ്തൊരുക്കും. എന്നിട്ട്—

ഓം സോമ ഏവനോ രാജേമാ മാനുഷീഃ പ്രജാഃ
അവിമുക്തചക്ര ആസീ രാസ്തീരേ തുഭ്യമസൗ

ഇത്യാദി വേദമന്ത്രങ്ങൾ സംസ്ക്കാരകർമ്മത്തിനു് ഉപവിഷ്ഠരായവർ ഒന്നിച്ചിരുന്നു ഗാനം ചെയ്യണം., യജ്ഞശിഷ്ടമായ നെയ്യ് ഒരു പരന്ന പാത്രത്തിലാക്കി സ്ത്രീ അതിൽ നോക്കി തന്റെ പ്രതിബിംബം കാണണം. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഭർത്താവു ഭാര്യയോട് എന്തു കാണുന്നുവെന്നു ചോദിക്കുകയും ഭാര്യ, പശു, ധനം, ദീർഘായുസ്സ്, യശസ്സ് മുതലായ സൗഭാഗ്യലക്ഷണങ്ങൾ ദർശിക്കുന്നുവെന്നു് മറുപടി പറയുകയും ചെയ്യും.

ഭർത്താവ്: കിം പശ്യസി?

ഭാര്യ; പ്രജാൻ പശൂൻ സൗഭാഗ്യം മഹ്യം
ദീർഘായുഷ്ട്യം പത്യുഃ പശ്യാമി

—ഗോഭില ഗൃഹ്യ സൂത്രം

അനന്തരം കുലസ്ത്രീകൾ, പുത്രവതികൾ, ജ്ഞാനവൃദ്ധകൾ വയോവൃദ്ധകൾ എന്നിവരോടൊത്തിരുന്നു് ഗർഭവതി നിവേദ്യാന്നപാനീയങ്ങൾ കഴിക്കണം. അപ്പോൾ കൂടിയിരിക്കുന്നവരെല്ലാം—

ഓം വീര സൂസ്ത്വം ഭവ ജീവസൂസ്ത്വം ഭവ
ജീവപത്നീത്വം ഭവ

ഇത്യാദി മംഗള സൂക്തങ്ങൾ ചൊല്ലി ഗർഭിണിയെ ആശീർവദിക്കണം. എന്നിട്ട് സംസ്ക്കാരകർമ്മ പ്രവചനം, ആചാര്യദക്ഷിണ, ഉപവിഷ്ഠരായവർക്കു സൽക്കാരം എന്നിവ മുറപ്രകാരം നടത്തണം.

ഗർഭസ്ഥശിശുവിൻെറ അനക്രമമായ പോഷണത്തിനം സംസ്ക്കാരോദ്ദീപനത്തിനം ഉപയുക്തമാംവിധം ഇതേ സംസ്ക്കാരകർമ്മംതന്നെ ഗർഭത്തിൻെറ ആറാം മാസത്തിലും എട്ടാം മാസത്തിലും അനഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതിന്ന് പാരസ്ക്കരാദി ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങളിൽ പ്രമാണങ്ങളുണ്ട്.

പുംസവനവത് പ്രഥമേ
ഗർഭേമാസേഷഷ്ഠേ / ഷ്ടമേവാ.

മനുഷ്യശിശുവിൻെറ ശരിയായ നന്മയും ഹിതവും കാംക്ഷിക്കുന്ന മാതാപിതാക്കരം, അതു ഗർഭപാത്രത്തിൽ പതിക്കുന്നതു മുതൽക്ക് ധർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരം യഥാവിധി ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. കാര്യക്ഷമതയോടെ ചിന്തിച്ചാൽ ഗർഭിണിയുടെ ആഹാര—നീഹാരാദികളുടേയും ആചാര വിചാരങ്ങളുടേയും പ്രഭാവം നേരിട്ട് ഗർഭസ്ഥ ശിശുവിലും പതിക്കുന്നുണ്ടെന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെടും. അതുപോലെ അരയാൽ, അമൃത്, ബ്രാഹ്മി, പശുവിൻപാൽ, ചുക്ക് തുടങ്ങിയ ഔഷധമൂലികകളുടെ സ്ഥൂലവും സൂക്ഷ്മവുമായ ഗുണങ്ങരം അവ എത്രമാത്രം വിധിയാംവണ്ണം, സദ് സങ്കല്പപൂർവ്വം ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നുവോ അതനുസരിച്ച് ബാഹ്യാഭ്യന്തരഫലങ്ങളുണ്ടാവുമെന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെടും. യജ്ഞത്തിൻെറ ഗുണവീര്യവും അത് ശ്രദ്ധാഭക്തിപൂർവ്വം ചെയ്യുന്നവർക്ക് അനുഭവമുള്ളതാണ്. സംസ്കാരകർമ്മങ്ങളിൽ സംബന്ധിക്കുന്ന ബന്ധുമിത്രാദികളുടേയും ഗുരുജനങ്ങളുടേയും ആശ്വാസവചനങ്ങരം ഗർഭിണിയുടെ മാനസിക സമതുലനത്തിനും പ്രസന്നഭാവത്തിൻെറ പോഷണത്തിനും വക നൽകുന്നു. ഗർഭിണിയുടെയും ഭർത്താവിൻേറയും വ്രതനിഷ്ഠ അനായാസമാക്കുന്നതിന് ധർമ്മാചാര്യൻെറ സദുപദേശങ്ങളും സത്സംഗവും ക്ഷിപ്രസാദ്ധ്യമാക്കുന്നു. പരസ്പര പ്രേമഭാവന വളർത്തി എല്ലാവരേയും കർത്തവ്യനിഷ്ഠരാക്കുന്നതിനും സംസ്കാര കർമ്മത്തിലെ ചടങ്ങുകളോരോന്നും പ്രയോജനപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്. കൃത്രിമവും ജഡിലവുമായ ഗർഭശുശ്രൂഷയേക്കാരം ഉത്തമമാണ് അകൃത്രിമവും, ആത്മനിഷ്ഠയും,

താപസികവുമായ ഗർഭശുശ്രൂഷയെന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടാൽ അതു സ്വയം സമുദായത്തിലെങ്ങും വ്യാപിക്കും. അങ്ങനെ മാതൃക അനുഷ്ഠിച്ചു കാട്ടാനും കാലസ്വഭാവമനുസരിച്ച് സംഘടിതമായ പ്രചാരയജ്ഞം നടത്തേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്.

4. ജാതകർമ്മസംസ്കാരം

പൂർണ്ണഗർഭിണിയായ സ്ത്രീക്ക് പ്രസവകാലമടുക്കുമ്പോൾ ഭർത്താവും വയോവൃദ്ധരായ സ്ത്രീബന്ധുക്കളും സുഖപ്രസവത്തിന് സഹായകമാംവിധം വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യണമെന്നും തദനുസൃതമായ ആചരണങ്ങളും മന്ത്രോച്ചാരണവും കൊണ്ട് പ്രസവത്തെ പവിത്രമാക്കണമെന്നും ശാസ്ത്രവിധിയുണ്ട്.

കുഞ്ഞു് ജനിച്ച് പൊക്കിൾക്കൊടി മുറിക്കുന്നതിനു മുൻപുംപിമ്പുമായി നടത്തപ്പെടുന്ന സംസ്ക്കാരമാണ് ജാതകർമ്മം. മാതാവിൻെറ മാനസികവും ശാരീരികവുമായ സമതുലിതാവസ്ഥ പാലിക്കുന്നതിനു ശിശുവിൻെറ ബുദ്ധിയും യശോബലങ്ങളും സംശുദ്ധമാക്കുന്നതിനുമായി ഈ വൈദിക സംസ്ക്കാരം വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. ശിശുവിനെ പ്രാഥമിക ശുദ്ധിയും ശുശ്രൂഷയും ചെയ്തിട്ട് സൂതികർമ്മിണി പിതാവിനെ ഏല്പിക്കണമെന്നും കാററും തണുപ്പുമേൽക്കാത്ത സ്ഥലത്തിരുന്നിട്ട് വേദമന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ശുദ്ധവും തണുപ്പുമാറിയതുമായ ജലം കൊണ്ട് ശിശുവിനെ കുളിപ്പിച്ച് ശുഭ്രവസ്ത്രത്താൽ പുതച്ച് തയ്യാറാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്ന ഹോമകുണ്ഡത്തിനടുത്തു് പൂർവ്വാഭിമുഖമായിരുന്നു യഥാവിധി ഈശ്വരോപാസന, ഹവനം എന്നിവ നടത്തണമെന്നുമാണ് വിധി. ഈ കർമ്മത്തിന് പുരോഹിതനും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയായിരിക്കണമെന്നുണ്ട്.

പിന്നീട് നെയ്യും തേനും ശരാശരി ചേർത്തുചാലിച്ച് ഒരു പൊൻശലാകയാൽ അതിൽ തൊട്ടു് ശിശുവിൻെറ

നാവിൽ 'ഓം' എന്നെഴുതുംവിധം ചെയ്തിട്ട് അതിന്റെ വലത്തേ ചെവിയിൽ 'വേദോസീതി' (നിന്റെ ഗൂഢനാമം വേദം എന്നാകുന്നു) എന്നു പതിച്ചുചൊല്ലണം. അതുപോലെ ഇടത്തേ ചെവിക്കലും വേദമന്ത്രം ഉച്ചരിക്കണം. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ജപിക്കുന്ന മന്ത്രമിതാ:—

1. ഓം മേധാം തേ ദേവഃ സവിതാ
 മേധാം ദേവീ സരസ്വതീ
 മേധാം തേ അശ്വിനൗ ദേവാ
 വാധത്താം പുഷ്കരസ്രജൗ.

2. ഓം അഗ്നിരായുഷ്മാൻ സ
 വനസ്പതിഭിരായുഷ്മാം സ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

3. ഓം സോമ ആയുഷ്മാൻ സ
 ഓഷധീഭിരായുഷ്മാം സ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

4. ഓം ബ്രഹ്മ ആയുഷ്മത് തദ് ബ്രാഹ്മണൈരാ—
 യുഷ്മത്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

5. ഓം ദേവാ ആയുഷ്മന്തസ്തേ/മൃതേനായുഷ്മന്തസ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

6. ഓം ഋഷയ ആയുഷ്മന്തസ്തേ പ്രതൈരാ—
 യുഷ്മന്തസ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

7. ഓം പിതര ആയുഷ്മന്തസ്തേ സ്വധാഭിരാ—
 യുഷ്മന്തസ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

8. ഓം യജ്ഞ ആയുഷ്മാൻസ ദക്ഷിണാഭിരാ—
 യുഷ്മാംസ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

9. ഓം സമുദ്ര ആയുഷ്മാൻസ സ്രവന്തിഭിരാ—
 യുഷ്മാംസ്തേന
 ത്വായുഷായുഷ്മാന്തം കരോമി.

അനന്തരം ശിശുവിൻെറ ഇരുതോളുകളിലും സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടു് ജപിക്കേണ്ടതായ വേദമന്ത്രമിതാണു്:

ഓം ഇന്ദ്രശ്രേഷ്ഠാനിദ്രവിണാനിധേഹി
ചിത്തിം ദക്ഷസ്യ സുഭഗത്വമസ്മേ
പോഷം രയീണാമരിഷ്ടിം തനൂനാം
സ്വാദ്മാനം വാചഃ സുദിനത്വമഹ്നാം
അസ്മേ പ്രയന്ധിമഘവന്ന്യ ജീഷിന്നിന്ദ്ര
രായോ വിശ്വവാരസ്യഭൂരേഃ
അസ്മേശതം ശരദോ ജീവസേധാ
അസ്മേ വീരാച്ഛശ്വതഇന്ദ്രശിപ്രിൻ.
ഓം അശ്മാഭവ പരശുർഭവ ഹിരണ്യ മസ്തൃതം
ഭവ വേദോ വൈപുത്രനാമാസി
സജീവശാരദഃശതം.

തുടർന്നു് ഈററില്ലത്തിലും മാതൃശരീരത്തിലും ജപിച്ചു് വെച്ചിരിക്കുന്ന സുഗന്ധജലം തളിക്കണം. അനന്തരം യഥാവിധി മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം മാതാവിൻെറ സ്തനങ്ങൾ പവിത്രജലം കൊണ്ടു് കഴുകി തുടച്ചിട്ടു് ആദ്യം വലത്തേതും പിന്നീടു് ഇടത്തേതുമായ മുലപ്പാൽ ശിശുവിനു് കൊടുക്കണം. മാതാവിൻെറ തലയ്ക്കൽ (കിടക്കയുടെ) മന്ത്രജപപൂർവ്വം ഒരു കലശം ജലം സൂക്ഷിക്കുക, പത്തുദിവസംവരെ രണ്ടു സന്ധ്യാവേളകളിലും പ്രസവരക്ഷയ്ക്കായും ശിശുരക്ഷയ്ക്കായും ഹോമകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുക എന്നീ ചടങ്ങുകളും ഈ സംസ്ക്കാരത്തിലുൾപ്പെടുന്നു.

5. നാമകരണസംസ്കാരം

ശിശുവിൻെറ ജനനാന്തരം 11—ാം ദിവസത്തിലോ, 101—ാം ദിവസത്തിലോ ഈ രണ്ടു് ദിനങ്ങളിലും സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ രണ്ടാം വർഷത്തിലൊരു ജന്മനക്ഷത്രത്തിലോ പേരുവിളിക്കുന്ന സംസ്കാരമാണു് നാമകരണം. ഓരോ സംസ്കാരത്തിനും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടുന്ന ഈശ്വരപ്രാർത്ഥന, ഹോമം, സ്വസ്തിവചനം, ശാന്തിവചനം എന്നിവയെല്ലാം ശിശുവിനു് വേണ്ടി പിതാവും പുരോഹി

തനം നിർവ്വഹിക്കണം. മാതാവ് ശിശുവിനെ കുളിപ്പിച്ച് ശുഭ്രവസ്ത്രം ധരിച്ച യജ്ഞവേദിയുടെ പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തിരിക്കുന്ന പിതാവിന്റെ പിന്നിലൂടെ ചെന്ന് അദ്ദേഹത്തെ ഏല്പിച്ചിട്ട് ഇടത്തുഭാഗത്ത് ഇരിക്കണം. മുറപ്രകാരം നാമകരണസംസ്കാരവും വിശേഷയജ്ഞാഹുതികളോടുകൂടി നടത്തപ്പെടുന്നു. ആൺകുട്ടികൾക്ക് ഐശ്വര്യം, വീര്യം, വിദ്യ, ബലം മുതലായ ഗുണങ്ങൾ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന പേരുകളും പെൺകുഞ്ഞുങ്ങൾക്ക് മധുരകോമളങ്ങളായതും രണ്ടോ മൂന്നോ അക്ഷരങ്ങളടങ്ങുന്നതും ആയ പേരുകളും വിളിക്കണമെന്നുണ്ട്.

അനന്തരം നാമകരണകർമ്മത്തിനു വേണ്ടി വന്ന് ഉപസ്ഥിതരായിരിക്കുന്നവരെല്ലാം ചേർന്ന് സാമൂഹിക ഉപാസന നടത്തും. പുരോഹിതന്റെ നാമകരണ സംസ്കാരവിഷയത്തെ സംബന്ധിച്ച പ്രഭാഷണത്തിനു ശേഷം യഥോചിതം സല്ക്കരിക്കപ്പെടുന്നു. ആഗതർ യാത്രചോദിച്ച് പിരിയുമ്പോൾ ശിശുവിനെനോക്കി 'ഹേ, കുഞ്ഞേ! നീ ആയുഷ്മാനും, വിദ്യാധനനും, ധർമ്മാത്മാവും, യശസ്വിയും, പുരുഷാർത്ഥിയും, പ്രതാപിയും, പരോപകാരിയും, ഐശ്വര്യ സമ്പന്നനുമായി ഭവിക്കട്ടെ'.

ഹേ ബാലക! ത്വമായുഷ്മാൻ
വർച്ചസ്വീ തേജസ്വീ ശ്രീമാൻ ഭൂയാഃ—എന്നു ചൊല്ലി ആശീർവദിക്കണം.

നാമകരണത്തിൽ പോലും ബാലികാബാലന്മാരെ സത്തുക്കളുടെ സല്ക്കർമ്മങ്ങളിലേക്ക് ആകർഷിക്കത്തക്ക വിധം പൂർവ്വീകർ ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നു.

നാമധേയം തയോശ്ചാപി
മഹാപുരുഷ കർമ്മണാം!
വിശദാനം പ്രേരകഞ്ചഭവേൽ
സ്വഗുണ ബോധകം!

6. നിഷ്ക്രമണ സംസ്കാരം

ശിശുവിൻെറ ജനനശേഷം മൂന്നാമത്തെ ശുക്ലപക്ഷ തൃതീയയിലോ നാലാം മാസത്തിൽ ശിശുവിൻെറ ജന്മതിഥിയിലോ സൂര്യോദയസമയം തെളിഞ്ഞ അന്തരീക്ഷത്തിൽ ശിശുവിനെ വീട്ടിനകത്തുനിന്നും പുറത്തു നല്ല വായുസഞ്ചാരമുള്ള സ്ഥലത്തേക്ക് എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി പ്രകൃതിദർശനം നടത്തിക്കുന്നതിന് ഈശ്വരാരാധനാപൂർവ്വം ചെയ്യുന്ന കർമ്മമാണ് നിഷ്ക്രമണ സംസ്കാരം. ഗൃഹാന്തർഭാഗം വിട്ട് സഞ്ചരിക്കുന്നതിനും പ്രകൃതിയിലെ സദംശങ്ങളെ അനുകൂലമാക്കുന്നതിനും ശിശുവിനെ സജ്ജീകരിക്കുകയാകുന്നു ഈ കർമ്മത്തിൻെറ ഉദ്ദേശ്യം.

കർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്നതിനായി വന്ന ബന്ധുമിത്രാദികൾ യജ്ഞവേദിയുടെ ചുററുമിരിക്കെ ശിശുവിനെ കുളിപ്പിച്ച് ശുഭ്രവസ്ത്രം ധരിപ്പിച്ച് മാതാവ് എടുത്തുകൊണ്ടുവരികയും മാതാവും പിതാവും യജ്ഞവേദിയുടെ പടിഞ്ഞാറുവശത്ത് പൂർവ്വാഭിമുഖമായി ഇടത്തും വലത്തുമായിരുന്ന് ഈശ്വരപ്രാർത്ഥന, ഹോമം, സ്വസ്തിവചനം മുതലായവ യഥാവിധി അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് ശിശുവിൻെറ ശിരസ്സിൽ സ്പർശിച്ചു കൊണ്ടു് ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലണം.

ഓം അംഗാ ദംഗാത്സംഭവസി ഹൃദയാദധിജായസേ
ആത്മാ വൈ പുത്രനാമാസി സജീവശരദ: ശതം
ഓം പ്രജാപതേഷ ട്വാ ഹിംഗാരേണാവജ്ഘ്രാമി
സഹസ്രായുഷാഽസൗജീവ ശരദഃ ശതം
ഗവാംത്വാഹിങ്കരേണാവജിഘ്രാമി
സഹസ്രായുഷാഽസൗ ജീവശരദഃ ശതം

അനന്തരം മാതാവിൻെറ കൈയിൽ ശിശുവിനെ കൊടുത്തിട്ട് പിതാവ് മാതൃശിരസിൽ മൗനമായി സ്പർശിക്കുകയും പിന്നീട് ശിശുവിനെയും എടുത്തുകൊണ്ട് ഇരുവരും പ്രസന്നതാപൂർവ്വം ആദിത്യന് അഭിമുഖമായി

നിന്നു് കുഞ്ഞിനെ ആദിത്യദർശനം ചെയ്യിക്കുകയും വേണം. അപ്പോൾ ചൊല്ലുന്നമന്ത്രം:-

ഓം തച്ചക്ഷുർദ്ദേവഹിതം പുരസ്താച്ഛുക്രമുച്ചരത്
പശ്യേമ ശരദഃ ശതം ജീവേമ ശരദ:ശതം
പ്രബ്രവാമ ശരദഃശതമദീനാ:സ്യാമ
ശരദഃശതം ഭൂയശ്ച ശരദ:ശതാത്

ഇങ്ങനെ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം വായു സഞ്ചാരമുള്ള വെളിസ്ഥലത്തു് അല്പനേരം ഉലാത്തിയിട്ടു് മടങ്ങി യജ്ഞവേദിക്കടുത്തു വരുമ്പോൾ അവിടെ കൂടിയിരിക്കുന്നവരെല്ലാം ചേർന്നു് 'ത്വം ജീവശരദഃശതം വർദ്ധമാന' എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ശിശുവിനെ ആശീർവദിക്കണം. പിന്നീടു് പുരോഹിത പ്രഭാഷണവും സംസ്കാര കർമ്മത്തിൽ പങ്കെടുത്തവർക്കു് സൽക്കാരവും നടത്തണം.

അന്നുവൈകുന്നേരം ചന്ദ്രൻ ഉദിച്ചു പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ മാതാപിതാക്കൾ ശിശുവിനെ എടുത്തുകൊണ്ടു് വീട്ടിനു് പുറത്തുവന്നു് മാറിമാറി കൈയിൽ ജലമെടുത്തു് ചന്ദ്രനെ നോക്കി—

ഓം യദദശ്ചന്ദ്രമസി കൃഷ്ണം പൃഥിവ്യാഹൃദയം ശ്രിതം
തദഹം വിദ്വാം സ്തത് പശ്യന്മാഹം പൗത്രമഘംരുദം.

എന്നു പ്രാർത്ഥനാപൂർവ്വം ജലം ഭൂമിയിൽ പ്രോക്ഷിക്കുകയും ശിശുവിനെ ചന്ദ്രദർശനം നടത്തിക്കയും വേണം.

7. അന്നപ്രാശന സംസ്ക്കാരം

കുഞ്ഞിനു് ആദ്യമായി അന്നം (ചോറൂണു്)നൽകുന്ന കർമ്മമാണിതു്. അന്നം പചിപ്പിക്കാനുള്ള ശക്തി ശിശുവിൽ ഉണ്ടാകുമ്പോൾ—ആറാം മാസത്തിൽ—ഒരു ശുഭദിനം നോക്കി ഇതനുഷ്ഠിക്കണം.

ഷഷ്ഠേമാസ്യന്ന പ്രാശനം
ഘൃതൗദനം തേജസ്കാമ:
ദധിമധുഘൃത മിശ്രിതമന്നം പ്രാശയേത്.

എന്ന വിധിപ്രകാരം പാകംചെയ്ത ചോറിൽ നെയ്യ്, തേൻ, തൈര് ഇവ മൂന്നും ചേർത്ത്, മാതാപിതാക്കളും പുരോഹിതനും ബന്ധുമിത്രാദികളും യജ്ഞവേദിക്കു ചുററും യഥാസ്ഥാനങ്ങളിലിരുന്ന് ഈശ്വരോപാസന—ഹോമാദികർമ്മങ്ങൾ—നടത്തി നിവേദിക്കുകയോ ആഹുതി നൽകുകയോ ചെയ്യണം. പ്രസ്തുത അന്നം യജ്ഞാഗ്നിയിൽ ആഹുതി ചെയ്യുമ്പോൾ ഉച്ചരിക്കുന്ന വേദമന്ത്രം.

ഓം പ്രാണേനാന്നമശീയ സ്വാഹാ
ഇദം പ്രാണായ—ഇദം ന മമ
ഓം അപാനേന ഗന്ധാനശീയ സ്വാഹാ
ഇദമപാനായ—ഇദം ന മമ
ഓം ചക്ഷുഷാ രൂപാണ്യശീയ സ്വാഹാ
ഇദം ചക്ഷുഷേ—ഇദം ന മമ
ഓം ശ്രോത്രേണയശോശീയ സ്വാഹാ
ഇദം ശ്രോത്രായ—ഇദം ന മമ

ഇങ്ങനെ നെയ്യും തേനും ചേർത്തു് ആഹുതി ചെയ്യുന്നതിന് മുൻപ് വളരെ പവിത്രമായി പാകംചെയ്ത ചോറ് മാത്രം ആഹൂതിചെയ്തിരിക്കണമെന്നുണ്ട്. അതിന്റെ മന്ത്രങ്ങളിൽ ഒന്ന് ഇതാണ്—

ഓം ദേവീം വാചമ ജനയന്ത ദേവാസ്താം
വിശ്വരൂപാ: പശവോ വദന്തി
സാനോമന്ദ്രേഷമൂർജ്ജം ദുഹാനാ
ധേനുർവാഗ സ്മാനുപസുഷ്ടു തൈതു സ്വാഹാ

നിവേദ്യാന്നത്തിൽ അഥവാ ആഹൂതി നൽകിയതിന്റെ ശിഷ്ടാന്നത്തിൽ അല്പംകൂടി തേൻ ചേർത്ത്—ഭഗവൽ പ്രസാദമെന്ന ഭാവത്തിൽ—

ഓം അന്നപതേ ന്നസ്യനോ ദേഹ്യ
നമീവസ്യശുഷ്മിണ:
പ്രപ്ര ദാതാരം താരിഷ ഊർജ്ജേനോ
ധേഹിദ്വിപദേ ചതുഷ്പദേ

എന്ന മന്ത്രജപപൂർവ്വം മൂന്ന പ്രാവശ്യം കുഞ്ഞിന് കൊടുക്കണം. ചടങ്ങിന് മാത്രം ശിശുവിന്റെ വായിൽ

അല്പമാത്രയിൽ തേച്ചുകൊടുത്താൽ മതിയാവും. പിന്നീട് ശിശുവിന്റെയും അന്നപ്രാശനം നടത്തിയവരുടേയും വായ്, കൈ എന്നിവ വെള്ളമൊഴിച്ച് ശുദ്ധിചെയ്തിട്ട് മാതാപിതാക്കളും കൂടിയിരിക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും ചേർന്ന് ഈശ്വരപ്രാർത്ഥനാപൂർവ്വം—

''ത്വം അന്നപതിരന്നാദോ വർദ്ധമാനോ ഭൂയാഃ''

എന്നു ചൊല്ലി കുട്ടിയെ ആശീർവ്വദിക്കണം. അന്നത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മവും പവിത്രവുമായ ശക്തിവിശേഷത്തെയും ജീവേശ്വരബന്ധത്തിന് അതെങ്ങനെ കാരണമായി ഭവിക്കുന്നുവെന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തുന്ന പുരോഹിതന്റേയോ ആചാര്യന്റേയോ പ്രഭാഷണം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണം.

ഈ സംസ്ക്കാരകർമ്മം ആദ്യവസാനം പിതാവിനേക്കാൾ മാതാവാണ് മുന്നിട്ട് നടത്തേണ്ടത്. പുരോഹിതനേയും ഗുരുജനങ്ങളേയും പിതാവ് സ്വീകരിച്ച് സത്ക്കരിച്ചാലും സ്ത്രീകളേയും കുട്ടികളേയും മാതാവു തന്നെ സ്വീകരിക്കുകയും സത്ക്കരിക്കുകയും ചെയ്യണമെന്നുണ്ട്.

കുട്ടിയുടെ ശബ്ദമാധുര്യം, സ്വഭാവനൈർമ്മല്യം, ആരോഗ്യം എന്നിവയ്ക്ക് അടിസ്ഥാനമിടുന്ന വിധത്തിലാണ് അന്നപ്രാശനകർമ്മം ആസൂത്രണം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. അന്നത്തിന്റെ (ഭക്ഷണത്തിന്റെ) സൂക്ഷ്മഭാഗത്തിൽനിന്നു മനോവികാസമുണ്ടാകുന്നു. അന്നം ന്യായപൂർവ്വം ആർജ്ജനം ചെയ്തതും സാത്വികവും പവിത്രസങ്കല്പത്തോടുകൂടി തയ്യാറാക്കുന്നതുമാവണം.

ശിശുവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ എപ്രകാരമുള്ള ഗുണങ്ങൾ ഉളവാകണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരമുള്ള ഭക്ഷണപാനീയങ്ങൾ പാകമാക്കി കൊടുക്കണം. ഭക്ഷണത്തെ ഔഷധം, പ്രസാദം, ബ്രഹ്മസ്വരൂപി എന്നീ വിധത്തിൽ മനസ്സിലാക്കി പ്രസന്നഭാവത്തിൽ ഭുജിക്കണമെന്നു പൊതുവിധി തന്നെയുണ്ട്.

ശിശുവിന്റെ തുലാഭാരം നടത്തി—ശിശുവിന്റെ തൂക്കത്തിനു തുല്യം അന്നം—ദാനംചെയ്യുന്ന ചടങ്ങും അന്ന

പ്രാശന സംസ്ക്കാരത്തിൽ കഴിച്ചുള്ളവർ ചെയ്യണമെന്നുണ്ട്. ആ സന്ദർഭത്തിൽ ജപിക്കുന്ന വേദമന്ത്രമിതാണ്—

ഓം തേജോ / സിശുക്രമമൃതമായുഷ്യാ
ആയുർമേപാഹി
ദേവസ്യത്വാ സവിതു: പ്രസവേ / ശ്വിനോർ
ബാഹുഭ്യാം പൃഷ്ണോ ഹസ്താഭ്യാമാദദേ.

8. ചൂഡാകർമ്മ സംസ്ക്കാരം

കുഞ്ഞു് ജനിച്ചു് മൂന്നുവർഷം കഴിയുമ്പോഴോ മുൻകൂട്ടിവേണമെങ്കിൽ ഒരുവയസ്സ് തികഞ്ഞിട്ടോ ഉത്തരായണകാലത്തെ ശുക്ളപക്ഷത്തിലൊരു ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ ഗർഭത്തിൽവച്ചോ അങ്കുരിച്ചിട്ടുള്ള തലമുടി കളയുന്ന കർമ്മമാണിതു്. ഇതിനെ കേശച്ഛേദനം, മുണ്ഡനസംസ്കാരം എന്നീ പേരുകളിലും ആചരിക്കാറുണ്ടു്.

തൃതീയേ വർഷേ ചൗളം
ഉത്തരതോ / ഗ്നേർബ്രീഹിയവമാ—
ഷതിലാനാം പൃഥക് പൂർണ്ണശരാവാണി നിദധാതി
സാംവത്സരികസ്യ ചൂഡാകരണം

എന്നീ ക്രമങ്ങളിൽ ആശ്വലായന, പാരസ്ക്കര, ഗോഭിലീയാദി ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങളിൽ ചൂഡാകർമ്മത്തെപ്പററി പറയുന്നു.

വിധിയാംവണ്ണം പൂജ—ഹോമാദികൾ അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടു് അരി, യവം, ഉഴുന്നു്, എള്ളു് എന്നീ ധാന്യങ്ങൾ നിശ്ചിത മന്ത്രോച്ചാരണ പൂർവ്വം യജ്ഞാഗ്നിയിൽ ആഹുതി ചെയ്യണം. പിന്നെ ഒരു പാത്രം ജലം ജപിച്ചു് ജലവും വെണ്ണയും ചേർത്തു് കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു്—

ഓം അദിതി: ശ്മശ്രുവപത്വാപഉദന്തുവർച്ചസാ
ചികിത്സതു പ്രജാപതി: ദീർഘായുത്വായചക്ഷസേ
ഓം സവിത്രാ പ്രസൂതാ ദൈവ്യാ ആപഉദന്തുതേ
തനും ദീർഘായുത്വായ വർച്ചസേ

എന്നീ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം മൂന്നു പ്രാവശ്യം കുട്ടിയുടെ തലമുടിയിൽ പുരട്ടി മുടി ഒതുക്കിവയ്ക്കുകയും മൂന്നു ദർഭപ്പുല്ല് മുടിയോടു് ചേർത്തു് പിടിച്ചുകൊണ്ടു്—

ഓം ഔഷധേ ത്രായസ്വൈനം
ഓം വിഷ്ണോർദംഷ്ട്രോ ƒ സി

ഇത്യാദി മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം കത്രികകൊണ്ടു് യഥാക്രമം വലത്തും ഇടത്തും, പിന്നിലും, മുന്നിലുമുള്ള മുടി മുറിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടു് പിതാവു് ക്ഷുരകനെ ക്ഷണിച്ചു് യജ്ഞവേദിയുടെ വടക്കുഭാഗത്തു് പൂർവ്വാഭിമുഖമായിരുത്തി അയാളെക്കൊണ്ടു് നന്നായി മുണ്ഡനം ചെയ്യിക്കണം. ആസമയത്തു് ചൊല്ലേണ്ടുന്ന വേദമന്ത്രം:—

ഓം യത് ക്ഷുരേണ മർചയതാ സുപേശസാ
വപ്താ വപസികേശാൻ ശുന്ധി
ശിരോമാസ്യായു: പ്രമേക്ഷി:

ദർഭ ഇല്ലെങ്കിൽ കുശപ്പുല്ല് മൂന്നെണ്ണം ചേർത്തിട്ടു് വേണം ആദ്യത്തെ മുടി കത്രിക്കേണ്ടതു്. ശിഖ—കുടുമ—വെയ്ക്കണമെന്നുള്ളവർ രണ്ടാമത്തെ ക്ഷൗരം മുതൽ വളർത്തിയാൽ മതിയാകും.

മുണ്ഡനം കഴിഞ്ഞു് ദർഭ, ശമീവൃക്ഷത്തിന്റെ ഇല എന്നിവയിൽ പശുവിൻ ചാണകം കൊണ്ടു് മുടിയെല്ലാം ഒപ്പിയെടുത്തു് ഒരു കുഴി കുത്തി അതിലിട്ടു് മൂടണം.

കേശഛേദാനന്തരം വെണ്ണയോ തൈരിന്റെ പാടയോ തലയിൽ പുരട്ടി കുട്ടിയെ കുളിപ്പിച്ചു് ശുഭ്രവസ്ത്രം ധരിപ്പിച്ചു് തലയിൽ ചന്ദനം കൊണ്ടു് സ്വസ്തികയെഴുതി വീണ്ടും യജ്ഞവേദിക്കടുത്തു കൊണ്ടുവന്നു് സമാപനയജ്ഞം നടത്തിയശേഷം ക്ഷുരകൻ, പുരോഹിതൻ എന്നിവർക്കു് പാരിതോഷികം നൽകുകയും എല്ലാവരെയും യഥാശക്തി സൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്യാം. ആചാര്യന്റെ സംസ്കാര പ്രവചനാനന്തരം എല്ലാവരും യാത്രപറഞ്ഞു പിരിയുമ്പോൾ—'ഓം ത്വം ജീവശരദാ: ശതം വർദ്ധമാന:' എന്ന മന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചു് കുട്ടിയെ ആശീർവദിക്കണം.

9. ഉപനയനസംസ്കാരം

യജ്ഞോപവീത—പൂണൂൽ—ധാരണത്തിനുള്ള സംസ്കാരമാണിതു്. കുട്ടിയുടെ മനസ്സിൽ വിഷയവാസനകൾ ഊറുന്നതിനു മുമ്പു് ഈ കർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നുണ്ടു്. മുൻപു് വർണ്ണാശ്രമധർമ്മം യഥോചിതം പാലിച്ചിരുന്ന കാലഘട്ടങ്ങളിൽ ദീർഘായുസ്സുമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ യഥാക്രമം എട്ടു്, പതിനൊന്നു്, പന്ത്രണ്ടു് എന്നീ വയസ്സുകളിൽ ഉപനയനം നടത്തിയിരുന്നു. ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളുടെ കാലധർമ്മാനുസൃതമായ വിധിയനുസരിച്ചു് അല്പായുസ്സിന്റെ ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ കുട്ടിക്കു് അഞ്ചുവയസ്സു കഴിഞ്ഞാൽ ഈ സംസ്കാരം നടത്താവുന്നതാണു്.

എന്നാൽ വർണ്ണസങ്കരം സംഭവിച്ചിരിക്കകൊണ്ടു് പൂണൂൽ ധാരണം ആർക്കെന്ന പ്രശ്നത്തേക്കാൾ, ഉപനയനം എല്ലാവർക്കും ആവശ്യമുള്ള കർമ്മമാണെന്ന കാര്യം ഗ്രഹിക്കണം. വിശിഷ്യ എല്ലാ ഹിന്ദുക്കളും—ശ്രദ്ധയുള്ളവരാണെങ്കിൽ ശ്രദ്ധയുടെ സുരക്ഷിതത്വത്തിനും, ശ്രദ്ധയില്ലാത്തവരാണെങ്കിൽ അതു് ഉളവാക്കുന്നതിനും—ഉപനയനസംസ്കാരവേളയിൽ പൂണൂലോ പകരം കൈത്തണ്ടിൽ നൂലുകൊണ്ടു് 'രക്ഷ'യോ ധരിക്കേണ്ടതാണു്. പവിത്രസങ്കല്പങ്ങളുടെ ചിഹ്നമാണതു്. ധാർമ്മികകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾക്കു് ഒരു കുട്ടിക്കുള്ള അർഹതയെ അഭിവ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന അടയാളമാണതു്. ഉപനയനത്തോടുകൂടി ബാലൻ ബ്രഹ്മചാരിയായിത്തീരുന്നു. വേദാരംഭം-വിദ്യാരംഭത്തിനു് അഥവാ ജ്ഞാനസമ്പാദനത്തിനു് അധികാരിയാക്കുന്നതു് ഉപനയനസംസ്കാരം കൊണ്ടാകുന്നു.

ഉപനയനസംസ്കാരത്തിനു മുൻകൂട്ടി ബാലൻ മൂന്നു ദിവസം അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ദിവസമെങ്കിലും പാലും യവവും കഴിച്ചു് വ്രതമാചരിക്കണം. പ്രാത:കാലമാണു് ഉപനയനത്തിനു് പററിയ സമയം. ബാലൻ ശൗചസ്നാനാദികൾ കഴിച്ചു് വിശേഷവസ്ത്രം ധരിച്ചു് യജ്ഞവേദിയുടെ പടി

ഞാറുവശത്തു് പൂർവ്വാഭിമുഖമായിരിക്കുമ്പോൾ അച്ഛനും ആചാര്യനും ബന്ധുമിത്രാദികളും ചുററുമിരുന്നു് ഈശ്വരോപാസന, യജ്ഞം എന്നിവ നടത്തണം. പിന്നീടു് പുരോഹിതൻെറയോ ആചാര്യൻെറയോ ആജ്ഞപ്രകാരം ബാലൻ പൂണൂൽ കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു് ആഹുതികൾ അർപ്പിക്കണം. എന്നിട്ടു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ആചാര്യനാൽ യജ്ഞോപവീതധാരണം ചെയ്യപ്പെടുന്ന ബ്രഹ്മചാരി ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ബ്രഹ്മചര്യാവ്രതം കൈക്കൊള്ളുന്നു—

ഓം യജ്ഞോപവീതം പരമം പവിത്രം
പ്രജാപതേര്യത്സഹജം പുരസ്താത്
ആയുഷ്യമഗ്ര്യം പ്രതിമുഞ്ച ശുഭ്രം
യജ്ഞോപവീതം ബലമസ്തു തേജ:
യജ്ഞോപവീതമസി യജ്ഞസ്യ ത്വാ
യജ്ഞോപവീതതേനോ പനഹ്യാമി.

സാരം:- പരിശുദ്ധമാക്കാൻ പ്രാപ്തിയുള്ളവയിലേററവും ശ്രേഷ്ഠമായതും ആദിയിൽ ബ്രഹ്മാവിനോടൊപ്പം ആവിർഭവിച്ചതും ആയുർബലവും മനശ്ശക്തിയും പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതുമായ ശുഭ്രമായ പൂണൂൽ ഞാൻ ധരിക്കുന്നു. ജ്ഞാനവെളിച്ചവും ശക്തിയും ഇതിനാൽ സുരക്ഷിതമായി നിലനില്ക്കുമാറാകട്ടെ.

പിന്നീടു് ബ്രഹ്മചാരിയെന്ന നിലയിൽ ആചാര്യാനുഗ്രഹപ്രകാരം സ്വയം ഈശ്വരോപാസന ചെയ്യണം. യജ്ഞാഗ്നിയിൽ—

ഓം അഗ്നേവ്രതപതേ വ്രതം ചരിഷ്യാമി
തത്തേപ്രബ്രവീമി തച്ഛകേയം
തേനർദ്ധ്യാസമിതമഹമനൃതാ—
ത്സത്യമുപൈമി സ്വാഹാ— ഇദമഗ്നയേ ഇദം നമമ.

ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് വിശേഷാഹുതികൾ നല്കണം. യജ്ഞകുണ്ഡത്തിൻെറ (പൂജാവേദിയുടെ) വടക്കുവശത്തു് പൂർവ്വാഭിമുഖമായിരിക്കുന്ന ആചാര്യനിൽ നിന്നു്. അദ്ദേഹത്തിനഭിമുഖമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരി, ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം ഉറപ്പിക്കുന്ന ആശയങ്ങൾ മന്ത്രോ

പദേശരൂപേണ സ്വീകരിക്കണം. ആചാര്യർ ഉപനീതനെക്കൊണ്ടു് പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യിക്കുന്നതുപോലെ ബ്രഹ്മചാരി ആചാര്യനെക്കൊണ്ടും പ്രതിജ്ഞയെടുപ്പിക്കും. അതായതു് ആചാര്യൻ ശിഷ്യനായ ഉപനീതന്റെ ഹൃദയത്തെ തനിക്കധീനമാക്കി തന്റെ ഉപദേശങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധയും ഏകാഗ്രതയും ചെലുത്തി സ്വചിത്താനുകൂലം അനുവർത്തിക്കുവാൻ പ്രതിജ്ഞചെയ്യിക്കുന്നതോടൊപ്പം ബ്രഹ്മചാരിയും 'തന്റെ സ്വഭാവഗുണങ്ങളും മനശ്ശക്തിയും യഥാസമയം അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു്, സന്ദേഹങ്ങൾ ക്ഷമാപൂർവ്വം ശ്രവിച്ചു് നന്മയെ മാത്രം ലാക്കാക്കി നേർവഴിക്കു് നയിക്കണ'മെന്നു് ആചാര്യനെക്കൊണ്ടു് പ്രതിജ്ഞയെടുപ്പിക്കും.

അനന്തരം ഉപനീതനായ ബ്രഹ്മചാരിയുടെ വ്രതരക്ഷണാർത്ഥം ആചാര്യൻ:

ഓം അസ്യബ്രഹ്മചാര്യസി പ്രാണസ്യ
ബ്രഹ്മചാര്യസി
കസ്ത്വാകമുപനയതേകായത്വാപരിദദാമി

ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങൾ ചൊല്ലുന്നു. സാമവേദഗാനത്തോടുകൂടി ഉപനയനകർമ്മം സമാപിച്ചശേഷം ആചാര്യനെയും ഉപസ്ഥിതരായിരിക്കുന്ന ജ്ഞാനികളെയും മററും യഥോചിതം സത്ക്കരിക്കണം. യാത്രയാവുന്നതിനു മുൻപു് എല്ലാവരും ചേർന്നു്—

ഓംത്വം ജീവശരദ: ശതംവർദ്ധമാന:
ആയുഷ്മാൻ തേജസ്വീ വർചസ്വീഭൂയാ:

എന്ന മന്ത്രം ചൊല്ലി വടു (ബ്രഹ്മചാരി) വിനെ ആശീർവ്വദിക്കണം. യഥായോഗ്യം വേദം അഭ്യസിച്ചു് കല്മഷരഹിതരായി, ധനത്തേക്കാൾ ധർമ്മത്തെ മനസാവാചാകർമ്മണാ ബഹുമാനിക്കുന്ന സമുദായക്ഷേമതല്പരനും ജിതേന്ദ്രിയനും ധർമ്മാത്മാവുമായ വ്യക്തിയെയാണു് ''ആചാര്യൻ'' എന്ന സംജ്ഞകൊണ്ടു് ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ജ്ഞാനസമ്പാദനാർത്ഥം തന്റെ ശിഷ്യരായി വരുന്ന ബ്രഹ്മചാരികളെ പുത്രസമാനം വാത്സല്യപൂർവ്വം നോക്കുന്ന ആളാണു് ആചാര്യൻ.

അദ്ദേഹം ശിഷ്യനെ ഒരു പാറമേൽ നിർത്തി ആശീർവ്വദിക്കുന്ന മന്ത്രം ''ആ പാറപോലെ ഉറപ്പുള്ള ശരീരവും മനശ്ശക്തിയും ഹേ ശിഷ്യ! നിനക്കുണ്ടാകട്ടെ. നിൻെറ പവിത്രവ്രതം ഭംഗപ്പെടുത്തുന്ന എതിർശക്തികളെ തോല്പിക്കുവാനുള്ള കരുത്തു് നിനക്കുണ്ടാകട്ടെ. നീ ബ്രഹ്മചാരിയായി ഉപനീതനായിരിക്കുന്നു. സന്ധ്യാവന്ദനവും നിത്യകർമ്മങ്ങളും മുടക്കംകൂടാതെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം അനുഷ്ഠിക്കുക. എപ്പോഴും ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തിലേക്കു ജാഗരൂകനായിരിക്കുക'' ഇത്യാദി പവിത്ര സങ്കല്പങ്ങൾ അടങ്ങിയതാണു്.

''ജ്ഞാനമില്ലാതെ ഉപനയനം ചെയ്യിക്കുന്നവരും ഉപനയനകർമ്മത്താൽ ജ്ഞാനത്തെ ആശ്രയിക്കാത്തവരും ഇരുട്ടിൽനിന്നു കൂരിരുട്ടിലേക്കു് പതിക്കുന്നു'' എന്നാണു് വേദം അനുശാസിക്കുന്നതു്. അടുക്കലേക്കു് കൊണ്ടുചെല്ലുകയെന്നതാണു് ഉപനയനപദത്തിൻെറ അർത്ഥം. ആദ്ധ്യാത്മികമായി ബ്രഹ്മത്തിൻെറ സമീപത്തിലേക്കു് ആചാര്യൻ ശിഷ്യനെ ആനയിക്കുന്നുവെന്നു സാരം. യുഗധർമ്മമനുസരിച്ചു് പ്രാഥമികകർമ്മത്താൽ ഹിന്ദുധർമ്മത്തിലേക്കു് അടുപ്പിക്കുക അഥവാ പ്രവേശിപ്പിക്കുകയെന്നാണു് ഉപനയനംകൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നതു്.

മാതൃഗർഭത്തിലായിരുന്നപ്പോൾ, മാതാവിലൂടെ ലഭിച്ച സംസ്ക്കാരവിശേഷംകൊണ്ടു് ബാല്യത്തിലേ പ്രഭാവശാലികളായി ഭവിച്ച ഋഷികുമാരന്മാരുടെയും രാജകുമാരന്മാരുടെയും, വൈശ്യ—ശൂദ്രകുലജാതന്മാരുടെയും ദിവ്യചരിതങ്ങളുണ്ടു്. വേദങ്ങളിലും, പുരാണേതിഹാസങ്ങളിലും, ദേശീയചരിത്രങ്ങളിലും മാത്രമല്ല ഇന്നും അത്തരം ബാലികാ—ബാലന്മാർ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു. അവരിൽ ദൈവീപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയവരും ഉണ്ടു്. യാജ്ഞവല്ക്യൻ, ധ്രുവൻ, പ്രഹ്ളദാൻ, അഭിമന്യു, ജ്ഞാനസംബന്ധൻ, ആദിശങ്കരൻ, നരേന്ദ്രൻ എന്നിങ്ങനെ നിരവധി നാമങ്ങൾ ഉദാഹരണത്തിനായി ഉദ്ധരിക്കാം.

നരജന്മമെടുക്കുന്ന ജീവനു് ഭൂജാതനാവുന്നതിനു് മുൻപു് ഗർഭസ്ഥിതനായിരിക്കെ പൂർവ്വജന്മങ്ങളെപ്പററി

ബോധമുണ്ടാവുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ ജീവിതലക്ഷ്യത്തെപ്പററിയും ബോധവാനാകുന്നു. ജീവാത്മാവ് പരമാത്മാവിനോട് അകംനൊന്ത് പ്രാർത്ഥിക്കുകയും പ്രതിജ്ഞയെടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഗർഭപാത്രത്തിൽ തലകീഴായി വരിഞ്ഞുകെട്ടിയ രൂപത്തിൽ, അവിടെനിന്നും വിമുക്തനാവാൻ തപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അവസ്ഥ അവർണ്ണനീയമാണ്. എന്നാലും ഭൂജാതനാവുന്നതോടുകൂടി വിശ്വമായയുടെ ആവരണംകൊണ്ട്, ശരീരാഭിമാനം നിമിത്തം അതെല്ലാം മറക്കുന്നു. അപൂർവ്വമായ മനുഷ്യജന്മത്തെ സ്വാഗതംചെയ്ത്, ശുദ്ധിവരുത്തി പരമലക്ഷ്യപ്രാപ്തി സുഗമമാക്കുന്ന പ്രക്രിയയാണ് ഓരോ സംസ്ക്കാരകർമ്മവും. മനുഷ്യജീവിതംതന്നെ പ്രാരബ്ധം, സഞ്ചിതം, ആഗന്തുകം എന്നീ മൂന്നുവിധ കർമ്മത്തോടുകൂടിയതാണ്. പ്രാരബ്ധം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടും തുടർന്നുള്ള സഞ്ചിതാഗന്തുകർമ്മബന്ധങ്ങളിലകപ്പെടാതെയും കർമ്മകുശലതയോടെ ജീവിക്കണമെങ്കിൽ ഈശ്വരാർപ്പണഭാവം വേണം. ഈ ഭാവശുദ്ധി ജീവിതപുരോഗതി സുഗമമാക്കുകയല്ലാതെ തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നില്ല.

മനുഷ്യനായി ജനിക്കുന്ന ജീവൻ, സംസ്കാരകർമ്മംകൊണ്ട് ദ്വിജൻ ആവണമെന്ന് ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ പറയുന്നു. അതായത് മനുഷ്യരൂപത്തിൽ ജനിച്ചുവളർന്നാൽ പോരാ; മനുഷ്യത്വവികാസത്തിൻെറ രണ്ടാം പിറവി (ദ്വിജത്വം) സംസ്ക്കാരകർമ്മത്തെക്കൊണ്ട് നേടണമെന്ന് താല്പര്യം. ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമംതന്നെ ഈ രണ്ടാം പിറവി മുതൽ ആരംഭിക്കുന്നു—യജ്ഞോപവീത—ഉപനയനസംസ്ക്കാരം മുതൽ. ബ്രഹ്മചാരിയുടെ യജ്ഞോപവീതം, വൽക്കലം, കൗപീനം എന്നിവ സ്വധർമ്മാചരണത്തിൻെറ പ്രതിജ്ഞാസൂത്രങ്ങളാണ്. ദണ്ഡ് (വടി) സ്വധർമ്മസംരക്ഷണത്തിൻെറ ബാദ്ധ്യസ്ഥസ്വരൂപമായ മാനദണ്ഡമാകുന്നു. മാനവാദർശങ്ങളെ സ്വായത്തമാക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരി സ്വകർത്തവ്യങ്ങളെപ്പററി ബോധവാനാകുന്നു. മാതാ—പിതാ—ഗുരുജനങ്ങളോടെന്നപോലെ സ്വസമുദായത്തോടും, സ്വരാജ്യത്തോടും തനിക്കുള്ള ഋണബാദ്ധ്യതകളെപ്പററി യഥായോഗ്യം ഗ്രഹിക്കുന്നു. ആത്മമോക്ഷ

ത്തിനും ജനഹിതത്തിനുംവേണ്ടി സ്വജീവിതം യജ്ഞ സ്വരൂപമാക്കിത്തീർക്കുന്നതെങ്ങനെയെന്ന് അഭ്യസിക്കുന്നു. എല്ലാം സൂര്യദർശനത്തിലൂടെ—ഗായത്രി തത്ത്വത്തിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന പ്രചോദനത്താൽ നിർവ്വഹിക്കുന്ന ദിനചര്യാക്രമത്തിലൂടെയാണ് സാധിക്കുന്നത്. സൂര്യന്റെ തേജസ്സ്, തീക്ഷ്ണത, സമയനിഷ്ഠ, ജീവജാലങ്ങൾക്ക ജീവനമരുളുന്ന ചൂടും വെളിച്ചവും, സ്വയം പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ട് ലോകത്തിന് മാർഗ്ഗദർശനമരുളുന്ന വിശ്വവീക്ഷണം, അന്ധകാരരൂപമായ അജ്ഞാനത്തെ അകററൽ എന്നിങ്ങനെ എത്രയോ ഗുണപാഠങ്ങൾ ബ്രഹ്മചാരിക്ക് ഗായത്രി ഉപാസനയിലൂടെ ഉൾക്കൊള്ളേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്.

യജ്ഞാത്മകമായ ശരീരത്തിൽ ഒൻപതു സൂത്രങ്ങളോടുകൂടിയ യജ്ഞോപവീതം യജ്ഞമയജീവിതത്തിന്റെ പ്രതീകമാകുന്നു—

അന്ധകാരജഡിലമായവയെ യജ്ഞിച്ചുകൊണ്ട് വിവേകപ്രകാശത്തേയും ദ്വിതീയദിവ്യജീവിതത്തേയും ഗ്രഹിക്കുന്നു. യജ്ഞോപവീതധാരണമെന്നാൽ സദ്ഗുണങ്ങളുടെ ധാരണമെന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രം ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നു. അതായത് അഹിംസ, സത്യം, അസ്തേയം, തിതിക്ഷ, അപരിഗ്രഹം, സംയമം, ആസ്തികത, ശാന്തി, പവിത്രത എന്നീ ഒമ്പതു ഗുണങ്ങളുടെ പ്രതീകമാണ് യജ്ഞോപവീതം. ഹൃദയത്തിൽ വിശാലപ്രേമം, വാക്കിൽ മാധുര്യം, വ്യവഹാരത്തിൽ സരളത, സ്ത്രീകളിൽ മാതൃഭാവന, കർമ്മങ്ങളിൽ കലയുടേയും സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും ആവിഷ്ക്കരണം, എല്ലാവരോടും ഔദാര്യ—സേവനഭാവം, ഗുരുജനങ്ങളോടും മൂത്തവരോടും ബഹുമാനം, സദ്ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സ്വാദ്ധ്യായം, സത്സംഗം, സാധനയിൽ രുചി, ശരീരം, വസ്ത്രം, വീട്, പരിസരങ്ങൾ എന്നിവ സ്വച്ഛവും ശുചിയായും കലാപരമായും സൂക്ഷിക്കുക, ആലസ്യവും നിരാശയും അകററുക, എല്ലായ്പോഴം ചൊടിയോടും ചുറുചുറുപ്പോടുംകൂടി ഏതൽക്കാര്യങ്ങളിൽ പ്രവൃത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക—എന്നിവ ഉപനയനം നിർവ്വഹിച്ച ബാലന്റെ ലക്ഷണമാകുന്നു.

യജ്ഞോപവീത ഉപനയനസംസ്ക്കാരത്തോടുകൂടി വേദമന്ത്രദീക്ഷ സ്വീകരിക്കുകയും വിദ്യാരംഭസംസ്കാരം നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇവ ഓരോന്നും മുറപ്രകാരം ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൻെറ ഭാഗങ്ങളാകുന്നു. അതായത് ബാല–കിശോരാവസ്ഥകളിലെ (വിദ്യാർത്ഥിജീവിത ഘട്ടത്തിലെ) സംസ്ക്കാരസോപാനങ്ങളാകുന്നു. ഉപനയനം, വിദ്യാരംഭം, സമാവർത്തനം, തുടങ്ങിയ സംസ്കാരകർമ്മങ്ങൾ. പൂർണ്ണജീവിതത്തിൻെറ പരിശീലനഘട്ടമാണ് യൗവനാരംഭംവരെയുള്ള ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമജീവിതം.

ബാലിക–ബാലന്മാർക്ക് 5 വയസ്സ് തികഞ്ഞാൽ ഉപനയനകർമ്മത്തോടുകൂടി വേദാരംഭസംസ്ക്കാരം (ഗുരുമന്ത്രോപദേശം) വീട്ടിൽവെച്ചും വിദ്യാരംഭസംസ്ക്കാരം ഗുരുകുലത്തിൽവെച്ചും നടത്തിയിരുന്നു. പൊതുവെ പരാവിദ്യയെന്നും, അപരാവിദ്യയെന്നും രണ്ടായി തിരിച്ച വിദ്യാഭ്യാസകാലം അഭ്യാസത്തിനും ആർജ്ജവത്തിനുമാണ് വിധിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഈ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമം മററ് ആശ്രമങ്ങളുടെയെല്ലാം അസ്ഥിവാരമാകുന്നു. ലൗകികമായ അറിവുകൾക്ക് 'അപരാ' വിദ്യയെന്നും ആത്മീയമായ അറിവിനു് 'പരാ' വിദ്യയെന്നും പറയുന്നു. ഈ ഗുരുകുലങ്ങൾ പട്ടണങ്ങളിൽനിന്നൊഴിഞ്ഞ പ്രകൃതിരമണീയമായ സ്ഥാനങ്ങളിൽ സ്ഥാപിക്കണമെന്ന നിർദ്ദേശംതന്നെ വിദ്യാർത്ഥികൾ പ്രകടനവസ്തുക്കളല്ലെന്ന സിദ്ധാന്തപ്രകാരമാണ്. ഒരു കെട്ടിടത്തിൻെറ ബലത്തിന്നു ഹേതുവായ അസ്ഥിവാരം പുറമേ കാണാനാവില്ല. അതുപോലെ ജനുഷ്യജീവിതത്തിൻെറ അടിത്തറയായ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമം ബഹിർപ്രദർശനത്തിനുള്ളതല്ല; സമാവർത്തനശേഷം യഥായോഗ്യം പ്രയോജനപ്പെടുത്താവുന്ന ജീവിതാർജ്ജവ ശക്തികേന്ദ്രമാകുന്നു.

10. വിദ്യാരംഭസംസ്കാരം

വേദത്തിൽ വിദ്യാരംഭത്തെത്തന്നെ വേദാരംഭമെന്നും വിവക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗൃഹത്തിലും ഗുരുകുലത്തിലുമായി ആചാര്യന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ വസിച്ച് ആദ്ധ്യാത്മികവും ലൗകികവുമായ വിദ്യകൾ അഭ്യസിക്കുന്നതിനും പരിശീലിക്കുന്നതിനും അവസരമുണ്ടാക്കുന്ന സംസ്ക്കാരമാണ് വേദാരംഭം. നാല് ആശ്രമങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്ന മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ പ്രഥമഘട്ടം ഇവിടെ രൂപവല്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

വേദാരംഭ ദിവസം രാവിലെ സ്നാനാദികൾ കഴിച്ച് ശുഭ്രവസ്ത്രധാരിയായ കുട്ടിയെ രക്ഷാകർത്താവ് യജ്ഞവേദിയിലേക്ക് ആനയിക്കുന്നു. ആചാര്യനും ആഗതരായിരിക്കുന്ന ബന്ധുമിത്രാദികളും ഈശ്വരോപാസനയും ഹോമകർമ്മങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സന്ദർഭമായിരിക്കുമത്. കുട്ടിയെ യജ്ഞവേദിക്ക് പ്രദക്ഷിണമായി കൊണ്ടുവന്നു മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ജലപ്രോക്ഷണാദി ചടങ്ങുകൾ ചെയ്യിച്ചതിനു ശേഷം യജ്ഞകുണ്ഡത്തിന്റെ വടക്കുഭാഗത്ത് പശ്ചിമാഭിമുഖമായിരിക്കുന്ന ആചാര്യന്റെ അഭിമുഖമായി—കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞ്—ഇടത്തേ കാൽമുട്ടു മടക്കി ഇരുത്തണം. ഇങ്ങനെയിരുന്ന് കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട് ബ്രഹ്മചാരി ആചാര്യനോട് അപേക്ഷിക്കുന്നു:-

'അധീഹിഭൂഃ സാവിത്രീംഭോ അനുബ്രൂഹി'

(ഗുരുദേവ! ആദ്യമായി ഓങ്കാരവും പിന്നീട് മഹാവ്യാഹൃതിയും, സാവിത്രിയും ഇങ്ങനെ യഥാക്രമം മൂന്നും ചേന്ന പരമാത്മവാചകമായ മന്ത്രം എനിക്ക് ഉപദേശിച്ചു തന്നാലും.)

അപ്പോൾ ആചാര്യൻ അഞ്ജലീബദ്ധനായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരിയുടെ ഇരുകരങ്ങളും ചേർത്തുപിടിച്ചണച്ച് കൊണ്ട് ഇരുവരുടേയും തോളിലൂടെ ഉത്തരീയം കൊണ്ട് മറയുണ്ടാക്കി ഗായത്രീമന്ത്രം ഉപദേശിക്കുന്നു. അനന്തരം

ആചാര്യനും ശിഷ്യനും പരസ്പരപ്രതിജ്ഞകൾ ചെയ്ത ശേഷം കുട്ടിയുടെ ബ്രഹ്മചര്യജീവിതത്തിന്റെ എല്ലാ ചുമതലകളും ആചാര്യൻ സ്വയം ഏറ്റെടുക്കുന്നു.

'മാതൃമാൻ പിതൃമാൻ ആചാര്യവാൻ പുരുഷോ വേദ'

മാതാവ്, പിതാവ്, ആചാര്യൻ എന്നീ മൂന്ന് ഉത്തമാദ്ധ്യാപകരെ ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ഒരാൾക്ക മാത്രമേ ശരിയായ അറിവ് സമ്പാദിക്കുവാൻ സാധിക്കുവെന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രം. ഏതൊരാളിന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ ധർമ്മത്തിൽ ശ്രദ്ധയുള്ളവരും പഠിപ്പുള്ളവരുമാകുന്നുവോ അയാളാണ് ഭാഗ്യവാൻ. അങ്ങനെയുള്ള കുടുംബവും കുലവുമാണ് ധന്യമായവ. മക്കൾക്ക മാതാവിൽനിന്ന് എത്രത്തോളം സാരോപദേശവും സഹായവും ലഭിക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം മററൊരാളിൽ നിന്നും ലഭിക്കുന്നതല്ല. അതുകൊണ്ടാണ് മാതൃമാൻ—ഭക്തിയും ധർമ്മതല്പരയുമായ മാതാവുള്ളവൻ—എന്നെടുത്തു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. ഗർഭസ്ഥനാവുന്നതു മുതൽ വിദ്യാഭ്യാസം കഴിയുന്നതുവരെ സ്വസന്താനങ്ങൾക്ക സൗശീല്യം ഉപദേശിക്കുന്ന പ്രസവിത്രിയാണ് പരമധന്യ.

വേദാരംഭത്തിൽ കുട്ടിയുടെ പിതാവ് നൽകുന്ന ഉപദേശം ശ്രദ്ധേയമാണ്. ഗോഭിലസൂത്രത്തിലെ 'ആചാര്യാധീനോ ഭവാന്യത്രാധർമ്മാചരണാത്' എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഉപദേശങ്ങളുടെ സാരം ഇപ്രകാരമാണ്:—

'മകനേ, ഇന്നുമുതൽ നീ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. നിത്യവും സന്ധ്യോപാസനകളും ഭക്ഷണത്തിനുമുമ്പ് ആചമനവും അനുഷ്ഠിക്കണം. കൃത്യനിഷ്ഠയോടെ പഠിക്കുകയും പണിയെടുക്കുകയും വേണം. പകൽ കിടക്കരുത്. ആചാര്യന്റെ മുമ്പിലിരുന്ന് വേദാദിവിദ്യകൾ വ്യക്തമായി പഠിക്കുക. വേദശാസ്ത്രങ്ങൾ അഭ്യസിച്ച് പൂർണ്ണമാക്കുന്നതുവരെ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം പാലിക്കുക. ആചാര്യൻ അധർമ്മം ആചരിച്ചുവെന്നു കണ്ടാൽ അത് ഉടനെ തിരസ്കരിക്കുക. ക്രോധവും കളിപറച്ചിലും വർജ്ജിക്കണം. കഥ, ക്രീഡ, നോട്ടം, ആലിംഗനം തുടങ്ങിയ കാമോദ്ദീപനങ്ങളായ എട്ടുവിധം മൈഥുനങ്ങൾ നിന്നെ തീണ്ടരുത്. തറയിൽ ശയിക്കുക, കട്ടിലും മെത്തയും ഉപയോഗിക്കാതിരിക്കുക. പാട്ടും, കൂത്തും,

ന്റുത്തവും, സുഗന്ധദ്രവ്യലേപനവും, മററും ബ്രഹ്മചാരിക്കു പാററിയതല്ല. അധികനേരം കളിക്കരുതു്, അമിതമായി ഭക്ഷിക്കരുതു്, അധികം ഉറങ്ങരുതു്, ഉറക്കമിളക്കുകയുമരുതു്. രാത്രി നാലാംയാമത്തിൽ–ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തത്തിൽ—ഉണർന്നെഴുന്നേല്ക്കുക. ശൗചം, ദന്തധാവനം, സ്നാനം, എന്നിവ നിർവ്വഹിച്ചിട്ടു് സന്ധ്യോപാസന, ഈശ്വരപ്രാർത്ഥന, യോഗാഭ്യാസം, സ്വാദ്ധ്യായം എന്നിവ നിത്യവും ആചരിക്കുക.''

പിതാവിന്റെ ഉപദേശം ശിരസാവഹിച്ചു് ബ്രഹ്മചര്യം അനുഷ്ഠിക്കുമെന്നു് ഉറപ്പു കൊടുത്തതിനുശേഷം ബ്രഹ്മചാരി യജ്ഞകുണ്ഡത്തിനു പ്രദക്ഷിണമായിവന്നു പശ്ചിമഭാഗത്തു നില്ക്കുന്ന മാതാപിതാക്കന്മാരേയും മററു ബന്ധു-ഗുരുജനങ്ങളേയും നമസ്കരിച്ചു് അവരിൽ നിന്നു് ഭിക്ഷ വാങ്ങി ആചാര്യന്റെ മുമ്പിൽ സമർപ്പിക്കണം. പിന്നീടു് ആചാര്യന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം, വിശേഷദ്രവ്യങ്ങൾ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ആഹുതി നൽകിയിട്ടു്—

'.......ഗോത്രോത്പന്നോഹം

ഭോഭവന്ത മഭിവാദയേ' എന്നുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് ആചാര്യനെ നമസ്ക്കരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹം—

'ആയുഷ്മാൻ വിദ്യാവാൻ ഭവസൗമ്യ'

എന്നു പറഞ്ഞു് ശിഷ്യനെ ആശീർവദിക്കും. പിന്നീടു് ഹവിഷ്യാന്നവും മററു വിശേഷപദാർത്ഥങ്ങളും ചേർത്തു് ആചാര്യനേയും ശിഷ്യനേയും ഊട്ടണം. അതുപോലെ കൂടിയിരിക്കുന്നവരേയും സത്ക്കരിച്ചയക്കുമ്പോൾ അവർ ബ്രഹ്മചാരിയെനോക്കി—

ത്വം ബാലക! ത്വാമീശ്വരകൃപയാ വിദ്വാൻ
ശരീരാത്മബലയുക്തഃ കുശലീ
വീര്യവാനരോഗഃ സർവ്വം വിദ്യാ
അധീത്യാസ്മാൻ ദിദൃക്ഷുഃ സന്നാഗമ്യാഃ

എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ആശീർവദിക്കണം.

തുടന്നു വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാവുന്നതുവരെ ബ്രഹ്മചാരി ഗുരുകുലം കേന്ദ്രമാക്കി ജീവിക്കുന്നു. കുറഞ്ഞതു് ഒമ്പതു കൊല്ലമെങ്കിലും ഗുരുകുലവിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്തിരിക്കണമെന്നുണ്ടു്.

11. സമാവർത്തനസംസ്കാരം

വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കിയശേഷം ബ്രഹ്മചാരി, ഒരു സുമുഹൂർത്തത്തിൽ ഗുരുദക്ഷിണ നൽകി ബിരുദം സ്വീകരിച്ച് ഗുരുവിൻെറ അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടി സ്വഗൃഹത്തിലേയ്ക്ക് മടങ്ങുന്ന സംസ്ക്കാരമാണിത്. ശോഭനമായ ഭാവിജീവിതത്തിൻെറ ആദ്യഭാഗം ഗുരുകുലത്തിൽ വെച്ചും അവസാനഭാഗം ബ്രഹ്മചാരിയുടെ ഗൃഹത്തിൽവെച്ചും നടത്തപ്പെടുന്നു.

പുരാതനകാലങ്ങളിൽ പുരുഷൻ 45 വയസ്സുവരേയും സ്ത്രീ 25 വയസ്സുവരേയും ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം അനുഷ്ഠിക്കുന്ന നിയമമുണ്ടായിരുന്നു. ആയുസ്സ് കുറഞ്ഞ ഇക്കാലത്ത് പുരുഷൻ 25 വയസ്സ് വരേയും സ്ത്രീ 20 വയസ്സ് വരേയുമെങ്കിലും ബ്രഹ്മചര്യനിഷ്ഠരായിരിക്കുന്നതുത്തമം. വീര്യധാരണം, അഷ്ടാംഗമൈഥുനത്യാഗം, വേദവിദ്യാദ്ധ്യയനം, ധർമ്മാചരണം എന്നിവ ബ്രഹ്മചാരിയുടെ ലക്ഷണങ്ങളാണ്. പ്രാചീനകാലത്ത് വേദപഠനത്തോടുകൂടി മററെല്ലാ വിദ്യകളും ആശ്രമധർമ്മങ്ങളും ബാലികാ–ബാലന്മാരുടെ വാസനാബലമനുസരിച്ച് അഭ്യസിപ്പിച്ചിരുന്ന പാഠ്യക്രമമാണുണ്ടായിരുന്നത്. ലോകരംഗത്ത് നിർഭയമായി ധർമ്മനിഷ്ഠയോടുകൂടി ജീവിക്കുവാൻ പഠിച്ചുകഴിയുന്നതുവരെ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതമനുഷ്ഠിച്ചിരുന്ന വിദ്യാർത്ഥിയുടെ ശരീരവും മനസ്സും സംസ്കരിച്ച് പക്വത വരുത്തുന്ന പഠിപ്പും സന്മാർഗ്ഗവും സുലഭമായിരുന്നു. ലഘു ജീവിതവും ഉന്നതാദർശവും സ്വാഭാവികമായും പുലന്നിരുന്നു. പുരാതനകാലത്ത പുസ്തകക്കെട്ടുകൾ ചുമക്കാതെ തന്നെ ബ്രഹ്മചാരിയായ വിദ്യാർത്ഥിക്കു മന്ത്രം, തന്ത്രം, യന്ത്രം, ജ്യോതിഷം, ഗണിതം, വൈദ്യം തുടങ്ങിയ ശാസ്ത്രീയ സാങ്കേതിക വിദ്യകളെല്ലാം ബുദ്ധിനിലവാരത്തിലും പ്രായോഗിക നിലവാരത്തിലും അഭ്യസിക്കുവാൻ സാധിച്ചിരുന്നു,

ശമ്പളത്തിനു പണിചെയ്യുന്നവനല്ല ഗുരു. സ്വധർമ്മമായി ഗുരു ശിഷ്യനെ പഠിപ്പിക്കുകയും സ്വഭാവഗുണങ്ങൾ പോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഗുരുകുലത്തിൽ രാജാവിന്റെയും പ്രജകളുടെയും സന്താനങ്ങൾ ഏകോദരസഹോദരങ്ങളെപ്പോലെ ഗൃഹശുചീകരണം മുതൽ ഭരണകാര്യങ്ങൾവരെ ആചരണപൂർവ്വം പരിശീലിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ ദുരഭിമാനമകററാൻ ദുഷിച്ച 'റാഗിംഗി' ന്റെ ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. കാമമോ, ഭയമോ, ലോഭമോ നിമിത്തം ഒരിക്കലും സ്വധർമ്മത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിച്ചിരുന്നില്ല. ജീവരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടിപോലും ധർമ്മം ത്യജിച്ചിരുന്നില്ല.

നജാതു കാമാന്ന ഭയാന്ന ലോഭാൽ
ധർമ്മം ത്യജേൽ ജീവിതസ്യാƒപിഹേതോഃ

'മനുഷ്യനിൽ അന്തർലീനമായികിടക്കുന്ന പൂർണ്ണതയെ പ്രകടമാക്കുകയാണ് വിദ്യാഭ്യാസം' എന്നു സ്വാമി വിവേകാനന്ദനും, 'യഥാർത്ഥ വിദ്യാഭ്യാസമെന്നതു് നമ്മിലുള്ള നല്ല അംശത്തെ വികസിപ്പിക്കുകയാണ്, മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തെക്കാൾ മഹത്തായ മറെറാരു ഗ്രന്ഥമില്ല' എന്നു മഹാത്മാഗാന്ധിയും പറഞ്ഞതിന്റെ താല്പര്യവുമിതു തന്നെ.

ശാരീരികവും മാനസികവുമായ സംയമവും തപസ്സുമാണ് വിദ്യാർത്ഥിയുടെ മുതൽമുടക്കു്. 'ബ്രഹ്മണി ചരതീ തി ബ്രഹ്മചാരി' ബ്രഹ്മചര്യയെന്നു വെച്ചാൽ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അഥവാ ഈശ്വരന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ ചരിക്കുക. അതായതു് മനസ്സിനേയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും ഈശ്വരീയ ലക്ഷ്യത്തിലേയ്ക്കു് നടത്തിക്കുകയെന്നർത്ഥം. 'വീര്യോ വൈ ഭർഗ്ഗഃ'—വീര്യമാണ് തേജസ്സ്. അതിന്റെ പ്രകാശനത്തിലൂടെ വേണം വേദരൂപ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ദർശനവും സച്ചിദാനന്ദ സാക്ഷാത്ക്കാരവുമുണ്ടാവാൻ.

തം പ്രതീതം സ്വധർമ്മേണ
ധർമ്മദായഹരം പിതുഃ
സ്രഗ്വിണം തല്പ ആസീന—
മർഹയേത് പ്രഥമംഗവാ (മനുസ്മൃതി)

സാരം:— ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽ തന്റെ പിതൃസ്ഥാന ത്തിരിക്കുന്ന ആചാര്യനെ ഉത്തമമായ ആസനത്തിലിരു ത്തി പുഷ്പഹാരമണിയിച്ച് നമസ്കരിച്ച് യഥാശ ക്തി പശു, വസ്ത്രം, ധനം മുതലായവ ഗുരുദക്ഷിണയായി ശിഷ്യൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

ഗുരുകുലവാസകാലത്ത് പ്രതിഫലേച്ഛകൂടാതെ ശി ഷ്യന്റെ സംരക്ഷണകർത്തൃത്വം മുഴുവൻ ഏറ്റെടുത്തു തന്റെ ശിഷ്യൻ ഉത്തമ പൗരനായി പരമപുരുഷാർത്ഥത്തിന്ന് അർഹനായി ഭവിക്കണമെന്ന ആത്മാർത്ഥ വിചാരത്താൽ വിദ്യാഭ്യാസവും യോഗക്ഷേമങ്ങളും നല്കിയ ഗുരുനാ ഥന് ഗുരുദക്ഷിണ നൽകുന്നതും സ്വാഭാവികമായ പ്രേര ണകൊണ്ടു മാത്രമായിരുന്നു. പവിത്രമായ ഗുരുശിഷ്യ ബന്ധത്താൽ ഉന്നീതമായ ഗുരുകുല വിദ്യാഭ്യാസം സ്വ യംപര്യാപ്തമായി നടത്തിയിരുന്നു.

താനികല്പദ് ബ്രഹ്മചാരീസലിലസ്യപൃഷ്ഠേ
തപോ ƒ തിഷ്ഠത്തപ്യമാനഃ സമുദ്രേ
സസ്നാതോ ബഭ്രുഃ പിങ്ഗലഃ
പൃഥിവ്യാം ബഹുരോചതേ

(അഥർവ്വവേദം)

സാരം:— സമുദ്രത്തെപ്പോലെ ഗംഭീരമായ ഉത്തമ ബ്ര ഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽ തപോനിഷ്ഠനായിരുന്നു വേദാദി വി ദ്യകളഭ്യസിച്ചുകൊണ്ടു് വീര്യരക്ഷയും ആചാര്യശുശ്രൂഷ യും ചെയ്തു വിദ്യാർത്ഥി ഗുണകർമ്മാനുസാരം ഉത്തമ ഗുണ ങ്ങളാൽ പരിപോഷിതനായി സമുദായത്തിനും രാഷ്ട്ര ത്തിനും പ്രകാശമാനമായി ഭവിക്കുന്നു. ആ ബ്രഹ്മചാരി എല്ലാവരുടെയും ധന്യവാദത്തിന്നർഹനായി ഭവിക്കുന്നു.

ഗുരുകുലവിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കി ബിരുദം നേ ടിയ വിദ്യാർത്ഥിയെ 'സ്നാതകൻ' എന്നു പറയുന്നു. സമാ വർത്തന സംസ്കാരത്തിൽ ഈശ്വരോപാസന, സ്വസ്തിവച നം, ശാന്തിപ്രകരണം എന്നിവ എല്ലാവരും ചേർന്നിരുന്ന് നിർവ്വഹിക്കും. മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം യജ്ഞവേദിക്കു ചുററും പൂജിച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്ന ഔഷധജലത്താൽ സ്നാതക നെ അഭിഷേകം ചെയ്യുന്നു. തുടർന്നു ബ്രഹ്മചര്യചിഹ്നങ്ങ

ളായ വൽക്കലവും ദണ്ഡും യഥാവിധി വർജ്ജിക്കുന്നു. അനന്തരം പൂർവ്വാഭിമുഖമായി നിന്നു് ആദിത്യജപം നടത്തിയിട്ടു് ബ്രഹ്മചര്യവ്രതകാലത്തു വളർന്നിരുന്ന കേശനഖാദികൾ ഛേദിക്കും. സ്നാനം, ജലദർപ്പണാദികൾ കഴിച്ചു് ശുഭ്രവസ്ത്രധാരണം ചെയ്തു് ആചാര്യൻ നൽകിയ തൊപ്പി കുട, വടി എന്നിവ ധരിച്ചു് സ്വഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു പോകുന്ന സ്നാതകനെ ആചാര്യനും മററു ശിഷ്യന്മാരും അനുഗമിക്കുന്നു.

ആഘോഷപൂർവ്വം സ്വഭവനത്തിലേക്കു വരുന്ന സ്നാതകനെ മാതാപിതാക്കളും ബന്ധുമിത്രാദികളും ചേർന്നു് മംഗലാരതിപൂർവ്വം സ്വീകരിക്കുന്നു. ആചാര്യനു് യഥോചിതം ദക്ഷിണ നൽകിയശേഷം കൂടിയിരിക്കുന്നവരെയെല്ലാം അന്നപാനാദികൾ നൽകി സത്ക്കരിക്കണം. ആചാര്യനു ദക്ഷിണ നല്കിയശേഷം ഔപചാരികമായി ബിരുദദാനോപദേശം നിർവ്വഹിക്കുന്നു. അതിനു മറുപടിയായി സ്നാതകൻ ആചാര്യന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ പ്രകീർത്തിച്ചുകൊണ്ടു് കൃതജ്ഞത പറയുകയും തന്നെപ്പോലെ മററു വിദ്യാർത്ഥികളെയും സുയോജ്യരാക്കുന്നതിനു് ഗുരുവിന്നു് ആയുരാരോഗ്യങ്ങൾ പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ആചാര്യോപദേശത്തിന്റെ ആദ്യഭാഗം തൈത്തിരീയ ഉപനിഷത്തിൽ 'സത്യംവദ, ധർമ്മംചര സ്വാധ്യായാന്മാപ്രമദ' എന്നുതുടങ്ങുന്ന സൂക്തങ്ങൾ പ്രകാരം ഇങ്ങനെയാണു്:— സത്യം പറയുക, ധർമ്മം ആചരിക്കുക. പഠിക്കുന്നതിലും പഠിപ്പിക്കുന്നതിലും പ്രമാദം ഉണ്ടാവരുതു്. ആരോഗ്യപാലനത്തിലും നിപുണതയിലും പ്രമാദമുണ്ടാവരുതു്. ഉത്തമരീതിയിൽ ഐശ്വര്യം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിൽ തെററുപററരുതു്. ദേവതകൾ, മാതാപിതാക്കൾ, ഗുരുജനങ്ങൾ എന്നിവരെ യഥോചിതം ബഹുമാനിക്കുകയും ശുശ്രൂഷിക്കുകയും ചെയ്യുക ധർമ്മാനുസൃതങ്ങളായ സൽക്കർമ്മങ്ങൾ ഉത്സാഹപൂർവ്വം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുക. പാപകരങ്ങളായ പ്രവൃത്തികൾ ഒരിക്കലും ചെയ്യരുതു്. വിദ്വാന്മാരും ധർമ്മിഷ്ഠരുമായ സജ്ജനങ്ങളുമായി സദാസമ്പർക്കം പുലർത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുക. ദാനംചെയ്യുന്നതു് ശ്രദ്ധ

യോടുകൂടിമാത്രം അറിഞ്ഞു ചെയ്യുക. മുഖപ്രസാദത്തോടു കൂടി കൊടുക്കണം. നിങ്ങ൦ക്കു എപ്പോഴെങ്കിലും കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിലോ ആചാരസമ്പ്രദായത്തിലോ ഉപാസന ക്രമത്തിലോ വിജ്ഞാന വിഷയങ്ങളിലോ വല്ല സംശയവുമുണ്ടായാൽ വിചാരശീലരും നിഷ്പക്ഷമതികളും കരുണാർദ്ര ഹൃദയരും ധർമ്മനിഷ്ഠയുള്ളവരുമായവർ അംഗീകരിക്കുന്ന ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തെ അനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിച്ചുകൊള്ളുക......ഇപ്രകാരംതന്നെ വർത്തിക്കേണ്ടതും അവരുടെ ശീലാചാരങ്ങളെ സംസ്കരിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതുമാകുന്നു.)

(വേദാദിധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങ൦ പഠിക്കുന്നതിനു എല്ലാ മനുഷ്യർക്കും സ്ത്രീ—പുരുഷന്മാർക്കും അധികാരമുണ്ടു്. തങ്ങളുടെ പൈതൃകസമ്പത്തിൽ സന്താനങ്ങ൦ക്കുള്ള സമാനാവകാശംപോലെ മാനവസമുദായത്തിനാകമാനം പരമപിതാവായ ഈശ്വരനിൽ നിന്നു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ദൈവീസമ്പത്താണു് വേദാദിധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങ൦. പക്ഷേ, ഒരച്ഛന്റെ മക്കളിൽതന്നെ വാസനാവിശേഷം കൊണ്ടു് സ്വഭാവവ്യത്യാസം കാണും. ഒരാ൦ വിദ്വാനും കവിയുമാകണമെന്നു കരുതി മറ്റു കാര്യങ്ങളിൽ താല്പര്യമില്ലാത്തവനെപ്പോലിരിക്കുന്നു. രണ്ടാമത്തെ ആ൦ രാഷ്ട്രീയത്തിലോ സ്പോർട്ട്സിലോ താല്പര്യമുള്ളവനായി കാണുന്നു. മൂന്നാമത്തെ ആ൦ കൃഷിയിലും കച്ചവടത്തിലും മറ്റും താല്പര്യമുള്ളവനായിരിക്കാം. വൈദ്യത്തിലായിരിക്കാം നാലാമത്തെ ആളിനു താല്പര്യം. ഒരാ൦ക്കു വക്കീൽ പണിയിലാവാം വാസന. മറ്റൊരാ൦ക്കു എഞ്ചിനീയറാവാനാണു് മോഹം. ഇവയിലൊന്നും ശ്രദ്ധിക്കാതെ മറ്റുള്ളവരുടെ പ്രയത്നഫലത്തെ ഭുജിച്ചുകൊണ്ടു് താന്തോന്നികളായി അലഞ്ഞുതിരിയുന്നവരും അപൂർവ്വമല്ല. ഒരച്ഛന്റേയും അമ്മയുടേയും മക്ക൦ക്കു തന്നെ ഭേദഭാവങ്ങളും വ്യത്യസ്തതാല്പര്യങ്ങളുമുണ്ടാവാമെങ്കിൽ വിഭിന്നദേശ—കാലാനുസരണം വിശ്വത്തിലെങ്ങും പിറന്നുവളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മനുഷ്യസമുദായത്തിന്റെ സ്ഥിതിയെന്തായിരിക്കും?)

ദൈവീസമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിൽ, വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെന്നറിയപ്പെടുന്ന വ്യവസ്ഥ മാനവസമുദായത്തിന്റെ

നന്മയ്ക്കും താല്പര്യസംരക്ഷണത്തിനും വേണ്ടി മാത്രമാകുന്നു. വർണ്ണോവൃണീതേ....എന്ന നിരുക്തപ്രകാരം വരിക്കാൻ അർഹതയുള്ള കർമ്മങ്ങളെ കണ്ടറിഞ്ഞു് വരിക്കുന്നതു് വർണ്ണമെന്നാണു് ഇവിടെ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു്. വ്യത്യസ്തസ്വഭാവഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ സന്താനങ്ങളെ അവരവരുടെ വാസനകൾക്കനുസൃതമായ കർമ്മപന്ഥാവിലേക്കു് തിരിച്ചു വിടുന്നതിനു് അതിന്റേതായ വിദ്യകൾ അഭ്യസിക്കണം. അതിനും മുമ്പായി പൊതുവായ പെരുമാററക്രമങ്ങളും സാമാന്യമര്യാദകളും വീട്ടിൽ നിന്നു—രക്ഷകത്താക്കളിൽ നിന്നു—ശീലിച്ചിരിക്കണം. ഇതുപോലെ മനുഷ്യസമുദായത്തിന്റെ ഗുണ—കർമ്മങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ബ്രാഹ്മണ, ക്ഷത്രിയ, വൈശ്യ, ശൂദ്രാദി വർണ്ണങ്ങളുണ്ടായെങ്കിലും, ഇവരെല്ലാം ദൈവീസമ്പത്തിന്റെ സമാനാവകാശികളാണെന്നോർമ്മിപ്പിക്കുന്ന സാമാന്യധർമ്മങ്ങളുണ്ടു്—സാമാന്യമര്യാദകൾ. സംസ്കാരകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടതാണു് ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നതു്. ഉപനയനാദി വിശേഷകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അവരവരുടെ അർഹതയും യോഗ്യതയും നിരൂപിക്കുന്നു. മനുഷ്യനായി പിറക്കുന്ന ജീവന്റെ പരമലക്ഷ്യം ഈശ്വരസാക്ഷാത്ക്കാരമാണു്. ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയ്ക്കു് സഹായകമായിരിയ്ക്കണം ഏതുതരം ജീവിതവും. അതിന്റെ അസ്ഥിവാരമാകട്ടെ ധർമ്മവുമാണു്. ഇതിനുള്ള പെരുമാററക്രമങ്ങളും സാമാന്യമര്യാദകളും ശൈശവത്തിൽത്തന്നെ രക്ഷാകർത്താക്കളിൽ നിന്നു ശീലിച്ചിരിക്കയും വേണം.

സൽകർമ്മങ്ങളുടേയും സദ്വിചാരങ്ങളുടേയും ഫലങ്ങൾ ബാഹ്യമായ സന്തോഷവും സമാധാനവും നൽകും. കൂടാതെ അവയുടെ സൂക്ഷ്മഭാവങ്ങൾ വാസനാരൂപേണ ആത്മോദ്ധാരണത്തിനു് കാരണമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്യും. ഏതൊരു ജീവനും ജനിക്കുന്നതു് പ്രാകൃതനായിട്ടാണു്. സംസ്കാരം കൊണ്ടുവേണം ശൂദ്രനോ, വൈശ്യനോ, ക്ഷത്രിയനോ, ബ്രാഹ്മണനോ ആവാൻ. ഉദാഹരണത്തിനു് ഒരു ബ്രാഹ്മണനാവുന്നതെങ്ങനെയെന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ പറയുന്നതു് നോക്കുക:—

സ്വാധ്യായേനജപൈഃ ഹോമൈ സ്ത്രൈവിദ്യേ-
നേജ്യയാസുതൈഃ
മഹായജ്ഞൈശ്ച യജ്ഞൈശ്ച ബ്രാഹ്മീയം-
ക്രിയതേ തനുഃ

സാരം:— അധ്യയനം, അദ്ധ്യാപനം എന്നിവയെക്കൊണ്ടും മനനം ചെയ്യുക, ചെയ്യിക്കുക, അനേകവിധത്തിലുള്ള ഹോമങ്ങൾ ചെയ്യുക, വേദങ്ങൾ മുഴുവനും ശബ്ദാർത്ഥസംബന്ധജ്ഞാനത്തോടും സ്വരോച്ചാരണത്തോടുംകൂടി പഠിക്കുകയും പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നിതുകളെക്കൊണ്ടും, പൗർണ്ണമാസ്യാദിവ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ധർമ്മാനുസൃതമായ ഗാർഹപത്യം കൊണ്ടും പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളെക്കൊണ്ടും, അഗ്നിഷ്ടോമം തുടങ്ങിയ യാഗങ്ങൾ, വിദ്വജ്ജനങ്ങളുടെ സേവാസല്ക്കാരങ്ങൾ, സത്യഭാഷണം, പരോപകാരം മുതലായ സൽക്കർമ്മങ്ങൾ എന്നിവയെക്കൊണ്ടും ദുരാചാരങ്ങളെ ത്യജിച്ച് സദാചാരത്തോടുകൂടി വർത്തിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ഈ ശരീരം ബ്രാഹ്മണന്റേതാക്കിത്തീർക്കപ്പെടുന്നു. (മനുസ്മൃതി 2–28)

അതിനാൽ ഏതാനും തലമുറകളായി ആചരിച്ചും വിശ്വസിച്ചും വരുന്ന ഇന്നത്തെ ജാതികളും തത്സംബന്ധമായ ആചാരങ്ങളും ശാസ്ത്രീയമല്ല, പ്രമാണങ്ങളുമല്ല. വേദങ്ങളും സൃഷ്ടിയും ഉണ്ടായകാലം മുതൽ പ്രമാണമാക്കീട്ടുള്ള ധർമ്മശാസ്ത്രാനുകൂലമായ ആചാരങ്ങളും പാരമ്പര്യവുമാണ് നമ്മ ഇച്ഛിക്കുന്നവർ സ്വീകരിക്കേണ്ടതു്. അതാണ് ശൈശവത്തിൽതന്നെ കുട്ടികളെ ശീലിപ്പിക്കേണ്ടതും. 'യോഗ്യനായ ആചാര്യൻ—അദ്ധ്യാപകൻ—ആദ്യം ബ്രഹ്മചാരിയെ—വിദ്യാർത്ഥിയെ വിദ്യ അഭ്യസിപ്പിക്കുന്നതിനായി ദൃഢവ്രതം ഉപദേശിച്ച് ഗർഭത്തിനെ അമ്മ എന്നതുപോലെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു' (ആചാര്യ ഉപനയമാനോ ബ്രഹ്മചാരിണം കൃണുതേ ഗർഭമന്തഃ) എന്നു വേദം ഊന്നിപ്പറയുന്നതും വേദവിദ്യ വഴിയാംവണ്ണം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനെയാണ്. അതായതു് ധർമ്മം ശരിയായി ആചരിച്ചാൽ അർത്ഥവും ഐശ്വര്യങ്ങളും ഉണ്ടാവും. ഈ സദാചാരം അനാചാരമായാൽ അനർത്ഥവും അസ്വസ്ഥതയുമാവും ഫലം.

വിദ്യാരംഭസംസ്ക്കാരത്തിനു മുമ്പ് തന്നെ കുട്ടികൾ സദാചാരത്തിൻെറ പ്രാഥമികപരിശീലനം സ്വാഭാവികമായും നേടിയിരിക്കണമെന്നുണ്ട്. ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തത്തിൽ ഉണൎന്നെഴുനേല്ക്കുക, അച്ഛനമ്മമാരെയും ഗുരുജനങ്ങളേയും പാദംതൊട്ടു നമസ്ക്കരിക്കുക, പ്രാതഃസ്മരണം ചെയ്യുക, ആയുർവ്വേദരീതിയിൽ ദന്തധാവനവും വ്യായാമവും സ്നാനവും സൂര്യനമസ്ക്കാരവും ചെയ്യുക, പൂച്ചെടികൾ, ഫലവൃക്ഷങ്ങൾ, വളൎത്തുമൃഗങ്ങൾ എന്നിവയെ പാലിക്കുക, വീടും പരിസരങ്ങളും വൃത്തിയും വെടിപ്പുമുള്ളതാക്കുക, ഭക്ഷണപാനീയങ്ങൾ തയ്യാറാക്കുന്നതും കഴിക്കുന്നതും, അവ മററുള്ളവൎക്ക് വിളമ്പിക്കൊടുക്കുന്നതു്, വീട്ടിൽ വരുന്നവരോട് പെരുമാറുന്നവിധം, പ്രായഭേദമനുസരിച്ച് ഉള്ള അഭിവാദനരീതി, സജ്ജനങ്ങളേയും ദുർജ്ജനങ്ങളേയും തിരിച്ചറിഞ്ഞു് നല്ലകൂട്ടിന്നു് പ്രേരണയുളവാക്കുക, വഴിനടക്കുന്നതിൻേറയും കളിക്കുന്നതിൻേറയും നേരായ ക്രമങ്ങൾ, അന്യഭവനത്തിൽ കാട്ടേണ്ട മര്യാദകൾ, ദേവപൂജയിൽ എങ്ങനെയിരിക്കണം, ക്ഷേത്രത്തിൽ എങ്ങനെ പോയി തൊഴണം ഇപ്രകാരം പുസ്തകപഠിപ്പിനു മുൻപേ ശീലിക്കേണ്ടുന്ന നിരവധി കാര്യങ്ങളുണ്ട്. ഇവ മുഖ്യമായും മതാപിതാക്കളിൽനിന്നും മററു മുതിർന്നവരിൽ നിന്നുമാണു് ഗ്രഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു്. അതാണു് വേദം അനുശാസിക്കുന്നതു്—''മാതാവു്, പിതാവു്, ആചാര്യൻ എന്നീ മൂന്നു് അദ്ധ്യാപകന്മാരെ ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ഒരാൾക്കുമാത്രമേ ശരിയായ അറിവുള്ളവനായിരിക്കുവാൻ സാധിക്കൂ'' എന്നു്. മാതാപിതാക്കൾ കുട്ടികളെ എപ്പോഴും ഓർമ്മിപ്പിക്കേണ്ട കാര്യമെന്താണെന്നും വേദം അരുൾചെയ്യുന്നു:—''നിങ്ങൾ ശ്രേഷ്ഠമായ വിദ്യയേയും ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളേയും സമ്പാദിപ്പാനും വീര്യത്തെ രക്ഷിപ്പാനുമുള്ള ഈ കാലത്തെ (ബാല്യത്തെ) വ്യർത്ഥമാക്കി കളയുന്നതായാൽ ഈ അവസരം ഇനിയൊരിക്കൽ കണികാണ്മാൻപോലും കിട്ടുന്നതല്ല. ഞങ്ങൾ ഗൃഹകാര്യങ്ങൾ നടത്തിക്കൊണ്ടു് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നകാലത്തുതന്നെ നിങ്ങൾ വഴിയാംവണ്ണം വിദ്യാഭ്യാസംചെയ്തു

വൈദുഷ്യം സമ്പാദിക്കുകയും കായബലവും മനോബലവും വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതുമാകുന്നു.''

സ്വസന്താനങ്ങളുടെ നന്മ ഇച്ഛിക്കുന്ന മാതാ—പിതാക്കളും അനുകരണീയമാംവിധം ജീവിക്കുന്നവരായിരിക്കണം. കുട്ടികരം എങ്ങനെ വളരണമെന്നു ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അങ്ങനെ മാതാപിതാക്കളും ചെയ്തുകാട്ടണം—ഉപദേശംമാത്രം മതിയാവുന്നില്ലെന്നു് താത്പര്യം. അങ്ങനെ എപ്പോഴും സാദ്ധ്യമാകാത്തവക്കും വിശേഷധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളെകൊണ്ടു് — സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങരം ചെയ്യുന്നതിലൂടെ—മാർഗ്ഗദർശനം നൽകാൻ സാധിക്കും.

വൈദികകാലത്തു വേദ—വിദ്യാരംഭസംസ്കാരങ്ങരം യഥോചിതം നടത്തപ്പെട്ടിരുന്നു. ജാതിഭേദങ്ങളും തജ്ജന്യമായ വിധിനിഷേധങ്ങളും കടന്നുകൂടിയ കാലങ്ങളിൽ വേദപഠനവും സംസ്കൃതവിദ്യയും അവഗണിക്കപ്പെട്ടു. എന്നാലും എഴുത്തിനിരുത്തുക തുടങ്ങിയ ചടങ്ങുകളെങ്കിലും നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. അതും ലോപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണിപ്പോരം. അപൂർവ്വമെങ്കിലും എഴുത്തിനിരുത്തുമ്പോരം കുട്ടികളെ ഇപ്പോഴും ആദ്യം പഠിപ്പിക്കുന്നതു്—

ഹരിഃശ്രീ ഗണപതയെ നമഃ
ശ്രീ സരസ്വതയേ നമഃ ശ്രീ ഗുരവേ നമഃ എന്നാണു്.
'ഓം' എന്ന ആദി അക്ഷരത്തിൻെറ പ്രതീകമാണു് ഗണപതി.
'ഗായത്രി' എന്ന ആദിവിദ്യാസ്വരൂപിണിയാണു് സരസ്വതി.

വിദ്യാരംഭസംസ്ക്കാരത്തിൽ സാകാരമായോ നിരാകാരമായോ ഈ രണ്ടു് ദേവതകളേയും ആദ്യമായി ആരാധിക്കുന്ന സമ്പ്രദായം പണ്ടുമുതല്ക്കുണ്ടു്. വിഘ്നങ്ങരം തീർത്തു വിവേകം ഉദിപ്പിക്കുന്നതിൻെറ, താത്ക്കാലികലാഭങ്ങരംക്കും പ്രലോഭനങ്ങരംക്കും ഉപരി ദീർഘവീക്ഷണപൂർവ്വം സദസദ്വിവേകപൂർവ്വം ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിക്കുന്നതിൻെറ അധിഷ്ഠാനമൂർത്തിയാണു് ഗണപതി. വിദ്യാഭ്യാസത്തിൻെറ അധിഷ്ഠാനമൂർത്തിയാണു് സരസ്വതി.

ഭാഷ, ലിപി, ഗണിതം, ഇതിഹാസം, ശില്പം, രസായനം, വൈദ്യം, കല, വിജ്ഞാനം തുടങ്ങിയ എല്ലാവിധ ഭൗതികവിദ്യകളും അദ്ധ്യാത്മവിദ്യയുടെ വെളിച്ചത്തിൽ അഭ്യസിച്ചാൽ ആത്മമോക്ഷത്തിനും ലോകഹിതത്തിനും കാരണമായി ഭവിക്കും. 'അദ്ധ്യാത്മവിദ്യാവിദ്യാനാം' എന്ന ഗീതാവചനവും, ''വിദ്യയാ ƒ മൃതമശ്നുതേ'' എന്ന ഉപനിഷത്‌വാക്യവും ഇവിടെ സ്മരണീയമാണ്. മാതാപിതാക്കളിലൂടെ സദാചാരതത്പരനായി യോഗ്യനായ ഗുരുവിനെ പ്രാപിച്ച—ഉപനീതനായ—കിശോരന് ഇതെല്ലാം എളുപ്പം മനസ്സിലാവും.

വിദ്യാരംഭസംസ്ക്കാരത്തിൽ സരസ്വതീ—ഗണേശപൂജകൾക്കു ജപിക്കുന്ന മന്ത്രമിതാണ്:—

സരസ്വതീപൂജാമന്ത്രം—

ഓം പാവകാ നഃ സരസ്വതീ
വാജേഭിർ വാജിനീ വതീ
യജ്ഞേ വഷ്ടു ധിയാ വസുഃ

—യജുർവ്വേദം 20—84

ഗണേശപൂജാമന്ത്രം—

ഓം ഗണാനാം ത്വാ ഗണപതിം ഹവാമഹേ
പ്രിയാണാം ത്വാ പ്രിയപതിം ഹവാമഹേ
നിധീനാം ത്വാ നിധിപതിം ഹവാമഹേ
വസോ മമ ആഹമജാനി ഗർഭധമാ
ത്വ മജാസി ഗർഭധം.

—യജുർവ്വേദം 23—19

• ഈ വിദ്യാഭ്യാസസംസ്ക്കാരത്തിന്റെ ഉദ്ദേശമെന്താണെന്നതിന്റെ സമാധാനം ആർഷസൂക്തങ്ങളിൽ കാണാം. 'ദുർവ്വാസന, അജ്ഞാനം, മോഹം, ഭയം, അനീതി, ഭ്രമം, അസുരിപ്രവൃത്തി മുതലായ ദുർഗ്ഗുണങ്ങളെ വേരോടെ അറുത്ത് മനുഷ്യരെ, സദാചാരപരായണതയും സേവനതത്പരതയും മംഗളപ്രദമായ ജീവിതവും ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുന്നതിനു ശരിയായ വിദ്യാഭ്യാസം കൊണ്ടു മാത്രമെ സാധിക്കൂ. ബാഹ്യാഭ്യന്തരലോകങ്ങ

ളിലെല്ലാം ഇതു മാത്രമാണ് സുഖസമൃദ്ധികൾക്കു സാധനമായിട്ടുള്ളതു്. ഉൽകൃഷ്ടവും ജ്ഞാനപൂർണ്ണവുമായ കർമ്മങ്ങളുടെ പരമോച്ചനില ജ്ഞാനയുക്തമായ വിദ്യയിലാകുന്നു. ഇതിന്റെ സദുപയോഗത്താൽ എല്ലാ ജീവിതരംഗങ്ങളിലും പലവിധ ഐശ്വര്യങ്ങളും, സൗഖ്യവും, അഭിവൃദ്ധിയും ഉണ്ടാവുമെന്നതിനു സംശയമില്ല. വിദ്യയുടെ ഉത്തമലക്ഷ്യം സർവ്വജ്ഞാനത്തോടൊപ്പം ആത്മജ്ഞാനം അഥവാ ബ്രഹ്മജ്ഞാനമാകുന്നു'.

ഇങ്ങനെ വിദ്യാഭ്യാസവും സമാവർത്തനവും കഴിഞ്ഞ ബ്രഹ്മചാരി യഥേഷ്ടം തന്റെ യോഗ്യതയും ഹിതവുമനുസരിച്ച് അടുത്ത ആശ്രമമായ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലോ, വാനപ്രസ്ഥ, സന്യാസാശ്രമങ്ങളിലോ പ്രവേശിക്കാം. ആശ്രമക്രമമനുസരിച്ചും ലൗകികകർത്തവ്യങ്ങളെന്ന 'ഒഴിവുകഴിവു'കളനുസരിച്ചും അടുത്തതായി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം വിധിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നുമാത്രം.

12. വിവാഹസംസ്കാരം

ആചാര്യാനുവാദപ്രകാരം സ്നാതകനായി ഗുരുകുലത്തിൽനിന്നു സ്വഗൃഹത്തിലേക്കു് മടങ്ങിവന്ന ബ്രഹ്മചാരി തന്റെ ഗുണകർമ്മങ്ങൾക്കനുയോജ്യയും സ്വഭാവ–സൗന്ദര്യമാർന്നവളും ലക്ഷണയുക്തയുമായ കന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്യണമെന്നു 'മനുസ്മൃതി' മുതലായ ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ യോഗ്യതാനുസരണം ജീവിതകാലം മുഴുവൻ വിവാഹം കഴിക്കാതെ നൈഷ്ഠികബ്രഹ്മചാരിയായോ, ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽനിന്നു നേരെ പരിവ്രാജകനായി സന്യാസം വരിക്കുകയോ ആവാം. അത്രത്തോളം പാകത വന്നിട്ടുണ്ടോ എന്നു് ബ്രഹ്മചാരി സ്വയം ആത്മപരിശോധനചെയ്തു് തീരുമാനിക്കണം. എന്നിട്ടു് പരീക്ഷണ–നിരീക്ഷണങ്ങളിലൂടെ ആചാര്യൻ അനുമതി നൽകി അനുഗ്രഹിക്കുകയും വേണം.

വിവാഹമെന്നതു് സ്ത്രീ–പുരുഷന്മാർ തമ്മിലുള്ള ഒരു ജീവിത കരാറല്ല; ധർമ്മാചരണത്തിനും ആദ്ധ്യാത്മിക

സാധനസ്ഥമിടയിൽ ഉണ്ടാകാവുന്ന വിടവുകളുടെ സംയോജനമാകുന്നു; കർത്തവ്യകർമ്മങ്ങളുടെ പൂർത്തീകരണത്തിനു വിധിച്ചിട്ടുള്ള യജ്ഞമാകുന്നു. അക്കാരണത്താൽ തികച്ചും ദീർഘവീക്ഷണത്തോടും സദുദ്ദേശത്തോടുംകൂടി നിർവ്വഹിക്കേണ്ടുന്ന പവിത്രസംസ്ക്കാരമാണിതു്. ഈ പവിത്രസങ്കല്പത്തിന്റെ താഴെ നില്ക്കണം—ധനം, സൗന്ദര്യം, കാമം, അനുരാഗം മുതലായവ. പാരമാർത്ഥിക ലക്ഷ്യത്തോടുകൂടിയ ജീവിതത്തിൽ ധർമ്മം ക്രമംതെററാതെ ആചരിക്കുവാൻ സ്ത്രീയും പുരുഷനും അന്യോന്യം സഹകരിക്കുന്നതിന്റെ 'ഹരിഃശ്രീ'യാണു് വിവാഹസംസ്കരണം. വർണ്ണാശ്രമധർമ്മപ്രകാരം ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമാനന്തരം ഗൃഹാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന്റെ പ്രാഥമിക ശുഭകർമ്മമായി വിവാഹം വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. കുലം, ശീലം, രൂപം, എന്നിവയാൽ തനിക്കു് അനുഗുണയായ കന്യകയെ വേൾക്കുന്ന സംസ്ക്കാരമാണിതു്. ധർമ്മപോഷണവും സത്സന്താനലാഭവുമാണു് ഇതിന്റെ വിശിഷ്ടപ്രയോജനം.

ഇന്നത്തെപ്പോലെ പണ്ടും വിവാഹം പലവിധത്തിൽ നടന്നിരുന്നു. ബ്രാഹ്മം, ദൈവം, ആർഷം, പ്രാജപത്യം, ആസുരം, ഗാന്ധർവ്വം, രാക്ഷസം, പൈശാചം എന്നിങ്ങനെ ഉത്തമവും, മദ്ധ്യമവും, അധമവുമായ എട്ടുവിധം വിവാഹരീതികളെപ്പററി ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പരാമർശിച്ചു കാണുന്നുണ്ടു്. യുഗസ്വഭാവമനുസരിച്ചു് ഓരോന്നിനും മുൻഗണന കൂടിയിരിക്കുമെന്നല്ലാതെ എല്ലാ രീതികളും എക്കാലത്തും ഉണ്ടായിരുന്നു.

1. വിധിപ്രകാരമുള്ള ബ്രഹ്മചര്യവ്രതത്തോടുകൂടി സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള പൂർണ്ണവൈദുഷ്യം, ധാർമ്മികത്വം, സൗശീല്യം എന്നിവയോടുകൂടിയ വധൂവരന്മാർക്കു് പരസ്പരം പ്രീതിയോടുകൂടി നടത്തുന്ന വിവാഹമാണു് ബ്രാഹ്മം.

2. വലിയ യാഗം നടക്കുന്ന അവസരങ്ങളിൽ ഋത്വിക്കിന്റെ കർമ്മം നടത്തുന്ന യാജകനെ ജാമാതാവായി വരിച്ചു്, പൊൻപണ്ടങ്ങളണിഞ്ഞ പുത്രിയെ

കന്യാദാനം ചെയ്യുന്നതിന് ദൈവവിവാഹം എന്നു പറയുന്നു. പരസ്പരഹിതം അറിഞ്ഞിരുന്ന കാലത്ത് ഇതു് എല്ലാവർക്കും പൊരുത്തമായി ഭവിച്ചിരുന്നു. ദൈവീകവും ധാർമ്മികവുമായ കാര്യങ്ങളിൽ സമാനഭാവത്തോടുകൂടിയ യുവതീ—യുവാക്കന്മാർ പരസ്പരാകൃഷ്ടരായി ഗുരുജനസമ്മതപ്രകാരം നടത്തുന്ന വിവാഹത്തിനു തുല്യമാണിതു്.

3. വധുവിന്റെ സ്വഭാവഗുണം മാത്രം നോക്കി; അവളെ സഹധർമ്മിണിയായി സ്വീകരിക്കുന്നതിനെ ആർഷമെന്നു പറയുന്നു.

4. ധർമ്മത്തിന്റെ അഭിവൃദ്ധിയെ പരമപ്രയോജനമായി കരുതിചെയ്യുന്ന വിവാഹത്തിന് പ്രാജാപത്യമെന്നാണു് പേരു്.

5. വരനോ വധുവിനോ കുറേ ധനം കൊടുത്തു് നടത്തുന്ന വിവാഹത്തിന് ആസുരമെന്നു് പേർ. സ്ത്രീധനം, വരദക്ഷിണ മുതലായ പ്രലോഭനപൂർവ്വം നടത്തുന്നവ ഇതിലുൾപ്പെടും.

6. വിവാഹത്തിനുള്ള സമയത്തേയും നിയമത്തേയും അനുസരിക്കാതെ വധൂ—വരന്മാർക്കിരുവർക്കും തമ്മിൽ ഉളവാകുന്ന കാമമോ അനുരാഗമോകൊണ്ടു് പരസ്പരം ഭാര്യാ—ഭർത്താക്കന്മാരായി വരിക്കുന്നതിനെ ഗാന്ധർവ്വം എന്നും പറയുന്നു.

7. ബലാല്ക്കാരേണ ഹഠാദാകർഷിച്ചിട്ടോ കപടം പ്രയോഗിച്ചിട്ടോ കന്യകയെ ഭാര്യയാക്കുന്ന സമ്പ്രദായമാണു് രാക്ഷസം.

8. ഉറങ്ങിക്കിടക്കുമ്പോഴും മററും ബലാല്ക്കാരമായി (കന്യകയുടെ ഇച്ഛയ്ക്കു വിപരീതമായി) തട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നതു് പൈശാചികം.

ഈ എട്ടുവിധ വിവാഹങ്ങളിൽ ബ്രാഹ്മവിവാഹമാണു് ഏററവും ഉൽകൃഷ്ടം. ദൈവം, പ്രാജാപത്യം എന്നിവ മദ്ധ്യമങ്ങളും, ആർഷം, ആസുരം എന്നിവ അധ

മങ്ങളും, രാക്ഷസം നികൃഷ്ടവും, പൈശാചം അത്യന്ത നീച സമ്പ്രദായവുമാകുന്നു. സാമാന്യധർമ്മത്തിൻെറ അഭിവൃദ്ധിക്ക് ഉതകുന്നതും ഏതു നിലയിലുള്ളവക്കും സാമാന്യമായും ലഘുവായും നടത്താവുന്നതുമായ പ്രാജാപത്യ വിവാഹക്രമമാണ് ഇവിടെ പരിചയപ്പെടുത്തുന്നത്.

ഋതുമഗ്നേ പ്രഥമം ജജ്ഞേഋതേ സത്യം പ്രതിഷ്ഠിതം
യദിയം കുമാര്യഭിജാതാ തദിയമിഹ പ്രതിപദ്യതാം
യത്സത്യം തദ്ദൃശ്യതാം—എന്ന അശ്വലായന ഗൃഹ്യ സൂത്രപ്രകാരം യുവതീ—യുവാക്കന്മാൎക്ക് പരസ്പരം കണ്ടു സംസാരിക്കുന്നതിനും, അങ്ങനെ പരസ്പരധാരണയ്ക്കു ശേഷം ഗുരുജനങ്ങളുടെ അനുമതിയോടുകൂടി വിവാഹാലോചന നടത്തുന്നതിനും സാധിക്കും. പരസ്പരചേർച്ചയും ഇഷ്ടവുമുള്ള വധുവിനെയോ വരനെയോ വരിക്കുവാൻ സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടെന്നു താല്പര്യം. വിവാഹത്തിനു കന്യക രജസ്വലയായി നാലുവർഷമെങ്കിലും കഴിഞ്ഞിരിക്കണം. വരനു വധുവിനേക്കാൾ പ്രായംകൂടിയിരിക്കണമെന്നതും നിർബ്ബന്ധമാണ്.

വിവാഹമുഹൂർത്തത്തിനു മുൻപ്, നിശ്ചിതസമയത്ത് വരുന്ന, വരനേയും ബന്ധുമിത്രാദികളേയും വധൂസഹോദരനും ബന്ധുമിത്രാദികളും അങ്ങോട്ടുചെന്നു യഥോചിതം എതിരേല്ക്കണം. വരൻ വീട്ടുപടിക്കലെത്തുമ്പോൾ വധൂസഹോദരൻ നൽകുന്ന ജലംകൊണ്ടു (കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞുനിന്നു) കൈകാൽ കഴുകി വധൂബന്ധുവായ ഒരു സുമംഗലി നൽകുന്ന നീരാജനം സ്വീകരിക്കണം. വധൂപിതാവോ തത്തുല്യരായ വധുവിൻെറ ഗുരുജനങ്ങളോ വരനെ വിവാഹവേദിക്കു സമീപം ഒരുക്കിയിട്ടുള്ള ആസനത്തിൽ പൂർവ്വാഭിമുഖമായും ബന്ധുമിത്രാദികളെ വിവാഹവേദിക്കു ചുററുമായും ഇരുത്തണം. അപ്പോഴേക്കും ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്ന വധു തൻെറ മാതാപിതാക്കന്മാരേയും ഗുരുജനങ്ങളെയും വന്ദിച്ചിട്ടു വരൻെറ ഇടതുഭാഗത്തു ചെന്നിരിക്കണം.

വരൻ വിവാഹവേദിക്കടുത്തു വരുന്നതിനു മുമ്പു തന്നെ വിവാഹവേദിയിൽ പ്രാഥമികമായ പൂജയും ഹോമവും നടത്തിയിരിക്കണം. ധർമ്മനിഷ്ഠ, സമുദായബോധം, അനുഭവജ്ഞാനം എന്നീ ഗുണങ്ങളുള്ള ഒരു പുരോഹിതനോ ആചാര്യനോ വിവാഹസംസ്ക്കാര കർമ്മങ്ങരം ആദ്യന്തം നയിക്കണം. പ്രസ്തുത കമ്മത്തെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ആചാര്യൻെറ അഭിപ്രായമാണ് അനുസരിക്കേണ്ടതു്. ദുരഭിമാനവശാൽ, കരപ്രമാണികളും മററും അവരവരുടെ പ്രാമാണികത്വം ഓരോ ആചാരനിബന്ധനകളിലൂടെ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതു് സമുദായത്തിന്റെ അനാഥത്വത്തെയാണ് വെളിപ്പെടുത്തുന്നതു്. ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ തന്നെ വിപുലവും ലഘുവുമായ ആചാര്യപദ്ധതികളുണ്ടു്. ശാസ്ത്രജ്ഞാനവും പ്രായോഗികബുദ്ധിയുമുള്ള ആചാര്യൻ അതു സന്ദർഭോചിതം സമംഗളം നടത്തും. ഇടക്കാലങ്ങളിലുണ്ടായ ഭിന്നാചാരങ്ങരം ധർമ്മ—ശാസ്ത്രവിധിക്കു് വഴങ്ങിക്കൊടുക്കണമെന്നു താല്പര്യം.

വിവാഹ ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ ആചാര്യൻ വിവാഹവേദിയിൽ ഉത്തരാഭിമുഖമായിരുന്നു പൂജ—ഹോമാദികരം നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കെ, വരൻ ആദ്യവും പിന്നീടു് വധുവും അവരുടെ മാതാ—പിതാ—ഗുരുജനങ്ങളെ വന്ദിച്ചിട്ടു് വിവാഹവേദിയിൽ പ്രവേശിക്കണം. സദസ്യരെ കൂപ്പുകയ്യോടെ അവലോകനം ചെയ്തിട്ടു് ആചാര്യനെ വന്ദിക്കണം. തുടന്നു് ആചാര്യൻെറ നിർദ്ദേശാനുസരണം പൂജാസ്ഥാനത്തു പുഷ്പാർച്ചന ചെയ്തിട്ടു് യജ്ഞകുണ്ഡത്തിൻെറ പടിഞ്ഞാറുവശത്തു് കിഴക്കോട്ടു് തിരിഞ്ഞിരിക്കണം. ഹോമാഗ്നിയിൽ വിശേഷദ്രവ്യങ്ങരം ആഹുതി നൽകണം.

തുടന്നു് ഈശ്വരപ്രസാദത്തോടുകൂടി വിശുദ്ധിചെയ്ത മംഗല്യം (താലി) ആചാര്യൻെറ കയ്യിൽനിന്നും വന്ദിച്ചു വാങ്ങി വരൻ:—

'ഓം മംഗളദേവത: പ്രീയന്താം'

(സുമംഗല്യം എന്നത്തേയ്ക്കും യശസ്കരമായിരിക്കുവാൻ ദേവന്മാർ സന്തോഷിച്ചു് അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ) എന്ന

മന്ത്രം ചൊല്ലി വധുവിന്റെ കഴുത്തിൽ ഒന്നു കെട്ടിവയ്ക്കണം. വരന്റെ സഹോദരിയോ അടുത്ത ബന്ധുക്കളിലാരെങ്കിലുമോ താലിയുടെ കെട്ട് മുഴുമിപ്പിച്ച് മുറുക്കണം.

അനന്തരം വധു എണീററു് പടിഞ്ഞാറോട്ട് പുരുഷന് അഭിമുഖമായി തിരിഞ്ഞുനിന്നു്—

മമ ഹൃദയേ ഹൃദയം തേ അസ്തു
മമ ചിത്തേ ചിത്തമസ്തുതെ

—എന്നുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് പുരുഷന്റെ കഴുത്തിൽ മാലയിടണം. വരനും ഇതേ മന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു് വധുവിന്റെ കഴുത്തിലും മാലയണിയിക്കണം. ഈ മാലകൾ വിവാഹസംസ്ക്കാരം കഴിയുന്നതുവരെയെങ്കിലും മാററരുതു്. 'എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അങ്ങയുടെ ഹൃദയം ലയിക്കട്ടെ; എന്റെ ചിത്തത്തിൽ അങ്ങയുടെ ചിത്തം ഐക്യപ്പെടട്ടെ' എന്നാണു് ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ അർത്ഥം.

തുടന്നു് വരന്റെ പിതാവു് നല്കുന്ന വിവാഹവസ്ത്രത്തിൽ ആചാര്യൻ അക്ഷതം തൂകി വരനെ ഏല്പിക്കുകയും, വരൻ:—

ഓം ജരാം ഗഛ പരിതത്സ്വവാസോഭവാകൃഷ്ടീനാമഭി—
ശസ്തിപാവാ
ശതംച ജീവശരദ: സുവർചാരയിംച പുത്രാനനു
സംവ്യയസ്വായുഷ്മതീദം പരിധത്സ്വവാസ:

—എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം വധുവിനു് നൽകുകയും ചെയ്യണം.

പിന്നീടു് വധൂപിതാവു് വധൂവരന്മാരുടെ മുമ്പിൽ വടക്കോട്ടു് തിരിഞ്ഞിരുന്നു് അക്ഷതവും ജലവുമെടുത്തു് മംഗളസങ്കല്പത്തോടുകൂടി വധുവിന്റെ വലംകൈപിടിച്ച് വരന്റെ വലംകൈക്കകത്തു കൊടുക്കണം. ഈ കന്യാദാന—പാണിഗ്രഹണസന്ദർഭത്തിൽ വധൂപിതാവു് ചൊല്ലേണ്ടുന്ന മന്ത്രമിതാണു്:—

സഹധർമ്മശ്ചര്യതാം ഇഹേമാവിന്ദ്രസംനുദ
ചക്രവാകേവ ദമ്പതീ.

(സഹധർമ്മത്തെ നീ ആചരിച്ചാലും.......ഹേ ഇന്ദ്രാ! ഈ ദമ്പതികളെ ചക്രവാകങ്ങളെപ്പോലെ അത്ര ഹൃദയംഗമമായി യോജിപ്പിച്ചാലും)

തുടർന്ന് വധൂവരന്മാർ പരസ്പരം കുങ്കുമധാരണം ചെയ്യും. മഞ്ഞച്ചരട് കൈക്കുഴകളിൽ കെട്ടും. മോതിരമിട്ടന്നെങ്കിൽ ഇതു വേണമെന്നില്ല. രണ്ടുമില്ലെങ്കിൽ ഇരുവരുടേയും വസ്ത്രാഞ്ചലങ്ങളുടെ തുമ്പിൽ അക്ഷത—പുഷ്പങ്ങൾ മടക്കി ബന്ധിക്കാം. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ വധൂവരന്മാർ ചേർന്ന് ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം:—

സമഞ്ജന്തു വിശ്വേദേവാ:
സംആപോ ഹൃദയാനിനൗ
സംമാതിരിശ്വാസംധാതാ
സമുദേഷ്ട്രീദധാതുനൗ

അർത്ഥം:-സകലദേവന്മാരും ആപസ്സും ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങളെ സമ്യക്കാകുംവണ്ണം ബന്ധിക്കട്ടെ; ദേവതകൾ ഞങ്ങളെ സമ്പൂർണ്ണമായി യോജിപ്പിക്കട്ടെ.

ഇതോടുകൂടി വധൂ—വരന്മാർ വെവ്വേറെ പത്തു് പ്രതിജ്ഞകൾ വീതം ചെയ്യണമെന്നുണ്ട്. ആജീവനാന്തം ഓർമ്മിക്കേണ്ടുന്ന പത്തു കർത്തവ്യങ്ങളാണവ. സൗകര്യംപോലെ സപ്തപദവിയും പകൽ സൂര്യദർശനം രാത്രിയാണെങ്കിൽ അരുന്ധതി അല്ലെങ്കിൽ ധ്രുവനക്ഷത്രദർശനം എന്നീ ചടങ്ങുകളും നടത്താം.

കുങ്കുമധാരണശേഷം സമയമായെങ്കിൽ വരൻ ഈ മന്ത്രം വധുവിനെ നോക്കി ചൊല്ലണം:—

ഓം ഗൃഭ്ണാമിതേ സൗഭഗത്വായ ഹസ്തം
മയംപത്യാജരാദഷ്ടിർ യഥാസ:
ഭഗോ അര്യമാ സവിതാ, പുരംധിർ
മഹ്യാത്വാ ദുർഗാർഹപത്യായ ദേവാ:
സാമാഹമസ്മീ ഋക്ത്വം;
ദ്യൗരഹം പൃഥിവീത്വം
സാമ്രാജ്ഞീ ശ്വശ്രുരെ ഭവ

സാമ്രാജ്ഞീ ശ്വശ്രു വാഭവനാന്ദിശി
സാമ്രാജ്ഞീഭവ, സാമ്രാജ്ഞീ അധിദേവൃഷു.

അർത്ഥം:- സൗഭാഗ്യത്തിനായി ഞാൻ ഭവതിയുടെ കരം ഗ്രഹിക്കുന്നു. ഭർത്താവായ എന്നോടുകൂടി വാർദ്ധക്യാവസാനം വരെ ജീവിക്കുക. ആര്യമാ, സവിതാദിദേവതകൾ എൻെറ ഗൃഹനായികയായിരിക്കുന്നതിനായി ഭവതിയെ നല്കി. ഞാൻ സാമവേദമാണ്, ഭവതി ഋഗ്വേദവും. ഞാൻ ആകാശവും ഭവതി പൃഥ്വിയുമാണ്. അച്ഛനും അമ്മയ്ക്കും സഹോദരങ്ങൾക്കും സഹോദരികൾക്കും സാമ്രാജ്ഞിയായി ഗൃഹത്തിൽ വാഴുക.

എന്നിട്ട് വരൻ വധുവിൻേറയും, വധു വരൻേറയും നെററിയിൽ തിലകം ചാർത്തിയിട്ട് പരസ്പരം കൈകോർത്തുകൊണ്ട് വിവാഹമണ്ഡപത്തിനു മൂന്നു പ്രദക്ഷിണം വരണം. സമാപനപൂജയിലും ഹോമത്തിലും പങ്കെടുത്തുകൊണ്ട് ആചാര്യനു് ഇരുവരും ദക്ഷിണനൽകി വന്ദിക്കണം. വിവാഹവേദിയിൽ വധൂവരന്മാർ ഇരിക്കവേ തന്നെ ദക്ഷിണക്കു് മുൻപായി വിവാഹസംസ്ക്കാരത്തിൻെറ ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങളെപ്പററി ആചാര്യൻെറ പ്രബോധനം ഉണ്ടായിരിക്കും. എല്ലാവരും കേൾക്കത്തക്കവിധം സമാധാനാന്തരീക്ഷമായിരിക്കണമപ്പോൾ.

വധൂവരന്മാർ ആചാര്യനു ദക്ഷിണ നൽകി വന്ദിച്ചിട്ട് ഇരുവരും ഒന്നിച്ച് കൂപ്പുകൈയോടെ സദസ്യരെ അവലോകനം ചെയ്യുമ്പോൾ മംഗളാശംസകൾ ചൊല്ലാം—അഥവാ

ഓം സൗഭാഗ്യമസ്തു
ഓം ശുഭം ഭവതു—എന്നു ചൊല്ലി അക്ഷതവും പുഷ്പവും വധൂവരന്മാരുടെ ശിരസ്സിൽ ഇട്ട് ആശംസിക്കണം. കൂടിയിരിക്കുന്ന വിദ്വാന്മാരും ഗുരുജനങ്ങളും ചേർന്ന് ആചാര്യനോടൊപ്പം സ്വസ്തിവചനമന്ത്രങ്ങൾ അഥവാ ചുരുക്കത്തിൽ, 'ഓം സ്വസ്തീ, ഓം സ്വസ്തീ, ഓം സ്വസ്തീ' ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ വധൂവരന്മാർ (ഇരുവരും ചേർന്ന്) ഇരുവരുടേയും മാതാപിതാക്കളേയും ഗുരുജനങ്ങളേയും വന്ദിക്കണം. അപ്പോൾ ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തു നിന്നു്

വധൂമാതാവും മററ് സുമംഗലികളും മുമ്പോട്ടുവന്നു നീരാഞ്ജനം കാട്ടി വധൂ—വരന്മാരെ വീട്ടിനകത്തേക്ക് ആനയിക്കണം. തുടർന്നുള്ള സല്ക്കാരത്തിൽ വധൂ—വരന്മാരുൾപ്പെടെ വരപക്ഷക്കാർക്കും ആചാര്യനും മുൻഗണന നൽകണമെന്നുണ്ട്.

വിവാഹിതരായ ശേഷം കുറഞ്ഞത് നാലുദിവസം കഴിഞ്ഞു വേണം ഗർഭധാനസംസ്കാരം നടത്തേണ്ടത്.

വേണ്ടവിധം പരിഗണിക്കപ്പെടാതെ മററു പല സംസ്കാരകർമ്മങ്ങളും മറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും വിവാഹം എല്ലായിടങ്ങളിലും പരിഷ്കൃതമായോ പ്രാകൃതമായോ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു, അർത്ഥ—കാമങ്ങളുടെ അതിമോഹം അതിലും തെളിഞ്ഞുകാണാം. ജാതികൾതോറും നാട്ടുകൾതോറും, ഗതാനുഗതന്യായേന ചടങ്ങുകൾ പലവിധം. വിചിത്രങ്ങളാണവ പലതും. അപരിഷ്കൃതരായ കാട്ടുജാതികളുടെയിടയിൽ പ്രാകൃതചടങ്ങുകളാണു സ്വാഭാവികമായും കാണപ്പെടുന്നതെങ്കിലും അവരുടെയിടയിലും അത്ഭുതമാംവിധം ചാരിത്ര്യനിഷ്ഠ പാലിക്കുന്നവരുണ്ട്. അതേസമയം ആഡംബരപൂർവ്വം വിവാഹിതരാവുന്നതിൽ ചിലർ ചാരിത്ര്യത്തെ പുല്ലുപോലെ ചവുട്ടിതേക്കുന്നതു കാണാം. ദുരഭിമാനത്താൽ ബലൂണിനെപ്പോലെ വീർത്തിരിക്കുന്ന ചിലർ 'മുണ്ടുകൊടയും' 'ചോറുകൊട'യും കൊണ്ട് തൃപ്തരാകുന്നു. കച്ചേരിയിൽചെന്ന് കരാറെഴുതി കയ്യൊപ്പിട്ട് വിവാഹം നടത്തുന്നവരും അപൂർവ്വമല്ല. ഇങ്ങനെ ഇന്നു കാണുന്ന നൂറുകണക്കിനുള്ള വിവാഹ സമ്പ്രദായങ്ങളെല്ലാം നേരത്തെ പറഞ്ഞ എട്ടുവിധം വിവാഹക്രമങ്ങളിലേതെങ്കിലും ഒന്നിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതുതന്നെ. ഇതിലെങ്ങാനും സംസ്കാരമുണ്ടോ എന്നതാണു് പ്രശ്നം.

ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമാവസാനം. കിശോരാവസ്ഥയിൽ തന്നെ ഒരു തീർത്ഥാടനം ചെയ്തിരിക്കണമെന്നുണ്ട്. ഈ ദേശാടനത്തിൽ ഗൃഹജീവിതത്തിന്റെ വിവിധമാതൃകകൾ നേരിട്ടുകണ്ടറിയാൻ വിവാഹിതനാവാൻപോകുന്ന ആ യുവാവിനു് സാധിക്കുന്നു. തീർത്ഥാടനമെന്നു പറയുമ്പോൾ തീർത്ഥസ്ഥാനങ്ങളോടൊപ്പം സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രങ്ങളും,

വിദ്വത്സദസ്സുകളും, ദമ്പതീഗേഹങ്ങളും ബ്രഹ്മചാരി സന്ദർശിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്. ബുദ്ധിശക്തിയിലും ശീലത്തിലും ഉത്തമമാതൃക സ്വീകരിക്കുന്നതിന് ഇവ ഉപകരിക്കും. ജീവിതത്തിന്റെ ആകെ തുക അർത്ഥകാമങ്ങൾ മാത്രമല്ലെന്ന് സ്പഷ്ടമായി കണ്ടറിയുന്നു. ജീവിതത്തിന്റെ അസ്ഥിവാരം ധർമ്മമാണെന്നും ലക്ഷ്യം ആത്മമോക്ഷമാണെന്നും ശരിയായി ധരിച്ച ഒരു യുവാവിനോ യുവതിക്കോ വിവാഹം ശരീരനിഷ്ഠമല്ല; ആത്മനിഷ്ഠമാണെന്നും, ധർമ്മാനുസരണം ജീവിച്ച് ജന്മസാഫല്യം നേടാനുള്ളതാണെന്നും ബോദ്ധ്യപ്പെടും. അവർക്ക് വിവാഹസംസ്കാരകർമ്മം ഈശ്വരാരാധനയോ, യജ്ഞമായോ അനുസരിക്കുവാൻ സങ്കോചമുണ്ടാവില്ല.

വിവാഹസംബന്ധമായ വേദവചനങ്ങളിൽ സനാതനധർമ്മത്തിന്റെ മന്ത്രധ്വനികളാണ് കേൾക്കുന്നതു്. പരസ്പരശരീരാകർഷണത്തിന്റെ സുഖാസക്തിയെ വിവാഹത്തിന്റെ മാനദണ്ഡമാക്കീട്ടില്ല. സൂര്യനും സോമനും തമ്മിലുള്ള വിവാഹവും. സൂര്യനും പൃഥ്വിയും തമ്മിലുള്ള വിവാഹവും വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകകല്യാണാർത്ഥമായിരുന്നു അവർ വിവാഹം ചെയ്തതു്. കാമസൂത്രാകാരനായ വാൽസ്യായനൻപോലും വിവാഹം ചെയ്ത് ധർമ്മം, അർത്ഥം, കാമം എന്നിവകളെ മോക്ഷസാധനമാക്കിച്ചെയ്യാനാണ് അന്ത്യമായി അനുശാസിക്കുന്നതു്. സന്താനം, ചാരിത്രം, കുലം, കർമ്മം എന്നിവ വിവാഹസംസ്ക്കാരത്താൽ രക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു. സുനിയമിതമായ വിവാഹപദ്ധതി സ്ത്രീ—പുരുഷന്മാരുടെ സാമൂഹികവും ആദ്ധ്യാത്മികവുമായ സമ്മേളനമാണ്. അതു് സമുദായത്തെ താങ്ങുന്നതൂണാണ്. ഈ സംസ്ക്കാരംകൊണ്ട് കാമവും ധർമ്മമായിത്തീരുന്നു. ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിലെല്ലാംതന്നെ വിവാഹത്തെ യജ്ഞമായി കരുതി ആചരിക്കാനുള്ള നിയമങ്ങൾ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

വേദമന്ത്രങ്ങൾ തന്നെ വധുവും വരനും ഒരേ മന്ത്രത്തിൽ പരസ്പരം സംബോധന ചെയ്യുന്നതു കാണാം. സംസ്കാരകർമ്മത്തിൽപോലും സ്ത്രീ—പുരുഷഭേദം കല്പിച്ചിട്ടി

ല്ലെന്നു താല്പര്യം. ഉദാ:—ഓം മമവ്രതേ തേ ഹൃദയം ദധാമിമമ ചിത്തമനുചിത്തം തേ അസ്തുമമവാചമേക മനാജ്ജുഷ സ്വപ്രജാപതിഷ്വാനിയുനക്തുമഹ്യം.

വരൻ:— ഹേ വധൂ! നിന്റെ അന്ത:കരണത്തേയും ആത്മാവിനേയും എന്റെ കർമ്മത്തിനനുകൂലമായി ധരിക്കുന്നു. എന്റെ ചിത്തത്തിനനുകൂലമാംവിധം നിന്റെ ചിത്തവും ഭവിക്കട്ടെ, എന്റെ വാക്കുകളെ മുഖ്യശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ഗ്രഹിക്കുക. പ്രജാപതിയായ പരമാത്മാ ഉത്തമകാര്യാർത്ഥം നമ്മെ യോജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

വധു:— പ്രിയ സ്വാമി! അങ്ങയുടെ ഹൃദയവും ആത്മാവും അന്തഃകരണവും എന്റെ ഹിതകർമ്മത്തിനായി ഞാൻ ധരിക്കുന്നു. എന്റെ ചിത്തവൃത്തികൾക്കനുകൂലമായി അങ്ങയുടെ ചിത്തം പ്രവർത്തനനിരതമാവട്ടെ, മിതഭാഷണത്തിലൂടെ അങ്ങയെ ഗ്രഹിക്കുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന എന്റെ വാക്കുകൾ അങ്ങ് ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ശ്രവിച്ചാലും. ഇന്നുമുതൽ അങ്ങയെ പ്രജാപതിയായ പരമാത്മാ എന്റെ അധീനതയിൽ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നെ അങ്ങേയ്ക്കും അധീനപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. നാം പരസ്പരധാരണയോടുകൂടി ജീവിതസാഫല്യം നേടട്ടെ.

രണ്ട് ശരീരം, രണ്ട് മനസ്സ്, രണ്ട് ഹൃദയം, രണ്ട് പ്രാണൻ, രണ്ട് ആത്മാക്കൾ—ഇവയുടെ സമന്വയം കൊണ്ട് അഗാധപ്രേമവ്രതം പാലിക്കുന്ന ദമ്പതികൾ സാക്ഷാൽ ഉമാമഹേശ്വരന്റെ പ്രേമാദർശം ധരിക്കുന്നവരാകുന്നു—ഇതാണ് വിവാഹത്തിന്റെ സ്വരൂപം. അന്യോന്യം വരണമാല്യം അണിയിക്കുന്നതോടുകൂടി വരനും വധുവും പ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്ന സംസ്കൃത ശ്ലോകങ്ങളുടെ സാരം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു. എല്ലാവർക്കും ആ സന്ദർഭത്തിൽ ചൊല്ലാൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ കൂടി ആചാര്യപ്രഭാഷണത്തിലൂടെ ഓർമ്മിക്കുകയെങ്കിലും ചെയ്യാമല്ലോ.

വരന്റെ പ്രതിജ്ഞ

ഹേ ധർമ്മപത്നീ! ഇന്നു മുതൽ നാം ഇരുവരുടേയും ജീവിതം സംയുക്തമായി, ഒന്നായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

അതിനാൽ നീ എന്റെ അർദ്ധാംഗിനിയാണെന്ന് സമുദായസമക്ഷം പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

ഞാൻ ഭവതിയെ ഗൃഹലക്ഷ്മിസ്വരൂപേണ സസന്തോഷം സ്വീകരിക്കുന്നു. ഭവതിയുമായി കൂടിയാലോചിച്ച് ശുഭകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യും.

ഭവതിയുടെ രൂപം, ആരോഗ്യം, സ്വഭാവം, ഗുണം ദോഷം, രോഗം, അജ്ഞതകൾ എല്ലാം മറന്നിട്ട് പൂർണ്ണ സ്നേഹത്തെ സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് സുഖദുഃഖങ്ങളുടെ തുല്യ പങ്കാളിയാവുന്നു. പ്രേമത്തിന്റെ ആധാരം എന്റെ സത്യസന്ധതയും ശ്രദ്ധയുമായിരിക്കട്ടെ. നീ പവിത്രമനസ്സോടെ പതിവ്രതധർമ്മം ധരിച്ചതുപോലെ ഞാനും പത്നീവ്രതധർമ്മത്തിൽ ദൃഢനിശ്ചയത്തോടിരിക്കും.

സുശീലേ! നമ്മുടെ ധനശേഷിയനുസരിച്ച് ഗൃഹകാര്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുവാൻ നാം ഇരുവരും ആലോചിച്ച് പ്രവർത്തിക്കട്ടെ. നിന്റെ സുഖം, ശാന്തി, സമൃദ്ധി, രക്ഷ എന്നിവയ്ക്കായി എന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നതാണ്. നാം തമ്മിൽ ഉണ്ടാവുന്ന അഭിപ്രായ ഭേദങ്ങൾ പരസ്പരം പറഞ്ഞു് സൗമ്യവും സമാധാനപരവുമായ പരിഹാരമുണ്ടാക്കണം.

സജ്ജനസമക്ഷം നീ ഗൃഹലക്ഷ്മിയായി വിളങ്ങട്ടെ. നിന്റെ അസാമർത്ഥ്യത്തിലും കർത്തവ്യവിമുഖതയിലും ഞാൻ സഹിഷ്ണുതയോടെ നോക്കും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭവതി എന്നിൽ പൂർണ്ണ വിശ്വാസം സമർപ്പിച്ചിരിക്കയാണല്ലോ. എന്റെ പത്നീവ്രതത്തിനു് ഇളക്കമുണ്ടാവില്ലെന്നു് ഇതാ പ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്നു—

ഭവത്യാ സമർത്ഥായാം വിമുഖായഞ്ചകർമ്മണി
വിശ്വാസം സ്നേഹയോശ്ച മമ പ്രാപ്യസ്ഥിതം സദാ
മധുരാം പ്രേമസംയുക്താ വാർത്താം സത്യവ്യവഹൃതി
ദൃഢം പത്നീവ്രതമേകം വചോമേ തവ സന്നിധൗ.

വധുവിന്റെ പ്രതിജ്ഞ

വിവാഹാവസരത്തിൽ, തന്റെ ഭാവിഭർത്താവിന്റെ വാമഭാഗത്തു ചെന്നിരിക്കുന്നതിനു മുൻപ് സൗഭാ

ഗ്യകാംക്ഷിണിയായ കന്യക ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വരനെ നോക്കി പ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്നു.

സ്വാമിൻ! എൻെറ ജീവിതം അങ്ങയുടെ ജീവിതത്തോടു് ചേർത്തു് അർദ്ധാ ഗിനി—പത്നീരൂപത്തിലും ഭാവത്തിലും ഗൃഹത്തിൽ വസിച്ചുകൊള്ളാം. മററു കുടുംബാംഗങ്ങളോടു് അങ്ങയുടെ ഹിതമറിഞ്ഞു് സൗമ്യമായും നല്ല ഭാവനയോടും പെരുമാറി പ്രീതിയുളവാക്കുന്നതാണു്. അലസത ഉപേക്ഷിച്ചു് വീട്ടുകാര്യങ്ങൾ യഥായോഗ്യം നിർവ്വഹിക്കും. ഗൃഹനാഥൻെറ ഹിതം തൻെറയും ഹിതമാണെന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കുന്നു. ശ്രദ്ധാ—ഭക്തിപൂർവ്വം പതിവ്രതയുടെ പരമധർമ്മം ഞാൻ പാലിക്കും; ഭർത്താവിൻെറ ആജ്ഞാനുകാരിണിയായി ഞാൻ പ്രവർത്തിക്കും. എല്ലായ്പോഴും സേവനതല്പരതയും വൃത്തിയും ശുദ്ധിയും കാക്കുന്നവളും പ്രിയവും മധുരവുമായി സംസാരിക്കുന്നവളുമായിരിക്കും. ഗൃഹകാര്യങ്ങൾ മിതവ്യയപൂർവ്വം നോക്കുന്നവളായി അങ്ങയുടെ അനുഗാമിനിയായി വർത്തിക്കും.

ഐഹിക—പാരത്രികമായ മാർഗ്ഗദർശി പത്നിക്കു് ഭർത്താവാണു്. അതനുസരിച്ചു് ഞാൻ അങ്ങയെ ശുശ്രൂഷിക്കും. അങ്ങേയ്ക്കു പൂജ്യരായിട്ടുള്ള മാതാ—പിതാ—ഗുരുജനങ്ങൾ എനിക്കും അത്യന്തപൂജ്യരാണു്. ഞാൻ അവരെ ശുശ്രൂഷകൊണ്ടും വിനയാദരങ്ങൾകൊണ്ടും സന്തോഷിപ്പിക്കും. ഏതു പരിത:സ്ഥിതിയിലും അങ്ങേയ്ക്കു് വൈമുഖ്യമുള്ള കാര്യത്തിലേർപ്പെടാതെ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു്, എൻെറ സർവ്വസ്വവും ഭർത്താവായ അങ്ങാണെന്നു് ഓർത്തു കൊണ്ടു് ജീവിക്കുന്നതാണു്.

കദാപികാപികിമപികരിഷ്യേന പരാങ്മുഖീ
പ്രതിജാനാമി മമചത്വമേവ സർവ്വമേവ ഹി.

വധൂ—വരന്മാർ ഭാവികർത്തവ്യങ്ങളിൽ ഒന്നിച്ചു വർത്തിക്കുമെന്നതിൻെറ ആരംഭസൂചനയാണു് സപ്തപദീ ചടങ്ങു്. വിവാഹമണ്ഡപത്തിനു പ്രദക്ഷിണംവെച്ചതിനു ശേഷം ഇരുവരും ഒന്നിച്ചു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം പഥ സഞ്ചലനം ചെയ്യുന്നു. ഏഴു ഗൃഹകാര്യങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയുള്ള

ഏഴ് മുഖ്യകർമ്മങ്ങൾ വരിക്കുന്നതാണ് ഓരോ കാൽ വയ്പും മന്ത്രോച്ചാരണവും. പൂർവ്വോത്തരദിങ്മുഖമായി സപ്തപദി അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നാണ് വിധി. ഇരുവരും കൈകോർത്തുപിടിച്ച് ഒന്നിച്ച് ഒരേവിധം ചുവടെചേർക്കുന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം പദം പദമായി ഏഴടിദൂരം നടക്കുന്ന കർമ്മമാണ് സപ്തപദി.

1. അന്നപാനാദികൾക്ക വേണ്ടി—

ഓം ഇഷേ ഏകപദീഭവസാമാമനു വ്രതാഭവ വിഷ്ണു സ്ത്വാനയതു

പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയഃ

2. വീര്യ—ബലാദികൾക്ക വേണ്ടി—

ഓം ഉർജേ ദ്വിപദീഭവസാ മാമനുവ്രതാഭമ വിഷ്ണുസ്ത്വാനയതു

പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയഃ

3. ധന—സമ്പത്തുക്കൾക്കവേണ്ടി—

ഓം രായസ്പോഷായ ത്രിപദീഭവസാ മാമനുവ്രതാഭവ വിഷ്ണു സ്ത്വാനയതു

പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയഃ

4. സുഖക്ഷേമങ്ങൾക്കവേണ്ടി—

ഓം മയോഭവായ ചതുഷ്പദീഭവസാ മാമനുവ്റതാഭവ വിഷ്ണു സ്ത്വാനയതു

പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയഃ

5. ഗോവംശവൃദ്ധിക്കവേണ്ടി—

ഓ പ്രജാഭ്യഃപഞ്ചപദീഭവസാ മാമനുവ്റതാഭവ വിഷ്ണുസ്ത്വാനയതു

പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയ:

6. ഋതുക്കൾക്കനുസൃതമായ പെരുമാററത്തിനുവേണ്ടി—

ഓം ഋതുഭ്യ:ഷട്പദീഭവസാ മാമനുവ്റതാഭവ വിഷ്ണുസ്ത്വാനയതു

പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയ:

7, മൈത്രീഭാവ വൃദ്ധിയ്ക്കുവേണ്ടി—

ഓം പ്രജാഭ്യഃപഞ്ചപദീഭവസാ മാമനുവ്റതാഭവ
വിഷ്ണുസ്ത്വാനയതു
പുത്രാൻ വിന്ദാവഹൈ ബഹൂം സ്തേസന്തുജരദഷ്ടയ:

ഇങ്ങനെ സംസ്കാരകർമ്മത്തിൻെറ ഓരോ മന്ത്രവും അർത്ഥപൂർണ്ണവും ഉപദേശപ്രദവുമാണെന്നു കാണാം. അവ ഇക്കാലത്തു് അങ്ങനെതന്നെ അനുഷ്ഠിക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിലും ആചാര്യൻെറ പ്രഭാഷണത്തിലൂടെ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കും. അങ്ങനെ വിവാഹസംസ്ക്കാര കർമ്മത്തിലൂടെ വധൂ—വരന്മാരുടെ ഭാവികർത്തവ്യങ്ങളെപ്പററി അവക്കു് ഉത്തമമായ മാർഗ്ഗദർശനം ലഭിക്കും. സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നവർക്കാകട്ടെ സൽക്കർമ്മങ്ങളെപ്പററി ബലവത്തായൊരു പ്രേരണയും സിദ്ധിക്കുന്നു.

13. ഗൃഹാശ്രമസംസ്ക്കാരം

വിവാഹസംസ്ക്കാരകർമ്മം കഴിഞ്ഞാൽ ഉടൻ തന്നെ വധൂവരന്മാർ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു കൊള്ളണമെന്നില്ല. ആത്മസംയമനപൂർവ്വം ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമം ശീലിച്ചവക്കു് അപ്രകാരം തോന്നുകയുമില്ല. ശാരീരികബന്ധത്തേക്കാൾ മാനസികവും ബുദ്ധിപരവുമായി പ്രേമപൂർവ്വം ആശയവിനിമയം ചെയ്യും. രണ്ടുപേരിലൊരാൾക്കു് യോജിക്കാത്ത സ്വഭാവമോ ശീലമോ ഉണ്ടെങ്കിൽ ധർമ്മത്തിൻെറ മാധ്യമത്തിലോ, ഗുരുജനങ്ങളുടെ മദ്ധ്യസ്ഥതയിലോ അനുയോജ്യമാക്കിത്തീർക്കുന്നതും അപ്പോഴാണു്.

വിവാഹാനന്തരം വധൂ—വരന്മാർ വരൻെറ ഭവനത്തിൽ ചെല്ലുമ്പോൾ വരൻെറ മാതാവും ബന്ധുജനങ്ങളും ചേർന്നു് അവരെ മംഗലാരതിപൂർവ്വം സ്വീകരിക്കുകയും അവർക്കായി പ്രത്യേകമൊരു കുടുംബവും ജീവിത

വും സങ്കല്പിച്ച് അതിൻെറ ശ്രേയസ്സിന്നായി പ്രത്യേകം ഹോമാഗ്നി സ്ഥാപിക്കുകയും കുടുംബദീപം ജ്വലിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ചൊല്ലേണ്ടുന്ന വേദമന്ത്രങ്ങളെല്ലാം ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരുടെ കർത്തവ്യങ്ങളും ഭാരിച്ച ചുമതലകളും ജീവിതക്രമങ്ങളും ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്ന തത്ത്വരത്നങ്ങളാകുന്നു. ഉദാഹരണത്തിനു വധുവിനെ സംബോധന ചെയ്യുന്ന രണ്ടുമന്ത്രങ്ങളിതാ:

സുമംഗലീ പ്രതരണീ ഗൃഹാണാം
സുശേവാപത്യേ ശ്വശുരായ ശംഭൂഃ
സ്യോനാശ്വശ്രൈ്വ പ്രഗൃഹാൻ വിംശേമാൻ
സ്യോനാഭവശ്വശുരേഭ്യ: സ്യോനാപത്യേഗൃഹേഭ്യ:
സ്യോനാസ്യൈ സർവസ്യൈ വിശേ
സ്യോനാ പുഷ്ടായൈഷാം ഭവ.

(അഥർവവേദം 14–2–26)

അർത്ഥം:— ഹേ വരാനനേ! നീ മംഗളാചരണപ്രിയയും, ശോക—ദോഷരഹിതയും, ഗൃഹകാര്യങ്ങളിൽ ചാതുര്യമുള്ളവളുമായി ഉത്തമകുടുംബിനിയായി വാഴുക. സദാ പ്രസന്നവും സുഖപ്രദവുമായ വിചാരവും ആചരണവും കൊണ്ടു് ശ്വശുരാദി ബന്ധുജനങ്ങാംക്കു് പ്രിയപ്പെട്ടവളായിരിക്കുവാനും ജീവിതവികാസത്തിൻെറ സുഖമനുഭവിപ്പാനും സന്തോഷപൂർവ്വം ഈ ഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിക്കുക. ഹേ! വധു! നീ നിൻെറ ഭർത്താവിന്നു സുഖത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന സുഖദാതാവാണു്. ശ്വശുരാദി കുടുംബഗുരുജനങ്ങാംക്കും ബന്ധുജനങ്ങാംക്കും സുഖം നൽകുന്നവളാണു്. നിൻെറ വാക്കും പ്രവൃത്തിയും കൊണ്ടു് സ്വന്തസുഖത്തോടൊപ്പം സർവ്വപ്രജകാംക്കും സുഖമുണ്ടാവട്ടെ.

ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽ അഭ്യസിച്ച സമസ്തവിദ്യകളും പുഷ്ടിച്ചു് ഫലം നല്കുന്ന മനുഷ്യജീവിതത്തിൻെറ പ്രഫുല്ലമായ രണ്ടാംഘട്ടമാണു് ഗൃഹാശ്രമം. വർണ്ണാശ്രമ ധർമ്മമനുസരിച്ചു് അവരവരുടെ ഗുണകർമ്മങ്ങളും ധനസ്ഥിതിയും പഠിപ്പും പരിചയവും അനുസരിച്ചു് ഗൃഹാശ്രമസംസ്ക്കാരത്തിൽ കൂടുതൽ കുറവുകാം ഉണ്ടാവാമെ

കിലും എല്ലാ ഗൃഹാശ്രമികളുടേയും മൗലികമായ ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങൾ ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷമെന്ന പുരുഷാർത്ഥ പ്രാപ്തി തന്നെ. നാലു് ആശ്രമങ്ങളുടേയും പ്രധാന കേന്ദ്രമായ ഗൃഹാശ്രമത്തിൽ സുഖസന്തോഷങ്ങളും സമാധാനവും നിലനില്ക്കുന്നെങ്കിലേ സമുദായത്തിലും രാഷ്ട്രത്തിലും അവ പുലരുകയുള്ളു. ഇക്കാരണത്താൽ തന്നെ ധർമ്മശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമ ധർമ്മങ്ങളെപ്പററി കൂടുതൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. മനുസ്മൃതിയിൽ പറയുന്നു:— 'സർവ്വജന്തുക്കളും പ്രാണവായുവിനെ സമാശ്രയിച്ചു് എങ്ങനെ ജീവിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം ബ്രഹ്മചാരി, വാനപ്രസ്ഥൻ, സന്യാസി ഈ മൂന്നുപേരും ഗൃഹസ്ഥനെ സമാശ്രയിച്ചു് ജീവിക്കുന്നു. ഏതുകാരണത്താൽ ഗൃഹസ്ഥൻ മററുമൂന്നു് ആശ്രമികളെയും വേദാദ്ധ്യയനാദികളാലും, ദാനധർമ്മാദികളാലും നിത്യവും രക്ഷിക്കുന്നുവോ ആ കാരണത്താൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം ഉയർന്നതെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഇഹത്തിൽ സുഖത്തേയും, പരത്തിൽ ശാശ്വതമായ പുണ്യത്തേയും യാതൊരാൾ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ അയാൾ ഈ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം കർത്തവ്യകർമ്മനിഷ്ഠാപൂർവ്വം നിർവ്വഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതു ജിതേന്ദ്രിയന്മാരാൽ സാധിക്കപ്പെടാൻ കഴിയുന്നതാകുന്നു.'

ഒരു രാഷ്ട്രത്തിൻെറ വികേന്ദ്രീകൃതരൂപമാണു് ഓരോ കുടുംബവും. വീടും വിദ്യാലയവും മനുഷ്യസ്വഭാവരൂപവല്കരണത്തിൻെറ രണ്ടു മുഖ്യകേന്ദ്രങ്ങളാണല്ലോ. അതിൽ പ്രഥമവും പ്രധാനവുമായ വിത്തുവിതയ്ക്കപ്പെടുന്നതു് ഭവനത്തിലാണു്. അവിടത്തെ വിചാരവും വാക്കും ആചരണവും ഓരോ മനുഷ്യശിശുവിൻെറയും മനസ്സിൽ പ്രഥമമായി പതിയുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഗൃഹകാര്യങ്ങൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തി നിത്യകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ക്രമപ്പെടുത്തി, പരോപകാരാദിസൽക്കർമ്മനിരതരായി സദാ പ്രസന്നചിത്തരായി കുടുംബജീവിതം നയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളോടു് ഈശ്വരാജ്ഞ എന്താണെന്നു് വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന വേദവാക്യങ്ങൾ വേണ്ടുവോളമുണ്ടു്. ഉദാഹരണത്തിനു് ചില വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ സാരമിതാ:—

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളായ സ്ത്രീ—പുരുഷന്മാരെ പ്രഭാത വേളയിലെ സൂര്യനെപ്പോലെ കുടുംബവ്യവഹാരങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടു് നിശ്ചിത കർത്തവ്യങ്ങൾ ഉത്തമരീതിയിൽ നിർവ്വഹിച്ചിട്ടു് ഗൃഹാശ്രമത്തിൽനിന്നു് നിവൃത്തരാവുക.

എപ്രകാരം മാതാപിതാക്കൾ സ്വസന്താനങ്ങൾ നല്ലവരായിരിക്കണമെന്നു കരുതുന്നുവോ അതുപോലെ എന്റെ സന്താനങ്ങളായ നിങ്ങൾ എന്റെ ഗുണങ്ങളെ സ്വായത്തമാക്കി ഉത്തമരായി ഭവിക്കുവിൻ.

നിങ്ങൾ സുഖമായിരിക്കട്ടെ എന്നു ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്ന മാതിരി നിങ്ങളും കുടുംബാംഗങ്ങളുടേയും, അയൽക്കാരുടേയും, സമുദായത്തിന്റെയും സുഖസന്തോഷങ്ങൾക്കുവേണ്ടി കർമ്മം ചെയ്യുവിൻ.

നിങ്ങളുടെ അച്ഛനമ്മമാരിൽനിന്നു ഉത്തമാഭീഷ്ടങ്ങൾ സാധിച്ചതുപോലെ നിങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങൾക്കും ഉത്തമ വിദ്യാവിനയാദി സമ്പത്തുകൾ പകർന്നു കൊടുക്കുക.

സഹോദര—സഹോദരിമാരുടെകൂടെ കലഹിക്കാതെ സ്നേഹമായിരിക്കുക, ബന്ധുക്കളെ അകററാതിരിക്കുക, ന്യായമാംവിധം ധനം ആർജ്ജിക്കുക, സുഖമുളവാക്കുന്ന വാക്കുകൾ പറയുക, എല്ലാവക്കും മംഗളകരമായ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുക.

ധർമ്മം ആചരിക്കുമ്പോൾ ലാഭ—നഷ്ട വിചാരം പാടില്ല. ധർമ്മമാണു് പ്രധാനം. അതു നിങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥസുഖത്തിന്നു വഴിയൊരുക്കുന്നു.

പരസ്പരം ഹിതകാംക്ഷികളായി നിങ്ങൾ കുടുംബത്തിലും സമുദായത്തിലും വർത്തിക്കുവിൻ; ഐക്യമായി ജീവിക്കുവിൻ. ധർമ്മവും—ധനവും ഇവയിലേതുവേണം നിങ്ങൾക്കെന്നു ചോദ്യംവന്നാൽ ധർമ്മത്തെ വരിക്കുന്ന ദമ്പതികളാണു് മാതൃകാദമ്പതികൾ. ദരിദ്രരായിരുന്നാലും ധർമ്മത്തെ കൈവിടാത്തവരുടെ ജീവിതം സുഖപര്യവസായിയായിരിക്കും. സർവ്വ സൽഗു

ണങ്ങളുടേയും ഇരിപ്പിടമാണല്ലൊ ധർമ്മം. അത്തരം കുടുംബത്തിലെ കുലസ്ത്രീ എല്ലാവക്കും പൂജനീയയാണു്, ലക്ഷ്മിയാകുന്നു.

ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിൽ സ്ത്രീകളുടെ ദുർബ്ബലതകളെ എടുത്തുകാട്ടി സന്ദർഭോചിതം സുരക്ഷിതരായിരിക്കണമെന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നു. അതേസമയം സ്ത്രീജനങ്ങളെ എങ്ങനെ ബഹുമാനിക്കണമെന്നു വ്യക്തമായി പറയുന്നു:- ''പലപ്രകാരമുള്ള മംഗളത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്ന പിതാക്കൾ, സഹോദരന്മാർ, ഭർത്താക്കന്മാർ, ഭർത്തൃസഹോദരന്മാർ എന്നിവരാൽ സ്ത്രീകൾ പൂജിക്കപ്പെടേണ്ടവരും അലങ്കരിക്കപ്പെടേണ്ടവരുമാകുന്നു.എവിടെ സ്ത്രീകൾ പൂജിക്കപ്പെടുന്നുവോ അവിടെ ദേവതകൾ സന്തോഷിക്കുന്നു. എന്നാൽ എവിടെ സ്ത്രീകൾ അനാദരിക്കപ്പെടുന്നുവോ അവിടെവെച്ചു ചെയ്യുന്ന സകല ക്രിയകളും നിഷ്ഫലങ്ങളാണു്. ഏതൊരു കുലത്തിലെ സ്ത്രീകളാണു് ദുഃഖിക്കുന്നതു്, ആ കുലം വേഗത്തിൽ നിശ്ശേഷം നശിക്കുന്നു. എന്നാൽ എവിടെ കുലസ്ത്രീകൾ ദുഃഖിക്കുന്നില്ല; ആ കുലം സദാ വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെയിരിക്കുന്നു. കുലസ്ത്രീകൾ പൂജിക്കാത്തവരായിട്ടു് ഏതൊരു വീടുകളെ ശപിക്കുന്നുവോ ആ വീടുകൾ ആഭിചാരകർമ്മത്താൽ എന്നപോലെ തീരെ നശിക്കുന്നു.

''സ്ത്രീപുരുഷന്മാക്ക മരണംവരെ സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠം—അവ്യഭിചാരം—ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഇതു് സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ മഹാധർമ്മമാകുന്നു. അതിനാൽ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ അവരുടെ സകല കൃത്യങ്ങളും ചെയ്തു് സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠയോടുകൂടിയിരിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കണം. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ അവർ തങ്ങളിൽനിന്നു് പിരിഞ്ഞു് അതിവർത്തിക്കുന്നതല്ല.''

ഇതുകൊണ്ടു് സ്ത്രീകളുടെ ആത്മരക്ഷാബലം കുറയണമെന്നില്ല. മനുസ്മൃതിയിൽതന്നെ പറയുന്നു:—

അരക്ഷിതാ ഗൃഹേരുദ്ധാ: പുരുഷൈ: ആത്മകാരിഭി:
ആത്മാനം ആത്മനായസ്തു രക്ഷേയുക്താ: സുരക്ഷിതാ:

സാരം:—പുരുഷന്മാരാൽ സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്ന സ്ത്രീകളല്ല സുരക്ഷിതർ, തന്നെത്താൻ—സ്വയം-രക്ഷിക്കുന്നവരാണ് സുരക്ഷിതർ.

മഹാഭാരതത്തിൽ പറയുന്നു:—

വൈഷമ്യം അപിസംപ്രാപ്താ: ഗോപയന്തി കുലസ്ത്രീയ:
ആത്മാനം ആത്മാനാസ്യ: ജിതാ: സ്വർഗ്ഗോ നസംശയ:

സാരം:—കഷ്ടകാലത്തിലും സ്വയം ആദർശനിഷ്ഠയാൽ—സുരക്ഷിതരായിരിക്കാൻ കഴിയുന്ന സ്ത്രീകൾക്ക് സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തി സുനിശ്ചിതം.

പഞ്ചമഹായജ്ഞം

പതിയും പത്നിയും അവരവരുടെ സ്വഭാവവും ശക്തിയുമനുസരിച്ച് ഗൃഹഭരണം നടത്തുമ്പോൾ, ഐശ്വര്യവും ഗൃഹോപകരണങ്ങളും, ധനവും ലക്ഷ്യമാവരുത്. ജീവലക്ഷ്യത്തിനുള്ള ഉപകരണങ്ങൾ മാത്രമാണവ. അല്പമായാലും ധാരാളമായാലും ന്യായമായുള്ള വരുമാനംകൊണ്ട് സന്തോഷപൂർവ്വം ജീവിക്കുവാൻതക്ക മനപ്രസാദമുള്ളവരാണ് കർമ്മകുശലതയുള്ളവർ. ഗൃഹാശ്രമസംസ്കാരം പ്രധാനമായും പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളിലടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മയജ്ഞം, ദേവയജ്ഞം, ഋഷിയജ്ഞം, അതിഥിയജ്ഞം, ഭൂതയജ്ഞം—എന്നീ അഞ്ച് യജ്ഞങ്ങൾ ഓരോ ഗൃഹത്തിലും പ്രതിദിനം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ പ്രധാന സംസ്കാരകർമ്മങ്ങളാകുന്നു. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലേക്കു പ്രവേശിക്കുന്ന ആദ്യദിവസംതന്നെ പതിപത്നിമാർ ചേർന്ന് വിധിയാംവണ്ണം അത് അനുഷ്ഠിക്കണം.

ഓരോ കുടുംബത്തിലും പ്രതിദിനം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം അറിഞ്ഞു അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ അഞ്ച് യജ്ഞങ്ങളെപ്പററി ഹിന്ദുധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ എടുത്തുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യസമുദായത്തിന്റെ സംസ്കാരം വ്യാവഹാരിക ജീവിതത്തിൽ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്ന പ്രധാന സന്ദർഭ

മാണ് കുടുംബജീവിതം. നല്ല സംസ്ക്കാരമില്ലെങ്കിൽ തനി സ്വാർത്ഥിയാകുമെന്ന് മാത്രമല്ല, പരാർത്ഥംകൂടി സ്വാർത്ഥത്തിന്നായി ദുരുപയോഗപ്പെടുത്താൻ ശ്രമിക്കും. അതും നേടിക്കഴിഞ്ഞാൽ പാരമാർത്ഥിക സമ്പത്തിനെ അപഹരിക്കാനായിരിക്കും പ്രയത്നിക്കുക. ലക്ഷ്യം സ്വാർത്ഥമായാൽപിന്നെ വാശ്ശാടിയോടുകൂടി കള്ളംപറഞ്ഞു് ഫലിപ്പിക്കാനും, കപടം പ്രവർത്തിക്കുവാനും, കൊള്ളയും കൊലയും ചെയ്യാനും മടിക്കയില്ല. ദേവസ്ഥാനങ്ങളിലും, ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങളിലും നടക്കുന്ന അധർമ്മാചരണങ്ങൾക്കു കാരണം പാരമാത്ഥികസമ്പത്തിനെ സ്വാത്ഥ ഉപകരണമാക്കാനുള്ള ദുർവ്വാസനയാകുന്നു. ഇത്തരം പാപകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലമായി മനുഷ്യർ അന്യോന്യം അവിശ്വാസികളും വെറുപ്പും വിദ്വേഷവും പുലർത്തുന്നവരുമായിത്തീരുന്നു. ശേഷിക്കുന്ന സ്നേഹവും ഐക്യവും കവർച്ചസംഘക്കാരുടെ മനോഗതിയിലുള്ളതായിരിക്കും. അതാണ് സമൂഹത്തിലും ഭരണകൂടത്തിലും മററും പ്രതിഫലിക്കുക.

കർമ്മഗതി വളരെ ഗഹനമാണെന്ന് ധർമ്മശാസ്ത്രം പറയുന്നതിൻെറ താല്പര്യമിതാണ്. വാസ്തവത്തിൽ ഒററപ്പെട്ട ജീവിതമേ ഇല്ല. ജനിച്ചതുമുതൽ മരണം വരെ നാം അറിയുന്നവരും അറിയാത്തവരുമായ കണക്കില്ലാത്ത ജനങ്ങളും ജന്തുക്കളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഒരു കുളത്തിലിറങ്ങി മുങ്ങിക്കുളിക്കുമ്പോൾ, ആ കുളം കുഴിച്ച ആളിനെപ്പററി നാം ഓർക്കാറില്ലെന്നു മാത്രം. നമ്മുടെ നിത്യജീവിതത്തിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന മാരോ സാധനത്തെപ്പററിയും നോക്കുക, അജ്ഞാതരായ എത്രയോ പേർ എവിടെയെല്ലാമോ ഇരുന്നു പ്രവത്തിച്ചതിൻെറ ഫലമാണ് കാശുകൊടുത്തിട്ടായാലും നമ്മുടെ ആവശ്യാത്ഥം ലഭിക്കുമാറാകുന്നതു്. അതുപോലെ പട്ടി, പൂച്ച, പശു, കോഴി, ഇഴജന്തുക്കൾ, വന്യമൃഗങ്ങൾ, വൃക്ഷങ്ങൾ, ചെടികൾ, പുഴ, പുല്ല് ഇത്യാദി ജീവജാലങ്ങളെല്ലാം ഒരു വിധത്തിലല്ലെങ്കിൽ മറെറാരു വിധത്തിൽ മനുഷ്യജീവിതവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സ്വാത്ഥജഡിലമായ ഭാവനയും കർമ്മവും നിമിത്തം ക്രൂരത കൊണ്ടു് ഹൃദയം കട്ടപിടി

ക്കുമ്പോൾ പിന്നെ പരസ്പരവിശ്വാസത്തിനും സ്നേഹത്തിനും സ്ഥാനമില്ലാതാവുന്നതിനാൽ പരാർത്ഥഭാവം പോഷിക്കുന്നില്ല. പാരമാർത്ഥിക ഭാവം വികസിക്കുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ അസുരമായി അധഃപതിക്കാനുള്ളതല്ല മനുഷ്യജീവിതം, ദേവത്വത്തിലേയ്ക്ക് ഉയരേണ്ടതാണ്. അതിനാൽ എല്ലാ ആശ്രമങ്ങളുടേയും പ്രഭവസ്ഥാനമായ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ നിത്യവും അവശ്യം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതായ അഞ്ചു മഹായജ്ഞങ്ങളെപ്പററി ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

മനുസ്മൃതിയിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു:_ഋഷിയജ്ഞം ദേവയജ്ഞം, ഭൂതയജ്ഞം, നൃയജ്ഞം,പിതൃയജ്ഞം എന്നീ പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ നിത്യവും യഥാവിധി ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പഠിപ്പിക്കുന്നതു് ബ്രഹ്മയജ്ഞമാകുന്നു; തർപ്പണം ചെയ്യുന്നതു് പിതൃയജ്ഞം; ഹോമംചെയ്യുന്നതു് ദേവയജ്ഞം; വായസബലി മുതലായതു് ഭൂതയജ്ഞം; അതിഥിസല്ക്കാരം മനുഷ്യയജ്ഞമാകുന്നു. ഋഷികൾ, പിതൃക്കൾ, ദേവതകൾ, ഭൂതങ്ങൾ, അതിഥികൾ ഇവർ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരിക്കുന്നവരിൽ നിന്നു തൃപ്തിയെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. അതിനാൽ പരമാർത്ഥം അറിയുന്നവൻ അവരെ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഋഷികളെ വേദാദ്ധ്യയനംകൊണ്ടും ദേവകളെ ഹോമംകൊണ്ടും, പിതൃക്കളെ ശ്രാദ്ധംകൊണ്ടും, മനുഷ്യരെ അന്നംകൊണ്ടും വിധിപ്രകാരം പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മേലുദ്ധരിച്ച സ്മൃതിവാക്യങ്ങൾ ശ്രുതി—വേദ—സൂക്തങ്ങളുടെ പ്രകാശനത്തിലൂടെ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതിപ്രകാരമാണ്:—

1. ബ്രഹ്മയജ്ഞം

ഇതു് ഋഷിയജ്ഞമെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. വേദാദിധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ കൃത്യനിഷ്ഠയോടെ സ്വാദ്ധ്യായം ചെയ്തു പഠിക്കുന്നതും അതേ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആവശ്യമുള്ള ലൗകിക വിജ്ഞാനങ്ങൾ അഭ്യസിക്കുന്നതും അവ മററുള്ളവരും പഠിക്കുന്നതിനും പരിശീലിക്കുന്നതിനും വേണ്ട

ഒത്താശകൾ ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നതും ബ്രഹ്മയജ്ഞമാണ്. ഇതിനാൽ വിദ്യയും മേധാശക്തിയും ധർമ്മവും മന സംസ്ക്കാരവും അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുന്നു.

അറിഞ്ഞ വിദ്യ അറിയാത്തവർക്കും ദാനം ചെയ്യാൻ സദാ സന്നദ്ധനായിരിക്കണം. ഉരുവിട്ട് പഠിച്ചതുകൊണ്ടു മാത്രമായില്ല. സൂക്ഷ്മഭാവത്തിൽ ഗ്രഹിക്കണം. വേദം, ഉപനിഷത്ത്, ഭഗവത്ഗീത, ഭാഗവതം തുടങ്ങിയ ധർമ്മ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒന്ന് അല്പാല്പമായെങ്കിലും സ്വാദ്ധ്യായം ചെയ്തു പൂർണ്ണമാവുമ്പോൾ അതിന്റെ വാച്യാർത്ഥവും ഭാവാർത്ഥവും ഗ്രഹിച്ചിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ ഓരോ ഗ്രന്ഥവും സ്വാദ്ധ്യായംചെയ്ത് ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്; ഋഷി പാരമ്പര്യമനുസരിച്ച് നമുക്ക് സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള പൈതൃക സമ്പത്താണിത്. സ്വാദ്ധ്യായംമൂലം നാം ഋഷിമാരെ സദ്ഗുരുഭാവേന പൂജിക്കുന്നവരും ബഹുമാനിക്കുന്നവരുമാവണം. ബാഹ്യമായും നമ്മുടെ ഈ അറിവിന്നു പൂർവ്വികാരം മഹർഷിമാരോട് കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ കടപ്പാട് നിവർത്തിക്കുന്നത് സ്വാദ്ധ്യായം സൂക്ഷ്മഗ്രഹണത്തിലാവുമ്പോഴാണ്. ബ്രഹ്മയജ്ഞത്തിന്റെ ആന്തരാർത്ഥം തന്നെ സകല അദ്ധ്യയനവും യജ്ഞാർത്ഥമായിരിക്കണമെന്നാണ്:— അതായത് നാം പഠിക്കുന്നതു പഠിപ്പിക്കുവാനാകണം. അദ്ധ്യാപനവും ധർമ്മപ്രചാരവും മററും പ്രതിഫലേച്ഛകൂടാതെ ചെയ്താൽ അതും ബ്രഹ്മയജ്ഞത്തിലുൾപ്പെടുന്നു.

2. ദേവയജ്ഞം

രാത്രിയും പകലും, പകലും രാത്രിയും സന്ധിക്കുന്ന ഇരു സന്ധ്യകളിലും ദീപമേററി, അഗ്നി ജ്വലിപ്പിച്ച് സന്ധ്യാവന്ദനവും ഹോമവും നടത്തുകയെന്നത് ഓരോ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയുടേയും കർത്തവ്യകർമ്മമാണ്.

'പ്രാതഃപ്രാതർഗൃഹപതിർനോ അഗ്നിഃ
സായം സായം സൗമനസ്യദാതാ....' അഥർവവേദം.

'ഹേ ഗൃഹരക്ഷകനും അഗ്നിസ്വരൂപനുമായ പ്രകാശസ്വരൂപിൻ! ഞങ്ങൾ ദിനംപ്രതി രാവിലെയും വൈകു

ന്നേരവും അങ്ങയെ വിശേഷരീതിയിൽ ഉപാസിക്കുന്നവരായി ഭവിക്കട്ടെ, അങ്ങയുടെ കൃപയാൽ ധനധാന്യ സമൃദ്ധരായ ഞങ്ങൾ നൂററാണ്ടുകാലം വാഴട്ടെ.' ഇത്യാദി വേദമന്ത്രസാരങ്ങൾ ശ്രദ്ധിച്ചാൽ മനസ്സിലാവും, നാം സുഖകരമായി അനുഭവിക്കുന്നതെന്തും അദൃശ്യമായ ദേവകളുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ ഉളവാകുന്നവയാണെന്നും, അവയെല്ലാം അവസാനം നാം ചെയ്യുന്ന യജ്ഞകർമ്മങ്ങളിലൂടെ ഈശ്വരാർപ്പണമായി ഭവിക്കണമെന്നും അഗ്നി, വായു, ജലം, പൃഥ്വി, ആകാശം ഈ പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ അധിഷ്ഠാന ദേവതകളെ സങ്കല്പിച്ച് പുഷ്ടി, മാധുര്യം, സുഗന്ധം, രോഗനാശനം ഇത്യാദി ഗുണങ്ങളുള്ള ഹോമദ്രവ്യങ്ങൾ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം യജിക്കുന്നു. അതായത് ഓരോ ഇന്ദ്രിയത്തിന്റേയും അധിഷ്ഠാനദേവസങ്കല്പംവഴി നമ്മുടെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും കർമ്മയോഗമാക്കി പരിണമിപ്പിക്കാനുള്ള സാധനകൂടിയാണിത്. ഞാൻ, എന്റെ എന്ന സ്വാർത്ഥഭാവം, പരാർത്ഥമായ സമുദായഭാവത്തിലേയ്ക്കും. അവിടെ നിന്നും പരമാത്മിക ഭാവത്തിലേയ്ക്കും ഉന്നതി പ്രാപിക്കണം. നാം സ്ഥൂലാതീതമായ ലോകങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവരാണെന്നും, ലോകങ്ങളാകട്ടെ പരസ്പരാശ്രയത്തോടുകൂടിയവയാണെന്നുമുള്ള തത്വബോധം നമ്മിൽ ഉണർത്തുന്നതിനും ദേവയജ്ഞം സഹായകമായിരിക്കുന്നു.

ഒരോ ഗൃഹത്തിലും പ്രത്യേകമൊരു പൂജാമുറിയുണ്ടായിരിക്കുന്നതും അവിടെവെച്ച് ദേവയജ്ഞാദി നിത്യകർമ്മങ്ങൾ നടത്തുന്നതും സൗകര്യമായിരിക്കും. വ്യക്തി–കുടുംബ–സമൂഹതലങ്ങളിൽ നിത്യപ്രചോദനം നൽകി നേർവഴിക്കുള്ള സന്മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ജന്മസാഫല്യത്തിലെത്തിക്കുന്നതാണ് ദേവയജ്ഞം.

3. പിതൃയജ്ഞം

ശ്രാദ്ധ–തർപ്പണാദികൾക്ക് പിതൃയജ്ഞമെന്ന് പറയുന്നു. പരലോകപ്രാപ്തരായ പൂർവ്വികരെ സ്മരിച്ച് അവർക്കായി നടത്തുന്ന പിതൃതർപ്പണവും ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന മാതൃ–പിതൃവഴിയിലുള്ള ഗുരുജനങ്ങളെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതും പിതൃയജ്ഞമാകുന്നു.

നാം ഇന്നനുഭവിക്കുന്ന പല സുഖസൗകര്യങ്ങൾക്കും നമ്മുടെ പൂർവ്വികന്മാരോടും പൂർവ്വകാലവംശപരമ്പരകളോടും കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവരുടെ സൽക്കർമ്മങ്ങളും ത്യാഗവും നാം നന്ദിപൂർവ്വം ആദരവോടുകൂടി സ്മരിക്കുകയും അതുപോലെ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന വയോവൃദ്ധരും ജ്ഞാനവൃദ്ധരുമായ ഗുരുജനങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുകയും ശുശ്രൂഷിക്കുകയും വേണം. അവരുടെയെല്ലാം അനുഗ്രഹാശിസ്സുകൾ നിമിത്തം നമ്മുടെ ജീവിതം കൂടുതൽ സുഗമവും സന്തോഷപ്രദവുമായിത്തീരും.

ശ്രത്സത്യം ദധാതിയയാ ക്രിയയാ സാശ്രദ്ധാ.
ശ്രദ്ധയായത് ക്രിയതേ തത്ശ്രാദ്ധം.

സാരം:— യാതൊരു ക്രിയകൊണ്ട് സത്യം ഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നുവോ അതു ശ്രദ്ധയെന്നും, ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മം ശ്രാദ്ധമെന്നും പറയപ്പെടുന്നു.

'തൃപ്യന്തിതർപ്പയന്തിയേന പിതൃൻ തത്തർപ്പണം'

സാരം:— യാതൊരു കർമ്മംകൊണ്ട് മാതാപിതാക്കളും—അവരുടെ പൂർവ്വവംശപരമ്പരയും പ്രസാദിക്കപ്പെടുന്നുവോ അതു തർപ്പണം.

പിതൃയജ്ഞത്താൽ പ്രായോഗികജ്ഞാനം വികസിച്ച് സത്യാസത്യവിവേകമുണ്ടാവുകയും, അച്ഛനമ്മമാരും ആചാര്യനും തങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങളേയും ശിഷ്യരേയും ശുശ്രൂഷിച്ച വളർത്തിയതിൽ കൃതാർത്ഥരാവുക ചെയ്യും.

4. ഭൂതയജ്ഞം

ബലിവൈശ്വദേവയജ്ഞമെന്നുകൂടി അറിയപ്പെടുന്ന ഈ ഭൂതയജ്ഞത്തിലും മന്ത്രങ്ങളും ചടങ്ങുകളുമുണ്ട്. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിനു മുൻപ് പതിതർ, രോഗാതുരർ, വളർത്തുമൃഗങ്ങൾ മററു പക്ഷിമൃഗാദികൾ എന്നിവകൾക്കും തീനും ജലവും നൽകണമെന്നുണ്ട്. അതുപോലെ അന്നം തൂവി ദിഗ്ബലിയും വിശേഷവിധിയായി പശുപാലനവും ഈ ഭൂതയജ്ഞത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. മംഗളകർമ്മങ്ങൾക്കും ശുദ്ധാഹാരത്തിനും ചാണകം,

പാൽ, നെയ്യ് മുതലായവ നൽകുന്ന പശുകുലത്തെ സംര ക്ഷിക്കുന്നതിൽ അമാന്തം കാട്ടരുതെന്നു് പ്രത്യേകം നിർ ദ്ദേശിക്കുന്നു. അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ നാം ചവുട്ടിയും മെതിച്ചും മററും എത്രയോ പ്രാണികളെ കൊല്ലുന്നുണ്ടു്. അതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തത്തിനും ഭക്ഷണശുദ്ധിക്കും ഭൂതയ ജ്ഞം ഉപകരിക്കുന്നു.

ഉപദ്രവകാരികളായ ജന്തുക്കൾപോലും മനുഷ്യനെ ഭയന്നു ജീവിക്കുന്നു. മനുഷ്യർ അവക്കെല്ലാം ഉപദ്രവകാരി കളാണു്. മനുഷ്യർക്കു് ജന്തുക്കളോടും ഋണബാദ്ധ്യതകളു ണ്ടെന്ന കാര്യം മറക്കാവതല്ല. അക്കാരണത്താൽ തന്നെ ഈ ഋണബന്ധനമോചനാർത്ഥം എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളോ ടും അനുകമ്പയും ആർദ്രതയും ഉള്ളവരായി വർത്തിക്കേണ്ട തു് മനുഷ്യധർമ്മമാകുന്നു. ഭൂതയജ്ഞത്തിലൂടെ ഈ ബോ ധം വികസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

5. നൃയജ്ഞം

മനുഷ്യയജ്ഞം, അതിഥിയജ്ഞം എന്ന പേരുകളി ലും ഇതറിയപ്പെടുന്നു. അതിഥിസല്ക്കാരം, മനുഷ്യസേവ എ ന്നിങ്ങനെ പൊതുവെ വൈദിക ചടങ്ങുകളോടുകൂടി ദിനം പ്രതി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾ ചെയ്യേണ്ടുന്ന കർമ്മങ്ങൾ വി ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. തന്നെക്കാൾ കുറവുള്ളവർക്കു് അവ നിവൃത്തി ച്ചുകൊടുക്കുന്നതും, ദരിദ്രനാരായണപൂജയും മനുഷ്യവർഗ്ഗ ശുശ്രൂഷയും ഇതിലുൾപ്പെടുന്നു എന്നാൽ സവിശേഷമായ നൃയജ്ഞം സത്സംഗമാണു്. അതിഥിയെന്നുപറഞ്ഞാൽ തിഥി നിശ്ചയമില്ലാതെ വീട്ടിൽ വരുന്നവരെന്നർത്ഥം. പരോപകാരികളും, വിദ്വാന്മാരും, ജിതേന്ദ്രിയരും, ധർമ്മ നിഷ്ഠരുമായവർ ആകസ്മികമായി ഗൃഹത്തിൽ വരും. അവരെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾ യഥോചിതം സ്വീകരിച്ചു് ആസനസ്ഥരാക്കി ഉപചരിക്കണം; അവരുടെ ഹിതാനു സരണം ഭക്ഷണപാനീയങ്ങൾ നൽകി സത്ക്കരിക്കണം. ഓം തദ്യസ്യൈവം വിദ്വാൻ വ്രാത്യോ / തിഥിർ

ഗൃഹാനാഗച്ഛേത—ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങൾ ഈ ആശയത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നവയാകുന്നു. സത്സംഗമെന്നാൽ സത്യ

വുമായുള്ള ചേരൽ; അഥവാ സത്യസാക്ഷാത്ക്കാരത്തി ന്ന വേണ്ടി സജ്ജനങ്ങളോടുകൂടിയുള്ള സംസർഗ്ഗം. അവ രുടെ സാന്നിദ്ധ്യവും പ്രഭാഷണശ്രവണവും മററും ഓരോ ഗൃഹത്തിലും ഉണ്ടാവണം. കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ മനസ്സം സ്കാരം പവിത്രമാക്കി സന്മാർഗ്ഗനിരതരായിരിക്കുവാനും പരസ്പര സ്നേഹം വളർത്തുവാനും, ജീവിതലക്ഷ്യബോ ധം ഉത്തേജിപ്പിക്കുവാനും ശരിയായ സത്സംഗംകൊ ണ്ട്—അതിഥിയജ്ഞം നിമിത്തം—സഹായകമായി ഭവി ക്കും. 'ധന്യം യശസ്യമായുഷ്യം സ്വർഗ്ഗീയം വാ അതിഥി പൂജനം' ഇങ്ങനെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട തായ നിത്യകർമ്മങ്ങളും നൈമിത്തികകർമ്മങ്ങളും നിത്യ വും ആചരിക്കേണ്ടവ നിത്യകർമ്മവും വിശേഷനാളുക ളിൽ ആചരിക്കുന്നവ-സംസ്ക്കാരകർമ്മം അതിഥിപൂജ, വ്രതാചരണം, പൗർണ്ണമി, അമാവാസി ഇത്യാദി—നിമി ത്തകർമ്മങ്ങളുമാകുന്നു. അതുപോലെ യജ്ഞവും ഇഷ്ടകർ മ്മമെന്നും പൂർത്തകർമ്മമെന്നും രണ്ടുവിധത്തിലുണ്ട്. പഞ്ച മഹായജ്ഞങ്ങളെ കൂടാതെ വിശേഷരീതിയിലുള്ള ഇഷ്ട കർമ്മങ്ങളും, സമൂഹതലത്തിൽ ക്ഷേത്രം, ധർമ്മശാല, വേ ദശാല എന്നിവകൾ നിർമ്മിക്കുക, കുളം, കിണർ എന്നി വ കുഴിപ്പിക്കുക തുടങ്ങിയ പരോപകാരാർത്ഥമായ പൂർത്ത കർമ്മങ്ങളും ഉണ്ട്. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളുടെ ജീവനവൃത്തി കൾക്ക് ഇവ ആദ്യവും അവസാനവുമായിരിക്കണം. കുടുംബസ്ത്രീ വീടും പരിസരവും എല്ലായ്പോഴും ശ്രീ വിളങ്ങുന്നതാക്കി ചെയ്യണം. ഗൃഹപരിസരങ്ങൾ പുഷ്പ— ഫലവൃക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് നിറഞ്ഞിരിക്കണം. ഭൂമിയെ തരിശിടാതെ സസ്യശ്യാമളമാക്കിച്ചെയ്യണം—യഥാകാ ലം കൃഷിചെയ്തിരിക്കണമെന്ന താല്പര്യം. കുട്ടികളെ മാതൃ കാപരമായി വളർത്തണം. ഇവയ്ക്കെല്ലാം ധനത്തേക്കാൾ കൃത്യനിഷ്ഠയും ധർമ്മബോധവും ജീവിതലക്ഷ്യബോ ധവുമാണ് അത്യന്താപേക്ഷിതമായിരിക്കേണ്ടത്.

വിവാഹമുഹൂർത്തത്തിലെ പ്രതിജ്ഞപ്രകാരം രാജ്ഞീ സമാനം എല്ലാവരേയും രഞ്ജിപ്പിച്ച് സന്തോഷത്തോ ടും സംതൃപ്തിയോടും കൂടി കുടുംബത്തെ ഭരിക്കുന്നവളാണ് കുടുംബിനി. സ്ത്രീ ധർമ്മാനുകൂലമാംവിധം പ്രസന്നയായി

രുന്നാൽ തറവാട്ട് മുഴുവനും പ്രസന്നമായിത്തീരുന്നു. സ്ത്രീ അപ്രസന്നയായിരിക്കുന്നപക്ഷം സമസ്തവസ്തുക്കളും ദുഃഖ പ്രദങ്ങളായിത്തീരുന്നു.

സ്ത്രീയാം തുരോചമാനായാം സർവ്വം തദ്രോചതേകുലം
തസ്യാം ത്വരോചമാനായാം സർവ്വമേവനരോചതേ.

സ്ത്രീകൾ ഗൃഹകൃത്യങ്ങളിൽ സാമർത്ഥ്യമുള്ളവരായിരിക്കുകയും സന്തോഷപൂർവ്വം വീട്ടിലുള്ള സകല വസ്തുക്കളേയും വേണ്ടവിധം സൂക്ഷിച്ച് നന്നാക്കിവെയ്ക്കേണ്ടതുമാകുന്നു. എല്ലാം യഥായോഗ്യം സദുപയോഗപ്പെടുത്തണം, ദുരുപയോഗപ്പെടുത്തരുത്.

സദാ പ്രഹൃഷ്ടയാ ഭാവ്യം ഗൃഹകാര്യേഷു ദക്ഷയാ
സുസംസ്കൃതോപസ്കരയാഖ്യയേചമുക്തഹസ്തയാ

മനുസ്മൃതി മുതലായ ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഗൃഹാശ്രമികളായ സ്ത്രീ പുരുഷന്മാർക്കായി ഇത്തരം ധർമ്മോപദേശങ്ങൾ വേണ്ടുവോളം നൽകീട്ടുണ്ട്. ഒരു വണ്ടിയിൽ കെട്ടിയ കാളകൾ രണ്ടും ഒരേവിധം വലിക്കുന്നെങ്കിലേ വണ്ടി യഥാക്രമം മുന്നോട്ട നീങ്ങുകയുള്ളൂ. അതുപോലെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികളായ സ്ത്രീ—പുരുഷന്മാർ ഗൃഹാശ്രമ കർത്തവ്യങ്ങൾ സമചിത്തരായി നയിക്കുന്നെങ്കിലേ കുടുംബക്ഷേമവും ജീവിതസാഫല്യവും നിറവേറുകയുള്ളൂ.

സംസ്കാരകർമ്മങ്ങൾ യഥോചിതം അനുഷ്ഠിക്കുകയും തദനുസരണം സമുദായഘടന രൂപപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിരുന്ന കാലത്തും ഗ്രാമങ്ങളും പട്ടണങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. കുടിലുകളും മാളിക സൗധങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. കലാപ്രകടനങ്ങളും സർവ്വകലാശാലകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. സമൃദ്ധിയിലും വ്രതോപവാസങ്ങൾ സ്വയം വരിച്ചിട്ട് പട്ടിണിയുടെ സ്വാദ് അറിഞ്ഞിരുന്നു. മാളികവീടുകളിൽ മാദകത്വം നുഴയുമ്പോൾ സ്വയം കുടിലുകളിലേയ്ക്കു മാറിത്താമസിച്ചിരുന്നു. കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്കൊപ്പം വ്യവസായങ്ങളും വ്യാപാരങ്ങളും അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടിരുന്നു. കര, കടൽ, ആകാശമാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ ഗതാഗതങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഒരാൾക്ക് ഗൃഹാശ്രമം ആകാശവിമാനത്തിൽ നടത്തണമെന്നു തോന്നി. അനേകമാണ്ടുകൾ ഒരു കുടുംബത്തി

ലേക്ക് വേണ്ടുന്ന എല്ലാ സുഖസൗകര്യങ്ങളോടും പരിവാരങ്ങളോടും കൂടി നാലുനിലയുള്ള വിമാനത്തിൽ സസുഖം ജീവിച്ചിരുന്നുവത്രെ. അന്നും ത്യാഗവും ഭോഗവും ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും ധർമ്മത്തിൻെറ മാദ്ധ്യമത്തിൽ ത്യാഗത്തിന്നായിരുന്നു മുൻതൂക്കം.

ഭവനനിർമ്മാണം

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി ഒരു ഭവനം നിർമ്മിക്കുമ്പോൾ, അതിൽ പഞ്ചയജ്ഞാദികർമ്മങ്ങൾക്കു മുഖ്യത്വം കൊടുത്തുകൊണ്ടുള്ള സ്ഥാനമുണ്ടായിരിക്കും. ഭവനത്തോടനുബന്ധിച്ച് അതിഥിമന്ദിരം, ഗോശാല, ധാന്യസംഭരണശാല മുതലായവ ആവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കും.

ഉപമിതാം പ്രതിമിതാമഥോ പരിമിതാമുത
ശാലയാ വിശ്വവാരായനദ്ധാനി വിച്യുതാമസി,
ഹവിർധാനമഗ്നിശാലംപത്നീനാം സദനം സദഃ
സദോ ദേവാനാമസി ദേവിശാലേ.

(അഥർവവേദം)

സാരം:— നിങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്ന ഭവനം മനുഷ്യധർമ്മത്തിനു യോജിച്ചതായിരിക്കട്ടെ. ശുദ്ധവായു സഞ്ചാരത്തിനുപയുക്തമാംവിധം വാതായനങ്ങളുണ്ടായിരിക്കട്ടെ. കതകുകൾ എളുപ്പത്തിൽ തുറക്കാനും അടയ്ക്കാനും സാധിക്കുന്നതും ബലമുള്ളതുമായിരിക്കട്ടെ. വിദ്വാന്മാരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ നന്നായിരിക്കട്ടെ. ആ ഭവനത്തിൽ ഈശ്വരോപാസനയ്ക്കും ഹോമദ്രവ്യങ്ങൾ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനും സ്ത്രീകൾക്ക് ഇരിക്കുന്നതിനും കിടക്കുന്നതിനും പണ്ഡിതന്മാർക്കും അതിഥികൾക്കും തങ്ങുന്നതിനും എല്ലാവരും കൂടിയിരുന്ന് ആലോചിക്കുന്നതിനും ചർച്ച ചെയ്യുന്നതിനും വെവ്വേറെ സ്ഥാനനിശ്ചയം ചെയ്തിരിക്കണം. ഭവനത്തിന്റെ അനുബന്ധമായി പാചകശാല, കുളിമുറി, ഗോശാല, ധ്യാനമന്ദിരം എന്നിവ നിർമ്മിച്ചിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ കമനീയമായി ലക്ഷണപൂർവ്വം നിർമ്മിച്ച ഭവനം സുഖദായകമായിരിക്കും.

ഗൃഹം നിർമ്മിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ ഗൃഹപ്രവേശത്തിന് ഒരു ശുഭമുഹൂർത്തം നോക്കി വേണ്ടപ്പെട്ടവരെയെല്ലാം

ക്ഷണിച്ച് നടത്തുന്ന വൈദികകർമ്മം വളരെ അർത്ഥവത്തായിരിക്കുന്നു. ഭവനം ഒരു യജ്ഞശാലയാണെന്ന പ്രതീതി ഉളവാക്കത്തക്കവിധം വീടിന്റെ നാലുവശത്തുള്ള നടയിലും മദ്ധ്യത്തിലും ഓരോ യജ്ഞവേദി ഉണ്ടാക്കി ഹോമദ്രവ്യങ്ങളെല്ലാം ഒരുക്കിവച്ചിട്ട് ഗൃഹസ്ഥൻ ആചാര്യനോടൊപ്പം അതിഥികളാൽ അനുഗതനായി ധ്വജാരോഹണവും പൂജയും നടത്തുന്നു. പിന്നീട് അഞ്ച് യജ്ഞവേദികളിലും മാറി മാറി ഹോമംചെയ്യും. ഇതിന്റെ വേദമന്ത്രങ്ങളിൽ ഒന്ന്:

ഓം വാസ്തോഷ്പതേ ശഗ്മയാ സംസദാതെ
സക്ഷീമഹി രണ്വയാ ഗാതുമത്യാ
പാഹിക്ഷേമ ഉത യോഗേവരം നോയൂയം
പാതസ്വസ്തിഭിഃ സദാനഃ സ്വാഹാ.

(ഋഗ്വേദം 7–54–3)

ഇങ്ങനെ യഥാവിധി പൂജാഹോമാദികൾ നിർവ്വഹിച്ചശേഷം, സർവ്വാധിഷ്ഠാവായ ഈശ്വരനെ സങ്കല്പിച്ച്
ധർമ്മസ്ഥൂണാരാജം ശ്രീസ്തൂപമഹോരാത്രേ
ദ്വാരഫലകേ
ഇന്ദ്രസ്യ വസുമന്തോവരൂഥി നസ്താനഹം പ്രപദ്യേസഹ
പ്രജയാപശുഭിസ്സഹ
യന്മേകിഞ്ചി ദസ്ത്യുപഹൂതഃ സർവ്വഗണ: സഖായ:
സാധുസമ്മതഃ
താം ത്വാശാലേ അരിഷ്ടവീരാ ഗൃഹാണഃ സന്തു സർവ്വതഃ

എന്ന മന്ത്രം ചൊല്ലി സമാപിപ്പിക്കണം, ഗൃഹപതിയും, പത്നിയും ചേർന്ന് ആചാര്യനും പുരോഹിതനും നമസ്കാരപൂർവ്വം ദക്ഷിണ നൽകിയിട്ട് ഗൃഹപതി പുരുഷന്മാരായ അതിഥികളേയും ഗൃഹപത്നി സ്ത്രീകളായ അതിഥികളേയും യഥോചിതം സല്ക്കരിക്കണം അങ്ങനെ പരസ്പര സന്തോഷപൂർവ്വം വിടപറയുമ്പോൾ ആഗതർ ഗൃഹപതി പത്നിമാരോട്—

സർവ്വേ ഭവന്തോഽത്രാനന്ദിതാഃസദാഭൂയാസുഃ

എന്ന് ആശീർവാദം ചൊല്ലി പിരിഞ്ഞു പോകും.

ഇതുപോലെ ഗൃഹോദ്യാനങ്ങൾ നിർമ്മിച്ച് ഉത്ഘാടനം ചെയ്യുന്നതു്, ഗോശാല തുടങ്ങുന്നതു്, കൃഷി ആരംഭിക്കുന്നതു്, ധർമ്മശാല നിർമ്മാണം ഇത്യാദി എല്ലാ കാര്യങ്ങളും യജ്ഞകർമ്മത്തോടുകൂടി ആരംഭിക്കും. സർവകർമ്മങ്ങളും ഈശ്വരാർപ്പണമാക്കി, താൻ ഈശ്വരനാൽ നിയോഗിക്കപ്പെട്ട ഒരു കർമ്മിണിയാണെന്ന ഭാവത്തിൽ നടത്തുകയും നടത്തിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ക്രമേണ കർത്തൃത്വഭാവമില്ലാതെ വിമോചിതനാവാൻ സാധിക്കുന്നു.

ഓരോരുത്തരുടെ വാസനയും ഓരോ തൊഴിലിലുള്ള താത്പര്യവും സാമർത്ഥ്യവും നോക്കീട്ടാണ് സമുദായത്തെ നാലു വർണ്ണങ്ങളായി കൽപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ആലസ്യമില്ലാതെ അദ്ധ്വാനിക്കുകയും, പൊതുജന സേവന തല്പരനും, പരോപകാരിയുമായ ആൾ ശൂദ്രൻ; വ്യവസായം, കൃഷി, കച്ചവടം, ധർമ്മതല്പരത ഇത്യാദി ഗുണങ്ങളാൽ മുന്നിട്ടുനിൽക്കുന്നവർ വൈശ്യർ, വീര്യത്തിലും ദേശരക്ഷയിലും ഭരണത്തിലും താത്പര്യവും സാമർത്ഥ്യവുമുള്ളവർ ക്ഷത്രിയർ; സത്യനിഷ്ഠ, ക്ഷമ, പരിശുദ്ധി, വിദ്യ തുടങ്ങിയ ഗുണങ്ങളിൽ മുന്നിട്ടുനിൽക്കുന്നവർ ബ്രാഹ്മണർ—ഈവിധമാണ് നാലുവർണ്ണങ്ങളുടെ വ്യവസ്ഥ. 'വിശ്വത്തെ വിരാട് പുരുഷനായി സങ്കൽപിച്ചിട്ട് ബ്രാഹ്മണൻ അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുഖമായും, ക്ഷത്രിയൻ ബാഹുക്കളായും വൈശ്യൻ ഊരുക്കളായും, ശൂദ്രൻ പാദങ്ങളായും' ഋഗ്വേദത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ബ്രാഹ്മണത്വത്തിനുള്ള കാരണം ജനനമോ വേദാദ്ധ്യയനമോ കുലമോ ചടങ്ങുകളോ അല്ല; സദാചാരമാണെന്നു് മഹാഭാരതത്തിൽ സ്പഷ്ടമായി നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സ്വധർമ്മനിഷ്ഠ

നാലു് സമുദായവർണ്ണികളും, നാലു് ആശ്രമികളും 'സ്വധർമ്മ' മനുസരിച്ചു് ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന തൊഴിലുകൾ യഥായോഗ്യം നിർവ്വഹിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ സാമാന്യ ധർമ്മവും വിശേഷധർമ്മവും ആചരിക്കേണ്ടതാണു്. സ്മൃതി വാക്യങ്ങളിലൂടെ നാലു വർണ്ണങ്ങളിലും പെട്ട ഗൃഹാശ്ര

മികളോടുപദേശിക്കുന്നതെന്തെന്നാൽ; നിങ്ങൾ വയോവൃദ്ധരും ജ്ഞാനവൃദ്ധരുമായ ജനങ്ങളെ വേണ്ടവിധം ബഹുമാനിക്കുവിൻ, അവൎക്ക പ്രധാന ഇരിപ്പിടം നൽകി ആദരപൂർവ്വം സല്ക്കരിച്ചിരുത്തി, അവരുടെ വിലയേറിയ ജീവിതാനുഭവങ്ങൾ കേട്ട് സ്വജീവിതത്തിന് മേന്മ കൂട്ടുവിൻ. മടികൂടാതെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമികൾ ധർമ്മശാസ്ത്ര വിധിപ്രകാരം ധർമ്മമൂലമായിരിക്കുന്ന സദാചാരം—മഹാത്മാക്കളുടെ, ധർമ്മനിഷ്ഠയുള്ളവരുടെ മാർഗ്ഗദർശനത്തിൽ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശ്രേഷ്ഠധർമ്മജ്ഞരായവർ സത്യാസത്യങ്ങളും ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളും ഹിതാഹിതങ്ങളും വിവേകപൂർവ്വം തിരിച്ചറിഞ്ഞു് സത്യത്തെ ഉപാസിക്കുന്നതു് കണ്ടറിഞ്ഞിട്ട് നിങ്ങളും അന്യോന്യം ഹിതകാംക്ഷികളായി, സ്വധർമ്മാചരണതൽപ്പരരാവുക. ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ നിങ്ങളുടെ വിചാരവും വാക്കും പ്രവൃത്തിയും പരസ്പര പ്രീതിയ്ക്കും ഉന്നതിയ്ക്കും സഹായകമാംവിധം യോജിച്ചിരിക്കട്ടെ. സർവ്വജഗന്നിയന്താവായ ഈശ്വരൻ തന്നെ വൈവിധ്യങ്ങളും, വൈരുദ്ധ്യങ്ങളും, വിചിത്രഭാവങ്ങളും നിറഞ്ഞ സൃഷ്ടിയിൽ നിന്നു സത്യ—ധർമ്മാദി ഈശ്വരീയ ഗുണങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുകയും അസത്യം അധർമ്മാദി ആസുരീഗുണങ്ങളെ പുറംതള്ളുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ നിങ്ങളും ഈശ്വര ഹിതാനുവർത്തികളായി ഭവിക്കുവിൻ. നാം പരസ്പരം ശുഭകാംക്ഷികളായി പദാർത്ഥങ്ങളെ വിനിയോഗിക്കട്ടെ; അന്യോന്യം രക്ഷിക്കുന്നവരായിരിക്കട്ടെ; യോജിച്ചുനിന്നു് അധർമ്മത്തെ വെല്ലുക; വീര്യം സമ്പാദിക്കുവിൻ, നമ്മുടെ അദ്ധ്യയനവും അദ്ധ്യാപനവും പ്രചുരപ്രചാരമാകട്ടെ; തമ്മിൽ വെറുപ്പോ വിദ്വേഷമോ കൂടാതെ സ്നേഹപൂർവ്വം വർത്തിക്കുവിൻ. സച്ചിദാനന്ദ സ്വരൂപിയായ ഭഗവാന്റെ കൃപയാൽ നാം ത്രിവിധതാപങ്ങളിൽനിന്നു വിമുക്തരായി പരമാനന്ദനില പ്രാപിക്കും.

ഏതൊരു കർമ്മസിദ്ധിക്കും ശ്രദ്ധ പരമപ്രധാനമാണു്. ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധയുള്ളവൎക്ക് ധർമ്മം ഏതു്,

അധർമ്മം ഏതു് എന്നു് തിരിച്ചറിയുവാൻ വിഷമമുണ്ടാവില്ല. അതിനു കുറഞ്ഞപക്ഷം ശ്രീ ഭഗവദ്ഗീതയിലെ ഒടുക്കത്തെ രണ്ടദ്ധ്യായങ്ങൾ (ശ്രാദ്ധായ വിഭാഗാദി യോഗങ്ങൾ)മനസ്സിരുത്തി പഠിച്ചാൽ മതി. ഉദാഹരണത്തിനു് 'ദാന'മെന്നതു് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയുടെ പ്രധാന കർത്തവ്യങ്ങളിലൊന്നാണല്ലോ. ബ്രഹ്മചാരി, വാനപ്രസ്ഥൻ, സന്യാസി, ആചാര്യൻ മുതലായവരെ രക്ഷിക്കുന്ന ചുമതലയോടൊപ്പം ദരിദ്രരേയും മററുവിധത്തിൽ ധനശേഷിയില്ലാത്തവരേയും ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങൾ മുഖേനയും ദാനകർമ്മം മുഖേനയും രക്ഷിക്കുവാൻ ബാദ്ധ്യതയുണ്ടു്. പാത്രം അറിഞ്ഞു് ദാനം ചെയ്യണമെന്നാണു് വിധി. നമ്മുടെ ദാനംകൊണ്ടു് അധർമ്മത്തിനോ അനാചാരത്തിനോ പ്രയോജനപ്പെടുത്തരുതെന്നു് മനസ്സിലാക്കികൊടുക്കണം. ധർമ്മാഭിവൃദ്ധിക്കും സദാചാരപ്രചാരത്തിനും ഉതകുന്ന വിധം. തന്റെ അടുക്കൽ വന്നു്ആവശ്യപ്പെടാതെ അങ്ങോട്ടുചെന്നു് അറിഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതാണു് ശരിയായ ദാനം. അക്കാര്യത്തിൽ 'പേരും പെരുമ'യുമല്ല, ധർമ്മമാണു് പ്രധാനം.

14. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം

സ്വധർമ്മാനുസൃതം ബ്രഹ്മചര്യം, ഗാർഹപത്യം എന്നീ ആശ്രമങ്ങളിൽ കർത്തവ്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിച്ചിട്ട് ജീവിതത്തിന്റെ മൂന്നാം ഘട്ടമായ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ശാരീരികമായ മനുഷ്യായുസ്സ് നൂറാണെങ്കിൽ അതിനെ നാലായി ഭാഗിച്ച് 25 വർഷംവീതം ഓരോ ആശ്രമജീവിതത്തിനും നിശ്ചയിച്ചിരിക്കണം. അതനുസരിച്ച് 50 വയസ്സായാൽ പിന്നെ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമകാലമാണ്. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമമെന്നാൽ വനത്തിൽപോയി ജീവിച്ചുകൊള്ളണമെന്നല്ല അർത്ഥം. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമവ്രതം സ്വീകരിച്ച് ഗൃഹത്തിനു പുറത്ത് സാമൂഹിക ധാർമ്മികരംഗങ്ങളിൽ യഥാശക്തി സേവനമനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ട് ത്യാഗപൂർവ്വം ജീവിക്കണമെന്നാണ് താല്പര്യം. സന്താനങ്ങൾ സ്വന്തം കാലിൽ നില്ക്കാൻ കഴിവുള്ളവരായാൽ അവരെ ഗൃഹകാര്യങ്ങൾ ഏല്പിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ അടുത്ത ബന്ധുക്കളേയോ, സഹോദരങ്ങളേയോ കുടുംബചുമതലകൾ യഥായോഗ്യം ഏല്പിക്കാം. സന്തോഷപൂർവ്വം ഒരുക്കമാണെങ്കിൽ ഭാര്യയ്ക്കും വാനപ്രസ്ഥദീക്ഷ നൽകി കൂടെ കൊണ്ടുപോകാം. അല്ലെങ്കിൽ ആ മാതാവിനെ സന്താനങ്ങളുടെകൂടെ ഗൃഹത്തിൽ വസിക്കുവാൻ സമ്മതിപ്പിച്ചിട്ട് പുരുഷൻ വീട് വിടണം. പണ്ട്, വാനപ്രസ്ഥികൾക്ക് വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളും സമൂഹസേവയും തപസ്സ് ചെയ്യുന്നതിനു പററിയ വനങ്ങളും ഉപവനങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. വാനപ്രസ്ഥികളുമായി അടുത്ത സമ്പർക്കം പുലർത്തിയിരുന്ന വനവാസികളും ആശ്രമങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇപ്പോഴും ആവശ്യമുള്ളവർക്ക് അത്തരം ആശ്രമങ്ങളും സ്ഥാപനങ്ങളും അപൂർവ്വമായിട്ടെങ്കിലും ഇല്ലാതില്ല.

ഓരോ ആശ്രമവും അടുത്ത പടിയിലേക്ക് ഏററാനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പാണ്. ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമജീവിതം ഗൃഹ

സ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനായിരുന്നു. അതുപോലെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിച്ചതും അടുത്തപടിയിലേക്കു പ്രവേശിക്കാനാകുന്നു. കർത്തവ്യങ്ങളുടെ ഒഴികഴിവുകൾ പറഞ്ഞു് അവിടെത്തന്നെ പററിക്കൂടാനല്ല. ഓരോരുത്തരുടേയും കർമ്മബന്ധങ്ങളും കഴിവുകളുമനുസരിച്ച് ജീവിതസൗകര്യങ്ങളുടെ ഏററത്താഴ്ചകൾ ഉണ്ടായിരിക്കും. വ്യക്തികൾക്കെന്നപോലെ കുടുംബത്തിലും സമുദായത്തിലും അതു് അനുഭവപ്പെടും. എന്നാൽ അടിസ്ഥാനപരമായ ജീവിതമൂല്യം എല്ലാവർക്കും ഒരുപോലെയാണു്. അതു വേണ്ടവണ്ണം ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടാൽ കർത്തവ്യങ്ങളുടെ പരിധി നിർണ്ണയിക്കുവാൻ കഴിയും. സാധാരണഗതിയിൽ ഒരു ധാർമ്മിക–സാമൂഹിക കാര്യത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻപോലും പലരും അസൗകര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞു് ഒഴിഞ്ഞുമാറാറുണ്ടു്. എല്ലാ സൗകര്യങ്ങളുമുണ്ടായിട്ടു് ഒരു നല്ലകാര്യം ചെയ്യാൻ തരപ്പെടുകയില്ല. സമയവും സൗകര്യവും ഉപയോഗപ്പെടുത്തണമോ ദുരുപയോഗപ്പെടുത്തണമോ എന്നു തീരുമാനിക്കേണ്ടതു് അവരവർതന്നെ. ഇതുപോലെ ഗൃഹാശ്രമത്തിൽ എല്ലാ കർത്തവ്യങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചിട്ടു് വാനപ്രസ്ഥത്തിൽ പ്രവേശിക്കാമെന്നു് കരുതുന്നതു് ഒഴികഴിവാണു്. ജീവിതം ആർക്കുവേണ്ടിയും കാത്തിരിക്കയില്ല. എത്രതന്നെ ഡോക്ടർമാർ ഉണ്ടായിരുന്നാലും പോഷകാംശ ഭക്ഷണങ്ങൾ നിറച്ചാലും കായകല്പങ്ങൾ സേവിച്ചാലും യമൻ നിയമമനുസരിച്ച് തട്ടിക്കൊണ്ടുപോകും. അതിനാൽ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലെ കർത്തവ്യങ്ങൾ അതിന്റെ പരിധിക്കുള്ളിൽ ആകാവുന്നേടത്തോളം നിർവ്വഹിച്ചിട്ടു് അടുത്ത തലമുറയ്ക്കു് അവിടം ഒഴിഞ്ഞുകൊടുത്തുകൊണ്ടു് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിക്കുന്നതാണു് തനിക്കും സമുദായത്തിനും നല്ലതു്. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമസംസ്ക്കാരകർമ്മം ഏകദേശമായിട്ടെങ്കിലും ഇവിടെ വിവരിക്കാം.

അഭ്യാദധാമി സമിധമഗ്നേ വ്രതപതേത്വയി
വ്രതം ചശ്രദ്ധാംചോപൈമീന്ധേത്വാദീക്ഷിതോ
അഹം

(യജുർവ്വേദം)

''ഈശ്വരോപാസനയും ഹോമവും ചെയ്ത് ദീക്ഷ വരിച്ച് ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സത്യാചരണം സ്വീകരിക്കുന്നു എന്നിങ്ങനെ ദൃഢസങ്കല്പപൂർവ്വം വാനപ്രസ്ഥവ്രതം സ്വീകരിക്കണം '' എല്ലാവിധ ആശാപാശങ്ങളിൽ നിന്നും വിമുക്തനും വിരക്തനുമായി സർവ്വജനഹിതകാരിയായി വർത്തിക്കണം. വാനപ്രസ്ഥൻ, സ്വാർത്ഥമായ വിചാരങ്ങളും, വാക്കുകളും, കർമ്മങ്ങളും അദ്ദേഹം ധർമ്മത്തിന്റെ ഹോമകുണ്ഡത്തിൽ ആഹുതിചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെ തന്റേതെല്ലാം പരോപകാരാർത്ഥമായി പരിണമിപ്പിക്കുകയും, ജീവിതാനുഭവങ്ങളും, അറിവും, ബലവുമെല്ലാം ധർമ്മാർത്ഥമായി, സമൂഹക്ഷേമത്തിനായി വിനിയോഗിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ദശവിധസ്നാനം, പഞ്ചാമൃതപാനം, അഭിഷേകം, ദണ്ഡനാരണം, കൗപീനധാരണം, ഹവനം, സങ്കൽപം, പീതവസ്ത്രധാരണം, സമാപനപൂജ, യജ്ഞം എന്നിവ വാനപ്രസ്ഥസംസ്ക്കാരകർമ്മത്തിലെ ഭാഗങ്ങളാകുന്നു. ആചാര്യന്റെ നേതൃത്വത്തിൽതന്നെ ഈ കർമ്മവും നടത്തുന്നു. സമാപനവേളയിൽ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിന്റെ വിശേഷതകളെപ്പററി ആചാര്യന്റെ പ്രഭാഷണവും, ആചാര്യദക്ഷിണയും, സന്നിഹിതരായവരുടെ മംഗളാശംസയും, സൽക്കാരവും മററെല്ലാ സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങളിലെന്നപോലെയുണ്ടായിരിക്കും.

വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന യജമാനനെ ആചാര്യനോ, പുരോഹിതനോ യജ്ഞവേദിയിൽ നിന്നും കുറച്ചകലെ കൊണ്ടുപോയി, ഒരു പലകയിലിരുത്തി, പ്രത്യേക മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം പത്തുവിധ സ്നാനം ചെയ്യിക്കുന്നു. ഭസ്മം, മണ്ണ്, പശുവിൻചാണകം, ഗോമൂത്രം, പശുവിൻനെയ്യ്, പശുവിൻ പാൽ, പശുവിൻതൈര്. മഞ്ഞൾ, കുശ, തേൻ എന്നീ സാധനങ്ങളിൽ ഓരോന്നുംഓരോ പ്രാവശ്യം ചേർത്ത് നിർദ്ദിഷ്ട മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം പത്തു സ്നാനം ചെയ്യണം. കുളിക്കുന്ന ആൾ പലകയിലിരിക്കും, അടുത്തുതന്നെ കുറേ ഭസ്മം കുഴച്ചുവെച്ചിരിക്കും. ഓരോ സാധനവും ചേർത്ത ജലം തലയി

ലൊഴിച്ചിട്ട് ആപാദചൂഡം യഥാവിധി ഭസ്മലേപനം ചെയ്തിട്ട്, ശുദ്ധജലം ഒഴിക്കും. ഇങ്ങനെ പത്തുപ്രാവശ്യം സ്നാനം ചെയ്യണം. എളുപ്പത്തിനുവേണ്ടി പത്തു സാധനങ്ങളും ജലത്തിൽ ചേർത്ത്, പത്ത് മന്ത്രങ്ങളും ചൊല്ലി, ഒന്നിച്ച് സ്നാനംചെയ്യിക്കുകയുമാവാം. സ്നാനാനന്തരം നിറമുള്ള ഒരു വസ്ത്രം ധരിച്ചിട്ട് അനന്തരകൃത്യങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടാം. ഇതേവരെ ചെയ്തിട്ടുള്ള പാപകർമ്മങ്ങളുടെ പ്രായശ്ചിത്തമായും നവജീവിതത്തിൻെറ തുടക്കം കുറിക്കുന്നതിനായും ഈ വിശേഷസ്നാനം വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ സ്നാനമന്ത്രത്തിൻേറയും ഭാവാർത്ഥമിപ്രകാരമാണ്.

1. ഈ ശരീരം അവസാനം ഭസ്മമായി തീരേണ്ടതാണ്, ഏതു സമയത്തും സംഭവിക്കുന്ന മരണത്തിനു് ശേഷവും ജീവൻെറ സദ്ഗതിക്കുവേണ്ടി തയ്യാറാവുന്നതിൻെറ തുടക്കമാണിത്. 2. മാതൃഭൂമിയോട് ജീവനുള്ള കടപ്പാടിനെ സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് മണ്ണ് ശിരസ്സിൽ പൂശി കുളിക്കുകയും ശിഷ്ടജീവിതം ദേശഭക്തിയിലും, മാതൃഭൂസേവനത്തിലും നയിക്കണമെന്ന വ്രതം ഉൾക്കൊള്ളുകയും ചെയ്യുന്നു. 3. ചാണകത്തെപ്പോലെ ശരീരവും ചെടികൊടി സസ്യാദികൾക്കു വളമായി സംസാരം ഫലഭൂയിഷ്ഠമാവട്ടെ എന്ന സങ്കൽപ്പം.

4. ക്ഷാരഗുണപ്രധാനമായ ഗോമൂത്രം രോഗനാശനശക്തിയുള്ളതാണ്. ബാഹ്യാഭ്യന്തര ദുർഗുണങ്ങളകററി സ്വച്ഛതയുൾക്കൊള്ളുക എന്നതാണ് ഗോമൂത്രസ്നാനസങ്കൽപ്പം. 5. പശുവിൻപാലിനെപ്പോലെ ശുദ്ധവും സ്വച്ഛവും ഉജ്ജീവനശക്തിദായകവുമായിരിക്കണം സ്വജീവിതം. 6. ഇതുവരെ ജീവിതം ഓളമടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പാത്രത്തിലെ പാലിനെപ്പോലെ ഇളകിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇനി ഉറയിച്ച പാലിനെപ്പോലെ—തൈരിനെപ്പോലെ ത്യാഗത്തിൽ സ്ഥിരനിഷ്ഠനായിരിക്കും. പ്രലോഭനങ്ങൾക്ക് വഴിപ്പെട്ട് അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ആടുകയില്ല. 7. ഗുരുത്വവും സ്നേഹവുമാണ് നെയ്യ്. ജീവിതത്തെ സരളവും സ്നേഹമയവുമാക്കിത്തീർക്കുക.

8. രോഗാണുക്കളെ നശിപ്പിക്കുന്നതും മംഗളസൂചകവുമാണ് മഞ്ഞൾ. വിചാരം, വാക്ക്, പ്രവൃത്തികളിൽ നാം ആഗ്രഹിച്ചില്ലെങ്കിലും കടന്നുകൂടുന്ന ദോഷങ്ങളെയും, സമുദായത്തിലെ വികൃതഭാവങ്ങളേയും നേരിട്ട് അകററുന്നതിനും തന്റേടത്തോടെ യത്നിക്കുമെന്ന നിശ്ചയം. 9. ഏതിലും കുശാഗ്രബുദ്ധിയോടിരിക്കുക. അധർമ്മത്തിനും അനീതിക്കുമെതിരായി തീക്ഷ്ണതാപൂർവ്വം വർത്തിക്കുക. 10. മധുസ്നാനത്തിന്റെ താല്പര്യം സമഗ്രഹമായ സൗമ്യതയും മാധുര്യവുമാണ്. എല്ലാവർക്കും ഹിതകരമാംവിധം മധുരഭാഷണം, സേവന-ശുശ്രൂഷകൾ, സാത്വികഭാവം, സത്സംഗം മുതലായ ഗുണങ്ങളുടെ പോഷണം.

ദശവിധസ്നാനാനന്തരം പീതവസ്ത്രധാരിയായി വാനപ്രസ്ഥനെ യജ്ഞവേദിക്കടുത്ത് കൊണ്ടുചെന്നിട്ട്—

ഓം ഭദ്രംകർണ്ണേഭി: ശൃണുയാമദേവാ
ഭദ്രം പശ്യേമാക്ഷഭിര്യജത്രാ: !
സ്ഥിരൈരംഗൈ സ്തുഷ്ടു വാംസസ്തനൂഭിർവ്യശേമഹ
ദേവഹിതം യദായു: !

എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ആസനസ്ഥനാക്കി യജ്ഞപൂജകൾ നടത്തിയിട്ട് 'പഞ്ചാമൃതം' നൽകണം.
പഞ്ചാമൃതം:

ഓം അകാലമൃത്യുഹരണം സർവ്വവ്യാധി വിനാശനം
വിഷ്ണു പാദോദകം പീത്വാ പുനർജ്ജന്മന വിദ്യതേ എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വമാണ് സേവിക്കേണ്ടത്. പശുവിൻപാൽ, പശുവിൻനെയ്യ്, തുളസിയില, തേൻ, ശക്കര എന്നീ സാധനങ്ങൾ ഒരു പാത്രത്തിൽ ഓരോന്നും പ്രത്യേക മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ചേർത്ത് തയ്യാറാക്കുന്നതാണ് പഞ്ചാമൃതം. ശാരീരികവും മാനസികവുമായ സാത്വിക ശുദ്ധീകരണമാണ് പഞ്ചാമൃതസേവനത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം.

തുടന്ന് 24 പേർ ചേന്ന് വാനപ്രസ്ഥനെ അഭിഷേകം ചെയ്യും. സ്ഥാനാരോഹണത്തിന് രാജാക്കന്മാക്ക് രാജ്യാഭിഷേകം നടത്തുന്നതുപോലൊരു ചടങ്ങാണിതു്. ആദ്യത്തേതു് ഒരു രാജ്യപരിധിക്കള്ളിലെ ആദർശമാണെങ്കിൽ രണ്ടാമത്തേതു് വിശാലമായ സമുദായവും ആദ്ധ്യാത്മികതത്വവും അടങ്ങിയ തത്വമാണു്. അതിനാൽ വാനപ്രസ്ഥാഭിഷേകത്തിന്റെ മേന്മയും ആദർശവും വിപുലമാണു്. സമുദായത്തിലെ സംസ്കാരസമ്പന്നരും ധർമ്മസേവാതല്പരരുമായ 24 വ്യക്തികാ കലശത്തിൽ നിന്നു് മാവിലകൊണ്ടോ, പുഷ്പംകൊണ്ടോ ജലപ്രോക്ഷണം ചെയ്യുമ്പോാ താൻ വരിച്ച ഈ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമവ്രതത്തിന് സമുദായത്തിന്റെ മുഴവൻ പിന്തുണയുണ്ടെന്നും വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ അദ്ധ്യാത്മിക സാധനയോടൊപ്പം ദിവസവും ഏതാനും മണിക്കൂർ എങ്കിലും ശുദ്ധമനസ്സോടെ നിസ്വാർത്ഥമായി സമുദായസേവനമനുഷ്ഠിക്കണമെന്നും മനസാ സങ്കൽപ്പിച്ച് ഈ മന്ത്രം ജപിക്കുന്നു.

ഓം ശുദ്ധവാല: സർവ്വശുദ്ധോവാലോ
മണിവാലസ്ത ആശ്വിനാ: ശ്യേത:
ശ്യേതാക്ഷോ ऽ രുണസ്തേരുദ്രായ പശുപതയേ
കർണ്ണായാമാ അവലിപ്താ—
രൗദ്രാനഭോരൂപാ: പാർജന്യാ:

സമുദായപ്രതിനിധികളാൽ അഭിഷിക്തനായി വ്രതം സ്വീകരിച്ച വാനപ്രസ്ഥൻ ഋഷിപൂജ ചെയ്തുകൊണ്ടു് പീതവസ്ത്രം ധരിക്കുന്നു. അന്നുവരെ തന്നെ ഗൃഹാശ്രമിയായി കണ്ടിരിക്കുന്നവക്കം ഭാവിയിൽ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമിയാണെന്ന ഭാവം ഉണ്ടാവണം. അതിന്റെ അടയാളമാണു് പീതവസ്ത്രം. അതു് സേവനനിഷ്ഠയുടേയും സാത്വിക ജീവിതത്തിന്റേയും ചിഹ്നമാണു് ഈ വസ്ത്രധാരണത്തിനുള്ള മന്ത്രം—

ഓം സൂര്യോമേചക്ഷുർവ്വാത:പ്രാണോ ऽ ന്തരീക്ഷ—
മാത്മാ
പൃഥിവീശരീരം

അസ്യതതോ നാമാഹമയമസ്മിസ ആത്മാനം
നിദധേദ്യാവാപൃഥിവീഭ്യാംഗോപീഥായ.

തുടന്ന് വാനപ്രസ്ഥന്റെ കരത്തിൽ അരയിൽ കെട്ടാനുള്ള ചരടും, കൗപീനവും ധർമ്മദണ്ഡും (ഊന്നുവടി) ഏൽപ്പിക്കുന്നു. 50 വയസ്സിന് ശേഷമുള്ള ഈ ചടങ്ങ് ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രിയസംയമത്തിന്റെയും ചുമതലാബോധത്തിന്റേയും പ്രതീകമായിട്ടാണ് ചരടും കൗപീനവും സ്വീകരിക്കുന്നത്. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം ശരിയായി പാലിക്കുമെന്ന ദൃഢവ്രതം കൈക്കൊള്ളുന്നു. അരയിൽ ചരടും കൗപീനവും കെട്ടുന്നതിന്റെ മന്ത്രമിതാണ്—

ഓം ഇയം ദുരുക്തം പരിബധമാനാവർണ്ണം
പവിത്രം പുനതീമ്ങ് ആഗാത്
പ്രാണാപാനാഭ്യാം ബലമാദധാനാ
സ്വസ്വാദേവീസുഭഗാമേഘലേയം.

രാജ്യാഭിഷേക സന്ദർഭത്തിൽ രാജാവിനു നീതിന്യായത്തിന്റെ ദണ്ഡ് ഗ്രഹിക്കുന്ന കർമ്മത്തെപ്പോലെയാണ് വാനപ്രസ്ഥൻ ധർമ്മദണ്ഡ് സ്വീകരിക്കുന്നതും. ജീവിതത്തിൽ സ്വധർമ്മപാലനത്തിന് അരയും തലയും മുറുക്കി എപ്പോഴും തയ്യാറായിരിക്കുന്നുവെന്നതിന്റെ പ്രതീകമാണ് ധർമ്മദണ്ഡ്. സ്വാദ്ധ്യായം, സാധന, സംയമം, ജനസേവ എന്നീ ചതുർവിധ ധർമ്മകർത്തവ്യങ്ങളിൽ എപ്പോഴും ജാഗരൂകനായിരിക്കുമെന്ന ദൃഢസങ്കൽപ്പത്തോടെ ധർമ്മദണ്ഡ് കയ്യിലെടുക്കുന്നു. അപ്പോൾ ചൊല്ലേണ്ടുന്ന മന്ത്രമിതാണ്—

ഓം യോമേദണ്ഡഃ പരാപത ദൈഹായസോ—
ഽധിഭൂമ്യാം
തമഹം പുനരാദദ ആയുഷേ ബ്രഹ്മണേ—
ബ്രഹ്മവർചസായ

അനന്തരം വാനപ്രസ്ഥൻ ഇരുകരങ്ങളും ഉയർത്തി അഗ്നി, വായു, സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, ഇന്ദ്രൻ—എന്നീ ദേവന്മാരെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തി താൻ സദാ വ്രതശീലനായിരിക്കുമെന്നു

പ്രതിജ്ഞചെയ്യണം. എന്നിട്ട് ചുവടെ ചേർക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചുകൊണ്ട് പായസാന്നത്താൽ ഹവനം ചെയ്യണം ഹവനമന്ത്രം—

1 ഓം അഗ്നേവ്രതപതേവ്രതം ചരിഷ്യാമി
തത്തേപ്രബ്രവീമി തച്ഛകേയം
തേനർ ധ്യാസമിദമഹമനൃതാത്സത്യമുപൈമി—
സ്വാഹാ

ഇദമഗ്നയേ ഇദം നമമ.

2 ഓം വായോവ്രതപതേവ്രതം ചരിഷ്യാമി
തത്തേപ്രബ്രവീമി തച്ഛകേയം.
തേനർ ധ്യാസമിദമഹമനൃതാത്സത്യ—
മുപൈമിസ്വാഹാ
ഇദവായേവ ഇദം നമമ.

3 ഓം സൂര്യോ വ്രതപതേവ്രതം ചരിഷ്യാമി
തത്തേപ്രബ്രവീമി തച്ഛകേയം.
തേനർ ധ്യാസമിദമഹമനൃതാത്സത്യ
മുപൈമി സ്വാഹാ
ഇദം സൂര്യായ ഇദം നമമ

4 ഓം ചന്ദ്രവ്രതപതേവ്രതം ചരിഷ്യാമി
തത്തേപ്രബ്രവീമി തച്ഛകേയം
തേനർധ്യാസമിദമഹമനൃതാത്സത്യമുപൈമി—
സ്വാഹാ
ഇദം ചന്ദ്രായ ഇദം നമമ

5 ഓം വ്രതാനാം വ്രതപതേവ്രതം ചരിഷ്യാമി
തത്തേപ്രബ്രവീമി തച്ഛകേയം
തേനർധ്യാസമിദമഹമനൃതാത്സത്യ മുപൈമി—
സ്വാഹാ

ഇദമിന്ദ്രായ ഇദം നമമ

സംസ്കാരകർമ്മാവസരത്തിലെ ആചാര്യപ്രബോധനത്തിൽ ഈ മന്ത്രങ്ങളുടെ അർത്ഥം വിവരിച്ചു കൊടുക്കും. ഇതനുസരിച്ച് വാനപ്രസ്ഥിവ്രതജീവിതത്തിൽ യതി

ക്കണം. എന്നിട്ട് പുഷ്പം, അക്ഷതം, ജലം എന്നിവ കൈയ്യിലെടുത്ത് ഇന്നുമുതൽ ഞാൻ വാനപ്രസ്ഥവ്രതം ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു. സങ്കല്പം ചെയ്യുന്നു ഇന്നു മുതൽ 'ഞാൻ' എൻെറ മമതാഭാവങ്ങൾവിട്ട് സമുദായസമക്ഷം സമർപ്പണം ചെയ്യുന്നു. തൻെറ ജീവിതം ഒരു ഭവനത്തിൽ ഒതുങ്ങിനില്ക്കുന്നതല്ല, സമുദായത്തിൻേറതാണ്. ധർമ്മത്തിനും സമുദായത്തിനും വേണ്ടി ഇന്നുമുതൽ സ്വജീവിതം ഉഴിഞ്ഞുവെച്ചിരിക്കുന്നു. സങ്കല്പമന്ത്രം ഇപ്രകാരമാണ്.

ഓം യത്സദദ്യ ശ്രീമദ് ഭഗവതോ മഹാപുരുഷസ്യ
വിഷ്ണോരാജ്ഞയാ പ്രവർത്തമാനസ്യ ബ്രഹ്മണോ
ദ്വിതീയ പരാർദ്ധേ ശ്രീശ്വേത വരാഹകല്പേ
വൈവസ്വത മന്വന്തരേ അഷ്ടാ വിംശതിതമേ
കലിയുഗേ കലി പ്രഥമചരണേ ജംബുദ്വീപേ
ഭാരതഖണ്ഡേ ആര്യാവർത്തൈകദേശാന്തർഗതേ
......മാസേ.......പക്ഷേ......തിഥൗ.........വാസരേ
ഗോത്രോല്പന്ന നമാഹം, അദ്യസ്വജീവനം
വ്യക്തിഗതം നമത്വാ സമ്പൂർണ്ണസമാജസ്യൈതദിതി
ജ്ഞാത്വാച സംയമ സ്വാദ്ധ്യായോപാസനേഷു
വിശേഷതശ്ച ലോക സേവായാം നിരന്തരം
മനസാ വാചാ കർമ്മണാച
സംലഗ്നോ ഭവിഷ്യാമി

വീണ്ടും യജ്ഞകുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നി യഥാവിധി ജ്വലിപ്പിച്ച്—

ഓം ഭൂർഭുവ: സ്വ: തത്സവിതുർവരേണ്യം
ഭർഗ്ഗോ ദേവസ്യ ധീമഹി ധിയോ
യോന: പ്രചോദയാത് സ്വാഹാ
ഇദംഗായത്ര്യൈ ഇദം നമമ.

എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ഗായത്രി ഹവനംചെയ്തിട്ട് നിവേദ്യാന്നം ആഹുതി നൽകണം. നിവേദ്യാന്നഹോമമന്ത്രം ഇപ്രകാരമാണ്.

ഓം യദസ്യകർണ്ണണോത്യരീരിചം
യദ്വാന്യൂനമിഹാകരം അഗ്നിഷ്ടത്

സ്വഷ്ടകൃദ് വിദ്യാത്സർവ്വംസ്വഷ്ടം
സുഹുതം കരോതുമേ
അഗ്നയേ സ്വഷ്ടകൃതേ സുഹുതഹുതേ സർവ്വം
പ്രായശ്ചിത്താ ഹുതീനാം
കാമാനാം സമധയിത്രേ സർവ്വാന്നഃ കാമാൻ
സമർദ്ധയ സ്വാഹാ

ഇദമഗ്നയേ സ്വിഷ്ടകൃതേ ഇദന്നമമ യജ്ഞകർമ്മം സമംഗളം പൂർണ്ണമായതിന്റെ ലക്ഷണമായി പൂർണ്ണാഹൂതിനൽകുമ്പോൾ ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലുന്നു—

ഓം പൂർണ്ണമദഃ പൂർണ്ണമിദം പൂർണ്ണാത് പൂർണ്ണമുദച്യതേ
പൂർണ്ണസ്യ പൂർണ്ണമാദായ പൂർണ്ണമേവാവശിഷ്യതേ
ഓം പൂർണ്ണാദർവ്വിപരാപതേ സുപൂർണ്ണാപുനരാപത
വസ്നവ വിക്രീണാവഹാ / ഇഷമൂർജങ്ശതക്രതോ
സ്വാഹാ ഓം വൈപൂർണ്ണം സ്വാഹാ.

ഹവനം ഘൃതാഹുതിയോടുകൂടിയാണ് ആരംഭിച്ചത്. അവസാനവും ഘൃതാഹുതി (നെയ്യ് ധാരയായി) ചെയ്യുന്നതിനെ വസോർധാരയെന്നു പറയുന്നു. ഹോമദ്രവ്യങ്ങൾ ശേഷിച്ചവയെല്ലാം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ താഴെ ചേർക്കുന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ഹോമാഗ്നിയിൽ അർപ്പിക്കണം.

ഓം വസോഃപവിത്രമസിശതധാരം വസവോഃ
പവിത്രമസിസഹസ്രധാരം
ദേവസ്ത്വാസവിതാ പുനാതുവസോഃ പവിത്രേണ
ശതധാരേണ സുപ്വാകാമധുക്ഷഃ സ്വാഹാഃ

പിന്നീട് കർപ്പൂരംകൊളുത്തി യജ്ഞഭഗവാന് 'ആരതി' കാട്ടുമ്പോൾ ഇപ്രകാരം ചൊല്ലണം—

ഓം യംബ്രഹ്മവേദാന്ത വിദോവദന്തി
പരമംപ്രധാനം പുരുഷരതഥാന്യേ
വിശ്വോദ് ഗതേഃകരണമീശ്വരാംവാ
തസ്മൈ നമോ വിഘ്നവിനാശനായ.
ഓം യം ബ്രഹ്മാവരുണേന്ദ്രരുദ്ര
മരുതഃസ്തുന്വന്തിദിവ്യൈഃസ്തവൈഃ

വേദൈ:സാങ്ഗപദക്രമോപനിഷ
ദൈർഗായന്തി:യംസാമഗാ;
ധ്യാനാവസ്ഥിതി തദ്ഗതേമനസാപശ്യന്തിയം യോഗിനോ
യസ്യാന്തം നവിദു: സുരാസുരഗണൈദേവായ തസ്മൈ നമ:

അനന്തരം യജ്ഞവേദിയിൽ ആഹൂതിനല്കാൻ കൊണ്ടുവച്ചിരുന്ന നെയ്യ് പാത്രത്തിൽ യജ്ഞശിഷ്ടമായിരിക്കുന്ന നെയ്യ് ഓരോ തുള്ളിയെങ്കിലും സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നവർക്കെല്ലാം ഉള്ളംകൈയിൽ കൊടുക്കുക. അവർ അത് ചുവടെ ചേർക്കുന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ഇരുകരത്തിലും തേച്ച്, യജ്ഞകുണ്ഡാഗ്നിയിൽ കാട്ടിയിട്ട് മുഖത്തു് മൂക്ക്, കണ്ണ്, ചെവി എല്ലാം അടക്കി ഘ്രാണനപൂർവ്വം പുരട്ടണം. ഇതിനെ ഘൃതആഘ്രാണനം എന്നു പറയുന്നു. യജ്ഞകുണ്ഡത്തിലെ ഭസ്മം എടുത്തു് വാനപ്രസ്ഥിയും കൂടിയിരിക്കുന്നവരും നെററി, നെഞ്ച്, ഇരുഭുജങ്ങൾ, കഴുത്തു് എന്നീ ഭാഗങ്ങളിൽ പൂശണം. മനുഷ്യശരീരാന്ത്യം ഭസ്മക്കുമ്പാര രൂപത്തിലാണെന്നു് ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നതിനും യജ്ഞപ്രസാദമായതിനാൽ സൂക്ഷ്മവും ആത്മശുദ്ധിപ്രദവുമായ ദിവ്യഗുണങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിനും ഈ ഭസ്മധാരണം (മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം) ഉപകരിക്കും, മന്ത്രമിതാണ്:—

ഓം ത്ര്യായുഷം ജമദഗ്നേരതിലലാടേ
ഓം കശ്യപസ്യത്ര്യയുഷമിതിഗ്രീവായാം
ഓം യദ്ദേവേഷുത്ര്യയുഷമിതി ദക്ഷിണ ബാഹുമൂലേ
ഓം തന്നോ അസ്തുത്ര്യയുഷമിതിഹൃദി

അടുത്തതായി ക്ഷമാപ്രാർത്ഥനയാണ്. നാം ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ അറിഞ്ഞും അറിയാതേയുമുണ്ടാകാവുന്ന പിഴകൾ പൊറുത്തു് അനുഗ്രഹിക്കുമാറാകണേ എന്നു് വിനയാന്വിതം ഭഗവാങ്കൽ അപേക്ഷിക്കുന്ന പല മന്ത്രങ്ങൾ ഉള്ളതിൽ ഒന്നിതാ—

പ്രമാദാൽ കർവ്വതാം കർമ്മപ്രച്യവേതാധ്വരേഷുയത്
സ്മരണാ ദേവയത് വിഷ്ണോ: സമ്പൂർണ്ണ:—
സ്യാദിതിശ്രുതി:

എല്ലാവരും കൈകൂപ്പി ക്ഷമായാചനം ചെയ്തശേഷം, യജ്ഞവേദിയിലേയ്ക്കു് അഭിമുഖമായി സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം ചെയ്യണം. ഇതിനും പല മന്ത്രങ്ങൾ ഉള്ളതിൽ ഒന്നു് ഇപ്രകാരമാണു്:—

നമോഽസ്ത്വനന്തായ സഹസ്രമൂർത്തയേ
സഹസ്രപാദാക്ഷിശിരോരു ബാഹവേ
സഹസ്രനാമ്നേ പുരുഷായ ശാശ്വതേ
സഹസ്രകോടിയുഗധാരിണേ നമഃ

സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം കഴിഞ്ഞു് സർവ്വാന്തര്യാമിയായ ഈശ്വരാംഗമാണു് സർവ്വജീവജാലങ്ങളുമെന്ന ബോധപൂർവ്വം എല്ലാവർക്കും മംഗളമുണ്ടാവട്ടെയെന്നു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

സ്വസ്തിപ്രജാഭ്യ: പരിപാലയന്താം
ന്യായേന മാർഗ്ഗേണമഹീം മഹീശാ:
ഗോബ്രാഹ്മണേഭ്യശ്ശുഭമസ്തു നിത്യം
ലോകാ: സമസ്താ: സുഖിനോ ഭവന്തു
സർവ്വേഭവന്തു സുഖിന: സർവ്വേസന്തുനിരാമയ:
സർവേഭദ്രാണി പശ്യന്തുമാകശ്ചിദ്—
ദു:ഖമാപ്നയാത്
ശ്രദ്ധാം മേധാംശയ: പ്രജ്ഞാം വിദ്യാം—
പുഷ്ടിംശ്രിയംബലം
തേജ ആയുഷ്യാമാരോഗ്യം ദേഹിമേഹവ്യ വാഹന

ശുഭാശംസപ്രാർത്ഥനയ്ക്കു ശേഷം ആചാര്യൻ തീർത്ഥജലമെടുത്തു് അതിൽ മാവിലയോ, പുഷ്പമോകൊണ്ടു് മുക്കി നാലു ദിക്കിലും ആകാശത്തിലും ഭൂമിയിലും പ്രോക്ഷണം ചെയ്യും. ഭൂമി, ആകാശം മുതലായ സകല ബ്രഹ്മാണ്ഡവും ശാന്തിയുക്തമാകുന്നു. യജ്ഞകർമ്മം ചെയ്യുന്നവരുടേയും ചെയ്യിക്കുന്നവരുടെയും ആപത്തുകൾ ഒഴിയാനും എല്ലാവർക്കും ശാന്തി പ്രകടമാവാനുംവേണ്ടി ശാന്തി പാഠപൂർവ്വം ജലപ്രോക്ഷണം ചെയ്യുന്നു. ശാന്തി പാഠം:—

ഓം ദ്യൗ: ശാന്തിരന്തരീക്ഷം ശാന്തി:
പൃഥിവീ ശാന്തിരാപ: ശാന്തി രോഷധയ:
ശാന്തി:വനസ്പതയ: ശാന്തിർവ്വിശേദേവാ:
ശാന്തിർബ്രഹ്മശാന്തി: സർവ്വംശാന്തി:
ശാന്തിരേവ ശാന്തിസാമാ ശാന്തിരേധി
ഓ ശാന്തി:ശാന്തി:ശാന്തി:
സർവാരിഷ്ട:സുശാന്തി:ഭവതു

ആചാര്യദക്ഷിണ, ആചാര്യൻെറ പ്രഭാഷണം, എല്ലാവക്കം യഥാശക്തി സല്ക്കാരം എന്നീ കാര്യക്രമങ്ങളോടുകൂടി വാനപ്രസ്ഥസംസ്ക്കാരകർമ്മം സമാപിക്കുന്നു. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമസംസ്ക്കാരകർമ്മത്തിൽ പ്രബോധനപരമായ വേദമന്ത്രങ്ങൾ വേണ്ടുവോളമുണ്ട്. അവ പണ്ഡിതനും ധർമ്മിഷ്ഠനുമായ ആചാര്യൻ തൻെറ പ്രഭാഷണത്തിലൂടെ വാനപ്രസ്ഥിക്കും സദസ്യക്കും ബോദ്ധ്യപ്പെടത്തക്കവിധം ഉദ്ബോധിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ജീവിതത്തിൻെറ ഉത്തരാർദ്ധത്തിലെങ്കിലും ഈ ജീവിതത്തിൽ എന്തു സാധിച്ചു? ഇനി എന്തു സാധിക്കുവാൻ പോകുന്നു? ഞാനാര്? ഭാര്യയും മക്കളും ആര്? എവിടെനിന്നു വന്നു? എങ്ങോട്ടു പോകുന്നു? കൂടെ വരുന്നതെന്ത്? എന്നിങ്ങനെ ഒരൊഴിഞ്ഞ മൂലയിലിരുന്ന് അല്പം ചിന്തിക്കുക. അപ്പോൾ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൻെറ മഹത്വം ബോധ്യപ്പെടും. അനായാസേന ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽനിന്നു സ്വതന്ത്രമാവാനുള്ള ഉപായങ്ങൾ തോന്നും. പൂർവ്വപുണ്യത്താൽ സ്വല്പമെങ്കിലും ധർമ്മപരിചയവും സത്സംഗവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അവ ജീവിതത്തിലെ പ്രധാന സമ്പത്താണെന്നു കരുതി തന്നിലും സ്വഭവനത്തിലും അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുത്തണം. മതസംബന്ധമായ ചില വ്രതങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുക, കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കുംകൂടി അനുകരിക്കാൻതക്കവിധം നിത്യകർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ ചെയ്യുക, പുണ്യാത്മാക്കളെ ആദരപൂർവ്വം ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന് സത്സംഗം ഏർപ്പെടുത്തുക, ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങൾ വാങ്ങി എല്ലാവക്കും വായിക്കുവാനും പഠിക്കുവാനും സന്ദർഭമുണ്ടാക്കുക, ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങളു

മായി സമ്പർക്കത്തിലിരിക്കുക, സമ്പാദ്യത്തിൻെറ നാലിലൊരു ഭാഗമെങ്കിലും തുറന്നമനസ്സോടെ ധർമ്മകൈ കര്യങ്ങൾക്ക് ചെലവഴിക്കുക. സന്താനങ്ങൾക്കും കൗമാരപ്രായം കഴിഞ്ഞാൽ സ്വന്തം കാലിൽ നിൽക്കാൻ കഴിയണം. വേണ്ടത്ര വിദ്യാഭ്യാസം നൽകാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതുതന്നെ വേണ്ടുവോളമായി. അത്യാവശ്യം വസിക്കുവാനും കഴിക്കുവാനും ഉള്ള ധനസമ്പത്തിൽ കൂടുതലായി പണമോ സ്വത്തുക്കളോ സമ്പാദിക്കരുത്. അവയെക്കാൾ സത്സ്വഭാവത്തിൻേറയും ആത്മവിശ്വാസത്തിൻേറയും സമ്പാദ്യമാണ് പിൻഗാമികൾക്ക് നൽകേണ്ടത്. ധനസമ്പത്തുക്കൾ പരാശ്രയത്തിനും ദുഃസ്വഭാവങ്ങൾക്കും കളമൊരുക്കുന്ന കാലസ്ഥിതിയാണ് ഇന്നുള്ളത്. ആത്മവിശ്വാസമുണ്ടെങ്കിൽ സ്വാശ്രയത്വവും സൽസ്വഭാവങ്ങളും വികസിച്ച് ശുദ്ധമായ വ്യക്തിത്വം വളരും.

തുടർന്ന് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിൻെറ പ്രാരംഭമായി ഇടയ്ക്കിടെ തീർത്ഥാടനങ്ങൾ ചെയ്യുക. ധാർമ്മികമായ സജ്ജനങ്ങളുമായി സമ്പർക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുക, വിചാരം, വാക്ക്, പ്രവൃത്തി (മനോവാക്കായങ്ങൾ) എന്നീ ത്രികരണശുദ്ധിക്കുവേണ്ടി സാധനാനിഷ്ഠനാകുക. തൻെറ വേർപാടിൽ ഭാര്യയും മക്കളും ബന്ധുക്കളും കാട്ടുന്ന ഭാവപ്രകടനങ്ങളിൽ അവരേയും തന്നേയും തത്ത്വവിചാരംകൊണ്ട് രഞ്ജിപ്പിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുക. താൻ ഇന്നുതന്നെ മരിച്ചുപോയാൽ ഇവരെല്ലാം ജീവിക്കേണ്ടവരല്ലേ? തൻെറ മരണശേഷം അവരുടെ ഗതി എന്താകുമോ എന്ന് വൃഥാ വ്യാകുലപ്പെടുന്നതിനേക്കാൾ, ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ അവരുടെ ഗതി ദൂരെനിന്നു കാണുന്നത് കൗതുകകരമായിരിക്കും.

അങ്ങനെ ആദ്യമാദ്യം വീടും ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി ത്രികരണശുദ്ധി സമ്പാദിച്ചുകൊണ്ട് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കണം. അമ്പതു വയസ്സായാൽ പിന്നെ, അതേവരെ തനിക്കുണ്ടായ ജീവിതാനുഭവങ്ങളും അറിവുകളും ആദ്ധ്യാത്മിക

സാധനയാൽ സംശുദ്ധമാക്കി സമുദായനന്മയ്ക്കുപയുക്തമാക്കണം. കുടുംബത്തെ കേന്ദ്രീകരിച്ചിരുന്ന ആശാപാശങ്ങളിൽനിന്നു് വിടുതൽനേടി ആത്മാർത്ഥമായി സമുദായക്ഷേമത്തിനും ധാർമ്മികപുനരുദ്ധാരണത്തിനുംവേണ്ടി സേവനമർപ്പിക്കുമ്പോൾ അതുതന്നെ കാലധർമ്മമനുസരിച്ചുള്ള വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം. അദ്ദേഹം ആന്തരികമായി ആദ്ധ്യാത്മികമണ്ഡലത്തിലേക്കു് ഉയർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ബാഹ്യമായി ബഹുജനഹിതാർത്ഥം പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ശരീരധാരണത്തിനു യദൃച്ഛയാ ലഭിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് തൃപ്തനാവും, ഭക്ഷ്യസാധനങ്ങൾ സുഭിക്ഷമായുണ്ടായിരിക്കുകയും ആഹാരശുദ്ധി പാലിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നകാലത്തു് ഭിക്ഷാടനത്തിനും മഹത്വമുണ്ടായിരുന്ന ബ്രഹ്മചാരി, വാനപ്രസ്ഥൻ, സന്ന്യാസി എന്നിവർക്കു് ഭിക്ഷനല്കാൻ സാധിക്കുന്നതു് മഹാഭാഗ്യമായി കരുതിയിരുന്നു. അധർമ്മവും അനാചാരവുംകൊണ്ടു് അശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഇന്നത്തെ പരിതഃസ്ഥിതിയിൽ ഭിക്ഷാടനവും നിഷിദ്ധമായിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരാർപ്പണഭാവത്തിൽ സമുദായസേവ ചെയ്യുമ്പോൾ ശരീരധാരണത്തിനുള്ള വഴി തുറക്കപ്പെടും. അതു് ഈശ്വരനിശ്ചയമാണു്; കാലധർമ്മമാകുന്നു.

വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിലും അവരവരുടെ പക്വതയനുസരിച്ചു് പല പടികളുണ്ടു്. ഉന്നതി പ്രാപിക്കുവാൻ പുരുഷന്മാരെപ്പോലെ സ്ത്രീകളും വാനപ്രസ്ഥാശ്രമവ്രതം സ്വീകരിച്ചു് സ്ത്രീ സമുദായത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കാം. പണ്ടു് ഭാര്യ ഭർത്താവിനെ അനുകരിച്ചു് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമജീവിതം നയിച്ചിരുന്നു. അവിവാഹിതകളും വിധവകളും തപസ്വിനികളായി വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം നയിച്ച ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ വേദേതിഹാസങ്ങളിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഇങ്ങനെ ധർമ്മബോധവും ആത്മനിഷ്ഠയുമുള്ള സ്ത്രീ—പുരുഷന്മാർക്കു് നിസ്വാർത്ഥമായി സമുദായസേവനമനുഷ്ഠിക്കുവാൻ സാധിക്കും. കാലധർമ്മം ആവശ്യപ്പെടുന്നതുമതാണു്. ഈ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമികൾ കാടുകേറിയ നാട്ടിനെ നന്നാക്കും. അഭ്യസ്തവിദ്യരായി തെരുവു

തെണ്ടുന്നവരേയും, വഴിയാധാരമായി അലഞ്ഞുതിരിയുന്നവരേയും നേർവഴിക്കു കൊണ്ടുവന്നു് മനുഷ്യജീവിതത്തിൻെറ പ്രത്യാശയും പുനരുജ്ജീവനവും നൽകാൻ അവക്കു് സാധിക്കും. പക്ഷേ, നിലവിലുള്ള ഗൃഹാശ്രമത്തിൽ ബോധപൂർവ്വം ജീവിച്ചു് പരണമിപ്പിക്കേണ്ടതായ ഉന്നത സോപാനമാണിതു്. വയസ്സായാലും ആശാപാശങ്ങളെ അയവിറക്കി ദുരഭിമാനങ്ങളുടെ ബലൂണുകൾ ഊതിപ്പെരുക്കി, വീട്ടുമൂലയിലിരുന്നു ചത്തടിയുന്നതിനേക്കാൾ അഭികാമ്യമല്ലേ മനുഷ്യസേവനത്തിൻെറയും മുക്തിയുടെയും സോപാനമായ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമജീവിതം? ഈ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമമാണു് ക്രമസന്യാസത്തിലെത്തിക്കുന്നതും.

ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽ ബലവും, ബുദ്ധിയും, ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ കുടുംബവൃദ്ധിയും സിദ്ധിച്ചുകൊണ്ടു് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ഇവിടെ ഞാൻ തപശ്ചര്യയാലും ജ്ഞാനാർജ്ജനത്താലും പാരമാർത്ഥിക സാധന ചെയ്യും. (അഥർവ്വവേദം) വാനപ്രസ്ഥാശ്രമിയുടെ വേദോക്തമായ പ്രതിജ്ഞയാണിതു്. ''നദീതടം, തീർത്ഥസ്ഥാനം മുതലായ പ്രകൃതിരമണീയ സ്ഥാനങ്ങളിൽ തങ്ങി തൻെറ ആത്മോല്ക്കർഷത്തിനും അന്യരുടെ അഭ്യുദയത്തിനുംവേണ്ടി സാധനാനിരതനാവണം. വാനപ്രസ്ഥി''യെന്നു് ശാണ്ഡില്യോപനിഷത്തു് ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നു. ''സജ്ജനങ്ങൾ തപസ്വികളാവട്ടെ, തപസ്വികൾ ശാന്തി പ്രാപിക്കട്ടെ, സമാധാനചിത്തർ ഭവബന്ധങ്ങളിൽനിന്നു് മുക്തരാവട്ടെ'' മുക്തരായവർ അന്യരെയും ഭവബന്ധനങ്ങളിൽനിന്നു് മുക്തരാകട്ടെ എന്നാണു് ഭാരതസന്ദേശം.

കഴിഞ്ഞ തലമുറയുടെ ഇരുതലജീവിതത്തിൽ ജയക്കൊടിനാട്ടിയ സ്വാർത്ഥമോഹങ്ങളുടെ ദുഷ്പരിണാമമാണു് പുതുതലമുറയിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന വികലതകളും വൈകൃതങ്ങളും. ഇതിൻെറ കരകാണാതെ ദേശീയ പാരമ്പര്യത്തിലേക്കു തിരിയുവാൻ വിഷമമാണെന്നിരിക്കെ അവക്കെങ്ങിനെ സംസ്കൃതത്തോടും സന്ന്യാസിമാരോടും

ബഹുമാനമുണ്ടാവും? പുതുതലമുറ പോകട്ടെ, കഴിഞ്ഞ തലമുറയിലെ എത്ര പേർക്കുണ്ട് സ്വധർമ്മബോധം? സല്കർമ്മത്തേയും സന്ന്യാസിമാരേയും ബഹുമാനിക്കാനറിവുള്ളവർ മുതിർന്നവരിൽ എത്രപേരുണ്ടാവും? വേഷധാരികളിൽ നിന്ന് യഥാർത്ഥ സന്ന്യാസിമാരെ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിവുള്ളവർ പോലും വിരളമാണിന്ന്. ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽ ശീലിച്ച് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പ്രായോഗികമാക്കി അനുഭവപ്പെടുന്ന സ്വഭാവ വിശേഷമാണിവ. അതില്ലാതെ 'ഞങ്ങൾ കർമ്മയോഗികളാണെ'ന്ന് പെരുമ പറഞ്ഞാൽ അതു യാഥാർത്ഥ്യവുമായി പൊരുത്തപ്പെടുകയില്ല. ഉത്തമ വിചാരങ്ങളും, വാക്കുകളും, കർമ്മങ്ങളും ഈശ്വരനുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തുമ്പോൾ ത്രികരണശുദ്ധിയുണ്ടാവുന്നു. ത്രികരണശുദ്ധിപൂർവ്വം എല്ലായ്പോഴും ഈശ്വരാർപ്പണഭാവത്തിൽ, ഫലാപേക്ഷ കൂടാതെ സ്വകർത്തവ്യങ്ങൾ ചെയ്യുമ്പോഴാണ് 'കർമ്മയോഗ'മാവുന്നത്. യജ്ഞം, സേവനം, ഈശ്വരാരാധന, ഭജന ഇത്യാദി വൃത്തികൾ പോലും കർമ്മങ്ങളാണ്; കർമ്മയോഗമാവുന്നില്ല. അപ്പോൾ മറ്റു പ്രവൃത്തികളെങ്ങനെ കർമ്മയോഗമാവും? അവ (ഉപജീവന വൃത്തികൾ) കർമ്മം പോലുമാവുന്നില്ല; കേവലവ്യവഹാരങ്ങൾ മാത്രം.

കർമ്മയോഗിയുടെ നിലയിലേക്കുയർന്ന ഗൃഹസ്ഥന് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം സുഗമമാണ്. അനുഭവജ്ഞനായ വാനപ്രസ്ഥിയ്ക്കു് ക്രമസന്ന്യാസം സ്വാഭാവികമായുണ്ടാവും. സമുദായനന്മ കരുതി അദ്ദേഹം സന്ന്യാസസംസ്ക്കാര കർമ്മം നടത്തുന്നുവെന്നുമാത്രം. ഈ വിധം പരിണമിക്കണമെങ്കിൽ ആശ്രമങ്ങൾക്കടിസ്ഥാനമായ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമം (വിദ്യാർത്ഥി ജീവിതം) ശരിയായി നയിച്ചിരിക്കണം. നേരത്തെ പറഞ്ഞതുപോലെ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമം പൂർത്തിയാവുമ്പോൾ അയാളുടെ മുജ്ജന്മവാസനകളും യോഗ്യതയുമനുസരിച്ച് ഗൃഹാശ്രമമോ, വനപ്രസ്ഥാശ്രമമോ സന്ന്യാസാശ്രമമോ സ്വീകരിക്കുവാൻ സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. ശരിയായ—നിലയുറച്ച—വൈരാഗ്യബുദ്ധി തെളിയുമ്പോൾ ഗൃഹസ്ഥനോ വാനപ്രസ്ഥിക്കോ സന്ന്യാസിയാവാം. ബ്രഹ്മ

ചര്യത്തിൽ പൂർണ്ണയോഗ്യത സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ നേരിട്ടു സന്ന്യാസിയാവാം.

മററു് ആശ്രമങ്ങളെക്കാം, ജീവിതത്തിന്നാധാരമായ ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിന്റെ പ്രാധാന്യമാണിവ വെളിപ്പെടുത്തുന്നതു്. ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽ നിന്നു് നേരിട്ടു് സന്ന്യാസം സ്വീകരിച്ച പുണ്യാത്മാക്കളുടെ ഉജ്ജ്വല പാരമ്പര്യമുണ്ടു്. ഭരണാധികാരിയും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയുമായിരുന്ന ജനകാദികർമ്മയോഗികളുടെ പാരമ്പര്യമുണ്ടു്. സർവ്വസംഗപരിത്യാഗികളായ സന്ന്യാസിമാർ ഏതുകാട്ടിൽ പോയിരുന്നാലും രാജാക്കന്മാർവരെ അങ്ങോട്ടുചെന്നു് കിരീടംധരിച്ച ശിരസ്സുകൊണ്ടു് സന്ന്യാസിയുടെ പാദങ്ങളിൽ തൊട്ടു നമസ്ക്കരിച്ചുപോന്ന പൂർവ്വപാരമ്പര്യമുള്ളവരാണു് നാം. ഇപ്രകാരം ആയുസ്സിന്റെ മൂന്നാം ഘട്ടം വാനപ്രസ്ഥിയായി നയിച്ചശേഷം, നാലാമത്തെ ഘട്ടത്തിൽ സർവ്വസംഗങ്ങളേയും പരിത്യജിച്ചു് സന്ന്യാസിയായിത്തീരേണ്ടതാകുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഈശ്വരസാക്ഷാത്ക്കാരം സിദ്ധിച്ച ഒരു ഗുരുവിന്റെ ആവശ്യം ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ എടുത്തുപറയുന്നുണ്ടു്.

ലൗകികങ്ങളായ സകല സുഖങ്ങളും കർമ്മംകൊണ്ടു് സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടവയാണെന്നു കണ്ടറിഞ്ഞു് ബ്രഹ്മജിജ്ഞാസുവായ സന്ന്യാസി വൈരാഗ്യം പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ യാതൊരു കാർമ്മംകൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കപ്പെടാത്തതായ ഈശ്വരൻ കർമ്മംകൊണ്ടുമാത്രം പ്രാപിക്കപ്പെടുകയില്ല. അതിനാൽ, ഗുരുവിന്നു സമർപ്പിക്കുവാനായി–കയ്യിൽ സമിത്തോടുകൂടി–കുറച്ചുവല്ലതും കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു് വേദജ്ഞനും ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനുമായ ശ്രീ ഗുരുവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു് ജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കുവാനായി പോവുകയും അവിടെ സർവ്വസംശയങ്ങളും തീർത്തുകൊള്ളുകയും ചെയ്യണം.

വേദാന്തത്തിന്റെ അർത്ഥജ്ഞാനംകൊണ്ടും, ആചാരംകൊണ്ടും സുദൃഢമായിട്ടുള്ള സന്ന്യാസയോഗത്താൽ ചിത്തശുദ്ധിയുളവായിട്ടുള്ള സന്ന്യാസിമാർ പരമാത്മാവിങ്കൽ മോക്ഷസുഖം പ്രാപിച്ചു് ആനന്ദമനുഭവിച്ചതിന്റെ

ശേഷം സർവ്വഭൂതഹിതനായി ജീവിക്കുന്നു. മോക്ഷംകൊണ്ടല്ലാതെ മററൊന്നുകൊണ്ടും ദുഃഖനിവൃത്തിയും സുഖപ്രാപ്തിയുമുണ്ടാവില്ല.

ശരീരമുള്ള കാലത്തോളം സുഖദുഃഖങ്ങളനുഭവിക്കാതിരിക്കാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. ശരീരരഹിതനായ ജീവാത്മാവ് മോക്ഷംപ്രാപിച്ച്, സർവ്വവ്യാപകനായ സർവ്വേശ്വരനോട് സായൂജ്യം പ്രാപിച്ച് പരിശുദ്ധനായിത്തീരുന്നു. അപ്പോൾ ആ ജീവാത്മാവിനെ സാംസാരികങ്ങളായ സുഖദുഃഖങ്ങൾ സ്പർശിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ ഭാര്യ, പുത്രൻ തുടങ്ങിയ മമതാദിബന്ധങ്ങൾ; ധനം, സമ്പത്ത്, ഐശ്വര്യം മുതലായ സുഖമോഹങ്ങൾ; ലോകത്തിൽ പേരും പെരുമയും ബഹുമാനാദരങ്ങളും വേണമെന്ന ഭ്രമങ്ങൾ ഇത്യാദി (ഏഷണത്രയ) ആഗ്രഹങ്ങൾ വെടിഞ്ഞു് സന്ന്യാസിമാർ ഭിക്ഷുചര്യ സ്വീകരിക്കുകയും രാവും പകലും മോക്ഷസമ്പാദനത്തിൽ ജാഗരൂകരായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

എല്ലാ വസ്തുക്കളിലും സംഗമില്ലാത്ത ബുദ്ധിയോടുകൂടിയവനും അന്തഃകരണത്തെ ജയിച്ചവനും ഫലേച്ഛയില്ലാത്തവനുമായവൻ സന്ന്യാസം കൊണ്ട് ഉൽകൃഷ്ടമായ സർവ്വകർമ്മനിവൃത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സന്ന്യാസിമാരോടുള്ള ആദേശവാണികൾ (ദൈവസൂക്തങ്ങൾ) വേദങ്ങളിൽ കാണാം. ഋഗ്വേദം 9–ാം മണ്ഡലം 113–ാം സൂക്തമന്ത്രങ്ങളിൽ സന്ന്യാസാശ്രമമഹത്വം വാഴ്ത്തപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സന്ന്യാസിയോഗത്തിന്റെ ശിരോരത്നമാണ് മുണ്ഡകോപനിഷത്ത്. ഭഗവത്ഗീതയിലെ അവസാന അദ്ധ്യായം മോക്ഷസന്ന്യാസയോഗമാണല്ലോ. മനുസ്മൃതി 6–ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സന്ന്യാസധർമ്മങ്ങളെപ്പററി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു.

പരമമായലക്ഷ്യം ഒന്നാണെങ്കിൽ സന്ന്യാസിമാരിലും വൈവിധ്യങ്ങളുണ്ടായിരിക്കുക സ്വാഭാവികമാണ്. പ്രാചീനകാലത്ത് സന്ന്യാസിമാരുടെ സ്ഥാനം ഋഷിമാർക്കായിരുന്നു. ഋഷിമാരിൽതന്നെ ബ്രഹ്മർഷിമാരും, ദേവർഷികളും, രാജർഷികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. സിദ്ധന്മാരും,

ഭക്തന്മാരും, വൈരാഗികളും, മററും അന്നും ഉണ്ടായിരുന്നു. ചരിത്രകാലത്തു് (ശ്രീബുദ്ധദേവനുശേഷം) ഋഷിപാരമ്പര്യത്തിനു ബാധകവും സാധകവുമായ ചില പരിവർത്തനങ്ങളുണ്ടായി. മനോനില എങ്ങിനെയായാലും വേഷം മാറിയാൽ (സന്ന്യാസവസ്ത്രം ധരിച്ചാൽ) ഭിക്ഷു–സന്ന്യാസിയാവാമെന്ന സമ്പ്രദായം വ്യാപിച്ചപ്പോൾ കർമ്മികളും അലസന്മാരുമെല്ലാം ഭിക്ഷുക്കളാവാൻ തുടങ്ങി. ഋഷിപാരമ്പര്യത്തിനു നന്മയേക്കാൾ തിന്മയുളവാക്കിയ ഈ ഭിക്ഷു സാമ്രാജ്യത്തെ പുനരുദ്ധരിച്ചു് ദശനാമിസന്ന്യാസസമ്പ്രദായം പുനഃസ്ഥാപിച്ചതു് ആദിജഗദ്ഗുരു ശങ്കരാചാര്യരാകുന്നു. ഇന്നാകട്ടെ വിവിധ സമ്പ്രദായങ്ങളിലായി പല നിലയിലുള്ള സന്ന്യാസിമാരുണ്ടു്. ഇവരിൽ സന്ന്യാസധർമ്മത്തിൽ ചരിക്കുന്നവർ അപൂർവ്വമായിരിക്കും. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമധർമ്മമാചരിക്കേണ്ടവരും അതിന്റെ അഭാവത്തിൽ സന്ന്യാസവേഷക്കാരായിട്ടുണ്ടു്. ആശ്രമവിധിപ്രകാരം ക്രമസന്ന്യാസം സ്വീകരിക്കുന്നവരുടെ ലക്ഷണങ്ങളെപ്പററി ഋഷി ദയാനന്ദസരസ്വതി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു—

ശരീരത്തിൽ ശിരസ്സു് എങ്ങനെ ആവശ്യമുള്ളതാണോ അതേവിധത്തിൽ നാലാശ്രമങ്ങളിൽ സന്ന്യാസാശ്രമവും ആവശ്യമുള്ളതാണു്. എന്തെന്നാൽ സന്ന്യാസാശ്രമമില്ലെങ്കിൽ വിദ്യ, ധർമ്മം എന്നിവയ്ക്കു് ഒരിക്കലും അഭിവൃദ്ധി ഉണ്ടാവുകയില്ല. മററു മൂന്നാശ്രമങ്ങളിലുള്ളവർക്കും വിദ്യാദ്ധ്യയനം, ഗൃഹകൃത്യനിർവ്വഹണം തപോനുഷ്ഠാനം എന്നീ പ്രവൃത്തികൾ ഉള്ളതുകൊണ്ടു് വളരെ കുറച്ചുസമയം മാത്രമേ കിട്ടുകയുള്ളൂ. പക്ഷപാതം കൂടാതെ പെരുമാറുന്നതു് മററു മൂന്നാശ്രമികൾക്കും പ്രയാസമുള്ള കാര്യമാണു്. സർവ്വ കർമ്മങ്ങളിലും സ്വതന്ത്രനായ ഒരു സന്ന്യാസിക്കു് സാധിക്കുന്നേടത്തോളം ലോകോപകാരം ചെയ്യുവാൻ മററുള്ള ആശ്രമികൾക്കാക്കും കഴിയുകയില്ല. ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ചെയ്യുവാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവർ ബ്രഹ്മചര്യത്തിൽനിന്നു നേരിട്ടു് സന്ന്യസിക്കണമെന്നില്ല. എന്നാൽ ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്തിനു കഴിവുള്ളവർ എന്തുകൊണ്ടു് സന്ന്യസിച്ചുകൂടാ? വിഷയാസക്തി

യിലുള്ള ദോഷങ്ങളേയും വീര്യസംരക്ഷണത്തിലുള്ള ഗുണങ്ങളേയും അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവർ ഒരിക്കലും വിഷയാസക്തന്മാരായിത്തീരുകയില്ല. അവരുടെ വീര്യം അവരുടെ വിചാരമാകുന്ന അഗ്നിക്ക് ഇന്ധനംപോലെ (വിറകുപോലെ) ആകുന്നു—വിചാരശക്തിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുവാനായി വിനിയോഗിക്കപ്പെടുന്നു. വൈദ്യൻേറയും ഔഷധങ്ങളുടേയും ആവശ്യം രോഗികൾക്കുള്ളേടത്തോളം രോഗരഹിതർക്കുണ്ടാകുന്നതല്ല. അതേവിധം വിദ്യാധർമ്മങ്ങളുടെ അഭിവൃദ്ധിയും ലോകോപകാരവുമാണ് തങ്ങളുടെ ജീവിതപ്രയോജനമെന്ന് വിചാരിക്കുന്ന സ്ത്രീ—പുരുഷന്മാർ വിവാഹം ചെയ്യരുത്. പഞ്ചശിഖൻ മുതലായ പുരുഷന്മാരും ഗാർഗ്ഗി തുടങ്ങിയ സ്ത്രീകളും അപ്രകാരമുള്ളവരായിരുന്നു. അധികാരമുള്ളവർ മാത്രം സന്ന്യാസം സ്വീകരിക്കുന്നതാണുചിതം. അധികാരമില്ലാത്തവർ സന്ന്യാസം സ്വീകരിക്കുന്നതായാൽ അവർ സ്വയം അധഃപതിക്കുകയും ചെയ്യും. സാമന്തന്മാരുടെ ചക്രവർത്തിക്ക് 'സമ്രാട്ട്' എന്നപേരുള്ളതുപോലെയാണ് സന്ന്യാസിക്ക് 'പരിവ്രാട്' എന്ന പേർ. എന്നാൽ രാജാവ് തൻെറ നാട്ടിലും സ്വപ്രജകളുടെ ഇടയിലും മാത്രമേ ആദരിക്കപ്പെടുന്നുള്ളു. സന്ന്യാസിയാകട്ടെ, സർവ്വത്ര പൂജിക്കപ്പെടുന്നു.

പൊതുവെ സന്ന്യാസത്തെയും സന്ന്യാസിയേയും സംബന്ധിച്ച നിർവ്വചനമിതാണ്—യാതൊന്നുകൊണ്ട് ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾ ത്യജിക്കപ്പെടുന്നുവോ ത്രികരണശുദ്ധിയോടുകൂടി ധർമ്മാചരണവും തപോബലവും സാധിക്കുന്നുവോ അതാണ് സന്ന്യാസം; സർവ്വവും ഈശ്വരാർപ്പണം ചെയ്ത് ബ്രഹ്മവിദ്യയിൽ—ഈശ്വരശക്തിയിൽ—സദാ രമിക്കുന്നവനാണ് സന്ന്യാസി.

പൂർണ്ണ വൈദുഷ്യം സമ്പാദിച്ചവനും, വിഷയസുഖാനുഭവങ്ങളിൽ ഇച്ഛയില്ലാത്തവനും, പരോപകാരതല്പരനും, സ്വാർത്ഥതാല്പര്യങ്ങൾ ഈശ്വരസാക്ഷാത്കാരത്തിനുവേണ്ടി സന്ത്യജിച്ചവനും, ശ്രേഷ്ഠഗുരുവിൻെറ സാമീപ്യമുള്ളവനുമായ ധന്യാത്മാവിന്ന് ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിൽനിന്നു തന്നെ സന്ന്യാസത്തിലേക്ക് പ്രവേ

ശിക്കാം. അപൂർവ്വവും അസാധാരണവുമായ സ്ഥിതിയാണിതു്. സാധാരണനിലയിൽ, ആശ്രമധർമ്മപ്രകാരം ബ്രഹ്മചര്യം, ഗാർഹപത്യം, വാനപ്രസ്ഥം എന്നീ ആശ്രമധർമ്മാചരണങ്ങളിലൂടെ സന്ന്യാസാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കണം. ഇതിന്നു് 'ക്രമസന്ന്യാസ'മെന്നാണു് പേരു്.

15. സന്ന്യാസസംസ്കാരം

സന്ന്യാസിയാവാൻ തീരുമാനിച്ച വ്യക്തി അതിന്റെ പ്രാരംഭമായി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട കർമ്മങ്ങളും ആദ്ധ്യാത്മിക ഗുരുവിൽ നിന്നു സന്ന്യാസദീക്ഷ സ്വീകരിക്കുന്ന ക്രമങ്ങളുമാണു് സന്ന്യാസാശ്രമസംസ്കാരകർമ്മങ്ങൾ. ജീവിതത്തിലെ അവസാന സംസ്കാരമെന്ന നിലയിൽ ഈ കർമ്മത്തിലാദ്യന്തം വിശുദ്ധവൈരാഗ്യത്തിന്റേയും ആദ്ധ്യാത്മിക ചൈതന്യത്തിന്റേയും അനുഭവമുണ്ടാവും. നിശ്ചിത തീയതിക്കു മൂന്നു ദിവസംമുമ്പേ വ്രതനിഷ്ഠനായിരിക്കണം സന്ന്യസിക്കുന്നയാൾ. സംസ്കാരകർമ്മത്തിനുള്ള ഒരുക്കങ്ങളെല്ലാം മുൻകൂട്ടി ചെയ്തിരിക്കണം. നിശ്ചിത തീയതി രാത്രി മൂന്നാംയാമത്തിൽ ഉണർന്നെണീററു് ശൗച-സ്നാനാദികൾ കഴിച്ചു് കുറേ നേരം ഏകാന്തമായൊരു സ്ഥലത്തിരുന്നു ജപ-ധ്യാനങ്ങൾ ചെയ്യണം. സൂര്യോദയ മുഹൂർത്തത്തിൽ വിദ്വാന്മാരും ആചാര്യന്മാരും ധർമ്മപ്രചാരകരുമായ സജ്ജനങ്ങൾ യജ്ഞവേദിക്കു ചുററുമിരുന്നു് ഹവനം, സ്വസ്തിവചനം, ശാന്തിപാഠം എന്നിവ നിർവ്വഹിക്കണം തുടർന്നു സന്യാസം സ്വീകരിക്കുന്ന വ്യക്തിയും (യജമാനൻ) ഋത്വിക്കുകളും ചേർന്നു ശുദ്ധാന്നത്തിൽ പശുവിൻ നെയ്യു് ചേർത്തു് പതിനൊന്നു് ആഹുതി നൽകണം. വീണ്ടും അന്നവും നെയ്യും ആളിക്കത്തുന്ന ഹോമാഗ്നിയിൽ പതിനഞ്ചുമന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചുകൊണ്ടു് യജമാനനും ഋത്വിക്കുകളും ചേർന്നു് ആഹൂതി നല്കണം.

യത്രബ്ഹ്മ വിദോയാന്തി ദീക്ഷയാതപസാ സഹ
അഗ്നിർമാതത്ര നയത്വഗ്നിർമേധാം ദധാതുമേ
അഗ്നയേ സ്വാഹാ ഇദമഗ്നേയ ഇദന്ന മമ

ഇത്യാദി വേദമന്ത്രോച്ചാരണവും ആഹൂതിയും നടത്തുന്നു. സന്ന്യാസാശ്രമം സ്വീകരിക്കുന്ന വ്യക്തി ധർമ്മാചരണം, സത്യോപദേശം, യോഗാഭ്യാസം, ശമം, ദമം, ശാന്തി, സുശീലത ഇത്യാദി വിദ്യാവിജ്ഞാനാദി ശുഭ ഗുണകർമ്മ സ്വഭാവനിരതനായി ഈശ്വരനെ തന്റെ പരമബന്ധുവായി ദൃഢമായി വിശ്വസിച്ച് പരമപുരുഷാർത്ഥം നേടണം. പരമപുരുഷാർത്ഥം കൊണ്ട് ശരീരം, പ്രാണൻ, മനസ്സ്, പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങൾ മുതലായവയെ അശുദ്ധവ്യവഹാരങ്ങളിൽ നിന്ന നിശ്ശേഷമകററി ശുദ്ധവ്യവഹാരത്തിൽ നയിച്ച് അന്യരുടെ അശുദ്ധജീവിതങ്ങളെ ബ്രഹ്മവിദ്യപഠിപ്പിച്ചും ഉപദേശിച്ചും ശുദ്ധീകരിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കണം. സ്വയം ഈശ്വരീയപരമാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി മററു മനുഷ്യർക്ക് നിത്യാനന്ദം പകർന്നുകൊടുക്കാൻ സാധിക്കണം. ഇതത്രേ തൈത്തരീയാരണ്യക മന്ത്രങ്ങളുടെ സാരം.

പിന്നീട് 'ഓമഗ്നയേ സ്വാഹാ' എന്ന തുടങ്ങി
അന്തശ്ചരതി ഭൂതേഷു ഗുഹായാം വിശ്വമൂർത്തിഷു
ത്വം യജ്ഞസ്ത്വം വഷട്കാരഃ ത്വമിന്ദ്രസ്ത്വ
വിഷ്ണുസ്ത്വം ബ്രഹ്മത്വം പ്രജാപതി:
ത്വം തദാപ ആപോ ജ്യോതിരസോ / മൃതം
ബ്രഹ്മ ഭൂർഭുവ: സ്വരോം സ്വാഹാ

എന്ന മന്ത്രം വരെ (അമ്പതുമന്ത്രങ്ങൾ) ജപിച്ചുകൊണ്ട് ഘൃതാഹുതി നല്കണം.

അനന്തരം യജമാനൻ (സന്ന്യാസവ്രതി) ചൂഡാകർമ്മ സംസ്കാരവിധിയനുസരിച്ച് തലയിൽ അഞ്ചു രോമങ്ങൾ വിട്ട് ക്ഷൗരം ചെയ്യിച്ചിട്ട് കുളിക്കണം. അങ്ങനെ യജ്ഞവേദിക്കടുത്തു വരുമ്പോൾ പുരുഷസൂക്തം ചൊല്ലി അദ്ദേഹത്തെ അഭിഷേകം ചെയ്യണം. അഭിഷേകാനന്തരം യജ്ഞവേദിക്കഭിമുഖമായി കൈക്കൂപ്പിനിന്നു്.

ഓം ബ്രഹ്മണേ നമ: ഓമിന്ദ്രായ നമ:
ഓം സൂര്യായ നമ: ഓം സോമായ നമ:
ഓമാത്മനേ നമ: ഓമന്തരാത്മനേ നമ:

ഈ ഷഡ്് മന്ത്രങ്ങൾ ജപിക്കണം.

ഓം ആത്മനേ സ്വാഹാ
ഓം അന്തരാത്മനേ സ്വാഹാ
ഓം പ്രജാപതയേ സ്വാഹാ

ഈ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം നാല്് ആജ്യാഹൂതി സമർപ്പിച്ചിട്ട്് മധുപക്ക്രിയ (തൈരിൽ അതിന്റെ കാൽഭാഗം തേനോ നെയ്യോ ചേർത്തു നിശ്ചിത മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം അഷ്ടദിക്കുകളിൽ തുവിയിട്ട്് ശേഷിച്ചവ സ്വയം സേവിക്കുന്ന ക്രിയ) നടത്തണം. തുടർന്ന്് പ്രാണായാമം ചെയ്തിട്ട്് ഈ മന്ത്രം ജപിക്കണം.

ഓം ഭൂസാവിത്രീം പ്രവിശ്യാമി—
തത്സവിതുർവരേണ്യം
ഓം ഭുവ സാവിത്രീം പ്രവിശ്യാമി-
ഭർഗ്ഗോദേവസ്യധീമഹി
ഓം സ്വ:സാവിത്രീം പ്രവിശ്യാമി ധിയോ യോന—
പ്രചോദയാത്്

ഓം ഭൂർഭുവ: സ്വ:സാവിത്രീം
പ്രവിശ്യാമി തത്സവിതുർവ്വരേണ്യം
ഭർഗ്ഗോ ദേവസ്യ ധീമഹി ധിയോയോന:
പ്രചോദയാത്്

വീണ്ടും യജ്്ഞകുണ്ഡത്തിൽ ആജ്യാഹൂതി നല്്കുന്നു. തുടർന്ന്് 'ഓം ഭൂ:സ്വാഹാ' എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം പൂർണ്ണാഹൂതി നല്്കിയിട്ട്്.

പുത്രൈഷണായാശ്ച വിത്തൈഷണായാശ്ച
ലോകൈഷണയാശ്ചോത്ഥായാ ഥഭിക്ഷാചര്യം—
ചരന്തി
പുത്രൈഷണാ വിത്തൈഷണാ ലോകൈഷണാ
മയാ പരിത്യക്താ മത്ത:
സർവ്വഭൂതേഭ്യോ / ഭയമസ്തു സ്വാഹാ.

ഈ സത്യപ്രതിജ്ഞാപൂർവ്വം ഭൂമിയിൽ ജലസേചനം ചെയ്യുക. പിന്നീട് നാഭിവരെ ജലത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ട് 'ഓംഭൂ:സവിത്രീം' എന്ന മന്ത്രം മനസ്സാജപിച്ച് 'ഓം ഭൂർഭുവ: സ്വ: സാവിത്രീം പ്രവിശാമിപരോരജസേ സാവദോം' എന്നു നിർത്തി വീണ്ടും പ്രതിജ്ഞയെടുക്കുന്നു. 'ഓം ഭൂ: സന്ന്യസ്തംമയാ ഓം ഭുവ: സന്ന്യസ്തംമയാ. ഓം സ്വസന്ന്യസ്തം മയാ' എന്നൊക്കെ ചൊല്ലിക്കൊണ്ട് കൈയിൽ ജലമെടുത്ത് കിഴക്കോട്ട് അഞ്ജലീരൂപത്തിൽ ഒഴിക്കണം. ശിഖയും യജ്ഞോപവീതവും കൈയിലെടുത്ത് ജലത്തോടൊപ്പം 'ഓം ആപോവൈ സർവ്വാ ദേവതാ: സ്വാഹാ ഓം ഭൂസ്വാഹാ' എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ജലത്തിൽ അഞ്ജലിയർപ്പിക്കുന്നു.

അനന്തരം ആചാര്യൻ (സന്ന്യാസദീക്ഷനല്കുന്ന ഗുരു) സന്ന്യാസം സ്വീകരിക്കുന്ന ശിഷ്യനെ ജലത്തിൽ നിന്നു കൈകൊടുത്തു ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട് യജ്ഞശാലയിലേക്കുകൊണ്ടുവന്ന് കാവിവസ്ത്രം (സന്ന്യാസവസ്ത്രം) നൽകുന്നു.

ഇന്ദ്രസ്യവജ്രോ/സിവാജസാസ്ത്വയായം വാജംസേത്
വാജസ്യനു പ്രസവേ മാതരം മഹീ
മദീതിം നാമവചസാ കരാമഹേ
യസ്യാമിദം വിശ്വം ഭുവനമാവിശേഷ
തസ്യം നോദേവ; സവിതാ ധർമ്മസാവിഷത്

ഈ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ദണ്ഡ് (സന്ന്യാസിക്കുള്ള ഊന്നുവടി) നൽകുന്നു. ആചാര്യനെ സാഷ്ടാംഗപ്രമാണം ചെയ്തുകൊണ്ടവ ഏററു വാങ്ങണം. അപ്പോൾ സന്ന്യാസാശ്രമമാഹാത്മ്യത്തെപ്പററി ആചാര്യൻെറ ഉപദേശപ്രഭാഷണം പുതുതായി സന്ന്യാസം സ്വീകരിച്ച വ്യക്തിയോടൊപ്പം സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നവരും ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കണം, ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ആത്മാവിൽ ആഹവനീയാദി അഗ്നികളിയററുന്ന വേദഗാനം ആലപിക്കണമെന്നുണ്ട്. അവ ഓരോന്നും ആത്മതത്വത്തെ പകൽപോലെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതാണു്.

സന്ന്യാസം സ്വീകരിച്ച ശിഷ്യൻ സാത്വിക ജീവിതം നയിക്കുന്ന ഗൃഹാശ്രമികളുടെ ഭവനത്തിൽ നിന്നു ഭിക്ഷാന്നം കൊണ്ടുവന്നു ഗുരുവിനു സമർപ്പിക്കുമ്പോൾ അതു പ്രസാദമാക്കി ഭുജിക്കുന്ന ചടങ്ങും ഗുരുദക്ഷിണ, പ്രസാദ വിതരണം എന്നിവയോടുകൂടി സന്ന്യാസ സംസ്കാരകർമ്മം സമാപിക്കുന്നു.

ശരീരധാരണത്തിനു് ആഹാരാദികൾ ആവശ്യമുള്ളടത്തോളം സന്ന്യാസി നിത്യകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചും സത്യ—ധർമ്മ ഉപദേശങ്ങളാൽ സമുദായത്തിനു മാർഗ്ഗദർശനം നൽകിയും ജീവിക്കണം. അവരെ സമുദായത്തിന്റെ ഉന്നതിക്കായി വേണ്ടവിധം ബഹുമാനിച്ചാദരിക്കേണ്ടതു് സമുദായത്തിന്റെ മുഖ്യ കർത്തവ്യമാകുന്നു. 'കർമ്മഫലത്തെ അപേക്ഷിക്കാതെ കർത്തവ്യകർമ്മത്തെ (ഈശ്വരാരാധന—അഗ്നിഹോത്രാദി നിത്യകർമ്മത്തെ)യാതൊരുവൻ ചെയ്യുന്നുവോ അവനാണു് സന്ന്യാസി; യോഗിയും അവൻതന്നെ; ഈശ്വരാരാധന ഇല്ലാത്തവനും ക്രിയാരഹിതനായവനും സന്ന്യാസിയോ യോഗിയോ ആവില്ല' എന്നു ഭഗവത്ഗീത (6—1)യിൽ അരുൾ ചെയ്യുന്നതുപോലെ ഋഗ്വേദാദികളിലും സന്ന്യാസകർത്തവ്യങ്ങളെപ്പററി സവിസ്തരം ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഋതം വദന്നൃതദ്യുമ്നസത്യം വദൻ സത്യകർമ്മൻ
ശ്രദ്ധാം വദൻ സോമരാജൻ ധാത്രാ
സോമപരിഷ്കൃത ഇന്ദ്രായേന്ദോപരിസ്രവ

ഇത്യാദി ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ നോക്കുക.

യംയം ലോകം മനസാസംവിഭാതി
വിശുദ്ധസത്ത്വഃ കാമയതേയാംശ്ചകാമാൻ
തതം ലോകം ജയതേ താംശ്ചകാമാം-
സ്തസ്മാദാത്മജ്ഞം ഹ്യർച്ചയേദ് ഭൂതികാമഃ

(മുണ്ഡകോപനിഷത്തു്)

സാരം: ശുദ്ധവും നിർമ്മലവുമായ മനസ്സുകൊണ്ടു് ആത്മസാക്ഷാല്ക്കാരം സാധിച്ചിട്ടുള്ള സന്ന്യാസിമാർ ഏതേതു ലോകങ്ങളും ഭോഗങ്ങളും സാധിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നു

വോ സത്യസങ്കല്പന്മാരായതുകൊണ്ടു് അതെല്ലാം അവക്ക സാധിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഐശ്വര്യം വേണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നവർ അങ്ങനെയുള്ള ആത്മജ്ഞാനികളെ ഭക്തിപൂർവ്വം പൂജിക്കണം.

ഭാരതത്തിൽ ഏററവും കൂടുതൽ ആദരിക്കപ്പെടുന്ന വ്യക്തി, അതാഗ്രഹിക്കാത്ത സന്ന്യാസിയാകുന്നു. കാമിനീ കാഞ്ചനങ്ങളെ പോലെ കീർത്തിയും അവക്ക കാര്യമല്ല. പേരും പുകഴും പണവുമെല്ലാം പിന്തുടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമെങ്കിലും അവയെ തൃണസമാനം തിരസ്കരിക്കുവാൻ സ്വധർമ്മനിഷ്ഠനായ സന്ന്യാസിയ്ക്കു് യാതൊരു വിഷമവുമുണ്ടാവില്ല. തപോധനനായ ആ സന്യാസി എക്കാലത്തും സൗപൂജ്യനാകുന്നു. മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ ആകെത്തുകയെന്താണെന്നു് അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞു് ജീവിതസത്തയും ചൈതന്യവും പ്രകാശിപ്പിക്കുവാൻ ജീവിതാന്ത്യാശ്രമസ്ഥിതനായ സന്യാസിയ്ക്കു് സ്വാഭാവികമായും സാധിക്കും. നാശകരമായ സ്നേഹബന്ധങ്ങളിൽ നിന്നു് മുക്തനായി നിത്യവും നാശരഹിതവുമായ സ്നേഹം പകർന്നുകൊടുക്കുന്നവനാണു് സന്ന്യാസി. സ്വയം സ്വതന്ത്രനായ മുമുക്ഷുവിനു മാത്രമേ മററുള്ളവരെ ദുഃഖങ്ങളിലും ദുരിതങ്ങളിലും നിന്നു് വിമുക്തരാക്കാൻ പററൂ. നാനാതരം ആശാപാശങ്ങളാൽ അജ്ഞാനാന്ധകാരാവൃതമായിരിക്കുന്ന ജീവിതത്തിൽ ഐശ്വര്യജീവിതത്തിന്റെ ഭദ്രദീപം കൊളുത്തി മാർഗ്ഗദർശനം നൽകുന്ന സന്യാസി സമുദായത്തിന്റേയും രാഷ്ട്രത്തിന്റേയും സമാരാദ്ധ്യനാവുക സ്വാഭാവികമത്രെ. ഭാരതത്തിന്റെ സർവ്വശ്രേഷ്ഠമായ ദൈവീസമ്പത്തിന്റെ വിനിയോഗകർത്താക്കൾ സർവസംഗപരിത്യാഗികളായ ഈ സന്ന്യാസിമാരത്രെ.

ചരിത്രകാലഘട്ടത്തിൽ ആശ്രമധർമ്മം അധഃപതനത്തിലേക്കു തിരിഞ്ഞതോടുകൂടി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം ദുരാചാരത്തിലേക്കു് നീങ്ങി. തുടന്നു്, ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമവും അവതാളത്തിലായി. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമവും ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമവും അലങ്കോലപ്പെട്ടപ്പോൾ ക്രമസന്യാസത്തിന്റെ പരിശുദ്ധിയും പടിയടച്ചു. ജനങ്ങൾ അറിഞ്ഞാലും ഇല്ലെങ്കിലും

തപസ്വികളായ സന്യാസി—യതിവര്യന്മാർ അപൂർവ്വമായിട്ടെങ്കിലും എക്കാലത്തും ഉണ്ടായിരുന്നു. പലരും പില്ക്കാലത്തു് സ്ഥിരപ്രതിഷ്ഠരായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ അവരുടെ അനുയായികളായി വന്നവരെല്ലാം ഒരുപോലെയായിരിക്കണമെന്നില്ലല്ലോ. ഈ സ്ഥിതിവിശേഷത്തിലൂടെ 'ഗൃഹ'ങ്ങൾ ആയിരം മടങ്ങു് വർദ്ധിച്ചുവെങ്കിലും 'ഗൃഹാശ്രമജീവിതം' വിരളമായ ഇന്നത്തെ നിലയിലെത്തിച്ചു. പക്ഷികളെപ്പോലെ ചേക്കേറാനും വാർദ്ധക്യത്തിൽ ഒതുങ്ങാനുമുള്ള കേന്ദ്രമായി ഗൃഹങ്ങൾ മാറിയപ്പോൾ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം നഷ്ടപ്രായമായി. താല്ക്കാലിക പ്രചോദനംകൊണ്ടും, നിരാശനിമിത്തവും സന്യാസവേഷമണിയുന്നവരിൽ പലരും വാസ്തവത്തിൽ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമയോഗ്യതപോലും ഉള്ളവരായിരിക്കയില്ല. കപടവേഷക്കാർ അധികരിച്ചിരിക്കുന്ന ഇക്കാലത്തു്, ധർമ്മബോധമില്ലാത്ത സമുദായത്തിന്നു യഥാർത്ഥ സന്യാസിമാരെ തിരിച്ചറിയാൻ പ്രയാസമായിരിക്കും. അതിന്റെ നഷ്ടവും കോട്ടവും യഥാർത്ഥ സന്യാസിമാർക്കല്ല, സമുദായത്തിനും രാഷ്ട്രത്തിനുമാണു്.

ദശനാമി സന്യാസികളെ കൂടാതെ ശൈവ—വൈഷ്ണവാദി മഠാധിപതികളും, ആചാര്യപരമ്പരകളിലൂടെ പീഠാധിപതികളായവരും യോഗികളും ഭക്തന്മാരും, കർമ്മികളും, ജ്ഞാനികളും ഉൾപ്പെടെ വിപുലമായൊരു സന്യാസിപരമ്പര ഭാരതത്തിലുണ്ടു്.

യുഗധർമ്മമനുസരിച്ചു് ശ്രീരാമകൃഷ്ണാശ്രമംപോലുള്ള അപൂർവ്വം സന്യാസിസംഘങ്ങൾ സമുദായത്തിനും നാടിനും മഹത്തായ സേവനങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നുണ്ടു്, സേവനവൃത്തിയിൽ അവരെ മാതൃകയാക്കി മഠാധിപതികളും, മണ്ഡലേശ്വരന്മാരും, പീഠാദ്ധ്യക്ഷന്മാരുമായ സന്യാസിമാരും പ്രവർത്തിക്കണം. ശരീരനിർവ്വഹണത്തിനു വസ്ത്രവും ഭക്ഷണവും ആവശ്യമായിരിക്കുന്നേടത്തോളം കാലം ത്യാഗപൂർണ്ണമായ സേവനവൃത്തി ഏതൊരു മുമുക്ഷുവിനും, സാധകനായ സന്യാസിക്കും ഒഴിച്ചുകൂടാനാവാത്ത നിത്യകർമ്മമാണു്. സന്യാസവൃത്തിയെന്നുവെച്ചാൽ സമു

ദായത്തിന്റെ വിദ്യാഭ്യാസം, സംസ്ക്കാരം, ധർമ്മാചരണം, ആത്മവിശ്വാസം, ത്രികരണശുദ്ധി, ആദ്ധ്യാത്മിക സാധന എന്നിങ്ങനെ അടിസ്ഥാനപരങ്ങളായ നിരവധി കർമ്മങ്ങളുണ്ട്. വ്യത്യസ്ഥ ധർമ്മസ്ഥാപനങ്ങളിലും സമ്പ്രദായങ്ങളിലും ഉള്ള സന്യാസിമാർ സംസ്ക്കാര പുനരുദ്ധാരണാർത്ഥം സാമാന്യധർമ്മമനുസരിച്ച് സംഘടിതരായി വർത്തിക്കേണ്ടതും ഇക്കാലത്ത് അത്യാവശ്യമായിരിക്കുന്നു. കക്ഷിരാഷ്ട്രീയക്കാരും വിമതസ്ഥരും ജനങ്ങളെ സംഘടിതബലത്തിൽ വശീകരിച്ച് വഴിതെററിക്കുകയും അശാന്തിയും അസ്വസ്ഥതകളും വിതച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയും ചെയ്യുമ്പോൾ സാധന നിരതരായ സന്യാസിമാർക്കേ ജനസമുദായത്തിന് ആശ്വാസം നൽകാൻ സാധിക്കൂ.

ആത്മാർത്ഥമായി സമുദായസേവനത്തിൽ വ്യാപൃതനാവുന്ന ഏതൊരാൾക്കും ആത്മനിയന്ത്രണവും, സന്മാർഗ്ഗപരിശീലനവും, ത്യാഗസന്നദ്ധതയും, ആത്മീയശിക്ഷണവും, യഥാർത്ഥ സ്വഭാവജ്ഞാനവും വേണമെന്നിരിക്കെ സന്യാസിമാർക്ക് ഈവക ഗുണങ്ങൾക്കുപരി ആദ്ധ്യാത്മികശക്തിയും ഉണ്ടായിരിക്കണം. സാമാന്യബുദ്ധിയും മര്യാദയുമുള്ള ഏതു സമുദായവും അത്തരം സന്യാസിമാരേയും സമുദായസേവകരെയും അങ്ങേയററം ബഹുമാനിക്കുവാൻ ബാദ്ധ്യസ്ഥരാണെന്നോർക്കണം. എന്നാൽ നിന്ദാസ്തുതികൾ, മാനാപമാനങ്ങൾ എല്ലാം സമചിത്തതയോടെ വീക്ഷിക്കുന്ന ഒരു സന്യാസി ഭഗവദ്വചനമനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. അവരെ പ്രലോഭനങ്ങൾ കൊണ്ടൊന്നും മറെറാരു വഴിക്കു തിരിക്കാനോ വശപ്പെടുത്താനോ സാധിക്കയില്ല. 'പ്രിയകരമല്ലാത്തതു്, പ്രിയകരമായതു്, ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങളോടുകൂടിയതു് എന്നിങ്ങനെ മൂന്നുവിധത്തിലുള്ള കർമ്മഫലം ത്യാഗികളല്ലാത്തവക്ക് ശരീരത്യാഗാനന്തരമുണ്ടാവുമെങ്കിലും കേവലജ്ഞാനനിഷ്ഠന്മാരായ സന്ന്യാസികൾക്കാവട്ടെ അതൊരിക്കലും ബാധിക്കയില്ല' എന്നാണ് ഭഗവദ്വചനം. (ഗീത 18–12)ആശ്രമാന്തർഗ്ഗതമായ സന്ന്യാസികളെ കൂടാതെ, 'അത്യാശ്രമി' യെന്ന നിലയിലെത്തിയ സന്ന്യാസിമാരും, സിദ്ധന്മാരും, യോഗികളും ഉണ്ടു്. അവർ മേൽ പറഞ്ഞപ്രകാ

രമുള്ള കർമ്മങ്ങളിലൊന്നും ഇടപെടുകയില്ല. അപൂർവ്വമായിട്ടേ അവർ സമുദായമദ്ധ്യത്തിലേക്കിറങ്ങി വരൂ. പുണ്യം ചെയ്തവർക്കേ അവരെയും തിരിച്ചറിയാൻ പററൂ. അത്യാശ്രമ സന്ന്യാസികൾക്കു ഭിക്ഷ കൊടുക്കാൻ സാധിക്കുന്നതുകൂടി പുണ്യകർമ്മഫലമായിട്ടുണ്ടാവുന്നതാണ്. 'വ്രതം, യജ്ഞം, തപസ്സ്, ദാനം, ഹോമം, സ്വാദ്ധ്യായം എന്നിവ അനുഷ്ഠിക്കാത്തവനും സത്യ—പവിത്രാദി ഗുണങ്ങളിൽനിന്നു വ്യതിചലിച്ചവനും സന്ന്യാസം നൽകരുത്'' (സന്ന്യാസോപനിഷത്ത്) 'സന്ന്യാസി തിതിക്ഷ, ജ്ഞാനം (സത്യാസത്യവിവേകം) വൈരാഗ്യം, ശമം, ദമം തുടങ്ങിയ ശ്രേഷ്ഠഗുണങ്ങളെ പാലിക്കണം. ഈ ഗുണങ്ങൾ ഇല്ലാതെ ഉദരപൂരണാർത്ഥം സന്ന്യാസവേഷത്തിൽ ഭിക്ഷയെടുക്കുന്നതു് സന്ന്യാസധർമ്മത്തിനുതന്നെ ഹാനികരമാകുന്നു. തലമുണ്ഡനംചെയ്തു് ദണ്ഡും ധരിച്ചതുകൊണ്ടു് കാര്യമായില്ല; ജ്ഞാനദണ്ഡു് ധരിക്കണം. അതിന്റെ പ്രതീകം മാത്രമാണു് സന്ന്യാസിയുടെ ദണ്ഡ് (ഊന്നുവടി). മരദണ്ഡേന്തുകയും ജ്ഞാനലേശമില്ലാതിരിക്കുകയും വേദാന്തം പറയുകയും മനസ്സിലെ ആഗ്രഹങ്ങൾ പ്രദീപ്തമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയുമാണെങ്കിൽ ആ സന്ന്യാസവേഷധാരി ഘോരനരകത്തിൽ പതിക്കും. സ്തുതിയും കീർത്തിയും പന്നിയുടെ കാഷ്ഠംപോലെ ഉപേക്ഷിക്കുന്ന സന്ന്യാസി കീടാണുവിനെപ്പോലെ നിരഹങ്കാരനായി വിചാരിക്കും'. (നാരദപരിവ്രജകോപനിഷത്ത്)

ധർമ്മബോധവും ആചാരശുദ്ധിയുമില്ലാതെ സന്ന്യാസവേഷധാരിയായി 'അഗ്നിവസ്ത്ര' (കാവിവസ്ത്രം) ത്തെയും സന്ന്യാസത്തേയും അവഹേളിക്കുന്നവർക്കും അവരുമായി സമ്പർക്കപ്പെടുന്നവർക്കും നരകപ്രാപ്തിയാണന്ത്യാനുഭവമെന്നും ധർമ്മശാസ്ത്രം അനുശാസിക്കുന്നു. കപടസന്ന്യാസികളായി ഭിക്ഷാടനം ചെയ്യുന്നവരെ ധർമ്മനിഷ്ഠനായ രാജാവിനു ശിക്ഷിക്കാം. എന്തെന്നാൽ കപടവേഷക്കാരെ ശിക്ഷിക്കാതിരുന്നാൽ കള്ളനും കൊള്ളക്കാരനും അഭയം നല്കി വളർത്തുന്നതുപോലെ അധർമ്മത്തിനു വളം വെച്ചു കൊടുക്കുന്നതിനു തുല്യമാവും (പരാശരസ്മൃതി)

ക്രമസന്ന്യാസം മൂത്തു് പരിപക്വമാവുന്ന, ജീവന്മുക്താവസ്ഥയാണു് അത്യാശ്രമി. ആ സമുന്നതനിലയിലെത്തുന്നവരെല്ലാം സന്ന്യാസിമാർ സ്വാദ്ധ്യായും തപസ്സു് എന്നിവ അനുഷ്ഠിക്കുകയും ജനോപകാരപ്രദങ്ങളായ ധർമ്മപ്രചാരകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയും വേണമെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങൾ വിധിക്കുന്നു. ജീവന്മുക്താവസ്ഥയിലെത്തിയ പരമഹംസന്മാരും ജ്ഞാനികളും കൂടി ലോകസംഗ്രഹാർത്ഥം ജനങ്ങളുടെയിടയിൽ ജീവിക്കുന്നുണ്ടു്. ഈ സത്യസന്ന്യാസിമാരുടെ മഹത്സാന്നിദ്ധ്യവും സത്സംഗവും ജീവിതലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയ്ക്കു് കാരണമായി ഭവിക്കും. പൂർവ്വപുണ്യപരിപാകവും, മഹാഭാഗ്യവുമാണതെന്നു കരുതി ഈ മഹാത്മാക്കളെ ആശ്രയിക്കുവാനും ആദരിക്കുവാനും അവരുടെ മാർഗ്ഗദർശനത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുവാനും ഒരുക്കമുള്ള വ്യക്തിയും സമുദായവും രാഷ്ട്രവും മേല്ക്കുമേൽ സന്തുഷ്ടരും സംതൃപ്തരും സുശക്തവുമായി ഭവിയ്ക്കും. അവരിൽ നിന്നുമാത്രമേ നിലയുള്ള ശാന്തിയും യഥാർത്ഥക്ഷേമവും പ്രതീക്ഷിക്കാനാവൂ. നിത്യനൂതനമായ സത്യസാക്ഷാല്ക്കാരത്തിലൂടെ, മായാപ്രപഞ്ചത്തിന്നപ്പുറം കടന്നു കണ്ടിട്ടു്, ജീവപ്രയാണത്തിൽ ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ അസുലഭസന്ദർഭം—മനുഷ്യജന്മം—പരമപ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ മനുഷ്യനെ തട്ടിയുണർത്തി വിടുന്നവനാണു് സന്ന്യാസിശ്രേഷ്ഠൻ.

'സതരതി സതരതി സ ലോകാം സ്താരയതീതി'
—നാരദ ഭക്തി സൂത്രം.

അത്യാശ്രമി—യതിവര്യനായ—സന്ന്യാസി നിരന്തരതപസ്യകൊണ്ടു സ്വാത്മാവിൽതന്നെ ഹോമാഗ്നിപ്രോജ്വലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ പുറമേ യാതൊന്നും ചെയ്യുന്നില്ലെങ്കിൽകൂടി ആ ദിവ്യാത്മാവിന്റെ നാമശ്രവണം, സാമീപ്യം, ദർശനം എന്നിവ പുണ്യപ്രദങ്ങളാണു്. അവരുടെ വിചാരവും വാക്കും പെരുമാററവും അനുഗ്രഹങ്ങളായിരിക്കും—അവ സ്വീകരിക്കുവാനും വേണം കുറെ പഠിപ്പും പരിചയവും.

പ്രപഞ്ചമഖിലം യസ്തു ജ്ഞാനാഗ്നി–
ജ്ജുഹ്വതാദ്യതി:
ആത്മന്യഗ്നീൻ സമാരോപ്യ–
സോ ഽ ഗ്നിഹോത്രീമഹായതി:
—സന്ന്യാസോപാനിഷത്ത്

ജീവഗതി

പൂർവ്വജന്മങ്ങളിൽ പലവിധത്തിൽ തപിച്ചതിൻെറ ഫലമായി ജീവനു് ഉൽകൃഷ്ടമായ മനുഷ്യജന്മം ലഭിച്ചു. ഊർദ്ധ്വഗതിക്കുള്ള പൂർണ്ണജീവിതത്തിനുവേണ്ടി മനുഷ്യർ വിവേകപൂർവ്വം പ്രയത്നിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കണം. ഇതിലേക്കുള്ള പാകപ്പെടുത്തലാണു് വിവിധ സംസ്ക്കാരങ്ങളിലൂടെ നിർവ്വഹിക്കപ്പെടുന്നതു്. ഈ സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങൾ തന്നെ ഈശ്വരങ്കൽ സമ്പൂർണ്ണസമർപ്പണഭാവത്തിൽ ചേർത്തുചെയ്യുമ്പോൾ കാർമ്മയോഗമായി. പരസ്പരപൂരകങ്ങളാണു് യോഗമാർഗ്ഗങ്ങളെല്ലാം. ഭക്തിജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളില്ലാത്ത, ആത്മസംയമവും ധ്യാനനിഷ്ഠയുമില്ലാത്ത യാതൊരു മാർഗ്ഗവും യോഗമാർഗ്ഗമാവുകയില്ല. സർവാന്തര്യാമിയായ ജഗദീശ്വരൻെറ സവിശേഷമായ ക്ഷേത്രമാണു് മനുഷ്യശരീരം. ലക്ഷോപലക്ഷം നാഡി–ഞരമ്പുകളും മററുമടങ്ങിയ സ്ഥൂലശരീരം തന്നെ അത്ഭുതസൃഷ്ടിയാണെന്നിരിക്കെ അതിൻെറ സൂക്ഷ്മകാരണസ്വരൂപങ്ങൾ അത്യത്ഭുതകരങ്ങളായിരിക്കും. പഞ്ചഭൂതാത്മകമായ ഈ സ്ഥൂലദേഹത്തെ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെക്കൊണ്ടും സൂക്ഷ്മശരീരത്തെ കാര്യംകൊണ്ടും കാരണശരീരത്തെ സൂക്ഷ്മബോധംകൊണ്ടും അറിയാൻ സാധിക്കുന്നു. അഞ്ചു് കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ, അഞ്ചു് ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ, അഞ്ചു് പ്രാണാദി വായുക്കൾ, ബുദ്ധി, മനസ്സു് എന്നിങ്ങനെ പതിനേഴു് അവയവങ്ങളും അവയുടെ ഉപഘടകങ്ങളും അന്തർമുഖദൃഷ്ടിയോടെ അപഗ്രഥനം ചെയ്യുമ്പോഴറിയാം ഈ ശരീരലബ്ധിയുടെ മഹത്വം.

ഉദാഹരണത്തിനു മനസ്സിൻേറയും ബുദ്ധിയുടേയും കഥതന്നെയെടുക്കുക. മനസ്സു്, ബുദ്ധി, ചിത്തം, അഹങ്കാരം എന്നീ നാലു ശക്തികളേയുംകൂട്ടി അന്ത:കരണമെന്നുപ

റയുന്നു. മനസ്സ് കണ്ഠത്തിലും ബുദ്ധി മുഖത്തിലും ചിത്തം നാഭിസ്ഥാനത്തും അഹങ്കാരം ഹൃദയസ്ഥാനത്തും അധിവസിക്കുന്നു. സംശയം, നിശ്ചയം, ധാരണ, അഭിമാനം ഇവ അവയുടെ വിഷയങ്ങളാണ്. മനസ്സ് സംശയസ്വരൂപവും ബുദ്ധി നിശ്ചയാത്മികയും ചിത്തം ധാരണാസ്വരൂപവും അഹങ്കാരം അഭിമാനസ്വരൂപവുമാണ്. വിഷയങ്ങളെ മറക്കാതെ ഓർത്തുകൊണ്ടിരിക്കുക ചിത്തത്തിന്റെയും അഭിമാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കൽ അഹങ്കാരത്തിന്റേയും സ്വരൂപമാണ്. ധർമ്മങ്ങളുടെ ഐകരൂപ്യം ഹേതുവായി ചിത്തം ബുദ്ധിയിലും അഹങ്കാരം മനസ്സിലും ഒതുങ്ങുന്നതിനാൽ മനസ്സും ബുദ്ധിയുമെന്നു പൊതുവെ അറിയപ്പെടുന്നു. കണ്ടിട്ടോ കേട്ടിട്ടോ ഇല്ലാത്ത അപരിചിത വിഷയങ്ങളെക്കൂടി ബുദ്ധി ഓർമ്മിക്കുന്നു. പണ്ട് പരിചയിച്ച വിഷയത്തെ മാത്രം ചിത്തം സ്മരിക്കുന്നു. മനസ്സ് അകത്തും പുറത്തും ഒരുപോലെ സങ്കല്പിക്കുന്നു. അഹങ്കാരമാകട്ടെ അനാത്മവസ്തുക്കളിൽ ആത്മഭാവത്തെ അഭിമാനിക്കുന്നു. പ്രസ്തുതഭാവങ്ങളെല്ലാം കൂടിച്ചേർന്നതാണ് അന്തഃകരണം. പഞ്ചപ്രാണവായുക്കളിൽ പ്രാണൻ ഹൃദയസ്ഥാനത്തും അപാനൻ ഗുദത്തിലും സമാനൻ നാഭിപ്രദേശത്തും ഉദാനൻ കണ്ഠത്തിലും വ്യാനൻ ശരീരംമുഴുവൻ വ്യാപിച്ചും സ്ഥിര ചെയ്യുന്നു. ഇവയുടെ ഉപവായുക്കളാണ് വിവിധ വൃത്തികളോടുകൂടിയ നാഗൻ, കൂർമ്മൻ, കൃകരൻ, ദേവദത്തൻ, ധനഞ്ജയൻ എന്നിവ. ഒരേ ഒരു പ്രാണന്റെ വിവിധ സ്വരൂപങ്ങളാണിവ. പ്രാണനുണ്ടായതു് ഈശ്വര സങ്കല്പം കൊണ്ടും ശരീരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതു് ജീവസങ്കല്പം കൊണ്ടുമാണ്. കർമ്മസംസ്കാരങ്ങൾക്കനുരൂപമായി ജീവൻ ഏതേതു ശരീരങ്ങളെ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ തത്തൽ ശരീരങ്ങളിൽ പ്രാണൻ ജീവനോടുകൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു. മരണസമയത്തു യാതൊരു സങ്കല്പമാണോ ജീവനുള്ളതു് അതിനെയാണ് അനന്തരദശയിൽ പ്രാപിക്കുന്നതു്. മുഖ്യപ്രാണൻ മരണസമയത്തു് ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളോടുകൂടി ജീവനെ ഉദാന വായുവിൽക്കൂടെ ഈ ശരീരത്തിൽനിന്നു വേർപെടുത്തി അപ്പോഴുള്ള സങ്കല്പത്തിന്നനുരൂപമായ സ്ഥാനത്തേക്കും ശരീരത്തിലേക്കും കൊണ്ടുപോകുന്നു.

രസം, രക്തം, മാംസം, മേദസ്സ്, അസ്ഥി, മജ്ജ, ശുക്ലം എന്നീ ഏഴു ധാതുക്കളോടും വാതം, പിത്തം, കഫം എന്നീ മൂന്നു ദോഷങ്ങളോടും മലം, മൂത്രം തുടങ്ങി പന്ത്രണ്ടു ഘടകങ്ങളോടും ഉപാവയവങ്ങളോടും കൂടിയതാണ് സ്ഥൂലശരീരം. ഇതിനെ സദാ ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രാണനും ജഡമാണ്. പ്രാണനേക്കാൾ സൂക്ഷ്മവും വലിപ്പവുമുള്ളതാണ് മനസ്സ്. മനസ്സിനേക്കാൾ അതിസൂക്ഷ്മവും അനേകമിരട്ടിവലിപ്പവുമുള്ളതാണ് ബുദ്ധി. ഇവയെല്ലാം ചേർന്ന് സുഖത്തെ അഥവാ ആനന്ദത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. അതിനാൽ ശരീരം, പ്രാണൻ, മനസ്സ്, ബുദ്ധി, ആനന്ദം എന്നിങ്ങനെ അഞ്ചാണ് ജീവിത വ്യാപാരത്തിലെ പ്രമുഖങ്ങളായ ഘടകങ്ങൾ. ഇവയെ അന്നമയകോശം, പ്രാണമയകോശം, മനോമയകോശം, വിജ്ഞാനമയകോശം, ആനന്ദമയകോശം, ഇങ്ങനെ പഞ്ചകോശങ്ങളായി വേദശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ജാഗ്രത് സ്വപ്ന സുഷുപ്ത്യവസ്ഥകളിലൂടെ ഈ പഞ്ചകോശങ്ങളിൽ ചുററിത്തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജീവന് ഏതേതു് കോശങ്ങളിൽ ആധിക്യേന മമതയുണ്ടോ അതതു് കോശങ്ങളുടെ ധർമ്മങ്ങൾ തന്റെ ധർമ്മങ്ങളായും അതതിന്റെ ആവശ്യങ്ങൾ തന്റെ ആവശ്യങ്ങളായും പരിണമിക്കുന്നു. അധികജീവന്മാരുടേയും ഓരോ ജീവിതത്തിലേയും ജീവിതലക്ഷ്യം തന്നെ അന്നപ്രാണമനോമയകോശങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങളെ സാധിക്കലും അതിന്റെയൊക്കെ ഉദ്ദേശ്യമാകട്ടെ സുഖം അല്ലെങ്കിൽആനന്ദവുമാണ്. നൈമിഷികവും താൽക്കാലികവുമായ സുഖവൃത്തത്തിൽ ചുററിത്തിരിയുന്നതിനാൽ ജീവൻ ആത്മാവിൽ നിന്നു വളരെയധികം അകന്ന അന്നമയകോശമെന്ന ശരീരത്തിന്റെ അനുഭവങ്ങളിൽ ആണ്ടുപോകുന്നു. അവ ദുഃഖൈകസ്വരൂപങ്ങളുമാണ്. വിജ്ഞാന—ആനന്ദമയകോശങ്ങൾക്കപ്പുറമാണ് സച്ചിദാനന്ദ സ്വരൂപമായ ഈശ്വരന്റെ നില. ആനന്ദമയനായ ആത്മാവിനോടടുക്കുംതോറും ആനന്ദനിർവൃതി അനുഭവപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുകയും അവസാനം പരമാനന്ദം—മോക്ഷം—പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ജീവന്റെ ഈ പരമലക്ഷ്യത്തിലേക്കുള്ള നീണ്ട പ്രയാണത്തിൽ ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന സുദുർല്ലഭസന്ദർഭമാണ് മനുഷ്യജന്മം. ഈ ജീവിതത്തെ നാലാശ്രമങ്ങളായി വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തിയതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യവും ജന്മസാഫല്യമല്ലാതെ മററൊന്നുമല്ല. കാമക്രോധമദമാത്സര്യാദി അധർമ്മവൃത്തികളില്പെട്ടു് ജീവനെ അധഃപതിപ്പിക്കാതിരിക്കാൻ വേണ്ടി ഈശ്വരസങ്കൽപ്പമനുസരിച്ചു് ഋഷീശ്വരന്മാർ മനുഷ്യധർമ്മങ്ങളെന്തെല്ലാമെന്നു വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തിത്തന്നിട്ടുണ്ടു്. ക്രമാനുഗതമായ ധർമ്മാചരണത്തിലൂടെ, കർമ്മസംസ്ക്കാരങ്ങളിലൂടെ, യോഗമാർഗ്ഗത്തിൽ (മോക്ഷോപായത്തിൽ) പ്രവേശിക്കാൻ കഴിയുന്നു. ജീവൻ ധർമ്മവൃത്തികളെക്കൊണ്ടു് സ്വയം മോക്ഷോപായത്തിനു് അധികാരിയായിത്തീരുന്നു. എന്തെന്നാൽ 'ജീവൻ മനസ്സുകൊണ്ടു ചെയ്യുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലത്തെ മനസ്സുകൊണ്ടും വാക്കുകൊണ്ടു ചെയ്യുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലത്തെ വാക്കു കൊണ്ടും ശരീരം കൊണ്ടു ചെയ്യുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലത്തെ ശരീരം കൊണ്ടും അനുഭവിക്കുന്നു'. (മനുസ്മൃതി 12–10) ആഗ്രഹങ്ങളുടെ അനുഭവം കൊണ്ടു് അവ ഒരിക്കലും ശമിക്കുന്നതല്ല. ഹവിസ്സുകൊണ്ടു് അഗ്നി വീണ്ടും വർദ്ധിക്കുന്നതുപോലെ കാമോപഭോഗം കൊണ്ടു് കാമം പൂർവ്വാധികം വർദ്ധിക്കുകയേയുള്ളു. (മഹാഭാരതം ആദിപർവ്വം 85–12) ജീവന്റെ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കുള്ള ധർമ്മോപദേശങ്ങളിൽ നാലാശ്രമവാസികൾക്കും പൊതുവായി ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട സദ്ഗുണങ്ങൾ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. ശരീരമനോബുദ്ധികളുടെ പരിശുദ്ധിക്കുള്ള സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങളോടൊപ്പം വ്യക്തിജീവിതത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കേണ്ടതാണിവ. 'മഹാഭാരത'ത്തിൽ പറയുന്നു: ക്ഷമ, ധൈര്യം, അഹിംസ, സമഭാവം, സത്യം, നിഷ്ക്കാപട്യം (അവക്രത), ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം, സാമർത്ഥ്യം, മൃദുസ്വഭാവം, വിനയം, ചാപല്യമില്ലായ്മ, പരപച്ഛരാഹിത്യം, പരഭ്രമമില്ലായ്മ, സന്തോഷം, പ്രിയവാക്കഥനം ഒരു പ്രാണിക്കും ഉപദ്രവം ചെയ്യാതിരിക്കുക, അസൂയ കൂടാതിരിക്കുക ഈ സകല ഗുണങ്ങൾക്കും കാരണം ആത്മസംയമമാകുന്നു.

'നാലാശ്രമികളും ഇനി പറയുവാൻ പോകുന്ന പത്തു ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയ ധർമ്മത്തെ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു' എന്ന വിശേഷനിർദ്ദേശത്തോടു കൂടിയ മാനവധർമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ അനുജ്ഞയാണിതു്.

ധൃതിക്ഷമാദമോ ऽ സ്തേയം ശൗചമിന്ദ്രിയ നിഗ്രഹഃ
ധീർവിദ്യാസത്യമക്രോധോ ദശകം ധർമ്മലക്ഷണം
(മനുസ്മൃതി 6–91, 92)

1. ധൃതി—എല്ലായ്പോഴും ധൈര്യമുൾക്കൊള്ളുക. 2. ക്ഷമാ—നിന്ദാസ്തുതികൾ, മാനാപമാനങ്ങൾ, ലാഭാലാഭങ്ങൾ മുതലായ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ സഹനശീലമുള്ളവരായിരിക്കുക. 3. ദമ—മനസ്സിനെ അധർമ്മത്തിൽനിന്നു് തടഞ്ഞുനിർത്തി എല്ലായ്പോഴും ധർമ്മത്തിൽ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുകയും അധർമ്മം പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള ഇച്ഛപോലും ഇല്ലാതാക്കുകയും ചെയ്യുക. 4. അസ്തേയം—വ്യാജം, കപടം, വിശ്വാസവഞ്ചന മുതലായ പ്രവൃത്തികൾ കൊണ്ടോ വേദവിരുദ്ധമായ ഉപദേശം കൊണ്ടോ അന്യന്റെ വസ്തുക്കളെ അപഹരിക്കുന്നതു് ചൗര്യം, ചൗര്യത്തെ ത്യജിക്കുന്നതുതന്നെയാണു് അസ്തേയം. 5. ശൗചം—രാഗദ്വേഷങ്ങൾ, പക്ഷപാതം മുതലായ മനോദോഷങ്ങളെ അകററി ആഭ്യന്തരശുദ്ധിയും, വെള്ളം, മണ്ണു് മുതലായവകൊണ്ടു് തേച്ചുകഴുകി ബാഹ്യശുദ്ധിയും പാലിക്കുക. 6. ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം—ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അധർമ്മാചരണത്തിൽ നിന്നു പിൻവലിച്ചു് ധർമ്മത്തിൽത്തന്നെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുക. 7. ധീ—ദുർജ്ജന സംസർഗ്ഗം, അലസത തുടങ്ങിയ ദോഷങ്ങളെല്ലാം ത്യജിച്ചു് ശ്രേഷ്ഠവസ്തുക്കളുടെ പരിശീലനം, സജ്ജനസംസർഗ്ഗം, യോഗാഭ്യാസം എന്നിവ കൊണ്ടു് ബുദ്ധിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുക. 8. വിദ്യാ—പൃഥിവി മുതൽ ഈശ്വരൻ വരെയുള്ള ജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചു് അതിനെ വേണ്ടവിധം ഉപയോഗിക്കുകയും സത്യത്തെ അനുസരിച്ചു് പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുക. ആത്മാവിലുള്ളതുപോലെ മനസ്സിലും മനസ്സിലുള്ളതുപോലെ വാക്കിലും വാക്കിലുള്ളതുപോലെ പ്രവൃത്തിയിലും വർത്തിക്കുക—ഇതുതന്നെയാണു് വിദ്യ. ഇതിനു വിപരീതമായിട്ടുള്ളതെല്ലാം അവി

ദ്ര്യയാകുന്നു. 9. സത്യം—ഒരു വസ്തു ഏതുവിധത്തിലിരിക്കുന്നുവോ അതേ വിധത്തിൽ അതിനെ അറിയുകയും പറയുകയും പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുക. 10. അക്രോധം-ക്രോധം മുതലായ ദോഷങ്ങളെ കളഞ്ഞു് ശാന്തി മുതലായ ഗുണങ്ങളെ കൈക്കൊള്ളുക. ഇങ്ങനെ പത്തുലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയ ധർമ്മത്തെ നാലാശ്രമത്തിലുള്ളവരും ശ്രദ്ധയോടുകൂടി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

16. അന്ത്യേഷ്ടിസംസ്കാരം

ഒരു വ്യക്തിയെ സംബന്ധിച്ച സംസ്ക്കാരകർമ്മങ്ങൾ ഗർഭാധാനത്തിൽ ആരംഭിച്ച് അന്ത്യേഷ്ടിയോടെ അവസാനിക്കുന്നു. യജുർവ്വേദത്തിൽ (40–15) 'ഭസ്മാന്തം ശരീരം' എന്നു വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ ഈ അന്തിമസംസ്ക്കാരം നരമേധം, മനുഷ്യയാഗം, അപരക്രിയ എന്നീ പേരുകളിലുമറിയപ്പെടുന്നു. മൃതദേഹത്തെ യഥാവിധി ദഹിപ്പിക്കുന്നതും പരേതാത്മാവിൻേറയും ജ്ഞാതികളുടേയും ശുദ്ധീകരണത്തിനു ചെയ്യപ്പെടുന്ന കർമ്മങ്ങളും അന്ത്യേഷ്ടി സംസ്ക്കാരത്തിൽപ്പെടുന്നു.

പുറമേ എന്തു പറഞ്ഞാലും അഭിനയിച്ചാലും മരണം വരുമ്പോൾ ഉൾക്കിടിലം കൊള്ളാത്തവർ വളരെ അപൂർവ്വം. അന്യായവവും അധർമ്മവുമായി ജീവിച്ചിരുന്നവക്ക് ഭയങ്കരനും ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ നിസ്വാർത്ഥജീവിതം നയിച്ചവർക്കു് വിശിഷ്ടാതിഥിയുമാണു് മൃത്യു. ഈശ്വരനിൽ സർവ്വസ്വാർപ്പണം ചെയ്ത ആത്മജ്ഞാനികളാകട്ടെ ഉത്തമസുഹൃത്തിനെപ്പോലെ മൃത്യുവിനെ സ്വാഗതം ചെയ്യാൻ ഒരുക്കമായിരിക്കും. ജനനസന്ദർഭത്തിൽ തൻെറ പൂർവ്വജന്മങ്ങളെ ഓർത്തു് വിലപിക്കുകയും ഇനിയത്തെ ജന്മത്തിലെങ്കിലും ഈശ്വരമാർഗത്തിൽ യജ്ഞധർമ്മമനുസരിച്ച് ജീവിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു് പ്രതിജ്ഞയെടുക്കുകയും ചെയ്ത ജീവൻ ഭൂജാതനാവുന്നതോടെ വിസ്മൃതി

യിലാണ്ടു് അഹംഭാവത്തെ ആശ്രയിക്കുന്നു. അതാണു തൻെറ സുഖശ്രേയസ്സുകൾക്കു കാരണമെന്നു ധരിച്ചു് കണ്ടതിൻെറയെല്ലാം പിന്നാലെ പരക്കം പാഞ്ഞു് ലക്ഷ്യത്തിൽനിന്നും ബഹുദൂരം അകന്നുപോകുന്നു. പിന്നീടു് മരണസമയത്താണു് തൻെറ സൂക്ഷ്മഭാവത്തെപ്പററിയും ജനന സന്ദർഭത്തെപ്പററിയും മററും ഓർക്കുന്നതു്. ജീവിതം പാഴാക്കിയ ജീവൻെറ പരിതാപങ്ങൾ തുടരുകയായി. ജീവിതം ധന്യമാക്കീട്ടുള്ള ജീവനു് ദുഃഖിക്കാനൊന്നുമില്ല എല്ലാം ആനന്ദമയം.

'ദേഹ'മെന്നാൽ ദഹിക്കുന്നതെന്നും 'ശരീര'മെന്നാൽ ക്ഷയിക്കുന്നതെന്നുമാണർത്ഥം. യജ്ഞത്തിനുവേണ്ടി ദ്രവ്യങ്ങൾ ഒരുക്കൂട്ടി ഹോമാഗ്നിയിൽ ആഹുതി ചെയ്യുന്നമാതിരി ഈ ശരീരത്തെ പോഷിപ്പിക്കുന്നതും ശരീരവൃത്തികളെ ശുദ്ധീകരിക്കുന്നതും പരാർത്ഥവും പാരമാർത്ഥികവുമായ യജ്ഞത്തിനു വേണ്ടിയാകുന്നു. അങ്ങനെ ആധി ഭൗതികവും ആദ്ധ്യാത്മികവും ആധി ദൈവികവുമാകുന്ന താപത്രയമെന്ന അഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണു് ദേഹം. ഈ ശരീരത്തെ തന്നെ ഈശ്വരേച്ഛക്കനുസൃതമായ യജ്ഞത്തിനു്—ത്യാഗത്തിനു്— വിനിയോഗിക്കുമ്പോൾ യജിച്ചു് യജിച്ചു് ശരീരം ക്ഷയിക്കുന്നതോടൊപ്പം ജീവൻ ഉന്നതി പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യും. അവസാനം ജീവൻ വിട്ടുപിരിയുമ്പോൾ ഈ ശരീരത്തെത്തന്നെ ഹോമാഗ്നിയിൽ ആഹുതി ചെയ്യലാണു് അന്ത്യേഷ്ടികർമ്മം. ഇതിൽ സ്ഥൂലവും സൂക്ഷ്മവുമായ തത്വങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. പരേതാത്മാവിനെന്നതിനേക്കാൾ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരുടെ നന്മകളെ ലക്ഷ്യമാക്കിയിട്ടുള്ളതാണീ കർമ്മം. ഇതിൽ മൃതദേഹം ദഹിപ്പിക്കാതെ കുഴിയിൽ പുതച്ചിടുന്നവരെ സംബന്ധിച്ചും സൂക്ഷ്മാർത്ഥത്തിൽ ഭേദമില്ല. പക്ഷെ, മൃതദേഹം ദഹിപ്പിക്കുന്നതാണു് ശാസ്ത്രീയവും ആരോഗ്യകരവുമായ ഉത്തമരീതി.

'ശരീരസംസ്ക്കാരത്തിൻെറ ആരംഭം ഗർഭാധാനവും അവസാനം മൃതശരീരത്തെ യഥാവിധി ദഹിപ്പി

ക്കലുമാണ്. ഒരാൾ മരിച്ചാൽ അയാളുടെ ബന്ധുജനങ്ങൾ ആ മൃതശരീരത്തെ മൺകട്ടപോലെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോകുന്നു. അയാളുടെകൂടെ ആരും പോകുന്നില്ല. ധർമ്മം ഒന്നുമാത്രമേ അയാളെ അനുഗമിക്കുന്നുള്ളു.' എന്ന സ്മൃതിവചനം ശരീരത്തിന്റെ നശ്വരതയും ധർമ്മനിഷ്ഠമായ ജീവിതത്തിന്റെ മഹത്വവും ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതാണ്.

ശവസംസ്ക്കാരകർമ്മം ആദ്യന്തം ശോകച്ഛായയാവരണത്തോടുകൂടിയതായിരിക്കാമെങ്കിലും ഓരോരുത്തർക്കും ജീവിതത്തെപ്പററി പുനരവലോകനം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സന്ദർഭം കൂടിയാണ്. ശ്മശാനത്തിലെ രുദ്രഭഗവാന്റെ നടനരംഗമെന്നും അദ്ധ്യാത്മവിദ്യാലയമെന്നും വിശേഷിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ താല്പര്യമിതത്രെ. അതുമിതും പറഞ്ഞ് സമയം കളയാതെ കൂടിയിരിക്കുന്നവർ മൃതദേഹം സംസ്ക്കരിക്കുന്നതു വരെയെങ്കിലും വേദമന്ത്രങ്ങളോ പുരാണേതിഹാസങ്ങളിലെ ആദ്ധ്യാത്മിക സ്തോത്രഭാഗങ്ങളോ പാരായണം ചെയ്യണമെന്നും മററുള്ളവർ അതു ശ്രവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കണമെന്നും ധർമ്മശാസ്ത്രം വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രാചീന വൈദിക പദ്ധതിപ്രകാരം ശവസംസ്ക്കാരം നടത്താൻ ഇക്കാലത്തു് പ്രയാസമാണ്. അന്നത്തെപ്പോലെ ശുദ്ധമായ ഹോമദ്രവ്യങ്ങളോ കർമ്മപദ്ധതി പഠിച്ച കർമ്മികളോ ദുർലഭമാണിന്ന്. എങ്കിലും നാട്ടാചാരങ്ങൾ എന്നറിയപ്പെടുന്ന ചടങ്ങുകളിൽ പലതും പ്രാകൃതവും അശാസ്ത്രീയവുമാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കി ലഘുവും പ്രായോഗികവുമായ വൈദിക പദ്ധതിതന്നെ വീണ്ടും സ്വീകരിക്കണം.

ഏററവും പ്രിയപ്പെട്ട ഒരാളിന്റെ ദേഹവിയോഗത്തിൽ ആർക്കും ദുഃഖമുണ്ടാവും. ചിലർ കരയുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ മരണവീട്ടിൽ മൃതദേഹം എരിഞ്ഞു ചാമ്പലാകുന്നതുവരെയെങ്കിലും ബന്ധുക്കൾ കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കണമെന്ന് ശാസ്ത്രങ്ങളിലെങ്ങും വിധിച്ചിട്ടില്ല. ഗതാനുഗതന്യായേനയുള്ള ഒരു അന്ധവിശ്വാസമാണതു്. അന്ത്യേഷ്ടികർമ്മത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യവും ഗുണപാഠവും എന്താണെന്നു നോക്കുക.

ജീവിതത്തിലെ അന്തിമ അതിഥിയായ മൃത്യു ജഗന്നിയന്താവാണെന്നറിഞ്ഞു് ബഹുമാനിക്കുക. ലൗകിക ബന്ധങ്ങളെല്ലാം അനിത്യം. ആത്മാവുമാത്രം ജനനമരണരഹിതവും നിത്യ സ്വാതന്ത്ര്യവുമാകുന്നു. മററു ബന്ധങ്ങളെല്ലാം കാലഗതിക്കനുസരിച്ചു് പരിവർത്തന സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയതാകുന്നു. ഈ ബന്ധങ്ങളുടെ സംസാരത്തിൽ ജീവൻ തന്റെ കർമ്മയന്ത്രദ്വാരാ ചംക്രമണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഭൗതിക വിയോഗങ്ങളെപ്പററി അനുശോചിക്കുന്നതിൽ വിശേഷമൊന്നുമില്ല—ദുഃഖം മോഹജന്യമാണെന്നു കരുതി വിവേകപൂർവ്വം വർത്തിക്കുക; അജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രതിബിംബമാണതു്. ബുദ്ധിപൂർവ്വം വസ്തുസ്ഥിതിബോധവാനായി ജ്ഞാനരൂപഖഡ്ഗത്താൽ ശരീരമനസ്സുകളെ പീഡിപ്പിക്കുന്ന ദുഃഖത്തെ ഛേദിച്ചുകളയുക. മോഹത്തിൽ നിന്നുളവായ ഈ ശോകം നിമിത്തം ബുദ്ധിവിവേകങ്ങളെ ശോഷിപ്പിക്കരുതു്. മരണം ഒരു യഥാർത്ഥ അദ്ധ്യാപകനെപ്പോലെ നശിക്കുന്ന ഈ ശരീരത്തിലിരുന്നുകൊണ്ടു് അനശ്വരമായ ആത്മാവിന്റെ ഹിതം അനുവർത്തിക്കുക അല്ലാതെ ആത്മഹാനിക്കുള്ള ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യരുതെന്നു പഠിപ്പിക്കുന്നു.

'സമയം അമൂല്യം' എന്നതു് കാലന്റെ സർവ്വപ്രധാന സന്ദേശമാകുന്നു. സൽക്കാര്യങ്ങൾക്കു് സമയം കാണാത്ത വിഷയാസക്തക്കു് തക്ക മുന്നറിയിപ്പാണിതു്. അനശ്വരമായ ആത്മാവിന്റെ താൽക്കാലിക സങ്കേതം മാത്രമാണീ ശരീരം. അതു നശിക്കുന്നതാകയാൽ ദേഹസംബന്ധമായ ബന്ധുത്വങ്ങളെല്ലാം കേവലം കല്പിതങ്ങളാകുന്നു. ഭാര്യ—ഭർത്താവ്, അച്ഛൻ—മകൻ തുടങ്ങിയ ബന്ധങ്ങളെല്ലാം അല്പകാലത്തേക്കു മാത്രം ആരുടേയും അഭാവത്തിൽ ജീവിതഗതി തടസ്സപ്പെടുന്നില്ല. മറെറാരാളിന്റെ മരണം കാണുമ്പോൾ തന്റെ മരണത്തെപ്പററി ഓർമ്മിച്ചുകൊണ്ടു് സ്വകർത്തവ്യപാലനത്തിലൂടെ ആത്മോദ്ധാരണത്തിനു ജാഗരൂകനാവണം. മരിച്ച മനുഷ്യന്റെ വേർപാടിൽ കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയം, മൃതാത്മാവിന്റെ ആശ്രിതക്കുവേണ്ടുന്ന ഉപകാരം ചെയ്യുക ദിവംഗതാത്മാവിന്റെ ശാന്തിക്കുവേണ്ടി അദ്ദേഹം ചെ

സ്കൃതും ഇച്ഛിച്ചതുമായ സൽക്കർമ്മങ്ങൾ ഉത്തരവാദിത്വപൂർവ്വം ചെയ്തുപൂർത്തിയാക്കുക. പരേതാത്മാവിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളെ സാന്ത്വനപ്പെടുത്താൻ ആദ്ധ്യാത്മികവാതാവരണമുളവാക്കുക. (ഗീതയിലും ഉപനിഷത്തുക്കളിലും പുരാണേതിഹാസങ്ങളിലും പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന) ആത്മതത്വങ്ങളെപ്പററി സംസാരിച്ച് സ്വാന്ത്വനപ്പെടുത്താം; പരമപുരുഷാർത്ഥത്തിനുള്ള പ്രചോദനം ഉൾക്കൊള്ളാൻ സാധിക്കത്തക്കവിധം മരണഗൃഹത്തെ പരിവർത്തനപ്പെടുത്തണമെന്ന് താല്പര്യം. എന്റേത് എന്ന ഭാവത്തിൽ കൂട്ടിവയ്ക്കുന്നതും സ്വാർത്ഥവാസനയും അനീതിയും ആശകളും വെറുപ്പ്—വിദ്വേഷങ്ങളും അഹങ്കാരവും—ഇവയാറും നിരർത്ഥകങ്ങളെന്നു തീർച്ചപ്പെട്ടു. ഇതാണ് (നശിക്കുന്ന) ശരീരത്തിന്റെ പ്രവചനം. ധർമ്മം, ആത്മസംയമം, സേവനം, ജ്ഞാനം, പാരമാർത്ഥികത്വം, ആത്മാ(ഈശ്വരൻ) ഇവയാറും സത്യമാകുന്നു—ഇതാണ് ആളിക്കത്തുന്ന ചിന്താഗ്നിയുടെ മംഗളഘോഷണം,

ആസന്നമരണനായ വ്യക്തിയുടെ വായിൽ ഗംഗാജലമോ അഭിഷേകതീർത്ഥമോ കുറെശ്ശെ തുളസീദളത്തിലൂടെ ഇററിച്ചുകൊടുക്കുന്നത് ഉത്തമമാകുന്നു. ഈശ്വരനാമോച്ചാരണപൂർവ്വം അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് ജീവഗതിയെ അനായാസമാക്കും.

ആസന്നമരണനായ വ്യക്തിയുടെ ചുററും ബന്ധുമിത്രാദികൾ കൂടിയിരുന്ന്—

ഹരേരാമ ഹരേരാമ രാമ രാമ ഹരേ ഹരേ
ഹരേ കൃഷ്ണ ഹരേ കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ ഹരേ ഹരേ

ഓം നമോ നാരായണായ, ഓം ഹ്രീം നമശ്ശിവായ ഇത്യാദി ഈശ്വരനാമങ്ങൾ ഭക്തിപൂർവ്വം ധാരമുറിയാതെ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കണം. ശ്രീവിഷ്ണു സഹസ്രനാമം, ഹരിനാമകീർത്തനം എന്നിവയും പരിചയമുണ്ടെങ്കിൽ നിശ്ചിത വേദമന്ത്രങ്ങളും പാരായണം ചെയ്യാം. പവിത്രമായ ഭസ്മംകൊണ്ടു് ശരീരം മുഴുവനും പൂശി തുളസിയില ധാരാളമായി നിരത്തിയ കിടക്കയിൽ കടത്തി

നെററിയിൽ ചന്ദനക്കുറിയിട്ടു് തുളസീദളം പതിച്ചു് കിടക്കുന്ന ചുററും ഗോളാകൃതിയിൽ അക്ഷതം (ഉടയാത്ത ഉണക്കലരിയും മഞ്ഞപ്പൊടിയും ചേർത്തതു്) തൂകണം. അപ്പോഴൊക്കെ ഈശ്വരനാമസങ്കീർത്തനം മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കണം.

അന്ത്യശ്വാസം വലിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ ശരീരം ശവമായി. അതിനെ നിലത്തു ദർഭ തെക്കോട്ടു മുനയാക്കിയിട്ടതിൻെറമീതെ മലർത്തിക്കിടത്തി വായും ഇമകളും അടച്ചു് കാൽപെരുവിരലുകൾ നൂൽത്തിരികൊണ്ടു് ചേർത്തു കെട്ടി കൈകൾ നെഞ്ചിനുമേൽ വച്ചു് അതിൻെറ പെരുവിരലുകളും നൂൽത്തിരികൊണ്ടു കെട്ടി പാദവും മുഖവുമൊഴിച്ചു് എല്ലാഭാഗവും ശുഭ്രവസ്ത്രംകൊണ്ടു മൂടണം. തലയ്ക്കൽ എള്ളെണ്ണ ഒഴിച്ചു കത്തിച്ച നിലവിളക്കു വയ്ക്കണം. ചുററും അക്ഷതവും എള്ളും ചേർത്തൊരു ഗോളമിടുകയും ചാമ്പ്രാണി, ദശാംഗം, അഷ്ടഗന്ധം എന്നിവ പുകച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും വേണം. എല്ലാവരുടേയും സഹകരണമുണ്ടെങ്കിൽ നെയ്യു്, ചന്ദനത്തടി, അഷ്ടഗന്ധം, ദശാംഗം, രാമച്ചം, ദർഭ, കർപ്പൂരം, ചാമ്പ്രാണി മുതലായവ ചുരുങ്ങിയ അളവിലെങ്കിലും ശേഖരിക്കുവാനും വേണ്ടത്ര സമിധ (വിറകു്)യും ചേർത്തു് ദുർഗ്ഗന്ധമുളവാക്കാതെ ശവസംസ്ക്കാരം നടത്താനും സാധിക്കും. പരേതാത്മാവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു് പഞ്ചപിണ്ഡങ്ങളും ഉദകവും സമർപ്പിക്കണം; വായ്ക്കരിയിടുന്ന സമ്പ്രദായം അശാസ്ത്രീയമാണു്.

ചിത ഒരുക്കുന്ന സ്ഥാനത്തു് കുശപ്പുല്ലുകൊണ്ടും തീർത്ഥപ്രോഷണംകൊണ്ടും ഭൂസംസ്ക്കാരം ചെയ്യുമ്പോൾ ചൊല്ലുന്ന മന്ത്രം—

ദേവസ്യ ത്വാ സവിതു:
പ്രസവേശ്വിനോർ ബാഹുഭ്യാം
പൂഷ്ണോ ഹസ്താഭ്യാം
സരസ്വത്യൈ വാചോ യന്തു യന്ത്രിയേ
ദധാമി ബൃഹസ്പതേഷ്ട്വാ
സാമ്രാജ്യേനാഭിഷിം ചാമ്യസൗ

യജ്ഞത്തിന്ന ഹോമകുണ്ഡം തയ്യാറാക്കുന്ന പവിത്രഭാവത്തിൽ, ചിതാകുണ്ഡം വേണ്ടത്ര ആഴത്തിലും വിസ്തീർണ്ണത്തിലും കുഴിച്ച് അതിനകത്ത് പശുവിൻചാണകം മെഴുകുകയോ തളിക്കുകയോ ചെയ്യണം. തീർത്ഥജലവും തളിക്കാം. 'പഞ്ചഭൂതങ്ങളെക്കൊണ്ടുളവായത്, അവയുടെ അന്തിമ പൊരുളായ ഈശ്വരങ്കൽ സമർപ്പിക്കുന്നു' എന്ന സങ്കൽപ്പത്തിൽ ഈശ്വരബോധകമായ 'ഓം' അല്ലെങ്കിൽ സ്വസ്തികം ചിതാകുണ്ഡത്തിൽ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം എഴുതണം. യജ്ഞകുണ്ഡത്തിനെന്നപോലെ ചിതാകുണ്ഡത്തിനും ഗോളാകൃതിയിൽ മേഖലയുണ്ടായിരിക്കും. അങ്ങനെ അക്ഷതം, എള്ള് എന്നിവയാൽ വലയം നിർമ്മിക്കുവാൻ അസൗകര്യമുള്ള സ്ഥാനത്ത് ചിതയ്ക്ക് നാലുവശത്തും അഥർവ്വവേദത്തിലെ മന്ത്രങ്ങളുടെ ഉച്ചാരണപൂർവ്വം വിറകുകൊണ്ടൊരു വലയമുണ്ടാക്കണം—നാലുവശത്തും നാലു വലിയ വിറകുകഷണങ്ങൾ വയ്ക്കണം. അതിന്മീതെ പിന്നീട് അടുക്കുന്ന വിറകുകൾ ഈ നാലു വിറകിനകത്ത് ഒതുങ്ങത്തക്കവിധം അകലത്തിലാണ് വയ്ക്കേണ്ടത്. ഈ ചടങ്ങിന്റെ താല്പര്യമിതാണ്:

തനിക്കും തന്റെ കുടുംബത്തിനും മര്യാദയ്ക്കു കഴിയാനുള്ള വകയല്ലാതെ കൂടുതൽ ചേർത്തുവയ്ക്കാൻ ഒരുമ്പെടരുത്. ധനലാലസ അമിതമായാൽ മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങളിൽനിന്നു തെററിപ്പോവാനിടയുണ്ട്. ധനസംബന്ധമായ പരിധി നിശ്ചയിച്ച് ജീവശുദ്ധിക്കായി പൂർവ്വദിക്ഭാഗത്ത് ആദ്യത്തെ വിറക് വയ്ക്കുന്നു.

നിയന്ത്രിത ജീവിതത്തിന്റെ ചിഹ്നമാണ് ചിതക്കുഴിയിൽ തെക്കുഭാഗത്തുവയ്ക്കുന്ന രണ്ടാമത്തെ വിറക്. നിരാശപാടില്ല; എന്നാൽ ആശകളെ അണപൊട്ടി പ്രവഹിക്കാനനുവദിച്ചാൽ ജീവിതം തന്നെ അതിൽ മുങ്ങിനശിക്കും. ജീവശക്തിക്കുള്ള പരിമിതകാമം—ആഗ്രഹം-ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതാണിത്.

പ്രശംസയിൽ ആമോദിക്കാത്തവർ വളരെ ചുരുക്കം. ആശാവഹമായ ജീവിതത്തിനു് കീർത്തി ഉപകരിക്കും. പക്ഷേ അതിനുമുണ്ടു് പരിധി. പ്രശംസയ്ക്കും കീർത്തിക്കും വേണ്ടി എന്തും ചെയ്യാമെന്ന സ്ഥിതി അധർമ്മാചാരത്തിനും അന്യായത്തിനും കാരണമാക്കി ജീവനെ അധ:പതിപ്പിക്കുമെന്നതിനാൽ യശോനിയന്ത്രണത്തിന്റെ ചിഹ്നമായി പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തു് ഒരു സമിധ വയ്ക്കുന്നു.

ദേഷത്തെ അടക്കുന്ന ചിഹ്നമാണു് വടക്കുഭാഗത്തു വയ്ക്കുന്ന സമിധ. മനുഷ്യരെല്ലാം ഒരേ പ്രകൃതക്കാരായിരിക്കുവാനാവില്ല. പരസ്പരസ്നേഹത്തിനും സഹവർത്തിതത്തിനും അല്പസ്വല്പവിട്ടുവീഴ്ചകൾക്കും ഒരുക്കമായിരിക്കണം. അസഹിഷ്ണുതയും ക്രോധവും ജീവിതമൂല്യത്തെനശിപ്പിച്ചു കളയാനിടയുണ്ടു്. അവ വിദേഷത്തിന്റെ വിഷം വമിച്ചു് തനിക്കും അന്യർക്കും ഉപദ്രവമുണ്ടാക്കും. അതിനാൽ ദേഷ്യത്തെ വേണ്ടവിധം നിയന്ത്രിച്ചു് ജീവന്റെ മേൽഗതിക്കു് സഹായകമാക്കിത്തീർക്കണം. ഈശ്വരവിഭൂതികളായ സൂര്യവരുണചന്ദ്രാദിദേവതകളെ സംബോധന ചെയ്തു ജീവോദ്ധാരണാർത്ഥം ചെയ്യുന്ന ക്രിയയാണിതു്. ഇങ്ങനെ ആദ്യത്തെ നാലു സമിധ വച്ചതിനുശേഷം മാവു്, പ്ലാവു്, ആൽ എന്നീ വിറകുകൾ കൊണ്ടു് ചിത ഒരുക്കണം.

ഇതിന്നിടയ്ക്കു് പ്രേതത്തെ കുളിപ്പിച്ചു് കോടിവസ്ത്രം കൊണ്ടു മൂടി കുശ—ദർഭപ്പുല്ലുകൾകൊണ്ടോ മാവിലകൊണ്ടോ തീർത്ഥജലം തളിച്ചു് ശുദ്ധമാക്കണം. യജ്ഞസാമഗ്രി ശുദ്ധമായിരിക്കണമല്ലോ. മനുഷ്യശരീരം അവസാന ഹവിസ്സായിത്തീർക്കുന്നതിനാണു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം പാദംമുതൽ ശിരസ്സുവരെ തീർത്ഥം തളിക്കുന്നതു്. യജ്ഞസാധനങ്ങൾ എടുത്തുകൊണ്ടുപോകുന്ന പവിത്രഭാവത്തോടെ ശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ട ശവവും ചിതയിലേക്കെടുത്തു കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ പ്രേതത്തിനു മുൻപിൽ തീക്കനൽ നിറച്ച ഒരു പാത്രംകൂടി എടുത്തുകൊള്ളണം. കൂടാതെ ഒരു കുടം ജലം, ആമാന്നം (ഉണക്കലരി നനച്ചതു്) ദർഭ, കർമ്മപാത്രം, രണ്ടു്ഇല, എള്ളു്, പുഷ്പം, പശുവിൻനെയ്യു്, ചന്ദന

ത്തടി, തുളസിക്കമ്പ്, പശുവിൻചാണകം, കർപ്പൂരം, ചാമ്പ്രാണി മുതലായവ ചിതയ്ക്കടുത്തു് ഒരുക്കി വച്ചിരിക്കണം. തീക്കനൽ ചിതയുടെ തെക്കു് പടിഞ്ഞാറു വശത്തു വച്ചിട്ടു് പ്രേതത്തെ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ചിതയിൽ തല തെക്കോട്ടാക്കി മലർത്തിക്കിടത്തണം. തുടന്നു് യഥാ യോഗ്യം പിണ്ഡാദികർമ്മങ്ങൾ നടത്താം. കർമ്മി ചിതയ്ക്കു് വാമാവർത്തമായി കർമ്മപാത്രജലം പ്രോക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു് പാദസ്ഥാനത്തുവന്നു പുഷ്പവും മററു സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും ചിതയിൽ സമർപ്പിക്കണം. പ്രേതത്തിൻെറ ശിരസ്സിനു പടിഞ്ഞാറുവശം ചെന്നു തെക്കോട്ടുതിരിഞ്ഞുനിന്നു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ഇടതു കാൽമുട്ടു് നിലത്തുന്നി നിന്നു് ചിതയ്ക്കു് സാവധാനം തീ കൊടുക്കണം. ചിതയ്ക്കു മേൽ വേണ്ടുവോളം വിറകുകൾ വച്ചുകൊണ്ടു് ചിതയുടെ മററു ഭാഗങ്ങളിലും തീ കൊളുത്താമെങ്കിലും ആദ്യം സ്ഥാപിച്ച അഗ്നി ചിതയിൽ നല്ലപോലെ കത്തിജ്വലിച്ചിരിക്കണം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ചിതയുടെ കാല്ക്കൽ തുടങ്ങി വാമാവർത്തമായി വെള്ളം ഒഴുക്കിക്കൊണ്ടു മൂന്നു പ്രദക്ഷിണംവച്ചു് കാല്ക്കൽചെന്നു് വടക്കോട്ടുതിരിഞ്ഞു നിന്നു കുടം പിറകോട്ടു് എറിയുന്ന (കുടമുടയ്ക്കുന്ന) ചടങ്ങും ആവാം. 'എല്ലാവരുടേയും ക്ഷീണം തീക്കുന്നതിനു കഴിവുള്ള മധുരമായ ഈ ജലം ഈ പ്രേതത്തെ ചുററിനില്ക്കുന്ന ആത്മാവിൻേറയും ക്ഷീണം തീക്കുമാറാകട്ടെ' എന്നാണിതിൻെറ സങ്കല്പം. എന്നിട്ടു് ഹോമം ചെയ്യുന്ന മാതിരി ഏഴുപ്രാവശ്യമായി എരിയുന്ന ചിതയിൽ പശുവിൻനെയ്യു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ആഹുതി ചെയ്യുക. ശരീരഭാഗങ്ങൾ എരിഞ്ഞെരിഞ്ഞു് അഗ്നിദേവതയ്ക്കു് സമർപ്പിക്കപ്പെടുന്നു; അഥവാ ശരീരാംശങ്ങൾ ഓരോന്നും യജ്ഞാംഗമായി ഭവിക്കണമെന്നതിൻെറ സങ്കല്പത്തിൽ പ്രജ്വലിക്കപ്പെട്ട ചിതാഗ്നിയിൽ ഹവന സാമഗ്രികളും നെയ്യും ചേത്തു കർമ്മിയും ബന്ധുജനങ്ങളും ചേന്നു് ആഹുതി നല്കണം. എല്ലാവരും ചേന്നു മന്ത്രമുച്ചരിക്കാം. ചിത ആളിക്കത്തുന്ന സന്ദർഭമായതിനാൽ വളരെ സൂക്ഷിച്ച

ചെയ്യേണ്ടകർമ്മമാണിതു്. പിന്നീടു് ഗായത്രീമന്ത്രം ചൊല്ലി അഞ്ചു് ആഹൂതികൾ കൂടി നല്കണം. ചിത എരിഞ്ഞടങ്ങാറാവുമ്പോൾ ഒരു തേങ്ങ ചൂഴ്ന്ന നെയ്യ്നിറച്ചു് ചിതയുടെ ശിരോഭാഗത്തു നിക്ഷേപിക്കണം. പ്രേതത്തിന്റെ തലയുടെ സ്ഥാനത്തു് പൂർണ്ണാഹൂതി മന്ത്രജപത്തോടുകൂടി അതുവയ്ക്കുന്നു. അന്ത്യേഷ്ടിസംസ്കാരത്തിനു് ഒരുക്കിവച്ച യജ്ഞസാമഗ്രികളും പശുവിൻ നെയ്യും ബാക്കി വന്നതുമുഴുവൻ 'വസോധാര' മന്ത്രജപത്തോടുകൂടി ചിതയിൽ അവസാനമായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

ചിത എരിഞ്ഞടങ്ങിയ ശേഷം വാമാവർത്തമായി കർമ്മപാത്രത്തിലെ ജലംകൊണ്ടു് പ്രോക്ഷണം (ശാന്തിമന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം) ചെയ്യുന്നതോടുകൂടി സംസ്കാരക്രിയകൾ സമാപിക്കുന്നു. ഭൗതിക തലത്തിൽ ഒരു മനുഷ്യന്റെ അന്തിമസംസ്കാരം ഈ അന്ത്യേഷ്ടികർമ്മത്തോടുകൂടി സമാപിക്കുന്നു.

അന്ത്യേഷ്ടികർമ്മത്തിൽ മൃതദേഹം ദഹിക്കുന്നതിനു വേണ്ടിവരുന്ന രണ്ടുരണ്ടരമണിക്കൂർ സമയം അതുമിതും പറഞ്ഞു പാഴാക്കാതെ തികച്ചും ആദ്ധ്യാത്മികമായ അന്തരീക്ഷമനുഭവപ്പെടാൻ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആദ്ധ്യാത്മിക ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പാരായണ പ്രവചനം ചെയ്യുന്നതും അതു ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ശ്രവിക്കുന്നതും വേദമന്ത്രങ്ങൾ ശാന്തിപാഠം ചെയ്യുന്നതും ഭഗവന്നാമജപം നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും സന്ദർഭോചിതമായിരിക്കും. പരേതാത്മാവിനും സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നവർക്കും ആശ്വാസപ്രദമായിരിക്കും.

'ഓം ആയുർയജ്ഞേന കല്പതാം...' എന്നു തുടങ്ങുന്ന ശരീരയജ്ഞമന്ത്രങ്ങളുടെ താല്പര്യം അവശ്യം അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണു്. ആയുസ്സു്, നാക്കു്, ചെവി, മനസ്സു്, ജീവൻ എന്നിവയെല്ലാം യജ്ഞത്തിന്നായിക്കൊണ്ടു് സമർപ്പിക്കപ്പെടേണ്ടവയാണെന്നു് ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. ജീവിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം സത്യസാക്ഷാല്ക്കാരത്തിന്നാ

യ്യൊണ്ടു് ജീവിക്കട്ടെ. ഈശ്വരപൂജയും ഉപാസനയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കട്ടെ. വിയത്തൊലിക്കത്തക്ക വിധം പണിയെടുക്കട്ടെ. എനിക്കു വേണ്ടിയല്ല, സമുദായത്തിനു വേണ്ടി, വിരാട് ബ്രഹ്മത്തിനു വേണ്ടിയെന്ന ബോധപൂർവ്വം മനുഷ്യായുസ്സ് യജ്ഞത്തിനായി സമർപ്പിക്കുക. പ്രാണൻ യജ്ഞത്തിന്നായ്യൊണ്ടാകുന്നു. സമ്പത്ത്, സാഹസം, സഹിഷ്ണുത, ശക്തി, ചാതുര്യം, പ്രതിഭ തുടങ്ങിയവ സമുദായഹിതം മുൻനിർത്തി വിനിയോഗിക്കട്ടെ. ദൃഷ്ടി യജ്ഞാർത്ഥമാകുന്നു. പവിത്രവും സ്നേഹമസൃണവുമായ ദൃഷ്ടിയിൽ എല്ലാ പദാർത്ഥങ്ങളേയും നോക്കുകയും അവയെ കൂടുതൽ സുന്ദരവും പവിത്രവുമാക്കിത്തീർക്കാൻ ഉദ്യമിക്കുകയും ചെയ്യുക, സുന്ദരവും ആകർഷകവുമായവ തനതാക്കാനുള്ള ആശയ്ക്കിടം നല്കാതെ അവ ഈശ്വരകലകളാണു് ഈശ്വരനുള്ളതാണു് എന്നു വിചാരം ചെയ്യുക. സദുദ്ദേശപൂർവ്വം നോക്കട്ടെ; ദുർവികാരജന്യമായ കാഴ്ചകൾ കാണാതിരിക്കട്ടെ, സത്സാഹിത്യങ്ങൾ വായിക്കട്ടെ. സാത്വികപ്രേരണയുളവാക്കുന്ന ദൃശ്യങ്ങൾ കാണട്ടെ, ബുദ്ധിപൂർവ്വം കണ്ടറിഞ്ഞു് കൊള്ളേണ്ടതിനെ കൊള്ളുകയും തള്ളേണ്ടതിനെ തള്ളുകയും ചെയ്യട്ടെ. നാവ്—വാക്ക്—യജ്ഞാർത്ഥമാകുന്നു. മധുരവും ഉത്സാഹജനകവും ശ്രേയസ്ക്കാരവുമായ വാക്കുകൾ പറയട്ടെ. സത്യനിഷ്ഠരായിരിക്കുവാൻ ശ്രദ്ധിക്കട്ടെ. വ്യാവഹാരികമായി അഭിപ്രായഭിന്നതയുണ്ടായാലും അപ്രിയം പറയേണ്ടി വന്നാലും ശാലീനത വെടിയാതിരിക്കട്ടെ. വാക്സംയമം ഒരു തപശ്ചര്യയാകുന്നു മനസ്—വിചാരം യജ്ഞത്തിന്നായ്യൊണ്ടാകുന്നു. ജീവനെ അധഃപതിപ്പിക്കുന്ന അനർത്ഥകരങ്ങളായ ദുർവ്വിചാരങ്ങൾക്കു സ്ഥാനം കൊടുക്കാതെ സൂക്ഷിക്കുക. മനുഷ്യന്റെ എല്ലാവിധ സുഖദുഃഖങ്ങൾക്കും ബന്ധമോക്ഷങ്ങൾക്കും കാരണം മനസാകുന്നു. അതിനാൽ മനസ്സിനെ ദുർവ്വിചാരങ്ങളിൽ നിന്നും ദുർവ്വികാരങ്ങളിൽനിന്നും രക്ഷിച്ച് സദ്വിചാരങ്ങളെക്കൊണ്ടും സദ്ഭാവങ്ങളെക്കൊണ്ടും നിറയ്ക്കുക. യജ്ഞസാധനത്തെപ്പോലെ യജ്ഞാർത്ഥമുള്ള മനസ്സിനേയും സംയമംകൊണ്ടും പവിത്രഭാവങ്ങളെക്കൊണ്ടും പരിശുദ്ധമാക്കട്ടെ. ആത്മാവ് യജ്ഞമയമാകുന്നു. ജീവാ

ത്മാവ് പവിത്രവും പരിഷ്കൃതവുമായി പരിണമിക്കുന്ന പ്രക്രിയ അനവരതം പുരോഗമിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നതുതന്നെ ആത്മയജ്ഞം. ഭയവും പരിഭ്രമവുമില്ലാതെ ലക്ഷ്യബോധപൂർവ്വം ആദ്ധ്യാത്മികാനുസന്ധനിഷ്ഠയോടെ ജീവിക്കുന്നതാണ് ആത്മാവിനെ യജ്ഞമയമാക്കിത്തീർക്കുന്നത്. നിസ്സന്ദേഹവും സന്തോഷപ്രദവും ശുഭകരവുമായ അന്തഃകരണത്തിലാണ് ഈ യജ്ഞത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം. ബ്രഹ്മം യജ്ഞത്തിനു വേണ്ടിയാകുന്നു (ഇവിടെ ബ്രഹ്മശബ്ദം കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കപ്പെടുന്നത് വിവേകമാണ്.) നമ്മുടെ വിവേകം ഉണർന്നിരിക്കട്ടെ മനസ്സ്, ബുദ്ധി, ചിത്തം, അഹങ്കാരം എന്നിവകളിലൂടെ അന്തഃകരണത്തിലുളവാകുന്ന വിക്ഷേപങ്ങൾ വിവേകം കൊണ്ടു നിയന്ത്രിക്കപ്പെടണം. ജീവിതരഥത്തെ വഴിതെററിക്കാതിരിക്കാൻ തക്കവിധം വിവേകം ജാഗരൂകമായിരിക്കണം. ജ്യോതി യജ്ഞത്തിനു വേണ്ടിയാകുന്നു. (ക്രിയാശക്തിയാണ് ഇവിടെ ജ്യോതിശബ്ദത്താൽ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നത്) നമ്മുടെ ശക്തി അപഥമാർഗ്ഗത്തിൽ ചരിക്കാതിരിക്കട്ടെ, നമ്മുടെ ബുദ്ധി സത്യ—ധർമ്മപഥത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിക്കാതിരിക്കട്ടെ- ഏതുപ്രകാരം ദീപം സ്വയം എരിഞ്ഞു് ചുററും പ്രകാശം പരത്തുന്നുവോ അപ്രകാരം ജ്യോതിർമ്മയ വ്യക്തിത്വം കൊണ്ടു് ചുററുമുള്ളവരിൽ സദ്ഭാവനയും പുണ്യപ്രകാശവും പ്രതിഫലിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കും. സ്വഃയജ്ഞാർത്ഥമാകുന്നു തന്റെ വ്യക്തിത്വവും അസ്തിത്വവും. സൽക്കർമ്മങ്ങളുടെ വികാസത്തിനു വേണ്ടി; സത്യം—ശിവം—സുന്ദരം സാക്ഷാല്ക്കരിക്കാൻ വേണ്ടിയാകുന്നു. നമ്മുടെ 'ദാഹം' സ്വാന്തഗർവപ്രകടനത്തിന്നായിട്ടാവരുത്. ധർമ്മം, സത്യം ഈശ്വരൻ ഈ പരമശക്തിയുടെ മഹത്വം ജീവിതതലത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കുവാനുള്ള ഉപകരണം മാത്രമായിരിക്കട്ടെ അഹം. പൃഷ്ഠം യജ്ഞത്തിന്നായ്ക്കൊണ്ടാകുന്നു. നമ്മുടെ മുൻഭാഗം നന്നാക്കിക്കാട്ടാൻ ശ്രമിക്കാറുണ്ടു്. ഇതിന്നൊരു മറുവശമുണ്ടെന്നു മറക്കാവുതല്ല. വർത്തമാനജീവിതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം വരാൻപോകുന്ന ജീവിതവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടി

രിക്കുന്നു. ഭൂതകാലത്തിൽ ബീജാവാപം ചെയ്ത ജീവിതം ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ ചരിച്ച് പരമലക്ഷ്യം പ്രാപിക്കട്ടെ. യജ്ഞവും യജ്ഞത്തിന്നായി ഭവിക്കട്ടെ. അവസാനം ഇതേവരെ ചെയ്തുവന്ന യജ്ഞകർമ്മങ്ങളും അതിന്റെ പിന്നിലുള്ള ഇച്ഛകളും യജ്ഞം ചെയ്യുകയാണ്—സർവ്വ സ്വാപ്പണം ചെയ്യുന്നു. കേവലപാരമാത്ഥികനിലയിലുള്ള ലയനമാണിതു്. ദിവംഗതനായ ആത്മാവ് മുഴമിക്കാത്ത സൽക്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു പൂത്തിയാക്കാൻ പിൻഗാമികൾക്കുള്ള ആദേശവാണിയും ഇതിലടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

അവരവരുടെ കർമ്മഫലം അവരവർതന്നെ അനുഭവിക്കണമെന്നിരിക്കേ മരിച്ച ആളിനുവേണ്ടി പിൻഗാമികൾ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതെന്തിന്? അവരവർക്കു വേണ്ടിത്തന്നെ തന്റെ ജീവശുദ്ധിയും മേൽഗതിയും ഐഹികവും പരാത്രികവുമായ ജീവിതസുഖവും ഇച്ഛിക്കുന്നവരെല്ലാം ബന്ധപ്പെട്ട മുൻഗാമികളോടുള്ള കടമകൾ യഥായോഗ്യം നിർവ്വഹിക്കണം. ജീവിതാടിസ്ഥാനത്തെ പവിത്രവും പ്രബലവുമാക്കിത്തീക്കുന്ന നന്ദിപ്രകടനമാണ് പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ. അതുപോലെ മരിച്ചവരെ യഥാവിധി സംസ്ക്കരിച്ച് പരേതാത്മാവിന്റെ സദ്വിച്ഛകൾക്കനുസൃതമായി സല്ക്കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതു് പ്രാഥമിക കത്തവ്യമാകുന്നു. ശുദ്ധമനസ്സോടെ ചെയ്യുന്ന ഇത്തരം കർമ്മങ്ങൾ പരേതാത്മാവിന്റെ സദ്ഗതിക്കു് സഹായകമാകുമെന്നു മാത്രമല്ല ചെയ്യുന്നവരുടെ ജീവശുദ്ധിക്കും പ്രേരണാസ്പദമാവും. മൃതദേഹം യഥാവിധി സംസ്ക്കരിച്ചതിനെത്തുടന്നു് കർമ്മിഉൾപ്പെടെ അതിൽ പങ്കെടുത്തവർ ചിതയ്ക്കു് അവസാനമായി പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തുകൊണ്ടു് മടങ്ങുന്നു. തുടന്നു് സ്നാനംചെയ്തിട്ടു് എള്ളും ദർഭയും ജലവുംചേത്തു് ഉദകക്രിയ (തിലോദകം) നടത്തണം. വീടും പരിസരവും അടിച്ചുതളിച്ച് ശുദ്ധമാക്കി പ്രത്യേക ഹോമം നടത്തുന്നതും അന്തരീക്ഷശുദ്ധിക്കും മനസ്സമാധാനത്തിനും വളരെ പ്രയോജനപ്രദമായിരിക്കും. തുടന്നു് ദിവസവും ബലിയിടുന്നു. പിണ്ഡദാനകർമ്മവും പത്താംദിവസം പുലകുളിയും പതിമൂന്നാം ദിവസം സപിണ്ഡീകരണശ്രാദ്ധവും

നടത്തണം. മൃതശരീരസംസ്കരണത്തിനുശേഷം പത്തുദിവസത്തിനകം അസ്ഥിസഞ്ചയനം ചെയ്യുകൊള്ളണം. സപിണ്ഡീകരണത്തിനുമുമ്പ് പതിനാറുശ്രാദ്ധം നടന്നിരിക്കണമെന്നു് വിധിയുണ്ടു്. മരിച്ചദിവസം മൂന്നു്, പത്താം ദിവസംവരെ സഞ്ചയന ശ്രാദ്ധമുൾപ്പെടെ പതിനൊന്നു്, പതിനൊന്നും പന്ത്രണ്ടും ദിവസങ്ങളിൽ രണ്ടു്—ഈ ക്രമത്തിലാണവ നടത്തേണ്ടതു്. ഇതോടുകൂടി പരേതാത്മാവിൻെറ സ്മരണയിൽ ദരിദ്രനാരായണപൂജ (അന്നദാനം) ധർമ്മവികാസത്തിന്നുതകുന്ന ദ്രവ്യദാനം മുതലായ പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ യഥാശക്തി ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കണം.

മരണശേഷം ജീവാത്മാവിൻെറ പുണ്യങ്ങളുടെ ഏററക്കുറവനുസരിച്ച് പാതൃയാനത്തിലേക്കോ ദേവാലയത്തിലേക്കോ പോകുന്നതിനുമുൻപ് പതിമൂന്നു ദിവസംവരെ പ്രേതഭാവത്തിൽ (സൂക്ഷ്മരൂപത്തിൽ) അടുത്ത അന്തരീക്ഷത്തിൽ ചുററിക്കൊണ്ടിരിക്കും. പരേതാത്മാവിൻെറ സങ്കല്പത്തിൽ ഇവിടെ നടത്തപ്പെടുന്ന പുണ്യകർമ്മങ്ങളുടെ ശക്തികൊണ്ടുവേണം ജീവാത്മാവ് ഊർദ്ധ്വഗതി പ്രാപിക്കുവാൻ. പാപകർമ്മങ്ങളുടെ കൂടുതൽകൊണ്ടു് ഘനീഭവിച്ച ജീവാത്മാവിനു് അത്രുകണ്ട ദുഃഖങ്ങളിലൂടെ പിതൃയാനംവഴി ഭൂമണ്ഡലത്തിനപ്പുറം ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തിൽ എത്തേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. പുണ്യാധിക്യമുള്ള ജീവൻ ശീഘ്രഗതിയിൽ ചന്ദ്രമണ്ഡലമോ, ആദിത്യമണ്ഡലമോ, അതിനുമപ്പുറമുള്ള ദ്യുലോകങ്ങളിലോ ഭ്രമണംചെയ്യു് പുണ്യങ്ങൾ ക്ഷയിക്കുന്നതോടുകൂടി അടുത്ത ജന്മത്തിനർഹമായ സ്ഥാനത്തേക്കു് വീണ്ടും വരുന്നു. ദുഷ്കൃതികളായ ജീവന്മാർ പ്രേതഭാവത്തിൽ തപിച്ചുകൊണ്ടു് (ഗതികിട്ടാത്ത പ്രേതമായി) ചുററുന്നതിനിടയ്ക്കു് പുണ്യസ്ഥലങ്ങളുടേയും പുണ്യാത്മാക്കളുടേയും സമ്പർക്കമുണ്ടാകാനിടവരുമ്പോൾ മേല്പോട്ടു പൊന്തുകയും പിന്നീടു് ഭൂമിയിലേക്കു പതിച്ച് കർമ്മങ്ങൾക്കനുരൂപമായി കൃമികീടാദിജന്തുയോനികളിൽ പിറക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പഞ്ചഭൂതതന്മാത്രകളെക്കൊണ്ടു് പഞ്ചീകരിക്കപ്പെടുന്നതുവരെ ഓരോ ജീവനും വിട്ടുപോയ ജീവിതവും ശരീരവുമാണു് ഓർമ്മിക്കുന്നതു്. പഞ്ചീക

ടന്ന പ്രക്രിയയ്ക്കുശേഷം വരാൻപോകുന്ന ശരീരവും ജന്മവുമാണോർമ്മ വരിക. എങ്ങനെയായാലും ജനനമരണങ്ങൾ ദുഃഖദായകമാകുന്നു. പുണ്യാത്മാക്കൾ ഉൽകൃഷ്ടവും സൗകര്യപ്രദവുമായ ജന്മമെടുക്കുമ്പോൾ അതിൽ താഴ്ന്നവർ കൂടുതൽ ദുഃഖപ്രദമായ കുലത്തിൽ പിറക്കുമെന്നു മാത്രം. പുണ്യലേശമില്ലാത്ത പാപകർമ്മികളായിരുന്ന ജീവന്മാർ മനുഷ്യേതരയോനികളിൽ ജനിക്കുന്നു. അപൂർവ്വം ചില പുണ്യാത്മാക്കൾമാത്രം ഈ സംസാരത്തിന്റെ അതിർത്തിയായ ദ്യുലോകത്തിനപ്പുറം ചെന്നു് ജനനമരണരഹിതമായ പരമധാമത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

സമ്പത്തും സൗകര്യങ്ങളുമുള്ള കുലത്തിൽ ജനിക്കുന്നവരിൽ മന്ദബുദ്ധികളും, മൂഢന്മാരും, ദുഃഖികളും ധാരാളമുണ്ടു്. അതുപോലെ ദാരിദ്ര്യവും അസൗകര്യങ്ങളുമുള്ള കുലത്തിൽ ജനിക്കുന്നവരിൽ സൂക്ഷ്മബുദ്ധികളും, പരോപകാരികളും, സന്തുഷ്ടരും, സംതൃപ്തചിത്തരും, സുഖികളുമായവരെയും കാണാം. ഈ ജീവിതവൈപരീത്യങ്ങൾ കണ്ടറിയുമ്പോൾ ജീവിതസുഖം എവിടെയാണെന്ന ചോദ്യമുയരുന്നു. അതാണു് ശ്രുതിയുക്ത്യനുഭവപൂർണ്ണമായ സനാതനധർമ്മം ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നതു് 'സുഖത്തിന്റെ ഇരിപ്പിടം ഈശ്വരൻമാത്ര'മാണെന്നു്. നാശരഹിതമായ ഈ പരമസുഖപ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടിയാണു് ജീവിതത്തെ യജ്ഞമയമാക്കിത്തീർക്കണമെന്നനുശാസിക്കുന്നതു്. യജ്ഞമെന്നാൽ—യജിക്കുക—ഈശ്വരാർപ്പണമാക്കി കർമ്മമാചരിക്കുക—ധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നു താത്പര്യം. അതുകൊണ്ടു് അപരക്രിയയോടനുബന്ധിച്ച കർമ്മങ്ങളും ഉൽകൃഷ്ടഭാവത്തോടെ അനുഷ്ഠിച്ചു് യജ്ഞമാക്കിത്തീർക്കണം. അതു പരേതാത്മാവിനും പിൻഗാമികൾക്കും ആശ്വാസപ്രദമായിരിക്കുമെന്നും അവശ്യം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാണെന്നും ധർമ്മഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

തർപ്പണം-ശ്രാദ്ധം

'പഞ്ചമഹായജ്ഞ'ത്തിൽപ്പറയുന്ന ശ്രാദ്ധാദികർമ്മങ്ങൾ പരിചയമില്ലാത്തവർ സംശയിക്കുന്നതുപോലെ വിഷമമുള്ള കാര്യമല്ല, അഞ്ചുനിമിഷങ്ങൾക്കകം എളുപ്പത്തിൽ അനുഷ്ഠിക്കാവുന്നതാണത്. എന്നാൽ ശവസംസ്കാരത്തെ തുടർന്ന് പതിമൂന്നാം ദിവസംവരെ പിൻഗാമിയായ കർമ്മി പ്രത്യേക നിഷ്ഠയോടെ ബലിപ്പുരകെട്ടി, ബലിയിട്ട് ശ്രാദ്ധം നടത്തേണ്ടതുണ്ട്. മൂന്നാം ദിവസം അഥവാ ശവദാഹത്തിനുശേഷം പത്തുദിവസത്തിനകം അസ്ഥിസഞ്ചയനകർമ്മവും പതിമൂന്നാം ദിവസം സപിണ്ഡീകരണശ്രാദ്ധവും പ്രാധാന്യമുള്ളതാണ്. ഇതിനെ പുലകുളി, പതിനാറടിയന്തിരം എന്നൊക്കെ പറയാറുണ്ട്. പരേതാത്മാവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടാണെങ്കിലും കുടുംബശുദ്ധി, സമുദായക്ഷേമം, ധർമ്മപ്രചോദനം എന്നിവയ്ക്കുള്ള കർമ്മമാണിത്.

സ്ഥൂലദേഹം—അന്നമയകോശം—ഉപേക്ഷിച്ച ജീവനെ പ്രേതം എന്നു പറയുന്നു. ഇന്നിലയിൽ ജീവശുദ്ധീകരണത്തിനു ചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തെ പ്രേതക്രിയ എന്നാണു പറയുക. അന്നമയകോശത്തോടൊപ്പം പ്രാണമയകോശവും നശിക്കുന്നു. പിന്നീട് മനോമയകോശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ജീവനെ പ്രേതലോകത്തുനിന്നും പിതൃലോകം പ്രാപിക്കുവാൻ സഹായിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളാണ് സപിണ്ഡീകരണംവരെ നടത്തുന്ന ശ്രാദ്ധ-തർപ്പണ—യജ്ഞ—ദാനാദികർമ്മങ്ങൾ. പുണ്യാത്മാക്കൾ സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളിലേക്കും പാപാത്മാക്കൾ നരകയാതനയുടെ ലോകങ്ങളിലേക്കും പോകുന്നുവെന്നതിൻെറ സൂക്ഷ്മാർത്ഥം പുണ്യപാപങ്ങൾക്കനുസൃതമായ യാതനാശരീരങ്ങളെ വീണ്ടും പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നതാണ്. പഞ്ചതന്മാത്രകളാൽ പഞ്ചീകരിക്കപ്പെടുന്നതുവരെ ജീവന്

ജ്ഞാനികളുടെ പവിത്രശ്രദ്ധ സഹായകമായും പാപശ്രദ്ധ ബാധകമായും ഭവിക്കും.

സൃഷ്ടികളുടെ വളർച്ചയിലും സമാനതയിലും കാലസ്വരൂപനായ യമധർമ്മനുള്ള പങ്ക് അനുസ്മരിച്ചുകൊണ്ട് സപിണ്ഡീകരണ ദിനത്തിൽ യമപൂജ ചെയ്യാറുണ്ട്. യമൻെറ പ്രതീകമായി നെല്ലോ ഗോതമ്പോ നിറച്ച നിറപറയോ നിറനാഴിയോ വച്ച് പൂജിക്കുകയും സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്യാം. നെല്ല് അന്നത്തിൻെറ പ്രതിനിധിയാണ്. അന്നമാകട്ടെ ജീവിതത്തിന്നത്യന്താപേക്ഷിതവുമാകുന്നു. സ്ഥൂലശരീരത്തെ വീർപ്പിക്കാൻ മാത്രമുള്ളതല്ല ഭക്ഷണം. നമ്മുടെ ആഹാരത്തിൻെറ സൂക്ഷ്മമായ ഗുണദോഷാംശങ്ങൾ ജീവസംസ്ക്കാരത്തിന് അനുകൂലമായോ പ്രതികൂലമായോ പരിണമിക്കും. അതു കൊണ്ടാണ് ഹിതകരമായ അന്നപ്രാപ്തിക്കു യജ്ഞം ചെയ്യണമെന്നു വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ഈ അന്നവും യജ്ഞത്തിനായ്ക്കൊണ്ട് ഈശ്വരാപ്പണമാക്കി വിനിയോഗിക്കണം. അങ്ങനെ യജ്ഞശിഷ്ടമായി—ഈശ്വരപ്രസാദമായി—ഭുജിക്കുവാൻ സാധിച്ചാലതു് ജീവൻെറ ഉന്നതിക്കെന്നപോലെ പ്രകൃതിയുടെ സമതുലിതാവസ്ഥയ്ക്കും സഹായകമായിരിക്കും. ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം നിർവ്വഹിക്കുന്ന ശ്രാദ്ധാദികർമ്മങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ പ്രധാനമായ ജീവിതതത്ത്വങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു.

ഇനി പതിമൂന്നാം ദിവസത്തെ കർമ്മങ്ങളുടെ ഏകദേശരൂപം പറയട്ടെ. കർമ്മിയും ബന്ധുജനങ്ങളും നേരത്തേ കുളിച്ച് ശുദ്ധവസ്ത്രം ധരിച്ച് സാധാരണ യജ്ഞപൂജാദികൾ നടത്തണം. യജ്ഞത്തിൽ വിശേഷമായി സ്വിഷ്ടകൃതഹോമം (പായസാന്നം) അർപ്പിക്കാം. യമസ്തുതി എല്ലാവരും ചേർന്നുചൊല്ലാം. എന്നിട്ട് കർമ്മി, വലതു കൈയ്യിൽ അക്ഷതം, പുഷ്പം, ജലം എന്നിവയെടുത്തു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം അർപ്പിക്കണം. മരണോത്തരകർമ്മത്തിൽ പിതൃദേവതയ്ക്കാണ് വിശേഷത. അതിനാൽ ആദ്യമായി താഴെചേർക്കുന്ന മന്ത്രം ജപിച്ചുകൊണ്ട് പിതൃദേവതയെ ആഹ്വാനംചെയ്യുന്നു—

വിശേ ദേവാസ ആഗത ശൃണുതാമ ഇമങ്ഹവം
ഏദം ബർഹിർ നിഷീദത

തുടർന്നു പിതൃദേവതയ്ക്കു ഷോഡശോപചാരപൂർവ്വം പൂജചെയ്യണം. ധൂപദീപജലഗന്ധാദിപൂജാസാമഗ്രികളും നിവേദ്യവും യഥാക്രമം പൂജാമുദ്രയിൽ മന്ത്രങ്ങളുച്ചരിച്ചു കൊണ്ടു് അർപ്പിക്കണം. പുഷ്പാഞ്ജലിക്കു പുരുഷസൂക്തവും ചൊല്ലാവുന്നതാണു്. പൂജാവസാനം അക്ഷതമിട്ടു പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു വന്ദിക്കണം. ഷോഡശോപചാര പൂജയ്ക്കുശേഷം സമസ്തദേവതകളുടേയും വിരാട്ടു് സ്വരൂപം മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചു് മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം സാഷ്ടാംഗ നമസ്ക്കാരം ചെയ്യണം.

ദർഭപ്പുല്ലു് (കുശ, രാമച്ചം, കറുക എന്നിവയുമാകാം), ഉണക്കലരി, എള്ളു്, പശുവിൻപാൽ, പുഷ്പം, തീർത്ഥജലം എന്നിവചേർത്തു് അഞ്ജലീപൂർവ്വം ദേവകൾ, ഋഷികൾ, ദിവ്യാത്മാക്കൾ, ദിവ്യപിതൃക്കൾ, യമൻ, സ്വന്തം പിതൃ അല്ലെങ്കിൽ മാതൃപരമ്പര എന്നിവക്കു തർപ്പണം ചെയ്യണം. വിടർത്തിയ ദർഭയുടെ അററം മുറിച്ചെടുത്തു് ഇരുകരങ്ങളിലും അനാമികാംഗുലികളിൽ പവിത്രം മോതിരംപോലെ കെട്ടിയിരിക്കണം. ദൈവകർമ്മങ്ങൾക്കു രണ്ടു് ദർഭകൊണ്ടും പിതൃകർമ്മങ്ങൾക്കു് ഒരു ദർഭകൊണ്ടും പവിത്രം കെട്ടണം. ജലതർപ്പണം ദർഭയുടെ മുനയിലൂടെയായി ചെയ്യണം. യജ്ഞം, തർപ്പണം, ശ്രാദ്ധം, പൂജ, നമസ്ക്കാരം മുതലായ കർമ്മങ്ങൾ അതാതു മുദ്രകൾ സഹിതം ചെയ്യുന്നതു് കലാപരവും ഹൃദയംഗമവുമായിരിക്കും,

മനുഷ്യജീവധാരണത്തിൽ പ്രത്യക്ഷമായോ പരോക്ഷമായോ ഏതെങ്കിലും പ്രകാരത്തിൽ ബന്ധപ്പെടുന്ന ദേവാസുരന്മാർ, യക്ഷസിദ്ധന്മാർ, ഭൂതപ്രേതാദികൾ, പശുപക്ഷി ജലചരകീടപതംഗാദി പ്രാണികൾ, സ്വർഗ്ഗനരകാത്മാക്കൾ എല്ലാം തർപ്പണത്തിൽ സംബന്ധിക്കുന്നു. ശാസ്ത്രത്തിൽ അണ്ഡജം, ഉത്ഭിജം, സ്വേദജം, ജരായുജം എന്നീ നാലുവക യോനികളിലൂടെ എൺപത്തിനാലു ലക്ഷം ജാതിപ്പിറവികളുള്ള ദേവ, മാനുഷ, പക്ഷി, മൃഗോ,

രഗ, ജലജ, സ്ഥാവരമെന്ന ഏഴു വക ജന്മങ്ങളെപ്പററി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ടു്. ഇവയെല്ലാം വിശ്വാത്മാവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ അവയുടെ തൃപ്തിക്കായുള്ള സങ്കല്പം തന്റെ തൃപ്തിക്കു കാരണമായി ഭവിക്കും. ഭൂതയജ്ഞം അഥവാ ബലി വൈശ്വദേവ വിധിപ്രകാരം സപിണ്ഡീകരണ ശ്രാദ്ധനാളിൽ പരേതാത്മാവിന്റെ പിൻഗാമിയെന്ന നിലയിൽ സവിശേഷമായി അനുസ്മരിച്ചു് ശ്രദ്ധ—തർപ്പണാദികൾ നൽകുന്നു. അർപ്പിക്കുന്ന ജലവും അന്നവും മററും സ്ഥൂലരൂപത്തിൽ നിശ്ചിത സ്ഥാനങ്ങളിലേക്കു ചെന്നെത്തുന്നതായി സ്ഥൂലദൃഷ്ടികൊണ്ടു് കാണുന്നില്ലെങ്കിലും സൂക്ഷ്മഭാവത്തിൽ—രസഗന്ധാദിരൂപങ്ങളിൽ—ശ്രദ്ധാദിസദ്ഭാവങ്ങളിൽ തൃപ്തികരമായി യഥാസ്ഥാനത്തിലെത്തുന്നു. തദ്വാരാ അതനുഷ്ഠിക്കുന്നവരുടെ സദ്ഭാവത്തിനു് ഉത്തേജനം ലഭിക്കുകയും സത്പ്രവൃത്തികൾക്കു പ്രേരകമായി ഭവിക്കുകയും അതു ജീവിത ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കു സഹായകമായി പരിണമിക്കുകയും ചെയ്യും.

അതിനാൽ തർപ്പണങ്ങൾക്കുശേഷം പ്രധാന പിതൃബലിക്കു മുൻപായി പശു, പട്ടി, കാക്ക, ദേവത, ഉറുമ്പു് എന്നിവകൾക്കു് സാത്വികത്വം, സേവനഭാവം, അന്തരീക്ഷശുദ്ധി, പരിഹിതവൃത്തി, സാമൂഹികഭാവം എന്നീ ശീലഗുണബോധപൂർവ്വം പഞ്ചബലി അർപ്പിക്കുന്നു. പിതൃബലിക്കായി തയ്യാറാക്കിയ വിഭവങ്ങൾ (ഉപ്പുചേർക്കാതെ) ഒരംശമെടുത്തു് അഞ്ചു് ഇലകളിലായി പകുത്തു മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ബലി അർപ്പിക്കുന്നു. ഇതു യജ്ഞവിധാനമായി ചെയ്യുമ്പോൾ ആദ്യം തുടങ്ങിവച്ച ഹോമകുണ്ഡത്തിൽ കാവ്യാന്നഭാഗം ആഹുതി ചെയ്യുകയുമാവാം. ബലിയിട്ട പദാർത്ഥങ്ങൾ അതതു ജീവികൾ എടുക്കത്തക്കവണ്ണം ഇലയോടെ മാററിവയ്ക്കണം. ദേവസങ്കൽപ്പത്തിലുള്ളതു് അവസാനം പശു—പക്ഷികൾക്കോ ആർത്തരായ മനുഷ്യർക്കോ നൽകാം.

തുടർന്നു് ഉണക്കലരി അല്ലെങ്കിൽ ഗോതമ്പു്, എള്ളു് നെയ്യു്, തേൻ, പാൽ എന്നിവകൊണ്ടു ശുദ്ധമായി തയ്യാറാക്കിയ കാവ്യാന്നം ഏഴു് ഉരുളയാക്കി ഓരോ ഇല

യിൽ വച്ചിട്ട് ഓരോ മന്ത്രമുച്ചരിച്ച് (യജുർവ്വേദത്തിലെ പ്രസക്തമന്ത്രങ്ങൾ) ഓരോ ഇലയിൽ ഓരോ ഉരുളവച്ച് ഓരോ പിതൃവർഗ്ഗത്തിനു സമർപ്പിക്കുന്ന പിണ്ഡദാന പ്രക്രിയ നടത്തുന്നു. ഏഴാമത്തേത്, സപിണ്ഡീകരണത്തിനുദ്ദേശിക്കുന്ന പരേതാത്മാവിനുവേണ്ടി അർപ്പിക്കുന്നു.

ദിവംഗതാത്മാവിന്റെ ശ്രാദ്ധം പിൻഗാമികൾ സ്വപ്രയത്നത്താൽ സമ്പാദിച്ച സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ടു വേണം നിർവ്വഹിക്കാൻ. പരേതാത്മാവിന്റെ ആർജ്ജിതങ്ങളിൽ ചെറിയൊരംശം അതിൽ ചേർക്കാമെങ്കിലും അധികഭാഗവും അവകാശികളുടെ പ്രയത്നത്താൽ ലഭിക്കുന്നതായിരിക്കണം. അതുപോലെ പിതുരാർജ്ജിതമായ സമ്പത്ത് പ്രയത്നിക്കുവാൻ കഴിവുള്ളവർ സ്വന്തമായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തരുത്. കുട്ടികൾ, വൃദ്ധർ, ശരീരസുഖമില്ലാത്തവർ, സ്ത്രീകൾ എന്നിവരുടെ ജീവിതത്തിനു് ഒരു പരിധിവരെ അവ ഉപയോഗപ്പെടുത്താം. ബാക്കി ധർമ്മകാര്യങ്ങൾക്കും സമുദായക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള സൽകർമ്മങ്ങൾക്കും വിനിയോഗിക്കണം. പഞ്ചബലി ഉൾപ്പെടെ ശ്രാദ്ധ കർമ്മങ്ങളെന്ന പ്രക്രിയയിലൂടെ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവക്ക് നൽകുന്ന ഉദ്ബോധനമാണിത്. 'പുണ്യദേശത്തിലും പുണ്യകാലത്തിലും ധർമ്മനിഷ്ഠരായവക്ക്–ബ്രാഹ്മണ്യമുള്ളവക്ക്—പിതൃപ്രീത്യർത്ഥം ശ്രദ്ധയോടെ കൊടുക്കപ്പെടുന്ന ദാനം ശ്രാദ്ധമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.'

ദേശേ കാലേ ച പാത്രേ ച
ശ്രദ്ധയാ വിധിനാചയൽ
പിതൃനുദ്ദിശ്യ വിപ്രേഭ്യോ ദാനം
ശ്രാദ്ധമുദാഹൃതം.

മരണാനന്തരമുള്ള പതിമൂന്നു ദിനകർമ്മങ്ങളുടെ അവസാനം

ഓം ഉശന്തസ്ത്വാനി ധീമഹ്യുശന്ത:
സമിധീമഹി
ഉശന്നുശത ആവഹ പിതൃൻഹ
വിഷേ അത്തവേ

എന്ന മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ശ്രാദ്ധപിണ്ഡം നൽകിയിട്ട് താഴെ ചേർക്കുന്ന മന്ത്രം പതിമൂന്നുരു ജപിച്ച് ഹോമകുണ്ഡത്തിലും പതിമൂന്നു വിശേഷാഹുതി ചെയ്യണം.

ഓം ആയന്തുന പിതുര; സോമ്യാ സോ//ഗ്നിഷ്വാത്താ: പഥിഭിർദേവയാനൈ: അസ്മിൻ യജ്ഞേ സ്വധയാ–മദന്തോ / ധി ബ്രുവന്തുതേ / വന്ത്വ സ്മാൻ സ്വാഹാ.

പിന്നീട് ഓരോ മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ഓരോ ദിക്കിലേക്കു തിരിഞ്ഞു് (അഷ്ടദിക്കുകളിൽ) നമസ്ക്കാരം ചെയ്തിട്ട് 'ഓം നമോവ:പിതരോ രസായ' എന്ന മന്ത്രമുച്ചരിച്ച് പിതൃപൂജയും ഹവനത്തിലെ പൂർണ്ണാഹുതിയും നിർവ്വഹിക്കണം. തുടന്ന് സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നവരെല്ലാം ദിവംഗതാത്മശാന്തിക്കായി പുഷ്പമെടുത്ത് ബലിവേദിയിൽ ശ്രദ്ധാഞ്ജലിയർപ്പിക്കുന്നു. അപ്പോൾ ജപിക്കുന്ന മന്ത്രം:

ഓം യജ്ഞേനയജ്ഞമയജന്ത ദേവാസ്താനി
ധർമ്മാണി പ്രഥമാന്യാസൻ, തേഹനാകം മഹിമാന:
സചന്ത യത്രപൂർവ്വേ സാദ്ധ്യാ: സന്തിദേവാ:

പ്രേതാത്മാവിനെ പിതൃക്കളോടു സംയോജിപ്പിക്കുന്ന ശ്രാദ്ധത്തെയാണ് സപിണ്ഡീകരണശ്രാദ്ധമെന്നു പറയുന്നതു്. തല്ക്കാലപരേതാത്മാവിനെ മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്ന ഏകോദ്ദിഷ്ടശ്രാദ്ധം, അമാവാസ്യാദിദിനങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന പാർവ്വണശ്രാദ്ധം, മംഗളകർമ്മങ്ങൾക്കു മുമ്പായി ചെയ്യുന്ന അഭ്യുദായികശ്രാദ്ധം എന്നിങ്ങനെ നിമിത്തകർമ്മങ്ങളിലും നിത്യവും അനുഷ്ഠിക്കുന്ന പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തിലും ശ്രാദ്ധമുൾപ്പെടുന്നു. നൈമിത്തികകർമ്മങ്ങളിൽ വിശേഷചടങ്ങുകളോടുകൂടിയും നിത്യകർമ്മത്തിൽ ലഘുവായും നടത്തപ്പെടുന്നു. ഒരു നുള്ളു് ഉണക്കലരി, ഒരു ദർഭപ്പുല്ല്, ഒരു പാത്രം ജലം ഇത്രയും കൊണ്ടു്

നിത്യകർമ്മത്തിലെ ശ്രാദ്ധം നടത്താവുന്നതാണ്. 'അന്നം, ജലം എന്നിവയെക്കൊണ്ടോ കായ്കനികൾ ജലം എന്നിവയെക്കൊണ്ടോ ദിനംതോറും പിതൃപ്രീതിക്കായിട്ട് ശ്രാദ്ധം ചെയ്യണം.' (മനുസ്മൃതി 3–203)

വിശേഷശ്രാദ്ധകർമ്മങ്ങളുടെ സമാപനത്തിൽ ജലവും അക്ഷതവും തൂവി—'ഓം വിശേ്വദേവാഃ പ്രീയന്താം' എന്ന മന്ത്രജപപൂർവ്വം വിശ്വദേവന്മാരെയും 'പിണ്ഡാൻ ഉത്ഥാപയാമി' എന്നു ജപിച്ച് പിതൃക്കളേയും ഉദ്വസിക്കുന്നു. (വിടുതൽ ചെയ്യുന്നു) ഈ സന്ദർഭത്തിൽ—

ഓം ദേവാ ഗാതുവിദോ ഗാതും വിത്വാഗാതുമിത

മത സസ്പത ഇമം ദേവയജ്ഞങ്ങ് സ്വാഹാ വാതേധാഃ എന്ന മന്ത്രവും ശാന്തിപാഠവും ചൊല്ലാം.

ഓം ദൗ: ശാന്തിരന്തരീക്ഷ ശാന്തി: പൃഥിവീശാന്തിരാപ: ശാന്തി രോഷധയ: ശാന്തി: വനസ്പതയ: ശാന്തിർ വിശേ്വദേവാ ശാന്തി: ബ്രഹ്മ: ശാന്തിസർവ്വങ്ശാന്തി രേവശാന്തി: സാമാശാന്തിരേധി ഓം ശാന്തി: ശാന്തി: ശാന്തി:

ശ്രൗതം, സ്മാർത്തം മുതലായ കർമ്മമാർഗ്ഗങ്ങളേതും ധർമ്മഗുണങ്ങളെ ജ്വലിപ്പിച്ച് പ്രകാശിപ്പിക്കത്തക്കവിധം അവരവരുടെ ജീവിതനിലവാരത്തിൽ സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്. വൈദിക യജ്ഞസമ്പ്രദായത്തിലും അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ഉദ്ദേശ്യലക്ഷ്യങ്ങൾ ഒരേവിധം തന്നെ. ആജീവനയജ്ഞത്തിൻെറ നിത്യപ്രചോദനാത്മകവും നിഷ്കൃഷ്ടവുമായ അധിദൈവിക കർമ്മമാണിതു്. 'അഗ്നയേസ്വാഹാ, ഇദമഗ്നയേ ഇദം നമമ' (അഗ്നേ, ഇതു് അങ്ങേക്കർപ്പിക്കുന്നു. ഈ ഹോമദ്രവ്യം അങ്ങയുടെതാണ്. എൻേറതല്ല) എന്നു യജ്ഞത്തിൽ ആഹുതി ചെയ്യുമ്പോൾ 'ദീപം സമർപ്പയാമി' എന്നു പൂജാവിധാനപ്രകാരം പൂജാകർമ്മം ചെയ്യുന്നുവെന്ന

വ്യത്യാസമേയുള്ളൂ. ഭാവാർത്ഥവും ലക്ഷ്യവും ഒന്നുതന്നെയാണ്. രണ്ടുവിധ കർമ്മങ്ങളിലും പഞ്ചഭൂതാത്മകമായ ഐശ്വരസമ്പാദനവും സമർപ്പണവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. സമർപ്പണഭാവം വികസിച്ച് പൂർണ്ണമാവുന്നതുവരെ കർമ്മം തുടർന്നുകൊണ്ടിരിക്കണമെന്നുമാത്രം. ഒരു ലൗകികപദാർത്ഥത്തിനുവേണ്ടി അദ്ധ്വാനിക്കുന്ന ആൾക്ക് ദാഹമുണ്ടാവുന്നതും ദാഹശമനത്തിന് ജലപാനം ചെയ്യുന്നതും തൽക്ഷണം 'ഹാവൂ' എന്ന് ആശ്വാസംകൊള്ളുന്നതും സാധാരണയായി കാണാറുള്ളതാണ്. ആദ്ധ്യാത്മികതലത്തിലും ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങൾക്കായി അദ്ധ്വാനിക്കുന്നവർക്ക് സംതൃപ്തിയും സമാധാനവും നൽകുന്ന കർമ്മങ്ങളാണിവ. ആ വഴിക്ക് അദ്ധ്വാനിക്കുന്നവർക്കും ദാഹമുണ്ടാവും. ജലത്തിന്റെ ഉറവിടം നന്ദിപൂർവ്വം സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ജലപാനംചെയ്യുന്ന വ്യത്യാസം അവസ്ഥയുണ്ട്. ആ നന്ദിയും ശ്രദ്ധയും ഏതൊരാളിൽ മുററി വളരുന്നുവോ അയാൾ അധിദൈവികതലത്തിലേക്കുയർന്ന് മുമുക്ഷുവിന്റെ അദ്ധ്വാനം കൈവരിക്കുന്നു. ഈ പാരമാർത്ഥികസാധനയിൽ സമസ്തഭൂതങ്ങളിലും ജലസ്വരൂപിയായും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഈശ്വരങ്കലാണ് ദാഹശമനം കണ്ടെത്തുന്നത്. അതാണ്, അതുമാത്രമാണ് ആത്യന്തികമായ ദാഹശമനത്തിനുള്ള ജലം. അതിനാൽ പരാർത്ഥമായി 'ജലം തർപ്പയാമി' എന്നു ചെയ്യുന്ന ജലതർപ്പണവും പാരമാർത്ഥികമായി 'ജലം സമർപ്പയാമി' എന്നു ചെയ്യുന്ന യജ്ഞപൂജാദികളും അവസാനം അതനുഷ്ഠിക്കുന്നവന്റെ ആത്മശുദ്ധിക്കും ആശ്വാസത്തിനും കാരണമായി ഭവിക്കുന്നു. വ്യാപകാർത്ഥത്തിൽ ദിവംഗതരായ മതാപിതാദി പിതൃക്കളെ മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതല്ല ശ്രാദ്ധതർപ്പണാദികൾ. ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന

മാതാപിതാദിഗുരുജനങ്ങളെ തൃപ്തിയാവോളം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതും ശ്രാദ്ധകർമ്മത്തിൽ ഉരംപ്പെടുന്നു.

'ശ്രുത്' ധാതുവിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ചതാണ് 'ശ്രാദ്ധ' ശബ്ദം. ഏതൊരു കൃത്യത്താൽ സത്യത്തെ ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയുമോ അതാണ് ശ്രാദ്ധം. അതിനാൽ ശ്രദ്ധയോടു കൂടി ചെയ്യുന്ന സേവാകർമ്മത്തെ ശ്രാദ്ധമെന്നു പറയുന്നു. സത്യജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കാസ്പദം ഈ ശ്രദ്ധയാകുന്നു. ഇതു ശാസ്ത്രങ്ങരം അഭ്യസിച്ചും സംസ്ക്കാരവിശേഷമായി സ്വാഭാവികമായും ഉണ്ടാവാം. മറ്റെല്ലാ കാര്യങ്ങളിലുമെന്നപോലെ സത്വരജസ്തമോഗുണഭേദങ്ങരം ശ്രദ്ധയിലുമുണ്ട്. ബഹുഭൂരിപക്ഷമുള്ള രാജസ—തമോ ഗുണപ്രകൃതികരംക്കു് വിധിനിഷേധങ്ങരംക്കനുസൃതമായി ആചാരബദ്ധമായാലെ പററൂ. അതാണ് പ്രേതാത്മാവിന്റ് ഭോഗദേഹസിദ്ധി ഉണ്ടാകുന്നതുവരെ (പത്തു ദിവസം) അശ്രുദ്ധി ആചരിക്കണമെന്നു പറയുന്നത്. എന്നാൽ ഈശ്വരഭജനത്തിനും ദാനധർമ്മാദികരംക്കും ജനനമരണങ്ങളിലെ ശുദ്ധാശുദ്ധങ്ങരം ബാധകമല്ല. പവിത്രകർമ്മം ചെയ്യുന്നേടത്തുനിന്നു്, ഈശ്വരഭാവം തിളങ്ങുന്നേടത്തുനിന്ന് അശുദ്ധികരം താനേ ഒഴിഞ്ഞുകൊള്ളും. പിതൃക്കളുടെ പാവനസ്മരണയിൽ ത്രികരണശുദ്ധിയോടു കൂടി, സാംഗോപാംഗമായി, ചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധം സ്വാഭാവികശ്രാദ്ധത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നു. പൂർവ്വപാരമ്പര്യത്തോടൊപ്പം കൃമികീടങ്ങരംമുതൽ ദേവതകരംവരെ ദൃശ്യവും അദൃശ്യവുമായ സർവ്വാത്മശ്രദ്ധയിലെ പരമാർത്ഥബോധം പാരമാർത്ഥികശ്രദ്ധയിലേക്കു നയിക്കുന്നു. ഈ നിലയിലെത്തിയ ശ്രദ്ധാവാണ് ബാഹ്യകർമ്മങ്ങരംക്കുപരി ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുന്നു—'ശ്രദ്ധാവാൻ ലഭതേ

ജ്ഞാനം'. അതിനാൽ വേദം അരുളംചെയ്യുന്നു—'നാ പ്രഭാതത്തിലും, മദ്ധ്യാഹ്നത്തിലും, സായാഹ്നത്തില ശ്രദ്ധയെ ആവാഹനം ചെയ്യുന്നവരായി ഭവിക്കട്ടെ; ശ്രദ്ധേ ഈ ലോകത്തിൽ രാവും പകലും സദാസമയവു ഞങ്ങളെ ശ്രദ്ധയുള്ളവരായി നയിക്കേണമേ!

ശ്രദ്ധാം പ്രാതർ ഹവാമഹേ
ശ്രദ്ധാം മദ്ധ്യം ദിനം പരി
ശ്രദ്ധാം സൂര്യസ്യ നിമ്രുചി ശ്രദ്ധേ
ശ്രദ്ധാ പയേഹ നഃ

(ഋഗ്വേദം 10—151—5

★